

Latvijas Kriminālprocesa kodekss

(Ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 22.06.2005.)

PIRMĀ SADAĻA

VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

Pirmā nodaļa

Pamatnoteikumi

1.pants. Kriminālprocesa likumi

Procesuālo kārtību krimināllietās Latvijas Republikas teritorijā nosaka Latvijas Kriminālprocesa kodekss.

Kriminālprocesa likumu noteiktā procesuālā kārtība ir vienota un obligāta visās krimināllietās un visās tiesu, prokuratūras un izziņas iestādēs.

Procesuālo kārtību krimināllietās nosaka kriminālprocesa likumi, kas ir spēkā tai laikā, kad izdara pirmstiesas izmeklēšanu vai lietu izskata tiesā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

2.pants. Kriminālprocesa uzdevumi

Kriminālprocesa uzdevums ir ātri un pilnīgi atklāt noziedzīgus nodarījumus, noskaidrot vainīgos un nodrošināt likumu pareizu piemērošanu, lai katra persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, tiktu taisnīgi sodīta un neviens nevainīgais netiktu saukts pie kriminālatbildības un notiesāts.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 23.10.1990., 05.02.1992. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

3.pants. Pienākums ierosināt krimināllietu un atklāt noziedzīgu nodarījumu

Tiesai, prokuroram un izziņas iestādei savas kompetences robežās katru reizi, kad atklātas noziedzīga nodarījuma pazīmes, jāierosina krimināllietu, pielietojot visus likumā paredzētos līdzekļus, lai noskaidrotu noziedzīgā nodarījuma notikumu un personas, kas vainīgas noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, un lai tās sodītu.

Ziņas par noziedzīgiem nodarījumiem iekļaujamas vienotajā uzskaitē Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

4.pants. Apsūdzības celšana pieļaujama vienīgi uz likuma pamata un likumā noteiktā kārtībā

Nevienu nevar saukt pie kriminālatbildības kā apsūdzēto citādi kā vien uz likuma pamata un likumā noteiktā kārtībā.

5.pants. Apstākļi, kas nepieļauj tiesvedību krimināllietā

Krimināllietu nevar ierosināt, bet ierosinātā lieta jāizbeidz:

- 1) ja nav noticis noziedzīgs nodarījums;
- 2) ja nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva;
- 3) ja iestājies noilgums;
- 4) sakarā ar amnestijas aktu, ja amnestija novērš soda piemērošanu par nodarījumu, kā arī sakarā ar atsevišķu personu apžēlošanu;

- 5) pret personu, kas nodarījuma izdarīšanas brīdī nav sasniegusi vecumu, pēc kura sasniegšanas saskaņā ar likumu iespējama kriminālatbildība;
- 6) uz cietušā un apsūdzētā izlīguma pamata lietās, kuras ierosināmas vienīgi pēc cietušo sūdzībām, tas ir, šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzētajās lietās;
- 7) kad nav cietušā sūdzības, ja lietu var ierosināt vienīgi uz viņa sūdzības pamata, izņemot šā kodeksa 111.panta 1.punkta otrajā daļā un 3.punktā paredzētos gadījumus;
- 8) pret mirušo, izņemot gadījumus, kad tiesvedība nepieciešama, lai mirušo rehabilitētu vai lietu atjaunotu pret citām personām sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem;
- 9) pret personu, par kuru tai pašā apsūdzībā jau ir likumīgā spēkā stājies spriedums vai tiesas lēmums par lietas izbeigšanu uz tāda paša pamata;
- 10) pret personu, par kuru tai pašā apsūdzībā ir neatcelts izziņas iestādes vai prokurora lēmums par lietas izbeigšanu, izņemot gadījumus, kad lietas ierosināšanu atzinusi par nepieciešamu tiesa, kuras tiesvedībā atrodas krimināllieta.

Ja šā panta 1., 2., 3. un 4.punktā norādītie apstākļi atklājas iztiesāšanas stadijā, tiesa turpina un pabeidz lietas iztiesāšanu un taša attaisnojošu spriedumu vai notiesājošu spriedumu, atbrīvojot notiesāto no soda.

Lietas izbeigšana šā panta 3. un 4.punktā norādītajos gadījumos nav pieļaujama, ja pret to iebilst apsūdzētais, bet apsūdzētā nāves gadījumā - viņa tuvi radnieki. Šādā gadījumā lietas gaitu turpina parastajā kārtībā.

Ja, izdarot pirmstiesas izmeklēšanu, nav noskaidrota persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, krimināllieta tiek izbeigta uz šā panta 3.punktā paredzētā pamata, izņemot lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, par kuru izdarīšanu paredzēts nāves sods, kā arī lietas par tīšu slepkavību un tīšu smagu miesas bojājumu nodarīšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu, 13.08.1991., 06.04.1993., 22.06.1994., 14.10.1998. un 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

5.1 pants. Krimināllietas izbeigšana, personu saucot pie administratīvās atbildības, materiālus nododot biedru tiesai, Nepilngadīgo lietu komisijai vai personu nododot sabiedriskajā galvojumā

(Izslēgts ar 27.04.1993. likumu)

5.2 pants. Krimināllietas izbeigšana sakarā ar personas saukšanu pie administratīvās atbildības

(Izslēgts ar 27.04.1993. likumu)

5.3 pants. Atteikšanās ierosināt krimināllietu vai krimināllietas izbeigšana, atbrīvojot no kriminālatbildības

Prokurors vai ar viņa piekrišanu izziņas iestāde var pieņemt lēmumu par atteikšanos ierosināt krimināllietu vai lēmumu par krimināllietas izbeigšanu, ja:

- 1) persona izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kuram ir Krimināllikumā paredzētā nodarījuma pazīmes, bet ar kuru nav radīts tāds kaitējums, lai piespriestu kriminālsodu;
- 2) personai, kas izdarījusi kriminālpārkāpumu, ir izlīgums ar cietušo vai viņa likumisko pārstāvi;
- 3) noziedzīgu nodarījumu izdarījis nepilngadīgais un ir konstatēti noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai īpaši apstākļi, un par nepilngadīgā personību iegūtas ziņas, kas mīkstina viņa atbildību.

Nav pieļaujams atteikties ierosināt krimināllietu vai izbeigt krimināllietu, ja pret to iebilst persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, vai likumā noteiktajos gadījumos tās likumiskais pārstāvis. Kriminālpārkāpuma gadījumā nav pieļaujams atteikties ierosināt krimināllietu vai izbeigt krimināllietu uz izlīguma pamata, ja cietušais ir nepilngadīgs.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

5.4 pants. Krimināllietas izbeigšana, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības

Ja prokurors, ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, personu raksturojošas ziņas un citus lietas apstākļus, iegūst pārliecību, ka apsūdzētais turpmāk neizdarīs noziedzīgus nodarījumus, viņš var krimināllietu izbeigt, attiecīgo personu nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības.

Šajā gadījumā prokurors nenosūta krimināllietu tiesai, ja persona pārbaudes laikā neizdara jaunu noziedzīgu nodarījumu un izpilda prokurora uzliktos pienākumus.

Krimināllietas izbeigšana, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, pieļaujama tikai tad, ja personu apsūdz kriminālpārkāpuma vai mazāk smaga nozieguma izdarīšanā, ja tā nav sodīta, ja pret to pēdējo piecu gadu laikā krimināllietā nav izbeigta, pamatojoties uz šo pantu, un ja šādu izbeigšanu sankcionē virsprokurors.

Krimināllietas izbeigšana pieļaujama tikai ar apsūdzētā brīvprātīgu un rakstveidā izteiktu piekrišanu.

Nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, prokurors nosaka pārbaudes laiku no trim līdz astoņpadsmit mēnešiem.

Nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, prokurors var uzlikt par pienākumu:

- 1) atvainoties cietušajam;
- 2) noteiktā termiņā novērst radīto kaitējumu;
- 3) periodiski ierasties uz reģistrāciju noteiktā institūcijā;
- 4) atturēties no noteiktas rīcības un nodarbošanās veidiem;
- 5) ārstēties no alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vielu vai citas atkarības.

Ja persona izpilda uzliktos pienākumus un pārbaudes laikā neizdara jaunu tīšu noziedzīgu nodarījumu, procesa virzītājs nedrīkst atcelt lēmumu par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības.

(20.06.2002. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.05.2004. likumu, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

6.pants. Krimināllietas izbeigšana, nododot personu sabiedriskajā galvojumā

(Izslēgts ar 27.04.1993. likumu)

7.pants. Materiālu vai izbeigtas krimināllietas nodošana biedru tiesai

(Izslēgts ar 27.04.1993. likumu)

8.pants. Materiālu vai izbeigtas krimināllietas nosūtīšana uz tiesu audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanai

Ja nepilngadīgais izdarījis noziedzīgu nodarījumu un ir konstatēti šā kodeksa 5.3 pantā minētie apstākļi, prokurors vai izziņas izdarītājs ar prokurora piekrišanu var pieņemt lēmumu par atteikšanos ierosināt krimināllietu vai lēmumu par krimināllietas izbeigšanu un materiālu vai izbeigtas krimināllietas nosūtīšanu tiesai audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanai nepilngadīgajam.

Nosūtīt materiālus tiesai audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanai var arī gadījumos, kad Krimināllikumā paredzēto nodarījumu izdarījusi persona, kas nodarījuma izdarīšanas brīdī nav sasniegusi 14 gadu vecumu.

(14.10.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

9.pants. Paziņojums cietušajam un viņa pārstāvim par lietas izbeigšanu

(Izslēgts ar 27.04.1993. likumu)

10.pants. Lietas atjaunošana pret sabiedriskajā galvojumā nodotu personu

(Izslēgts ar 27.04.1993. likumu.)

11.pants. Personas neaizskaramība

Nevienu nedrīkst apcietināt citādi kā tikai uz tiesas vai tiesneša lēmuma pamata.

Prokuroram nekavējoties jāatbrīvo katra persona, kam nelikumīgi atņemta brīvība vai kas tiek turēta apcietinājumā ilgāk par likumā vai tiesas spriedumā paredzēto laiku.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

11.1 pants. Dzīvokļa neaizskaramība, personu personiskās dzīves un korespondences noslēpuma aizsardzība

Personām ir garantēta dzīvokļa neaizskaramība. Nevienam nav tiesību bez likumīga pamata ieiet dzīvoklī pret tajā dzīvojošo personu gribu.

Personu personisko dzīvi, korespondences, telefona sarunu un telegrāfisko ziņojumu noslēpumu sargā likums.

Kratišanu, izņemšanu, personu telpu apskati, aresta uzlikšanu korespondencei un tās izņemšanu pasta un telegrāfa iestādēs, kā arī telefona sarunu noklausīšanos var izdarīt tikai uz tādiem pamatiem un tādā kārtībā, kādu nosaka likums.

(21.10.1982. dekrēta redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

12.pants. Tiesu spriež tikai tiesa

Krimināllietās tiesu spriež tiesa, tiesas sēdēs izskatot un izlemjot pret personām celto apsūdzību pamatotību, attaisnojot nevainīgas personas vai arī atzīstot personas par vainīgām noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un nosakot tām sodu.

(27.04.1993. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

13.pants. Tiesas spriešana, pamatojoties uz personu vienlīdzību likuma un tiesas priekšā

Krimināllietās tiesu spriež, pamatojoties uz personu vienlīdzību likuma un tiesas priekšā neatkarīgi no viņu izcelsmes, sociālā un mantiskā stāvokļa, rases un nacionālās piederības, dzimuma, izglītības, valodas, attieksmes pret reliģiju, nodarbošanās veida un rakstura, dzīves vietas un citiem apstākļiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

14.pants. Tiesas sastāvs

Rajona (pilsētas) tiesā krimināllietu izskata tiesnesis vienpersoniski, izņemot šā panta otrajā daļā noteiktos gadījumus.

Rajona (pilsētas) tiesā tiesnesis un divi piesēdētāji koleģiāli izskata krimināllietas:

- 1) par sevišķi smagu noziegumu;
- 2) par smagu noziegumu, ja tiesājamais ir nepilngadīgs, izņemot šā kodeksa 406.pantā paredzētos gadījumus;
- 3) par smagu noziegumu, ja prokurors, apsūdzētais vai viņa aizstāvis rakstveidā pieprasa lietas koleģiālu izskatīšanu;
- 4) par smagu noziegumu, ja tiesnesis uzskata, ka lieta izskatāma koleģiāli;
- 5) par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa noteikšanu.

Apgabaltiesā kā pirmās instances tiesā krimināllietu izskata tiesnesis un divi piesēdētāji.

Apelācijas un kasācijas instances tiesā krimināllietu izskata trīs tiesneši.

Jautājumus, kas rodas, izskatot krimināllietu koleģiāli, tiesa izlemj ar balsu vairākumu. Tiesnesim un tiesas piesēdētājiem, izlemjot jautājumus, kas saistīti ar krimināllietas izskatīšanu, ir vienādas tiesības. Nevienam nav tiesīgs atturēties no balsošanas.

Ja amatpersona vai cita persona, no kuras tiesas piesēdētājs sakarā ar darba attiecībām ir atkarīgs, jebkāda iegansta dēļ traucē viņam pildīt savus pienākumus, tiesnesis var saukt to pie likumā noteiktās administratīvās atbildības.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11. 2002.)

15.pants. Tiesneši ir neatkarīgi un pakļauti tikai likumam

Iztiesājot krimināllietas, tiesneši un tiesas piesēdētāji ir neatkarīgi un pakļauti tikai likumam. Tiesneši un tiesas piesēdētāji izspriež krimināllietas, pamatojoties uz likumu, atbilstoši tiesiskai apzīnei un apstākļos, kuros izslēgta tiesnešu ietekmēšana.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 27.04.1993. likumu)

6.pants. Tiesvedības valoda

Tiesvedība krimināllietā notiek valsts valodā.

Tiesa, tiesnesis, prokurors un izziņas iestāde, kuru lietvedībā atrodas lieta, var pieļaut arī citu procesa valodu, ja tam piekrit prokurors un procesa dalībnieki.

Personai, kas piedalās lietā, bet nepārvalda procesa valodu, tiesa, tiesnesis, prokurors un izziņas iestāde nodrošina tiesības iesniegt pieteikumus, liecināt, pieteikt lūgumus, iepazīties ar visiem lietas materiāliem, kā arī uzstāties tiesā tajā valodā, kuru šī persona pārvalda, un izmantot tulku šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

Procesuālie dokumenti, kas izsniedzami apsūdzētajam, tiesājamam vai citiem procesa dalībniekiem, kuri nepārvalda procesa valodu, jātulko tajā valodā, kuru šīs personas pārvalda.

(27.04.1993. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

17.pants. Iztiesāšanas atklātums

Lietas visās tiesās iztiesā atklāti, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā ar valsts noslēpuma sargāšanas interesēm.

Bez tam pēc motivēta tiesas lēmuma ir atļauts slēgtā tiesas sēdē iztiesāt lietas par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, ko izdarījušas sešpadsmit gadu vecumu nenasniegušas personas, lietas par dzimumnoziedzīgiem un citas lietas, lai netiktu izpausti lietas dalībnieku dzīves intīmie apstākļi, kā arī gadījumos, kad nepieciešams nodrošināt cietušā, liecinieka vai citu lietas dalībnieku, viņu ģimenes locekļu vai citu viņiem tuvu personu drošību.

Lietu izskatīšana slēgtā tiesas sēdē notiek, ievērojot visus tiesvedības noteikumus.

Tiesas spriedumus vienmēr pasludina publiski.

Lietās, kuras izskatītas slēgtā vai daļēji slēgtā tiesas sēdē, sprieduma ievaddaļu un rezolutīvo daļu pasludina atklātā tiesas sēdē. Pēc tam sprieduma motīvu daļu pasludina slēgtā tiesas sēdē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu, 13.08.1991., 14.10.1998. un 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

18.pants. Aizstāvības tiesību nodrošināšana aizdomās turētajam, apsūdzētajam un tiesājamam

Aizdomās turētajam, apsūdzētajam un tiesājamam tiek nodrošinātas tiesības uz aizstāvību.

Tiesai, prokuroram un izziņas izdarītājam jānodrošina aizdomās turētajam, apsūdzētajam un tiesājamam iespēja aizstāvēties ar likumā noteiktajiem līdzekļiem un veidiem, kā arī jānodrošina viņu personisko un mantisko tiesību aizsardzība.

(12.01.1990. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

19.pants. Patiesības noskaidrošana

Tiesai, tiesnesim, prokuroram un izziņas izdarītājam ir pienākums pilnīgi, vispusīgi un objektīvi izmeklēt lietas apstākļus un atbilstoši objektīvajai patiesībai noskaidrot noziedzīga nodarījuma esamību un to, kas vainīgs noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kā arī citus apstākļus, kam ir nozīme pareizā krimināllietas izlemšanā.

Lietas apstākļu noskaidrošanai var izmantot tikai tos pierādījumus, kas iegūti, pārbaudīti un novērtēti šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

Izlemjot jebkādus jautājumus lietā, jānoskaidro un jāņem vērā apsūdzēto (tiesājamo) apsūdzošie un attaisnojošie, kā arī atbildību mīkstinošie un pastiprinošie apstākļi.

(27.04.1993. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

19.1 pants. Nevainīguma prezumpcija

Nevienam nevar atzīt par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un sodīt, kamēr viņa vaina nav pierādīta likumā noteiktajā kārtībā un atzīta ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu.

Pierādīšanas pienākums ir apsūdzētajam. Apsūdzētajam (tiesājamam) nav jāpierāda savs nevainīgums.

Notiesājoša sprieduma pamatā jābūt tiesas sēdē pārbaudītiem pierādījumiem, kas apstiprina tiesājamā vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.

Visas šaubas par vainu, kuras nav iespējams novērst, jāvērtē par labu apsūdzētajam (tiesājamam). Tāpat vērtējamas šaubas, kas rodas, tulkojot un piemērojot krimināllikumus un kriminālprocesa likumus.

(27.04.1993. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

20.pants. Latvijas Republikas Augstākās Tiesas uzraudzība pār tiesu darbību

Latvijas Republikas Augstākā Tiesa uzrauga Latvijas Republikas tiesu jurisdikciju.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 23.10.1990. likumu)

21.pants. Prokuratūras uzraudzība kriminālprocesā

Uzraudzību pār Latvijas Republikas likumu precīzu un vienveidīgu ievērošanu kriminālprocesā realizē Latvijas Republikas ģenerālprokurors un viņam pakļautie prokurori.

Prokuroram visās kriminālprocesa stadijās savlaicīgi jālieto likumā paredzētie līdzekļi, lai novērstu jebkuru likuma pārkāpumu, vienalga, kas šo pārkāpumu būtu izdarījis.

Savas pilnvaras kriminālprocesā prokurors realizē neatkarīgi no jebkādam iestādēm un amatpersonām, pakļaudamies vienīgi likumam.

Prokurora lēmumi, kas pieņemti saskaņā ar likumu, obligāti jāizpilda visiem uzņēmumiem, iestādēm, organizācijām, amatpersonām un fiziskajām personām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 23.10.1990. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

22.pants. Tiesneša, prokurora un citu procesa dalībnieku noraidījums

Tiesnesis, tiesas piesēdētājs, prokurors, izziņas izdarītājs, tiesas sēdes sekretārs, eksperts, speciālists un tulks nevar piedalīties tiesvedībā krimināllietā un ir noraidāmi, ja viņi personīgi tieši vai netieši ieinteresēti šai lietā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu, 27.04.1993. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

23.pants. Kārtība, kādā tiesas, prokuratūras un izziņas iestādes sazinās ar attiecīgajām ārvalstu iestādēm

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

23.1 pants. Kriminālprocesa likuma darbība attiecībā uz ārvalstu pilsoņiem un bezvalstniekiem

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

23.2 pants. Ārvalstu iestāžu uzdevumu izpilde procesuālo darbību veikšanā

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

23.3 pants. Lūgums ierosināt krimināllietu

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

23.4 pants. Lūgums ārvalstij izdot personu

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

23.5 pants. Ārvalsts izdotās personas kriminālatbildības robežas un drošības līdzekļa - apcietinājuma termiņi

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

23.6 pants. Personas izdošana

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

Otrā nodaļa

Tiesa un piekritība

24.pants. Tiesas sastāvs, izskatot lietu

Tiesas sastāvā, kas izskata lietu, var būt vienīgi personas, kuras likumā noteiktā kārtībā ievēlētas šās tiesas sastāvā.

25.pants. Tiesas sastāva nemainība

Katra lieta jāizskata vienā un tai pašā tiesas sastāvā. Ja kāds no tiesnešiem kaut kādu iemeslu dēļ nevar turpmāk piedalīties sēdē, viņu aizstāj cits tiesnesis, un lietas izskatīšana jāatsāk no jauna, izņemot gadījumus, kas paredzēti šā kodeksa 26.pantā.

Ja no tiesas sastāva izstājas priekšsēdētājs, lietas izskatīšana tiek atlikta.

26.pants. Rezerves tiesas piesēdētājs

Lietā, kuras izskatīšanai vajadzīgs ilgāks laiks, var aicināt rezerves tiesas piesēdētāju. Rezerves tiesas piesēdētājs ir klāt tiesas sēdē no krimināllietas izskatīšanas sākuma un, izstājoties no tiesas sastāva tiesas piesēdētājam, viņu aizstāj.

Ja rezerves tiesas piesēdētājs, kas stājies cita piesēdētāja vietā, nepieprasa tiesas darbību atsākšanu, tad lietas iztiesāšana turpinās.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993. likumu)

27.pants. Apstākļi, kas izslēdz tiesneša piedalīšanos krimināllietas izskatīšanā

Tiesnesis nevar piedalīties lietas izskatīšanā tiklab rīcības sēdē, kā arī tiesas sēdē:

- 1) ja viņš ir radnieks kādam no tiesnešiem, kas ir tiesas sastāvā izskatāmajā lietā;
- 2) ja viņš izskatāmajā lietā ir cietušais, civilprasītājs, civiltbildētājs, šo personu radnieks vai laulātais, apsūdzētā radnieks vai laulātais;
- 3) ja viņš ir piedalījies šai lietā kā cietušais, liecinieks, eksperts, speciālists, tulks, izziņas izdarītājs, izmeklētājs, prokurors, aizstāvis, apsūdzētā likumiskais pārstāvis, cietušā, civilprasītāja, civiltbildētāja pārstāvis;
- 4) ja viņš pats, viņa radnieki vai laulātais tieši vai netieši ieinteresēts lietā;

5) (izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.).

Par pamatu tiesneša noraidījumam nevar būt viņa pieņemtie lēmumi izskatāmajā lietā par šajā kodeksā paredzēto procesuālo piespiedu līdzekļu piemērošanu un Operatīvās darbības likumā paredzēto sevišķajā veidā veicamo operatīvās darbības pasākumu akceptu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 23.02.1995., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

28.pants. Tiesas sastāvs, no jauna izskatot lietu

Ja lietas izskatīšana tiesā ir pabeigta ar tiesas nolēmumu, tiesnesis nevar piedalīties šīs lietas jaunā izskatīšanā nevienas instances tiesā gadījumos, kad spriedums vai lēmums, kas pieņemts, viņam piedaloties jebkuras instances tiesā, ir atcelts.

(19.06.2003. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

29.pants. Noraidījuma pieteikšana

Ja ir šā kodeksa 22. un 27.pantā norādītie apstākļi, tiesnesim un tiesas piesēdētājam pašam sevi jāatstata. Aiz tiem pašiem iemesliem noraidījumu pret tiesnesi un tiesas piesēdētāju var pieteikt šā kodeksa 243.pantā minētie procesa dalībnieki.

Noraidījums jāmotivē un jāpieteic līdz tiesas izmeklēšanas sākumam; vēlāk noraidījumu var pieteikt tikai tai gadījumā, ja tiesai vai personai, kura noraidījumu pieteic, noraidījuma pamats kļuvis zināms pēc tiesas izmeklēšanas sākuma. Tiesnesis vai tiesas piesēdētājs, pret kuru pieteikts noraidījums, var šai jautājumā sniegt savus paskaidrojumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 27.04.1993. likumu)

30.pants. Noraidījuma izlemšana

Ja krimināllietu izskata vienpersoniski, pret tiesnesi pieteikto noraidījumu izlemj pats tiesnesis.

Ja krimināllietu izskata koleģiāli, pret tiesnesi, piesēdētāju vai visu tiesas sastāvu pieteikto noraidījumu izlemj tā pati tiesa pilnā sastāvā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

31.pants. Krimināllietu piekritība rajona (pilsētas) tiesai

Rajona (pilsētas) tiesai ir piekritīgas visas krimināllietas, izņemot tās, kuras ir piekritīgas apgabaltiesai.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

32.pants. Krimināllietu piekritība apgabaltiesai

Apgabaltiesai kā pirmās instances tiesai ir piekritīgas krimināllietas par noziegumiem, kas vērsti pret cilvēci, mieru, krimināllietas par kara noziegumiem, genocīdu, noziegumiem pret valsti un par tādiem smagiem un sevišķi smagiem noziegumiem, kas paredzēti Krimināllikuma 117. un 118.pantā, 153.panta otrajā un trešajā daļā, 154.pantā, 176.panta ceturtajā daļā, 177.panta trešajā daļā, 179.panta trešajā daļā, 183.panta otrajā daļā, 184.pantā, 190.panta trešajā daļā, 190.1.panta otrajā un trešajā daļā, 192., 224. un 225.pantā, 251.panta trešajā daļā, 252.panta trešajā daļā, 253.1.pantā, 257.panta otrajā daļā, 258.panta otrajā daļā, 268.pantā, 320.panta trešajā daļā, 321.panta otrajā daļā, 322.panta otrajā daļā, 323.panta otrajā daļā, 348.pantā un 349.pantā, visas krimināllietas, kurās veikti liecinošo personu speciālās procesuālās aizsardzības pasākumi, kā arī visas krimināllietas par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, ja tie izdarīti ar mazgadīgo vai nepilngadīgo.

Apgabaltiesa kā pirmās instances tiesa var izskatīt lietas arī par citiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuras tā uzskata par nepieciešamu pieņemt savā izskatīšanā lietu juridiskās sarežģītības vai drošības apsvērumu dēļ.

(15.02.2001. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.10.2002. likumu, kas stājas spēkā no 20.11.2002.)

33.pants. Krimināllietu piekritība kara tribunāliem

(Izslēgts ar 05.02.1992. likumu)

34.pants. Krimināllietas piekritība pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietas

Krimināllietu izskatāma tajā tiesā, kuras darbības rajonā izdarīts noziedzīgs nodarījums. Ja noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietu nav iespējams precīzi konstatēt, lieta piekritīga tai tiesai, kuras rajonā šai lietā pabeigta pirmstiesas izmeklēšana.

Ilgstošu vai turpināmu noziedzīgu nodarījumu gadījumos lieta piekritīga tai tiesai, kuras darbības rajonā noziedzīgs nodarījums pabeigts vai pārtraukts.

Lai nodrošinātu lietas izskatīšanas ātrumu un pilnīgumu, atsevišķos gadījumos to var izskatīt pēc noziedzīga nodarījuma atklāšanas vietas vai pēc noziedzīga nodarījuma sekas iestāšanās vietas, kā arī pēc apsūdzētā vai liecinieku vairākuma atrašanās vietas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

35.pants. Krimināllietas piekritības noteikšana atsevišķos gadījumos

Atsevišķos gadījumos, lai panāktu krimināllietu ātrāku izskatīšanu un varētu nodrošināt likumā noteikto kārtību un drošību lietas iztiesāšanas laikā, pirmās instances tiesai piekritīgu krimināllietu var nodot izskatīšanai citai tās pašas instances tiesai. Lietas nodošana citai tiesai pieļaujama tikai līdz tās iztiesāšanas sākumam tiesas sēdē.

Jautājumu par krimināllietas nodošanu šā panta pirmajā daļā noteiktajos gadījumos no vienas rajona (pilsētas) tiesas citai rajona (pilsētas) tiesai izšķir attiecīgās apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija, bet par krimināllietas nodošanu no vienas apgabaltiesas citai apgabaltiesai - Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta.

(15.02.2001. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

36.pants. Vairākām vienāda nosaukuma tiesām piekritīgu krimināllietu piekritības noteikšana

Ja lieta vairāku apsūdzēto vai citu iemeslu dēļ vienlaikus piekritīga divām vai vairākām vienāda nosaukuma tiesām, tad to izskata tiesa, kuras rajonā pabeigta pirmstiesas izmeklēšana.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

37.pants. Dažāda nosaukuma tiesām piekritīgu krimināllietu piekritības noteikšana

Ja viena persona vai personu grupa apsūdzēta vienā vai vairākos noziedzīgos nodarījumos un ja lieta kaut par vienu no apsūdzētajiem vai kaut par vienu no šiem noziedzīgiem nodarījumiem piekritīga apgabaltiesai, tad lietu izskata apgabaltiesa.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

38.pants. Krimināllietas nodošana pēc piekritības

Ja tiesa vai tiesnesis konstatē, ka krimināllietu nav piekritīga šai tiesai, lietu nosūta pēc piekritības.

Tiesa, konstatējusi, ka tās rīcībā esošā lieta piekritīga citai tādai pašai tiesai, var turpināt tiesvedību šai lietā tikai tai gadījumā, ja tā jau sākusi lietas izskatīšanu tiesas sēdē.

Ja rajona (pilsētas) tiesa noskaidrojusi tiesas sēdē, ka lieta ir piekritīga apgabaltiesai, tā nosūta lietu iztiesāšanai attiecīgajai apgabaltiesai. Lietu, ko uzsāk iztiesāt apgabaltiesa, nevar nodot iztiesāšanai rajona (pilsētas) tiesai, kaut arī, lietu iztiesājot, ir noskaidrots, ka tā ir piekritīga rajona (pilsētas) tiesai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

39.pants. Piekritību strīdu nepieļaujamība

Ikviena lieta, ko tiesa nosūta citai tiesai šā kodeksa noteiktā kārtībā, šai tiesai obligāti jāpieņem, un nekādi piekritības strīdi starp tiesām nav atļauti.

Rajona (pilsētas) tiesa, kas saņēmusi no citas tiesas apgabaltiesai piekritīgu lietu, nosūta šo lietu attiecīgajai apgabaltiesai piekritības jautājuma izšķiršanai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Trešā nodaļa

Prokurors

40.pants. Prokurors

Prokurors ir likumā noteiktajā kārtībā iecelta prokuratūras amatpersona.

Savas pilnvaras kriminālprocesā prokurors realizē neatkarīgi no citām amatpersonām un iestādēm, izpildot vienīgi likumā noteiktās prasības un vadoties pēc ģenerālprokurora norādījumiem.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

41.pants. Prokurora pilnvaras

Prokurors kriminālprocesā uzrauga izziņas iestāžu darbību, organizē, vada un veic pirmstiesas izmeklēšanu, kā arī uztur valsts apsūdzību tiesā.

Realizējot uzraudzību, prokurors ierosina vai atsaka ierosināt krimināllietu, uzdod izziņas iestādēm ierosināt krimināllietu, atceļ nelikumīgus un nepamatotus izziņas iestāžu un amatā zemāku prokuroru lēmumus par krimināllietas ierosināšanu vai atteikšanos ierosināt krimināllietu, kā arī atceļ citus nelikumīgus un nepamatotus izziņas iestāžu un amatā zemāku prokuroru lēmumus krimināllietās, piedalās izmeklēšanas darbību veikšanā, dod norādījumus par izmeklēšanas virzību un konkrētu izmeklēšanas darbību veikšanu, pārbauda sūdzības par izziņas iestāžu un amatā zemāku prokuroru darbību un lēmumiem, kā arī pieteikumus par izziņas izdarītāja un amatā zemāku prokuroru noraidījumu, nodod krimināllietas papildizmeklēšanai.

Prokurors ierosina kriminālvajāšanu, pieņem lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības, uzrāda to apsūdzētajam, nopratina viņu un personiski veic izmeklēšanas darbības vai uzdod tās veikt izziņas iestādei, iepazīstina apsūdzēto ar tiesībām vienoties par krimināllietas pabeigšanu vienošanās procesā, sagatavo vienošanās projektu sadarbībai krimināltiesisko attiecību brīvprātīgā noregulēšanā un iesniedz to tiesai, iepazīstina tiesu ar noslēgto vienošanos, sastāda apsūdzības rakstu un virza lietu izskatīšanai tiesā, likumā noteiktajos gadījumos var pieprasīt krimināllietas koleģiālu izskatīšanu, kā arī izbeidz vai aptur izmeklēšanu lietā, uztur valsts apsūdzību pirmās instances tiesā un apelācijas instances tiesā, iesniedz protestu par nelikumīgiem un nepamatotiem tiesu un tiesnešu nolēmumiem, piedalās lietu izskatīšanā kasācijas instances tiesā, ierosina tiesvedību krimināllietā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, kā arī realizē citas šajā kodeksā viņam noteiktās pilnvaras.

Lietas izskatīšanā pirmās instances tiesā prokurors piedalās pierādījumu pārbaudē, dod savu atzinumu par lietas izskatīšanas laikā konstatētiem apstākļiem, izsaka savu viedokli par krimināllikuma un soda veida piemērošanu, kā arī par noziedzīga nodarījuma civiltiesiskajām sekām.

Ja, izskatot lietu tiesā, prokurors atzīst, ka celtā apsūdzība tiesas izmeklēšanā nav apstiprinājusies, viņa pienākums ir atteikties no apsūdzības, motivējot savu atteikšanos.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997., 14.10.1998., 20.06.2002. un 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

42.pants. Prokurora noraidīšana

Šā kodeksa 27. un 29.panta noteikumi attiecas arī uz prokuroru. Turpretī par pamatu noraidījumam nevar būt tas, ka prokurors ir piedalījies pirmstiesas izmeklēšanā vai uzturējis apsūdzību, vai devis atzinumu šai lietā.

Jautājumu par prokurora noraidījumu pirmstiesas izmeklēšanā izlemj amatā augstāks prokurors, bet tiesā - tiesa, kas izskata lietu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Ceturtnodaļa

Izmeklētājs un izziņas izdarītājs

43.pants. Izmeklētājs

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

44.pants. Izmeklētāja pilnvaras

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

44.1 pants. Izmeklēšanas struktūrvienības priekšnieks

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

44.2 pants. Izmeklēšanas struktūrvienības priekšnieka pilnvaras

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

45.pants. Izziņas izdarītājs un viņa pienākumi

Izziņas izdarītājs ir valsts amatpersona, kuru noteiktā kārtībā ir iecēlusi valsts policija vai cita valsts institūcija, kam ar likumu ir noteiktas izziņas iestādes tiesības, un kuras pienākums ir veikt pirmstiesas izmeklēšanu šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

Ja ir šā kodeksa 107.pantā minētie iemesli un pamats, izziņas izdarītājam atbilstoši savai piekritībai un kompetencei obligāti ir jāierosina kriminālieta un nekavējoties jāuzsāk izmeklēšana.

Ja noziedzīga nodarījuma atklāšanas un pierādījumu iegūšanas nolūkā ir veicamas neatliekamas izmeklēšanas darbības, izziņas izdarītājs uzsāk arī tādu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu, kas ir piekritīga citai izziņas iestādei. Šādos gadījumos pēc neatliekamo izmeklēšanas darbību veikšanas kriminālieta nekavējoties nododama pēc piekritības.

Visos gadījumos, kad izziņas izdarītājs uzsāk izmeklēšanu kriminālietā, viņš to pieņem savā lietvedībā un nekavējoties, bet ne vēlāk kā 24 stundu laikā paziņo par to prokuroram un ieinteresētajām personām.

Izziņas izdarītāja pienākums ir nodrošināt kriminālietā pieņemto lēmumu likumību, izmeklēšanas darbību savlaicīgu veikšanu, kā arī savā lietvedībā pieņemtās krimināllietas ātru, pilnīgu, vispusīgu un objektīvu izmeklēšanu.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

45.1 pants. Izziņas izdarītāja pilnvaras

Izziņas izdarītājam ir tiesības:

- 1) savas piekritības ietvaros ierosināt kriminālietu un veikt nepieciešamās pirmstiesas izmeklēšanas darbības šajā kodeksā noteiktajā kārtībā, līdz tiek noskaidrota persona, kas saucama pie kriminālatbildības, un iegūti pietiekami pierādījumi kriminālvajāšanas uzsākšanai;
- 2) patstāvīgi pieņemt visus lēmumus par izziņas virzību un izmeklēšanas darbību veikšanu, izņemot šajā kodeksā noteiktos gadījumus, kad nepieciešams tiesneša lēmums vai prokurora piekrišana;
- 3) dot rakstveida uzdevumus operatīvajiem dienestiem tādu apstākļu vai faktu noskaidrošanā, kuri ir būtiski kriminālietā, bet kurus var noskaidrot, tikai izmantojot operatīvās darbības metodes un līdzekļus;
- 4) saņemt informāciju, kas iegūta, veicot operatīvo darbību kriminālietā, un pārbaudīt operatīvās darbības pasākumos iegūtās ziņas par faktiem Kriminālprocesa kodeksā noteiktajā kārtībā. Šāda informācija izmantojama, ievērojot Operatīvās darbības likuma nosacījumus.

Izziņas izdarītāja lēmumi viņa izmeklējamā kriminālietā obligāti izpildāmi visām fiziskajām un juridiskajām personām.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

45.2 pants. Izziņas iestādes priekšnieks

Izziņas iestādes priekšnieks ir valsts amatpersona, kuru noteiktā kārtībā ir iecēlusi valsts policija vai cita valsts institūcija, kam ar likumu ir noteiktas izziņas iestādes tiesības.

Procesuālās pilnvaras, kas noteiktas izziņas iestādes priekšniekam šā kodeksa 45.3 pantā, ir arī viņa vietniekam un izziņu veicošās struktūrvienības priekšniekam un viņa vietniekam, kuri realizē šīs tiesības pakļautības kārtībā un atbilstoši katrs savai kompetencei.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

45.3 pants. Izziņas iestādes priekšnieka procesuālās pilnvaras

Izziņas iestādes priekšniekam ir tiesības:

- 1) pārbaudīt krimināllietas, kurās tiek izdarīta izziņa;
- 2) dot norādījumus izziņas izdarītājam par pirmstiesas izmeklēšanas izdarīšanu un atsevišķu izmeklēšanas darbību veikšanu;
- 3) nodot lietu citam izziņas izdarītājam;
- 4) uzdot lietā veikt pirmstiesas izmeklēšanu vairākiem izziņas izdarītājiem un iecelt izziņas grupas vadītāju;
- 5) piedalīties izziņā un personīgi veikt pirmstiesas izmeklēšanas darbības, izmantojot šajā gadījumā izziņas izdarītāja pilnvaras, tiesības un pienākumus;
- 6) atcelt nepamatotus vai nelikumīgus izziņas izdarītāja lēmumus.

Izziņas iestādes priekšnieks un šā kodeksa 45.2 panta otrajā daļā minētās valsts amatpersonas izziņas izdarītājam krimināllietā norādījumus dod rakstveidā un tie ir obligāti izpildāmi. Saņemto norādījumu pārsūdzēšana augstākam priekšniekam vai prokuroram neaptur to izpildi, izņemot šajā kodeksā paredzētos gadījumus.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

46.pants. Izziņas izdarītāja noraidīšana

Izziņas izdarītājs ir noraidāms un nevar piedalīties pirmstiesas izmeklēšanā, ja viņš ir personiski tieši vai netieši ieinteresēts šajā lietā. Izziņas izdarītāja agrākā piedalīšanās izmeklēšanā nevar būt par pamatu viņa noraidījumam. Izziņas izdarītājam noraidījumu var pieteikt aizdomās turētais, apsūdzētais, aizstāvis, kā arī cietušais, civilprasītājs, civiltbildētājs un viņu pārstāvji.

Noraidījums jāmotivē. Izziņas izdarītājs noraidījuma pieteikumu divdesmit četrus stundu laikā nosūta prokuroram, neapturot izmeklēšanu.

Prokuroram jāpieņem lēmums attiecībā uz noraidījuma pieteikumu divu dienu laikā no tā saņemšanas brīža.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Piektā nodaļa

Pierādījumi

47.pants. Krimināllietā pierādāmie apstākļi

Krimināllietas pirmstiesas izmeklēšanā un iztiesāšanā pierādāmi šādi apstākļi:

- 1) noziedzīga nodarījuma notikums (noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laiks, vieta, veids un citi noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļi);
- 2) apsūdzētā vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā;
- 3) apstākļi, kas ietekmē apsūdzētā atbildības pakāpi un raksturu;

4) ar noziedzīgu nodarījumu nodarīto zaudējumu un radītā kaitējuma raksturs un apmēri.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

48.pants. Cēloņu un apstākļu atklāšana, kas veicinājuši noziedzīga nodarījuma izdarīšanu

Krimināllietas pirmstiesas izmeklēšanā un iztiesāšanā izziņas iestādei, prokuroram un tiesai jāatklāj cēloņi un apstākļi, kas veicinājuši noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu, 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

49.pants. Pierādījumi

Pierādījumi krimināllietā ir jebkuri fakti, uz kuru pamata izziņas iestāde, prokurors, tiesnesis un tiesa likumā noteiktā kārtībā nosaka Krimināllikumā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmju esamību vai neesamību, šo nodarījumu izdarījušās personas vainu un citus apstākļus, kam ir nozīme lietas pareizā izlemšanā.

Šos faktus konstatē ar liecinieku liecībām, cietušā liecībām, aizdomās turētā liecībām, apsūdzētā liecībām, eksperta atzinumu, lietiskiem pierādījumiem, izmeklēšanas un tiesu protokoliem, kā arī ziņām par faktiem, kas iegūtas un likumā noteiktajā kārtībā fiksētas ar tehniskiem līdzekļiem, un citiem dokumentiem.

Operatīvās darbības pasākumos iegūtas ziņas par faktiem, arī ziņas, kas fiksētas ar tehnisku līdzekļu palīdzību, drīkst izmantot kā pierādījumu tikai tad, ja tās iespējams pārbaudīt šajā kodeksā noteiktajā procesuālajā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu, 22.06.1994., 20.02.1997., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

50.pants. Pierādījumu savākšana un iesniegšana

Izziņas izdarītājs, prokurors, tiesnesis un tiesa šā kodeksa noteiktā kārtībā var viņu rīcībā esošās lietās aicināt jebkuru personu, lai to nopratinātu vai pieprasītu no tās eksperta atzinumu; var prasīt no uzņēmumiem, iestādēm, organizācijām, amatpersonām un citām fiziskajām personām, lai tie iesniegtu priekšmetus un dokumentus, no kuriem var iegūt lietai nepieciešamās ziņas; prasīt, lai uzņēmumi, iestādes un organizācijas izdarītu dokumentālās revīzijas.

Šāds pieprasījums obligāti jāizpilda visām personām, uzņēmumiem, iestādēm un organizācijām.

Pierādījumus uz savu ierosmi var iesniegt arī aizdomās turētais, apsūdzētais un viņa aizstāvis, apsūdzētājs, cietušais, civilprasītājs, civilatbildētājs un viņu pārstāvji, kā arī jebkura persona, uzņēmums, iestāde un organizācija.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 31.10.1974. dekrētu, 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

50.1 pants. Informācijas avota norādīšanas pienākums

Izziņas iestāde vai prokurors var ierosināt tiesai uzdot masu informācijas līdzekļa žurnālistam vai redaktoram norādīt informācijas avotu.

Izziņas iestādes vai prokurora ierosinājumu izlemj rajona tiesas tiesnesis, uzklaušijis iesniedzēju, masu informācijas līdzekļa žurnālistu vai redaktoru un iepazīties ar materiāliem. Lēmumu par informācijas avota norādīšanu tiesnesis pieņem, ievērojot personas tiesību un sabiedrības interešu samērīgumu.

Tiesneša lēmumu var pārsūdzēt ierosinājuma iesniedzējs, žurnālists vai redaktors, un to izskata šā kodeksa 222.1 pantā noteiktajā kārtībā.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

50.2 pants. Neizpaužamo ziņu iegūšana no kredītiestādēm

(1) Ja pirmstiesas kriminālprocesa veikšanai nepieciešams iegūt neizpaužamas ziņas no kredītiestādēm, izziņas iestādes priekšnieks vai prokurors iesniedz rajona (pilsētas) tiesā akceptēšanai rakstveida pieprasījumu, norādot ziņu precīzu nosaukumu un apjomu, kā arī ziņu pieprasīšanas pamatojumu.

(2) Lēmumu par izziņas iestādes priekšnieka vai prokurora pieprasījuma akceptēšanu pieņem rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis, uzklusot iesniedzēju un iepazīstoties ar materiāliem. Lēmumu par izziņas iestādes priekšnieka vai prokurora pieprasījuma akceptēšanu tiesnesis pieņem, ievērojot personas tiesību un sabiedrības interešu samērīgumu.

(3) Tiesneša lēmumu var pārsūdzēt pieprasījuma iesniedzējs, un to izskata šā kodeksa 222.¹pantā noteiktajā kārtībā.

(09.06.2005. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 06.07.2005.)

51.pants. Pierādījumu novērtēšana

Tiesa, tiesnesis, prokurors un izziņas izdarītājs pierādījumus vērtē pēc savas iekšējās pārlicības, kas pamatota uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izskatītiem visiem lietas apstākļiem to kopumā, pēc likuma un tiesiskās apziņas.

Nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu, tiesnesi, prokuroru un izziņas izdarītāju.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

52.pants. Liecinieka liecības

Liecinieku var nopratināt vienīgi par lietā noskaidrojamiem apstākļiem, arī par apsūdzētā un cietušā personu.

Liecinieks tai pašā lietā nevar būt par aizstāvi, apsūdzētāju, kā arī par cietušā, civilprasītāja vai civilatbildētāja pārstāvi.

Nevar aicināt un nopratināt kā liecinieku:

- 1) apsūdzētā aizstāvi lietā, kurā viņš izpilda aizstāvja pienākumus;
- 2) personu, kas savu fizisko vai psihisko trūkumu dēļ nespēj pareizi uztvert apstākļus, kuriem ir nozīme lietā, un par tiem pareizi liecināt;
- 3) advokātu, arodbiedrības un citas sabiedriskās organizācijas pārstāvi - par apstākļiem, kas viņam kļuvuši zināmi sakarā ar pārstāvja pienākumu izpildi.

Ja liecinieka liecības ir pamatotas uz citu personu izteikumiem, tad arī šīs personas jānopratina.

Nevar uzlūkot par pierādījumu liecības, kas pamatotas uz ziņām, kuru avots nav zināms.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. un 24.11.1983. dekrētu)

53.pants. Liecinieka pienākumi un tiesības

Par liecinieku aicinātai personai jāierodas un pēc izziņas izdarītāja, prokurora un tiesas priekšlikuma jāizstāsta viss viņai lietā zināmais, patiesīgi liecinot un atbildot uz jautājumiem, kas uzdoti saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem. Liecinieks var neliecināt pret sevi un saviem ģimenes locekļiem.

Lieciniekam ir tiesības: liecināt savā dzimtajā valodā; iepazīties ar nopratināšanas protokolu pirmstiesas izmeklēšanā, pieprasīt šā protokola papildināšanu un labošanu; iesniegt sūdzības par tās personas rīcību, kas izdara pratināšanu; saņemt izdevumu atlīdzību par visu laiku, kas patērēts sakarā ar ierašanos uz izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas aicinājuma, kā arī saņemt atlīdzību par atraušanu no parastā darba.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

54.pants. Liecinieka atbildība

Par atteikšanos liecināt liecinieks ir atbildīgs pēc Krimināllikuma 302.panta; par apzināti nepatiesas liecības došanu liecinieks ir atbildīgs pēc Krimināllikuma 300.panta.

Par liecinieka atteikšanos dot izziņas izdarītājam vai prokuroram liecību tiek sastādīts protokols, ierosināta lieta, un pēc izmeklēšanas lieta tiek nosūtīta pēc piekritības. Ja liecinieks atsakās liecināt tiesā, tiesa uz šā pamata pieņem lēmumu par lietas ierosināšanu, kuru nosūta prokuroram izmeklēšanai.

Par apzināti nepatiesas liecības došanu liecinieku sauc pie kriminālatbildības vispārējā kārtībā pēc tam, kad tiesas spriedums lietā, kurā viņš liecinājis, stājas likumīgā spēkā, vai arī pēc tam, kad šī lieta izbeigta.

Ja liecinieks neierodas bez attaisnojoša iemesla, izziņas izdarītājs, prokurors, tiesnesis vai tiesa var likt šo liecinieku atvest piespiedu kārtā. Par liecinieka neierašanos bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja vai prokurora aicinājuma, izziņas izdarītājam un prokuroram ir tiesības sastādīt protokolu un nosūtīt to tiesai, lai tiesnesis izlemtu jautājumu par liecinieka saukšanu pie likumā paredzētās atbildības.

Ja liecinieks neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc tiesneša vai tiesas aicinājuma, tiesa, kas izskata lietu, var uzlikt lieciniekam naudas sodu līdz divām minimālajām mēnešalgām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.07.1962. un 21.10.1982. dekrētu, 05.02.1992., 05.01.1993., 22.06.1994., 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

55.pants. Cietušā liecības

Cietušo var nopratināt par faktiem, kas lietā noskaidrojami, arī par savstarpējām attiecībām ar apsūdzēto. Cietušais var neliecināt pret sevi un saviem ģimenes locekļiem. Bez tam cietušajam ir tiesība dot paskaidrojumus par faktiem, kam lietā ir pierādījumu nozīme.

Par atteikšanos liecināt un apzināti nepatiesas liecības došanu, kā arī par neierašanos bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas aicinājuma cietušais atbild pēc šā kodeksa 54.panta noteikumiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 31.01.1974. dekrētu, 05.01.1993. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

56.pants. Aizdomās turētā liecības

Aizdomās turētais dod liecības par apstākļiem, uz kuru pamata viņš aizturēts vai sakarā ar kuriem viņam izraudzīts drošības līdzeklis, kā arī par visiem viņam zināmiem lietas apstākļiem.

57.pants. Apsūdzētā liecības

Apsūdzētais dod liecības pēc viņam uzrādītās apsūdzības būtības un par viņam zināmiem lietas apstākļiem.

58.pants. Eksperta atzinums

Eksperta atzinums lietā tiek dots gadījumos, kad lietai nozīmīgu apstākļu noskaidrošanai nepieciešamas speciālas zināšanas zinātnē, tehnikā, mākslā vai kādā amatniecības nozarē.

Eksperta atzinums nevar pārsniegt viņa speciālo zināšanu robežas.

Eksperta atzinums nav obligāts izziņas izdarītājam, prokuroram, tiesnesim un tiesai, tomēr viņu nepieņemšana eksperta atzinumam jāmotivē attiecīgā lēmumā vai spriedumā.

Ja izziņas izdarītājs, prokurors, tiesnesis vai tiesa nepiekrīt eksperta atzinumam tā neskaidrības vai nepilnības dēļ, var noteikt papildu ekspertīzi, ko uzdod tam pašam vai citam ekspertam.

Ja eksperta atzinumam nepiekrīt tā nepamatotības dēļ, var noteikt atkārtotu ekspertīzi, ko uzdod citam ekspertam vai citiem ekspertiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

59.pants. Obligātā ekspertīze

Ekspertīze ir obligāta:

- 1) nāves cēloņu noteikšanai;
- 2) miesas bojājuma rakstura noteikšanai;

3) aizdomās turētā vai apsūdzētā psihiskā stāvokļa noteikšanai tais gadījumos, kad izziņas izdarītājam, prokuroram, tiesnesim vai tiesai rodas šaubas par viņu pieskaitāmību;

4) liecinieka vai cietušā psihiskā vai fiziskā stāvokļa noteikšanai tais gadījumos, kad rodas šaubas par viņu spējām pareizi uztvert apstākļus, kam nozīme lietā, un pareizi par tiem liecināt;

5) aizdomās turētā, apsūdzētā vai cietušā vecuma noteikšanai, kad vecumam lietā ir nozīme, bet nav nepieciešamo dokumentu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

60.pants. Eksperts

Par ekspertu var būt persona, kam ir speciālas zināšanas zinātnē, tehnikā, mākslā vai kādā amatniecības nozarē.

Ja ir ekspertu iestādes, ekspertīzi izdara šo iestāžu eksperti. Izziņas izdarītājs, prokurors, tiesnesis un tiesa par ekspertiem var izraudzīt arī personas, kas ekspertu iestādēs nestrādā. Izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas prasība izsaukt ekspertu ir saistoša tā uzņēmuma, iestādes vai organizācijas vadītājam, kurā eksperts strādā.

Eksperts dod atzinumu savā vārdā un ir personīgi atbildīgs par savu atzinumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

61.pants. Eksperta noraidījums

Eksperts nevar piedalīties lietā šādos gadījumos:

1) ja ir šā kodeksa 27.pantā paredzētie nosacījumi; tomēr viņa iepriekšējā piedalīšanās lietā par ekspertu vai speciālistu nevar būt pamats viņa noraidījumam;

2) ja viņš pēc dienesta vai citādi ir bijis vai ir atkarīgs no apsūdzētā, cietušā, civilprasītāja vai civilatbildētāja;

3) ja viņš šai lietā ir izdarījis revīziju, kuras materiāli bijuši par pamatu krimināllietas ierosināšanai;

3a) (*izslēgts ar 20.06.2002. likumu*);

4) ja noskaidrojas, ka viņš nav kompetents.

Pirmstiesas izmeklēšanā jautājumu par eksperta noraidījumu izlemj izziņas izdarītājs vai prokurors, bet tiesā - tiesa, kas izskata lietu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 22.06.1994., 20.06.2002. un 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

62.pants. Eksperta pienākumi un tiesības

Ekspertam, kuru aicina izziņas izdarītājs, prokurors, tiesnesis vai tiesa, jāierodas un jādod atzinums viņam uzdotajos jautājumos. Ja eksperts nepamatoti atsakās pildīt savus pienākumus, dod apzināti nepatiesu atzinumu vai neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas aicinājuma, pret viņu lietojami tādi paši līdzekļi kā pret liecinieku.

Ekspertam ir tiesības: iepazīties ar krimināllietas materiāliem, ko viņam nodevis izziņas izdarītājs, prokurors, tiesnesis vai tiesa; lūgt izsniegt viņam atzinuma došanai nepieciešamos papildmateriālus; ar izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas sēdes priekšsēdētāja starpniecību uzdot ekspertīzes priekšmeta robežās jautājumus personām, kas tiek pratinātas; saņemt izdevumu atlīdzību sakarā ar ierašanos uz izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas aicinājumu. Ja eksperts savus pienākumus neizpilda kā dienesta uzdevumu, viņam ir tiesība saņemt īpašu atlīdzību.

Eksperts var atteikties no atzinuma došanas, ja viņam izsniegtie materiāli nav pietiekami vai viņam uzdotie jautājumi iet pāri viņa speciālo zināšanu robežām. Šādos gadījumos eksperts ar rakstu ziņo personai vai iestādei, kas noteikusi ekspertīzi, ka atzinumu dot nav iespējams.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

63.pants. Lietiskie pierādījumi

Lietiskie pierādījumi ir priekšmeti, kas nodērējuši par noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rīkiem, saglabājuši noziedzīga nodarījuma pēdas vai kas bijuši par noziedzīgās darbības objektu, kā arī visi citi priekšmeti, ar kuru palīdzību var atklāt noziedzīgo nodarījumu un noskaidrot vainīgos vai atspēkot apsūdzību, vai mīkstināt apsūdzētā atbildību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

64.pants. Lietisko pierādījumu un citu izņemto priekšmetu pievienošana lietai un uzglabāšana

Lietiskie pierādījumi sīki jāapraksta apskates protokolā, pēc iespējas jānofotografē un jāpievieno lietai ar īpašu izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesas lēmumu un jāglabā tai pirmstiesas izmeklēšanas iestādē vai tiesā, kuras rīcībā atrodas krimināllieta. Atsevišķos gadījumos lietiskos pierādījumus jau pirms lietas pabeigšanas var izsniegt to īpašniekiem, ja viņi to lūdz un ja šādu lūgumu iespējams apmierināt, nekaitējot tiesvedībai šai lietai.

Lietiskos pierādījumus un citus izņemtos priekšmetus, kurus nav iespējams glabāt pie krimināllietas, aizzīmogo, nofotografē un glabā uz vietas vai Ministru kabineta noteiktajās institūcijās līdz izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesas turpmākajam rīkojumam vai līdz nolēmuma pieņemšanai, izšķirot krimināllietai.

Ja izziņas iestāde, prokurors vai tiesa (tiesnesis) nosūta lietu citai izziņas iestādei, prokuroram vai tiesai (tiesnesim), lietiskie pierādījumi nododami kopā ar lietu.

Par lietisko pierādījumu pārvietošanu, to iesaiņojuma atvēršanu vai citu rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem sastāda protokolu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

65.pants. Lietisko pierādījumu un citu izņemto priekšmetu uzglabāšanas termiņi

Lietiskos pierādījumus uzglabā, kamēr spriedums stājas likumīgā spēkā vai kamēr notek termiņš lēmuma par lietas izbeigšanu pārsūdzībai. Ja strīds par tiesībām uz lietām izšķirams civilprocesa kārtībā, lietiskos pierādījumus uzglabā, kamēr attiecīgais civilspriedums stājas likumīgā spēkā.

Ja lietiskie pierādījumi vai citi izņemtie priekšmeti ātri bojājas un tos nevar atdot īpašniekam vai arī to ilgstoša uzglabāšana rada zaudējumus valstij, procesa virzītājs lemj par to nodošanu realizācijai vai iznīcināšanai Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Vajadzības gadījumā realizētos vai iznīcinātos priekšmetus atlīdzina īpašniekam ar tās pašas sugas un tādas pašas kvalitātes priekšmetiem vai arī samaksā to vērtību, kāda pastāv atlīdzināšanas brīdī.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

66.pants. Rīcība ar lietiskajiem pierādījumiem un citiem izņemtajiem priekšmetiem, izšķirot krimināllietai

Lēmumā par atteikšanos ierosināt krimināllietai vai par krimināllietas izbeigšanu, kā arī spriedumā jānorāda, kas darāms ar lietiskajiem pierādījumiem un citiem lietā izņemtajiem priekšmetiem, pie tam:

- 1) apsūdzētajam piederošie noziedzīga nodarījuma rīki konfiscējami;
- 2) vērtības un lietas, kas iegūtas noziedzīgā kārtā, vai kas bijušas paredzētas vai izlietotas noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, ir konfiscējamas vai arī izsniedzamas atpakaļ to īpašniekam;
- 3) apgrozībai aizliegtas lietas neizsniedz, bet nodod attiecīgām iestādēm vai iznīcina;
- 4) lietas, kam nav nekādas vērtības un ko nevar izlietot, iznīcināmas, bet uz ieinteresētu personu vai iestāžu lūguma izsniedzamas tām;
- 5) pārējās lietas izsniedzamas to īpašniekiem; ja rodas strīds par īpašuma tiesībām uz šīm lietām, to izšķir civilprocesa kārtībā;
- 6) ja lietiskie pierādījumi ir dokumenti, tos uzglabā lietā visu lietas uzglabāšanas laiku vai arī nodod ieinteresētām iestādēm.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

67.pants. Izmeklēšanas un tiesu darbību protokoli un citi dokumenti

Lietai nozīmīgus faktus var konstatēt ar apskates, aplūkošanas, kratīšanas un citu izmeklēšanas un tiesu darbību protokoliem, kuri sastādīti un noformēti atbilstoši šā kodeksa prasībām.

Faktus var konstatēt arī ar citiem dokumentiem, ko izdevuši uzņēmumi, iestādes un organizācijas, amatpersonas un pilsoņi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. likumu)

Sestā nodaļa

Drošības līdzekļi

68.pants. Drošības līdzekļu piemērošana

Ja ir pietiekams pamats varbūtībai, ka apsūdzētais vai tiesājamais, būdams brīvībā, izvairīsies no izmeklēšanas un tiesas vai traucēs patiesības noskaidrošanu krimināllietā, arī apdraudot vai ietekmējot krimināllietās liecinošās personas, vai izdarīs noziedzīgu darbību, kā arī lai nodrošinātu sprieduma izpildīšanu, izziņas izdarītājam, prokuroram un tiesai (tiesnesim) ir tiesības piemērot apsūdzētajam vai tiesājamam vienu no šajā kodeksā paredzētajiem drošības līdzekļiem, izņemot šā kodeksa 69.panta trešajā daļā minēto gadījumu.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 09.12.1999. un 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

69.pants. Drošības līdzekļu veidi

Drošības līdzekļi ir:

- 1) paraksts par dzīvesvietas nemainīšanu;
- 2) personisks galvojums;
- 3) drošības nauda;
- 4) nodošana policijas uzraudzībā;
- 5) mājas arests;
- 6) apcietinājums;
- 7) karavīra nodošana vienības komandiera (priekšnieka) pārraudzībā;
- 8) nepilngadīgā nodošana vecāku, aizbildņu vai aizgādņu pārraudzībā;
- 9) noteiktas nodarbošanās aizliegums.

Personai, kurai piemērots šā panta pirmās daļas 1. — 5.punktā vai 9.punktā minētais drošības līdzeklis, bez procesa virzītāja atļaujas aizliegts izbraukt no valsts.

Šā panta pirmās daļas 9.punktā minēto drošības līdzekli var piemērot arī papildus kādam citam drošības līdzeklim.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998., 20.06.2002., 19.06.2003. un 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

70.pants. Drošības līdzekļu piemērošana aizdomās turētajam

Izņēmuma gadījumā drošības līdzekli personai, ko tur aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, var piemērot arī pirms apsūdzības celšanas. Šādā gadījumā apsūdzība jāceļ ne vēlāk kā desmit dienu laikā no drošības līdzekļa piemērošanas brīža. Ja drošības līdzeklis izraudzīts attiecībā uz personu, kas tiek turēta aizdomās par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu vai par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kura izskatīšana saskaņā ar šā kodeksa 32.pantu piekrīt apgabaltiesai, apsūdzība pret šo

personu ceļama ne vēlāk kā trīsdesmit dienu laikā no drošības līdzekļa piemērošanas dienas. Ja šajā laikā apsūdzība netiek celta, drošības līdzeklis atceļams.

Personai, kas apcietināta pirms apsūdzības celšanas, ir tiesības pārsūdzēt izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša darbības, sniegt paskaidrojumus un pieteikt lūgumus.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

71.pants. Lēmums par drošības līdzekļa piemērošanu

Par drošības līdzekļa piemērošanu izziņas izdarītājs, prokurors vai tiesa (tiesnesis) pieņem motivētu lēmumu, norādot tajā noziedzīgu nodarījumu, par kuru izdarīšanu persona apsūdzēta, tiek turēta aizdomās vai ir tiesājama, un pamatojot drošības līdzekļa izraudzišanu. Lēmums jāpaziņo personai, attiecībā uz kuru drošības līdzeklis izraudzīts.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

72.pants. Apstākļi, kas ņemami vērā, izraugoties drošības līdzekli

Izlemjot jautājumu par drošības līdzekļa piemērošanu un izraugoties vienu no drošības līdzekļiem, izziņas izdarītājs, prokurors un tiesa (tiesnesis) ņem vērā izdarītā noziedzīga nodarījuma smagumu, apsūdzētā vai tiesājamā personību, varbūtību, ka apsūdzētais vai tiesājamais izvairīsies no izmeklēšanas un tiesas vai traucēs patiesības noskaidrošanu, arī apdraudot vai ietekmējot krimināllietās liecinošās personas, kā arī apsūdzētā vai tiesājamā nodarbošanos, vecumu, veselības stāvokli, ģimenes stāvokli un citus apstākļus.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 09.12.1999. likumu, kas stājas spēkā no 05.01.2000.)

73.pants. Paraksts par dzīvesvietas nemainīšanu

Paraksts par dzīvesvietas nemainīšanu uzliek aizdomās turētajam, apsūdzētajam vai tiesājamam par pienākumu neatstāt savu dzīvesvietu vai pagaidu uzturēšanās vietu bez izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesas (tiesneša) atļaujas.

Ja aizdomās turētais, apsūdzētais vai tiesājamais pārkāpj ar parakstu apstiprināto solījumu, attiecībā uz viņu var izraudzīties stingrāku drošības līdzekli. Par to jāpaziņo aizdomās turētajam, apsūdzētajam vai tiesājamam jau tad, kad no viņa tiek ņemts paraksts par dzīvesvietas nemainīšanu.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

74.pants. Personisks galvojums

Personisks galvojums ir rakstveida saistība, ar kuru fiziskā persona galvo, ka aizdomās turētais, apsūdzētais vai tiesājamais ieradīsies pēc izziņas iestādes, prokurora un tiesas (tiesneša) aicinājuma, netraucēs patiesības noskaidrošanu lietā un neturpinās izdarīt noziedzīgus nodarījumus.

Ja šis drošības līdzeklis tiek pārkāpts, izziņas iestāde, prokurors vai tiesa (tiesnesis) izlemj jautājumu par galvnieka saukšanu pie likumā noteiktās administratīvās atbildības.

Personiskiem galvniekiem ir jābūt ne mazāk kā diviem.

Pieņemot galvojumu, galvnieki jāinformē par lietu, sakarā ar kuru piemērots šis drošības līdzeklis, kā arī par sekām, kas iestāsies, ja tas netiks ievērots.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

75.pants. Drošības nauda

Drošības nauda ir nauda vai vērtības, kas tiek nodotas izziņas iestādes, prokurora vai tiesas depozītā (glabāšanā), lai nodrošinātu aizdomās turētā, apsūdzētā vai tiesājamā ierašanos pēc izziņas iestādes, prokurora vai tiesas (tiesneša) aicinājuma, kā arī to, ka viņš netraucēs patiesības noskaidrošanu lietā un neturpinās izdarīt noziedzīgus nodarījumus. Ja šis drošības līdzeklis netiek ievērots, ar izziņas iestādes, prokurora vai tiesas (tiesneša) lēmumu drošības naudu ieskaita valsts budžetā.

Drošības naudu var dot persona, kurai šis drošības līdzeklis tiek piemērots, kā arī jebkura cita fiziskā vai juridiskā persona. Ja drošības naudu dod cita persona, tā jāinformē par lietu, sakarā ar kuru piemērots šis drošības līdzeklis, kā arī par sekām, kas iestāsies, ja tas netiks ievērots.

Par drošības naudas pieņemšanu sastāda protokolu, kura norakstu izsniedz drošības naudas devējam.

Drošības naudas apmēru nosaka izziņas iestāde, prokurors, tiesnesis vai tiesa, ievērojot noziedzīga nodarījuma smagumu, ar to nodarītā materiālā zaudējuma apjomu, draudošā soda bargumu un drošības naudas devēja mantisko stāvokli, bet ne mazāku par piecdesmit minimālajām mēnešalgām.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

75.1 pants. Nodošana policijas uzraudzībā

Nodošana policijas uzraudzībā nozīmē, ka tiek ierobežota personas brīvība pārvietoties, nosakot, ka šī persona bez izziņas iestādes, prokurora vai tiesas (tiesneša) atļaujas nedrīkst izbraukt no pastāvīgās vai pagaidu dzīvesvietas rajona, apmeklēt lēmumā norādītās vietas vai iestādes, ka tai ne retāk kā divas reizes nedēļā jāpiesakās attiecīgajā policijas iestādē un ka policijas darbiniekam ir tiesības ieiet šīs personas dzīvoklī, lai pārbaudītu tās uzvedību.

Lēmumu par šā drošības līdzekļa piemērošanu nosūta izpildīšanai policijas iestādei pēc personas dzīvesvietas.

Policijas iestādei uzraugāmā persona nekavējoties jāreģistrē un par tās ņemšanu uzraudzībā jāinformē šīs personas darbavieta vai mācību iestāde, kā arī izziņas iestāde, prokurors vai tiesa (tiesnesis), kas pieņēmusi lēmumu par drošības līdzekļa piemērošanu.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

75.2 pants. Mājas arests

Mājas arests nozīmē, ka piespiedu kārtā tiek ierobežota personas brīvība pārvietoties, nosakot, ka tai pastāvīgi jāuzturas savā mājā (dzīvoklī), ka tai ir aizliegts sazināties ar lēmumā minētajām personām, izmantojot sakaru līdzekļus, saraksti vai starpniekus.

Ja nepieciešams, arestētā māju (dzīvokli) var apsargāt, bet viņa uzvedību var uzdot uzraudzīt policijai.

Mājas arestu (tāpat kā apcietinājumu) kā drošības līdzekli piemēro un tā termiņus nosaka šā kodeksa 76. - 78.pantā noteiktajā kārtībā.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

76.pants. Apcietinājums

Apcietinājumu var piemērot, ja izdarīts noziedzīgs nodarījums, par kuru krimināllikums paredz brīvības atņemšanas sodu.

Nepilngadīgajiem apcietinājumu kā drošības līdzekli var piemērot tikai izņēmuma gadījumos, ja tas nepieciešams sakarā ar izdarītā noziedzīgā nodarījuma smagumu, nepilngadīgā personību vai atkārtotu noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

Apcietinājumu kā drošības līdzekli drīkst piemērot tikai ar tiesneša lēmumu, kas pieņemts uz prokurora vai izziņas izdarītāja uzrādīto materiālu pamata apcietināmās personas, tās aizstāvja, bet likumā noteiktajos gadījumos - arī likumiskā pārstāvja klātbūtnē. Apcietināmās personas klātbūtne nav obligāta, ja tā atrodas ārpus Latvijas Republikas robežām vai tās atrašanās vieta nav zināma.

Tiesnesis (tiesa), iepazīties ar krimināllietas materiāliem un uzklauzījis prokurora, izziņas izdarītāja, apcietināmās personas, tās aizstāvja, bet likumā noteiktajos gadījumos - arī likumiskā pārstāvja viedokli, pārbauda, vai ir likumīgs pamats šīs personas apcietināšanai, un pieņem motivētu lēmumu.

Apcietinātās personas tiek turētas izmeklēšanas cietumā vai izmeklēšanas cietuma nodaļā, kas izveidota cita veida cietumā. Apcietinātos karavīrus var turēt virssardzē.

Apcietināto ieviešanas un izvietojšanas kārtību, dienas kārtību, tiesības un pienākumus, medicīnisko aprūpi un materiālo nodrošinājumu, drošības pasākumus, kārtību, kādā apcietinātie tiek atbrīvoti no izmeklēšanas cietuma vai pārcelti uz citu brīvības atņemšanas iestādi, nosaka Ministru kabinets.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

77.pants. Apcietinājuma termiņi

Apcietinājuma termiņu aprēķina no aizdomās turētā faktiskās aizturēšanas dienas, bet, ja persona nav bijusi aizturēta, - no apcietināšanas dienas.

Pirmstiesas izmeklēšanas laikā apcietinājums nedrīkst būt ilgāks par diviem mēnešiem. Ja nav iespējams pabeigt pirmstiesas izmeklēšanu, kā arī apsūdzētā un viņa aizstāvja iepazīstināšanu ar krimināllietas materiāliem, un prokuroram nav pamata grozīt drošības līdzekli, tiesnesis šo termiņu drīkst pagarināt līdz vienam gadam un sešiem mēnešiem, bet ne ilgāk kā uz diviem mēnešiem katru reizi uz prokurora iesnieguma un uzrādīto lietas materiālu pamata, ja nepieciešams - pieaicinot apcietināto, viņa aizstāvi, bet likumā noteiktajos gadījumos - arī likumisko pārstāvi. Termiņa turpmāka pagarināšana nav pieļaujama; pēc tā izbeigšanās apcietinātā persona nekavējoties jāatbrīvo. Izņēmuma gadījumos krimināllietās par sevišķi smagiem noziegumiem, ja tie saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, tiesnesis var pagarināt pirmstiesas apcietinājuma termiņu virs viena gada un sešiem mēnešiem, dodot iespēju apcietinātajai personai paust savu viedokli par drošības līdzekļa — apcietinājuma pagarināšanu un izvērtējot, vai turpina pastāvēt šā kodeksa 72.pantā minētie apstākļi.

Apcietinātā persona nekavējoties jāatbrīvo arī tad, ja apcietinājuma termiņš pārsniedz krimināllikumā noteikto maksimālo brīvības atņemšanas soda termiņu, ko tiesa var piespriest par noziedzīgu nodarījumu, kura izdarīšanā šī persona apsūdzēta.

Ja izmeklēšanas laikā apsūdzētais izdarījis jaunu noziedzīgu nodarījumu, par kuru likumā paredzēts brīvības atņemšanas sods, viņam sakarā ar to kā drošības līdzekli var piemērot apcietinājumu. Šādā gadījumā apcietinājuma termiņu aprēķina saskaņā ar šo pantu neatkarīgi no tā, cik ilgi apsūdzētais atradies apcietinājumā sakarā ar iepriekš izdarīto noziedzīgu nodarījumu.

Pēc izmeklēšanas pabeigšanas pirms likumā noteiktā maksimālā apcietinājuma termiņa izbeigšanās krimināllietas materiāli nekavējoties uzrādāmi apsūdzētajam un viņa aizstāvim, lai viņi varētu ar tiem iepazīties.

Ja lieta tiek nosūtīta papildizmeklēšanai un nav pamata grozīt drošības līdzekli, apcietinājuma termiņu nosaka tiesa, bet tas nedrīkst būt ilgāks par vienu mēnesi. Šādā gadījumā apcietinājuma termiņu aprēķina no brīža, kad lietu saņēmusi prokuratūra.

No dienas, kad lieta saņemta tiesā, līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai pirmās instances tiesā drošības līdzekļa - apcietinājuma termiņš apcietinātajai personai nedrīkst būt ilgāks par vienu gadu un sešiem mēnešiem. Pēc tā izbeigšanās drošības līdzeklis - apcietinājums jāatceļ un apcietinātā persona nekavējoties jāatbrīvo no apcietinājuma. Izņēmuma gadījumos krimināllietās par sevišķi smagiem noziegumiem, ja tie saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, drošības līdzekļa - apcietinājuma termiņu virs viena gada un sešiem mēnešiem var pagarināt Augstākās tiesas Senāts.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997., 14.10.1998., 15.02.2001., 20.06.2001., 20.06.2002., 17.10.2002. un 20.01.2005. likumu, kas stājas spēkā no 01.02.2005.)

77.1 pants. Nepilngadīgajam piemērojamā apcietinājuma termiņi

Pagarināt nepilngadīgajam apcietinājuma termiņu, ja tas pārsniedz divus mēnešus, drīkst tikai izņēmuma gadījumos. Šo termiņu tiesnesis drīkst pagarināt līdz sešiem mēnešiem, bet ne ilgāk kā uz diviem mēnešiem katru reizi. Termiņa turpmāka pagarināšana nav pieļaujama; pēc tā izbeigšanās drošības līdzeklis - apcietinājums jāatceļ un nepilngadīgais nekavējoties jāatbrīvo no apcietinājuma.

Attiecībā uz nepilngadīgajam piemērojamā apcietinājuma termiņiem ir spēkā 77.panta trešās, ceturtās, piektās, sestās daļas noteikumi.

No dienas, kad lieta saņemta tiesā, līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai pirmās instances tiesā drošības līdzekļa - apcietinājuma termiņš nepilngadīgajam nedrīkst būt ilgāks par sešiem mēnešiem. Pēc tā izbeigšanās drošības līdzeklis - apcietinājums jāatceļ un nepilngadīgais nekavējoties jāatbrīvo no apcietinājuma. Izņēmuma gadījumos krimināllietās par sevišķi smagiem noziegumiem, ja tie saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, drošības līdzekļa - apcietinājuma termiņu virs sešiem mēnešiem var pagarināt Augstākās tiesas Senāts.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 20.06.2001. likumu, kas stājas spēkā no 12.07.2001.)

78.pants. Paziņojums par aizdomās turētā, apsūdzētā un tiesājamā apcietināšanu

Par apcietinājuma kā drošības līdzekļa izraudzīšanu izziņas izdarītājs, prokurors vai tiesa nekavējoties paziņo aizdomās turētā, apsūdzētā, tiesājamā darba vietai, mācību iestādei un ģimenei.

Lēmuma noraksts par apcietināšanu tiek nosūtīts ieslodzījuma vietai. Ja aizdomās turētais, apsūdzētais vai tiesājamais ir ārvalsts pilsonis, tad šā lēmuma norakstu nosūta arī Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

(12.01.1990. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

79.pants. Aizgādība par apcietinātās personas nepilngadīgajiem bērniem

Ja apcietinātajai personai ir nepilngadīgi bērni, kas paliek bez uzraudzības, tad izziņas iestādei, prokuroram vai tiesai tie jānodod radnieku vai citu personu, vai iestāžu aizgādībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

80.pants. Apcietinātās personas īpašuma aizsardzības nodrošināšana

Ja apcietinātajai personai ir īpašums vai dzīvoklis, kas paliek bez uzraudzības, izziņas iestādei, prokuroram vai tiesai jāgādā par to aizsardzības nodrošināšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

81.pants. Nepilngadīgā nodošana pārraudzībā

Ja nepilngadīgo nodod vecāku, aizbildņu vai aizgādņu pārraudzībā, kāda no šīm personām ar rakstveida saistību apņemas gādāt par nepilngadīgā apsūdzētā ierašanos pie prokurora vai tiesā un rūpēties par viņa pienācīgu uzvešanos.

Vecākiem, aizbildņiem un aizgādņiem, kas uzņemas pārraudzību pār nepilngadīgo apsūdzēto, tiek darīta zināma celtās apsūdzības būtība, kā arī viņu atbildība, ja apsūdzētais neierastos pie prokurora vai tiesā.

Ja personas, kuru pārraudzībā nodots nepilngadīgais apsūdzētais, neizpilda uzņemtās saistības, pret tām tiek lietoti šā kodeksa 74.panta trešajā daļā paredzētie līdzekļi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

81.1 pants. Karavīra nodošana vienības komandiera (priekšnieka) pārraudzībā

Karavīra nodošana vienības komandiera (priekšnieka) pārraudzībā nozīmē, ka vienības komandierim (priekšniekam) tiek uzlikts par pienākumu saskaņā ar izziņas iestādes, prokurora vai tiesas (tiesneša) lēmumu nodrošināt, lai aizdomās turētais, apsūdzētais vai tiesājamais karavīrs ierastos pēc minēto personu aicinājuma, netraucētu patiesības noskaidrošanu lietā un neturpinātu izdarīt noziedzīgus nodarījumus.

Vienības komandierim (priekšniekam) nosūta izziņas iestādes, prokurora vai tiesas (tiesneša) lēmuma norakstu par drošības līdzekļa piemērošanu un informē viņu par lietu, sakarā ar kuru izraudzīts drošības līdzeklis.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

81.² pants. Noteiktas nodarbošanās aizliegums

Procesa virzītājs var pieņemt lēmumu, ka aizdomās turētajam, apsūdzētajam vai tiesājamam uz laiku tiek aizliegta noteikta nodarbošanās (darbība) vai konkrēta amata pienākumu pildīšana, ja ir pietiekams pamats domāt, ka tas traucēs kriminālprocesa uzdevumu sasniegšanu vai persona turpinās noziedzīgu darbību.

(19.02.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

82.pants. Karaspēka daļas pavēlniecības pārraudzība

(Izslēgts ar 05.02.1992. likumu)

83.pants. Drošības līdzekļa atcelšana vai grozīšana

Drošības līdzekli atceļ, ja tas ir nelikumīgi piemērots vai turpmāk vairs nav nepieciešams, vai groza, aizstājot ar stingrāku vai vieglāku, ja to prasa lietas apstākļi.

Drošības līdzekli atceļ vai groza ar tā izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša (tiesas) lēmumu, kura lietvedībā atrodas krimināllieta, bet izziņas izdarītāja vai prokurora nelikumīgi piemēroto drošības līdzekli var atcelt arī amatā augstāks prokurors.

Pirmstiesas izmeklēšanā tiesneša (tiesas) piemēroto drošības līdzekli (apcietinājums, mājas arests) atceļ vai groza tikai ar prokurora motivētu lēmumu, bet šā kodeksa 222.1 pantā noteiktajos gadījumos - atceļ arī tiesa.

(20.02.1997. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

Septītā nodaļa

Protokoli un citi fiksēšanas līdzekļi

(Nodaļas nosaukums 20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

84.pants. Protokola rakstīšanas pienākums

Izdarot izmeklēšanas darbības, pirmās instances tiesas un apelācijas instances tiesas sēdēs obligāti jāraksta protokols.

Protokolu var rakstīt ar roku vai ar tehniskām ierīcēm. Lai nodrošinātu protokola pilnību, var izdarīt stenografēšanu. Stenogrāfisko pierakstu lietai nepievieno.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 23.10.1990., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

85.pants. Izmeklēšanas darbības protokols

Izmeklēšanas darbības protokolu raksta izmeklēšanas darbības gaitā vai tieši pēc tās pabeigšanas izziņas izdarītājs vai prokurors.

Protokolā jānorāda: izmeklēšanas darbības vieta un datums; laiks, kad tā sāka un pabeigta; protokola rakstītāja amats un uzvārds; katras personas, kas piedalās izmeklēšanas darbībā, vārds, uzvārds un personas kods, bet nepieciešamības gadījumos arī tās adrese; izmeklēšanas darbības saturs un tās gaitā atklātie svarīgie lietas apstākļi. Ja izmeklēšanas darbības gaitā ir fotografēti, izdarīti kino uzņēmumi, skaņu vai video ieraksti vai izgatavoti pēdu nolējumi vai nospiedumi, tad protokolā jānorāda arī tehniskie līdzekļi, kas pielietoti, izdarot attiecīgo izmeklēšanas darbību, to izmantošanas apstākļi un kārtība, objekti, kam šie līdzekļi pielietoti, un gūtie rezultāti. Protokolā bez tam jāatzīmē, ka personām, kas piedalās izmeklēšanas darbībā, pirms tehnisko līdzekļu lietošanas paziņots par to.

Protokolu nolasa visām personām, kas piedalās izmeklēšanas darbībā, pie kam tām jāizskaidro tiesība izteikt piezīmes, kas jāieraksta protokolā.

Protokolu paraksta izziņas izdarītājs vai prokurors, nopratinātais, tulks, speciālists un citas personas, ja tās piedalījušās izmeklēšanas darbībā.

Protokolam pievieno foto negatīvus un uzņēmumus, kino lentas, video lentas, diapozitīvus, fonogrammas, plānus, shēmas, pēdu nolējumus un nospiedumus, kas iegūti izmeklēšanas darbības gaitā.

Ja izmeklēšanas darbībā iesaistītās personas drošības vai citu iemeslu dēļ nav lietderīgi izpaust šīs personas adresi un darbavietu, protokolā to aizstāj ar tās iestādes nosaukumu un telefona (faksa) numuru, ar kuras starpniecību procesa virzītājs var šo personu izsaukt.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. un 21.10.1982. dekrētu, 13.08.1991., 22.06.1994., 12.06.1997., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

85.1 pants. Skaņu un video ieraksta pielietošana

Procesa virzītājs izmeklēšanas darbības gaitu var fiksēt skaņu vai video ierakstā, par to pirms izmeklēšanas darbības uzsākšanas paziņojot personām, kuras piedalās izmeklēšanas darbībā.

Ierakstā jābūt fiksētām šā kodeksa 85.panta otrajā daļā norādītajām ziņām, kā arī visai izmeklēšanas darbības gaitai. Nav pieļaujams izdarīt daļēju izmeklēšanas darbības ierakstu. Ja izmeklēšanas darbības laikā ir nepieciešams pārtraukums, ierakstā pirms pārtraukuma norāda tā sākuma laiku un pēc pārtraukuma - izmeklēšanas darbības atsākšanas laiku.

Par izmeklēšanas darbību, kurā pielieto skaņu vai video ierakstu, sastāda izmeklēšanas darbības protokolu, kurā norāda:

- 1) izmeklēšanas darbības vietu un datumu;
- 2) laiku, kad tā sāka un pabeigta;
- 3) protokola rakstītāja amatu un uzvārdu;
- 4) katras personas, kas piedalās izmeklēšanas darbībā, vārdu, uzvārdu un personas kodu, bet, ja nepieciešams, - arī adresi;
- 5) atzīmi par skaņu vai video ieraksta pielietošanu;
- 6) ziņas par ieraksta tehniskajiem līdzekļiem, ieraksta apstākļiem un pārtraukumiem;
- 7) izmeklēšanas darbības gaitu un tās laikā atklātos faktus, kurus personas, kas piedalās izmeklēšanas darbībā, uzskata par īpaši būtiskiem un fiksējamiem protokolā.

Sastādot protokolu, ievēro šā kodeksa 85.panta trešās un ceturtais daļas prasības.

Izmeklēšanas darbības skaņu vai video ierakstu uzglabā kopā ar lietu.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

85.2 pants. Procesuālo darbību veikšana, izmantojot tehniskos līdzekļus

Procesa virzītājs procesuālo darbību var veikt ar tehnisko līdzekļu (telefonkonference, videokonference) starpniecību, ja to prasa tiesvedības intereses.

Procesuālās darbības gaitā ar tehnisko līdzekļu starpniecību jānodrošina, lai dažādās telpās vai ēkās esošie procesa virzītājs un personas, kas piedalās procesuālajā darbībā, savstarpēji cita citu varētu dzirdēt telefonkonferences laikā, kā arī dzirdēt un redzēt - videokonferences laikā.

Uzsākot procesuālo darbību, procesa virzītājs informē par abām procesuālās darbības norises vietām, datumu un laiku; procesa virzītāja amatu un uzvārdu; procesa virzītāja pilnvarotas personas, kas atrodas otrā procesuālās darbības norises vietā, amatu un uzvārdu; procesuālās darbības saturu un tās veikšanu ar tehnisko līdzekļu starpniecību. Pēc uzaicinājuma personas, kas piedalās procesuālajā darbībā, nosauc savu vārdu, uzvārdu, personas kodu un adresi.

To personu identitāti, kuras piedalās procesuālajā darbībā, bet neatrodas ar procesa virzītāju vienā telpā, pārbauda un apliecina procesa virzītāja pilnvarota persona. Šīs personas pienākums ir nodrošināt procesuālās darbības norisi savā atrašanās vietā.

Procesa virzītājs informē personas, kas piedalās procesuālajā darbībā, par to tiesībām un pienākumiem, likumā paredzētajos gadījumos brīdina par atbildību par savu pienākumu nepildīšanu un uzsāk procesuālo darbību.

Procesa virzītāja pilnvarota persona sastāda apliecinājumu, norādot procesuālās darbības norises vietu, datumu un laiku; savu amatu un uzvārdu; katras šajā procesuālās darbības norises vietā klātesošās personas vārdu, uzvārdu, personas kodu un adresi, kā arī izteiktos brīdinājumus, ja likums paredz atbildību par savu pienākumu nepildīšanu. Brīdinātās personas par to parakstās. Apliecinājumā norāda arī pārtraukumus procesuālās darbības gaitā un procesuālās darbības beigu laiku. Apliecinājumu paraksta visas šajā procesuālās darbības norises vietā klātesošās personas, un tas tiek nosūtīts procesa virzītājam pievienošanai procesuālās darbības protokolam.

Pirmstiesas izmeklēšanas laikā izmeklēšanas darbības, kas veiktas ar tehnisko līdzekļu starpniecību, fiksē šā kodeksa 85.1 pantā noteiktajā kārtībā, bet pārējās procesuālās darbības - šā kodeksa 85.pantā noteiktajā kārtībā. Lietas iztiesāšanas laikā procesuālās darbības, kas veiktas ar tehnisko līdzekļu starpniecību, fiksē tiesas sēdes protokolā.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

86.pants. Fakta apliecinājums par atteikšanos parakstīt izmeklēšanas darbības protokolu

Ja apsūdzētajam vai citai personai fizisku trūkumu vai citu iemeslu dēļ nav iespējams personīgi parakstīt izmeklēšanas darbības protokolu, uz viņas lūgumu to paraksta sveša persona, kas nav ieinteresēta lietas iznākumā. Ja apsūdzētais vai cita persona atsakās parakstīt izmeklēšanas darbības protokolu, izziņas izdarītājs vai prokurors par to ieraksta protokolā.

Personai, kas atteikusies parakstīt protokolu, jādod iespēja sniegt paskaidrojumus par atteikšanās iemesliem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

87.pants. Tiesas sēdes protokola saturs

Tiesas sēdes protokolā jānorāda: sēdes vieta un datums, atzīmējot sēdes sākumu un beigas; tiesas nosaukums un tās sastāvs, sekretārs, tulkis, procesa dalībnieki un citas tiesā aicinātās personas, ja tās ir klāt sēdē; iztiesājamā lieta; tiesājamam izraudzītais drošības līdzeklis; tiesājamā personības dati; visas tiesas darbības tādā kārtībā, kādā tās notikušas; procesa dalībnieku pieteikumi un lūgumi; lēmumi, ko tiesa pieņēmusi, neejot apspriesties; norādījums uz lēmumiem, kas pieņemti apspriežu istabā; tiesājamā un citu procesa dalībnieku tiesību un pienākumu izskaidrojums; cietušo, liecinieku, apsūdzēto un ekspertu liecību saturs; tiesas sēdē izdarītās apskates un citu pierādījumu savākšanas un izmeklēšanas darbību rezultāti; pieteikumu saturs, kuri attiecas uz lietu, ja procesa dalībnieki lūguši tos ierakstīt protokolā; kārtības pārkāpumu gadījumi tiesas sēžu zālē un pārkāpējs; tiesu debašu un tiesājamā pēdējā vārda īss saturs; sprieduma vai lēmuma pasludināšanas un sprieduma vai lēmuma pārsūdzības kārtības izskaidrošana.

Iztiesāšanas laikā var izdarīt nopratināšanas skaņu ierakstus. Šādā gadījumā fonogrammu pievieno tiesas sēdes protokolam, kurā izdara atzīmi par skaņu ierakstu izdarīšanu.

Tiesas sēdes protokols jāizgatavo un jāparaksta ne vēlāk kā piecu dienu laikā pēc tiesas sēdes pabeigšanas.

Visi labojumi un papildinājumi protokolā ir jāatrunā.

Protokolu paraksta tiesas sēdes priekšsēdētājs un sekretārs.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu)

88.pants. Piezīmes par tiesas sēdes protokolu

Trīs dienu laikā pēc protokola parakstīšanas prokurors, aizstāvis, tiesājamais, kā arī cietušais, civilprasītājs, civiltbildētājs un viņu pārstāvji var iesniegt savas piezīmes par protokolu, norādot uz tā nepareizumu vai nepilnīgumu. Iesniegtās piezīmes izskata tiesas sēdes priekšsēdētājs un, ja viņš piekrīt piezīmēm, apliecina to pareizumu un pievieno tiesas sēdes protokolam.

Ja tiesas sēdes priekšsēdētājs nepiekrīt iesniegtajām piezīmēm, tās izskatāmas tiesas rīcības sēdē tādā pašā sastāvā, kāds bijis, izskatot lietu. Vajadzības gadījumā uz rīcības sēdi aicina personas, kas iesniegušas piezīmes. Ja nav iespējams nodrošināt tādu pašu tiesas sastāvu, rīcības sēdes priekšsēdētājam un vienam no tiesas piesēdētājiem jābūt tiem tiesnešiem, kas piedalījušies lietas izskatīšanā.

Tiesai jāapspriež iesniegtās piezīmes un jāpieņem par tām lēmums.

Iesniegtās piezīmes pievienojamas lietai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 27.04.1993. likumu)

89.pants. Latvijas Republikas Augstākās Tiesas Plēnuma sēdes protokols

(Izslēgts ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

Astotā nodaļa

Termiņi un tiesu izdevumi

90.pants. Procesuālo termiņu aprēķināšana

Šai kodeksā noteiktos termiņus aprēķina stundās, dienās un mēnešos. Aprēķinot termiņus, neņem vērā to stundu vai to dienu, kurā sākas termiņa tecējums, izņemot aizturēšanas un apcietinājuma termiņa aprēķināšanu.

Aprēķinot termiņus mēnešos, termiņš beidzas pēdējā mēneša atbilstošajā datumā. Ja pēdējā mēnesī nav atbilstoša datuma, termiņš beidzas mēneša pēdējā dienā. Ja termiņa beigas neiekrit darbdienā, tad par pēdējo termiņa dienu skaitāma pirmā sekojošā darbdiena.

Termiņš nav uzskatāms par nokavētu, ja sūdzība vai cits dokuments nodoti pirms termiņa notecējuma pastā, bet apcietinājumā esošām personām - ja sūdzība vai cits dokuments nodots ieslodzījuma vietas administrācijai pirms termiņa notecējuma.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

91.pants. Nokavētā termiņa atjaunošana

Aiz dibināta iemesla nokavētais termiņš jāatjauno ar izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesas lēmumu, kuru rīcībā atrodas lieta.

Uz ieinteresētās personas lūgumu ar nokavējumu pārsūdzētā lēmuma izpildīšanu var apturēt līdz jautājuma izšķiršanai par nokavētā termiņa atjaunošanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

92.pants. Tiesu izdevumi

Tiesu izdevumi ir:

- 1) summas, kas izmaksātas vai izmaksājamas cietušajiem, lieciniekiem, ekspertiem, speciālistiem, tulkiem;
- 2) summas, kas izlietas lietisko pierādījumu glabāšanai pārsūtīšanai un izmeklēšanai;
- 3) citi izdevumi, kas izziņas, prokuratūras un tiesu iestādēm cēlušies sakarā ar tiesvedību lietā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

93.pants. Izdevumu atlīdzība lieciniekiem, cietušajiem, ekspertiem, speciālistiem, tulkiem

Lieciniekam, cietušajam, ekspertam, speciālistam, tulkam tiek saglabāta vidējā darba alga darba vietā par visu laiku, ko viņi patērējuši sakarā ar aicinājumu pie izziņas izdarītāja, prokurora vai aicinājumu tiesā. Personām, kas nav strādnieki un kalpotāji, izmaksā atlīdzību par viņu atraušanu no parastā darba. Bez tam visām minētajām personām ir tiesība uz izdevumu atlīdzību, kuri radušies sakarā ar ierašanos.

Par savu pienākumu izpildīšanu ekspertam, speciālistam un tulkam ir tiesība saņemt atlīdzību Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, izņemot gadījumus, kad šos pienākumus viņi veic kā dienesta uzdevumu.

Izdevumus, kas radušies sakarā ar ierašanos, atlīdzina un atlīdzību izmaksā no izziņas, prokuratūras iestāžu un tiesas līdzekļiem atbilstoši spēkā esošajiem likumdošanas aktiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 13.08.1991., 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

94.pants. Tiesu izdevumu piedziņa

Taisot notiesājošu spriedumu, tiesa lemj arī par tiesu izdevumu piedziņu no notiesātā.

Tiesai ir tiesība uzlikt tiesu izdevumus arī tiesājamam, kas atzīts par vainīgu, bet atbrīvots no soda.

Ja lietā par vainīgiem atzīti vairāki tiesājamie, tiesa lemj, kādā apmērā tiesu izdevumi uzliekami katram no tiem, ņemot pie tam vērā šo personu vainu, atbildības pakāpi un mantas stāvokli.

Nepilngadīgo lietās pieļaujama tiesu izdevumu uzlikšana notiesātā vecākiem vai aizbildņiem tai gadījumā, ja konstatē nopietnus trūkumus viņu pienākumu pildīšanā pret nepilngadīgo.

Izbeidzot šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzēto lietu tāpēc, ka cietušais izlīdzis ar tiesājamo, tiesai ir tiesība uzlikt tiesu izdevumus tiesājamam un cietušajam vai vienam no viņiem. Ja tiesājamo attaisno, tiesai ir tiesības tiesu izdevumus pilnīgi vai daļēji uzlikt personai, pēc kuras sūdzības uzsākta tiesvedība šai lietā.

Ja krimināllietu izbeidz vai tiesājamo attaisno, kā arī tās personas maksātspējas gadījumā, no kuras piedzenami tiesu izdevumi, tie ņemami uz valsts rēķina.

Atlīdzība tulkam no tiesājamā nav piedzenama.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.02.1977. dekrētu)

OTRĀ SADAĻA

PROCESA DALĪBNIEKI,

VIŅU TIESĪBAS UN PIENĀKUMI

Devītā nodaļa

Procesa dalībnieki, viņu tiesības un pienākumi

95.pants. Apsūdzētais

Apsūdzētais ir persona, par kuru šā kodeksa noteiktā kārtībā pieņemts lēmums par saukšanu pie kriminālatbildības.

Apsūdzēto, kas nodots tiesai, sauc par tiesājamo; apsūdzēto, par kuru spriedums stājies likumīgā spēkā - par notiesāto vai attaisnoto.

Apsūdzētajam ir tiesības: zināt, par ko viņš apsūdzēts, un sniegt paskaidrojumus sakarā ar viņam uzrādīto apsūdzību; iesniegt pierādījumus; pieteikt lūgumus; iepazīties ar visiem lietas materiāliem no pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanas brīža un izrakstīt no lietas nepieciešamās ziņas vai arī ar tehniskiem līdzekļiem nokopēt nepieciešamos lietas materiālus; pieņemt aizstāvi; piedalīties lietas iztiesāšanā pirmās instances tiesā; pieteikt noraidījumus; iesniegt sūdzības par izziņas izdarītāja, prokurora un tiesas darbībām un lēmumiem; pieprasīt drošības garantēšanu, kā arī ne vēlāk kā desmit dienu laikā pēc paziņojuma saņemšanas par lietas nosūtīšanu tiesai pieprasīt krimināllietas par smagu noziegumu koleģiālu izskatīšanu, pieprasīt aizstāvi iztiesāšanā un pieteikt lūgumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesas izmeklēšanā vai atteikties no agrākās vienošanās šajā jautājumā, vienoties ar prokuru par vainas atzīšanu un sodu, apliecināt vienošanās brīvprātīgo un apzināto raksturu tiesā.

Tiesājamam ir tiesība uz pēdējo vārdu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.08.1961. dekrētu, 22.06.1994., 20.02.1997., 14.10.1998., 20.06.2002. un 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

95.1 pants. Advokāts kriminālprocesā

Ikvienai personai kriminālprocesā ir tiesības juridiskās palīdzības saņemšanai aicināt advokātu. Advokāta darba samaksu nodrošina pati persona, izņemot šajā kodeksā noteiktos gadījumus.

Advokātam, kurš sniedz palīdzību personai kriminālprocesā, ir tiesības no procesa virzītāja saņemt informāciju par krimināllietas būtību un tās virzību, kā arī kopā ar personu piedalīties izmeklēšanas darbībās, kuras notiek ar šīs personas līdzdalību, sniegt tai juridisko palīdzību, paskaidrojumus, pieteikt lūgumus un iesniegt pierādījumus.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

96.pants. Aizstāvja piedalīšanās kriminālprocesā

Aizstāvim ir tiesības piedalīties lietā no brīža, kad persona likumā noteiktajā kārtībā tiek atzīta par aizdomās turēto.

Par aizstāvi krimināllietā var būt:

- 1) zvērināts advokāts;

- 2) zvērināta advokāta palīgs;
- 3) Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonis, kurš ieguvis advokāta kvalifikāciju kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm;
- 4) ārvalsts advokāts (izņemot šīs daļas 3.punktā minēto) saskaņā ar Latvijas Republikai saistošu starptautisko līgumu par juridisko palīdzību.

Viens advokāts nevar būt par divu vai vairāku aizdomās turēto, apsūdzēto vai tiesājamo aizstāvi, ja viņu aizstāvības intereses nesakrīt.

Tajos gadījumos, kad aizdomās turētā, apsūdzētā vai tiesājamā izraudzītais aizstāvis šajā kodeksā noteiktajā laikā nevar piedalīties lietā, izziņas izdarītājam, prokuroram un tiesai ir tiesības ieteikt aizdomās turētajam, apsūdzētajam vai tiesājamam uzaicināt citu aizstāvi vai nodrošināt aizdomās turētajam, apsūdzētajam vai tiesājamam aizstāvi likumā noteiktajā kārtībā.

Izziņas iestādei, prokuroram un tiesai, kuras lietvedībā ir lieta, kā arī Latvijas Zvērinātu advokātu padomei Latvijas Republikas likumdošanas aktos noteiktajā kārtībā ir tiesības aizdomās turēto, apsūdzēto, tiesājamo pilnīgi vai daļēji atbrīvot no maksas par juridisko palīdzību.

Ja izziņas iestāde, prokurors vai tiesa atbrīvojusi personu no maksas par juridisko palīdzību, advokāta darba samaksas izdevumus sedz no valsts līdzekļiem Latvijas Republikas Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Advokāta darba samaksas izdevumus Latvijas Republikas Ministru kabineta noteiktajā kārtībā no valsts līdzekļiem sedz arī gadījumā, kad advokāts piedalījies pirmstiesas izmeklēšanā un tiesā pēc norikojuma. Izdevumu atlīdzināšanu pēc tam var uzlikt notiesātajam, ievērojot šā kodeksa 94. panta noteikumus.

(12.01.1990. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 05.02.1992., 22.06.1994., 20.02.1997., 14.10.1998. un 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004. Skat. Pārejas noteikumus)

97.pants. Aizstāvja pienākumi un tiesības

Aizstāvim jāizlieto visi likumā norādītie aizstāvības līdzekļi un paņēmieni, lai noskaidrotu aizdomās turēto, apsūdzēto un tiesājamo attaisnojošos vai viņu atbildību mīkstinošos apstākļus, un jāsniedz aizdomās turētajam, apsūdzētajam un tiesājamam nepieciešamā juridiskā palīdzība.

No tā brīža, kad aizstāvis piedalās lietā, viņam ir tiesības: satikties ar aizdomās turēto, apsūdzēto, tiesājamo vienatnē; iesniegt pierādījumus, pieteikt noraidījumus un lūgumus; piedalīties aizdomās turētā nopratināšanā, apsūdzības uzrādīšanā un apsūdzētā nopratināšanā, kā arī citās izmeklēšanas darbībās pēc aizdomās turētā, apsūdzētā vai aizstāvja lūguma; piedalīties iztiesāšanā; iesniegt sūdzības par izziņas iestādes, izziņas izdarītāja, prokurora un tiesas darbībām un lēmumiem. Lietās, kas norādītas šā kodeksa 98.panta pirmās daļas 1. un 2.punktā, aizstāvim ir tiesības pieprasīt krimināllietas par smagu noziegumu koleģiālu izskatīšanu.

Aizstāvim ir tiesības iepazīties ar visiem lietas materiāliem un izrakstīt no lietas nepieciešamās ziņas vai arī ar tehniskiem līdzekļiem nokopēt nepieciešamos lietas materiālus:

lietās, kurās ir apsūdzētas šā kodeksa 98.panta 1. un 2.punktā minētās personas, - no apsūdzības uzrādīšanas brīža;

pārējās lietās - no apsūdzības uzrādīšanas brīža ar izziņas izdarītāja vai prokurora piekrišanu;

visās lietās - šā kodeksa 204.pantā paredzētajos gadījumos.

Ja aizdomās turētais aizturēts vai viņam pirms apsūdzības uzrādīšanas pielietots drošības līdzeklis, izziņas izdarītājam vai prokuroram aizstāvis jāiepazīstina ar lēmumu par krimināllietas ierosināšanu un procesuālajiem dokumentiem par aizturēšanu un drošības līdzekļa pielietošanu. Aizstāvim ir tiesības iepazīties ar aizdomās turētā un apsūdzētā nopratināšanas protokoliem, visiem izmeklēšanas darbību protokoliem, kurās piedalījies aizdomās turētais un apsūdzētais, lēmumiem par ekspertīzes noteikšanu un eksperta atzinumiem. Ar izziņas izdarītāja vai prokurora piekrišanu aizstāvim ir tiesības iepazīties arī ar citiem lietas materiāliem.

Gadījumos, kad aizstāvis piedalās izmeklēšanas darbībās, viņam ir tiesības:

- 1) uzdot jautājumus aizdomās turētajam, apsūdzētajam, lieciniekiem, cietušajam, civilprasītājam, civiltbildētājam un viņu pārstāvjiem, ekspertam, speciālistam;

2) iepazīties ar izmeklēšanas darbības protokolu un izdarīt rakstiskas piezīmes protokolā par pierakstu pareizību un pilnību.

Prokurors vai izziņas izdarītājs var noraidīt aizstāvja jautājumus, bet noraidītie jautājumi ir jāieraksta izmeklēšanas darbības protokolā.

Advokāts nav tiesīgs izpaust ziņas, kas viņam darītas zināmas sakarā ar aizstāvības realizēšanu.

Advokātam nav tiesību atteikties no aizdomās turētā, apsūdzētā vai tiesājamā aizstāvības, ko viņš uzņēmis.

(12.01.1990. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 20.02.1997. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

97.1 pants. Apstākļi, kas liedz advokātam tiesības piedalīties lietā kā aizstāvim vai cietušā, civilprasītāja un civilatbildētāja pārstāvim

Advokāts nav tiesīgs piedalīties lietā kā aizstāvis vai cietušā, civilprasītāja un civilatbildētāja pārstāvis, ja viņš šajā lietā sniedz vai agrāk ir sniedzis juridisko palīdzību personai, kuras intereses ir pretrunā ar tās personas interesēm, kas lūdz vest lietu, vai agrāk piedalījies lietā kā tiesnesis, prokurors, izmeklētājs, izziņas izdarītājs, eksperts, speciālists, tulks, liecinieks vai pieaicinātais, kā arī tad, ja lietas izmeklēšanā vai iztiesāšanā piedalās amatpersona, ar kuru advokātam ir radniecības attiecības.

Jautājumu par advokāta noraidījumu izlemj šā kodeksa 136.pantā paredzētajā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti 21.10.1982., 24.11.1983. dekrētu un 12.03.1990. likumu)

98.pants. Aizstāvja obligāta piedalīšanās

Iztiesājot lietas pirmās instances tiesā, aizstāvja piedalīšanās ir obligāta:

- 1) lietās par nepilngadīgo noziedzīgiem nodarījumiem;
- 2) lietās par mēmiem, kurliem, akliem un citām personām, kuras savu fizisko vai psihisko trūkumu dēļ nespēj pašas izlietot savu tiesību uz aizstāvību;
- 3) lietās par personām, kas neprot valodu, kurā notiek kriminālprocess;
- 4) lietās par noziegumiem, par kuriem var piespriest nāves sodu;
- 5) ja tiesājamo aizstāvības interesēs ir pretrunas un kaut vienam no viņiem ir aizstāvis;
- 6) *(izslēgts ar 20.02.1997. likumu).*

Gadījumos, kas paredzēti šā panta 1. - 4.punktā, aizstāvja piedalīšanās šā kodeksa 96.pantā noteiktajā kārtībā obligāta arī pirmstiesas izmeklēšanā.

Ja obligātās aizstāvības gadījumos aizstāvi nav izraudzījis pats aizdomās turētais, apsūdzētais, tiesājamais vai cita persona viņa uzdevumā, izziņas izdarītājam, prokuroram vai tiesai jānodrošina aizstāvja piedalīšanās lietā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1972. un 21.10.1982. dekrētu, 12.01.1990., 05.02.1992., 22.06.1994., 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

99.pants. Atteikšanās no aizstāvja

Aizdomās turētajam, apsūdzētajam un tiesājamam ir tiesības atteikties no aizstāvja. Tāda atteikšanās pieļaujama tikai pēc pašā aizdomās turētā, apsūdzētā vai tiesājamā iniciatīvas un nav šķērslis valsts apsūdzētāja un citu aizdomās turēto, apsūdzēto vai tiesājamo aizstāvju līdzdalībai lietā.

Ja no aizstāvja atsakās nepilngadīgais, kā arī aizdomās turētais, apsūdzētais un tiesājamais, kurš savu fizisko vai psihisko trūkumu dēļ pats nespēj izlietot savas tiesības uz aizstāvību, šī atteikšanās nesaista izziņas izdarītāju, prokuroru un tiesu.

(12.01.1990. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

100.pants. Cietušais

Par cietušo atzīstama fiziskā vai juridiskā persona, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts morāls, fizisks vai mantisks kaitējums.

Par kāda pilsoņa atzišanu par cietušo izziņas izdarītājs, prokurors, tiesnesis vai tiesa pieņem lēmumu.

Pilsonim, kas atzīts par cietušo noziedzīgā nodarījumā, ir tiesības dot liecības lietā. Cietušajam un viņa pārstāvim ir tiesības: iesniegt pierādījumus; pieteikt lūgumus; iepazīties ar visiem lietas materiāliem no pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanas brīža un izrakstīt no lietas nepieciešamās ziņas vai arī ar tehniskiem līdzekļiem nokopēt nepieciešamos lietas materiālus; piedalīties lietas iztiesāšanā; pieteikt noraidījumus; iesniegt sūdzības par izziņas izdarītāja, prokurora un tiesas darbībām, kā arī iesniegt sūdzības par tiesas spriedumu vai lēmumu un tiesneša lēmumiem, kā arī pieprasīt drošības garantēšanu šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

Cietušajam ir tiesība tiesas sēdē pašam vai ar pārstāvja palīdzību uzturēt apsūdzību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu, 27.04.1993., 22.06.1994., 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

101.pants. Civilprasība krimināllietā

Civilprasību krimināllietā var pieteikt persona, uzņēmums, iestāde vai organizācija, kurai ar noziedzīgu nodarījumu nodarīti materiāli zaudējumi, un neatkarīgi no prasības apmēriem tā izskatāma kopā ar krimināllietu pēc šās lietas piekritības. Civilprasību pieteic pret apsūdzēto vai pret personu, kas materiāli atbildīga par apsūdzētā darbību.

Civilprasību var pieteikt, kā ierosinot krimināllietu, tā pirmstiesas izmeklēšanas laikā, kā arī tiesā līdz tiesas izmeklēšanas sākumam.

Ja tiesa lietas iztiesāšanu atlikusi, tad cietušais saglabā tiesību pieteikt civilprasību līdz tiesas izmeklēšanas sākumam arī nākamajā tiesas sēdē.

Civilprasība krimināllietā ir atbrīvota no valsts nodevas.

Krimināllietā pieteiktās civilprasības pierādīšana notiek šai kodeksā paredzētajā kārtībā.

Civilprasību krimināllietā nevar pieteikt, ja šo prasību tiesa jau noraidījusi civilprocesa kārtībā.

Personai, kas nav pieteikusi civilprasību krimināllietā, kā arī personai, kuras civilprasība nav izskatīta tāpēc, ka krimināllietā izbeigta vai taisīts attaisnojošs spriedums, ir tiesība to pieteikt civilprocesa kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

102.pants. Civilprasītājs

Personai, kurai ar noziedzīgu nodarījumu nodarīti materiāli zaudējumi, ir tiesība kriminālprocesā pieteikt civilprasību pret apsūdzēto vai personām, kas materiāli atbildīgas par apsūdzētā darbību. Šo civilprasību tiesa izskata kopā ar krimināllietu.

Personai, uzņēmumam, iestādei vai organizācijai, kura ar izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas lēmumu atzīta par civilprasītāju, vai civilprasītāja pārstāvim ir tiesības: iesniegt pierādījumus; pieteikt lūgumus; piedalīties lietas iztiesāšanā; lūgt izziņas iestādi, prokuroru vai tiesu gādāt par pieteiktās civilprasības nodrošināšanu; uzturēt civilprasību; iepazīties ar lietas materiāliem no pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanas brīža un izrakstīt no lietas nepieciešamās ziņas vai arī ar tehniskiem līdzekļiem nokopēt nepieciešamos lietas materiālus, bet lietās, kur pirmstiesas izmeklēšana nav notikusi, no brīža, kad apsūdzētais nodots tiesai; pieteikt noraidījumus; iesniegt sūdzības par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesas rīcību, kā arī iesniegt sūdzības par spriedumu un tiesas lēmumiem tai daļā, kas skar civilprasību.

Ja civilprasītājs neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja vai prokurora aicinājuma, izziņas izdarītājam un prokuroram ir tiesības sastādīt protokolu un nosūtīt to tiesai, lai tiesnesis izlemtu jautājumu par civilprasītāja saukšanu pie likumā paredzētās atbildības.

Ja civilprasītājs neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc tiesneša vai tiesas aicinājuma, tiesa, kas izskata lietu, var uzlikt civilprasītājam naudas sodu līdz divām minimālajām mēnešalgām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993., 22.06.1994., 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

103.pants. Civilatbildētājs

Par civilatbildētājiem var pieaicināt vecākus, aizbildņus, aizgādņus vai citas personas, kā arī uzņēmumus, iestādes un organizācijas, kuras pēc likuma ir materiāli atbildīgas par zaudējumu, kas nodarīts ar apsūdzētā noziedzīgo darbību.

Civilatbildētājam vai tā pārstāvim ir tiesības: celt iebildumus pret pieteikto prasību; sniegt paskaidrojumus pēc pieteiktās prasības būtības; iesniegt pierādījumus; pieteikt lūgumus; iepazīties ar lietas materiāliem no pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanas brīža un izrakstīt no lietas nepieciešamās ziņas vai arī ar tehniskiem līdzekļiem nokopēt nepieciešamos lietas materiālus, bet lietās, kur pirmstiesas izmeklēšana nav notikusi, no apsūdzētā tiesai nodošanas brīža; piedalīties lietas iztiesāšanā; pieteikt noraidījumus; iesniegt sūdzības par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesas rīcību, kā arī iesniegt sūdzības par spriedumu un tiesas lēmumiem tai daļā, kas skar civilprasību.

Ja civilatbildētājs neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja vai prokurora aicinājuma, izziņas izdarītājam un prokuroram ir tiesības sastādīt protokolu un nosūtīt to tiesai, lai tiesnesis izlemtu jautājumu par civilatbildētāja saukšanu pie likumā paredzētās atbildības.

Ja civilatbildētājs neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc tiesneša vai tiesas aicinājuma, tiesa, kas izskata lietu, var uzlikt civilatbildētājam naudas sodu līdz divām minimālajām mēnešalgām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993., 22.06.1994. un 20.02.1997. likumu, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

104.pants. Cietušā, civilprasītāja un civilatbildētāja pārstāvji

Kā cietušā, civilprasītāja un civilatbildētāja pārstāvji lietā var piedalīties: advokāti, arodbiedrību un citu sabiedrisko organizāciju pārstāvji, tuvi radnieki un likumiskie pārstāvji.

Procesa virzītājs pieņem lēmumu par nepilngadīgā cietušā pārstāvja - advokāta pieaicināšanu, ja ir apgrūtināta vai citādi nav nodrošināta nepilngadīgā tiesību un interešu aizsardzība vai šā panta pirmajā daļā minētie pārstāvji vai bērnu tiesību aizsardzības institūcijas pārstāvis iesniedzis motivētu lūgumu. Šādos gadījumos advokāta darba samaksas izdevumus sedz Ministru kabineta noteiktajā kārtībā no valsts budžeta.

Ja cietušā, civilprasītāja vai civilatbildētāja pārstāvji neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja vai prokurora aicinājuma, izziņas izdarītājam un prokuroram ir tiesības sastādīt protokolu un nosūtīt to tiesai, lai tiesnesis izlemtu jautājumu par cietušā, civilprasītāja un civilatbildētāja pārstāvju saukšanu pie likumā paredzētās atbildības.

Ja cietušā, civilprasītāja vai civilatbildētāja pārstāvji neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc tiesneša vai tiesas aicinājuma, tiesa, kas izskata lietu, var uzlikt cietušā, civilprasītāja un civilatbildētāja pārstāvjiem naudas sodu līdz divām minimālajām mēnešalgām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu, 05.01.1993., 22.06.1994., 20.02.1997. un 09.12.1999. likumu, kas stājas spēkā no 05.01.2000.)

105.pants. Likumiskie pārstāvji

Likumiskie pārstāvji krimināllietā ir: apsūdzētā vai cietušā vecāki, adoptētāji, aizbildņi, aizgādņi un to iestāžu, organizāciju un personu pārstāvji, kuru aizbildnībā vai apgādībā atrodas apsūdzētais vai cietušais.

Ja par likumisko pārstāvi atzīta persona neievēro pārstāvamā likumiskās intereses, procesa virzītājs atceļ lēmumu par šīs personas atzīšanu par likumisko pārstāvi un pieņem lēmumu par citas personas atzīšanu par likumisko pārstāvi.

Likumiskie pārstāvji piedalās krimināllietā šai kodeksā paredzētajā kārtībā.

Ja likumiskais pārstāvis neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja vai prokurora aicinājuma, izziņas izdarītājam un prokuroram ir tiesības sastādīt protokolu un nosūtīt to tiesai, lai tiesnesis izlemtu jautājumu par likumiskā pārstāvja saukšanu pie likumā paredzētās atbildības.

Ja likumiskais pārstāvis neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc tiesneša vai tiesas aicinājuma, tiesa, kas izskata lietu, var uzlikt likumiskajam pārstāvim naudas sodu līdz divām minimālajām mēnešalgām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993., 22.06.1994., 20.02.1997. un 09.12.1999. likumu, kas stājas spēkā no 05.01.2000.)

106.pants. Pienākums izskaidrot un nodrošināt lietas dalībniekiem viņu tiesības

Tiesai, prokuroram un izziņas izdarītājam jāizskaidro lietas dalībniekiem viņu tiesības un jānodrošina iespēja šīs tiesības izlietot.

Ja ir pietiekamas ziņas, kas liecina par to, ka cietušajam, lieciniekam vai citām personām, kas piedalās lietā, kā arī viņu ģimenes locekļiem vai citām viņiem tuvām personām tiek izteikti draudi izdarīt slepkavību, pielietot vardarbību, iznīcināt vai sabojāt mantu vai tiek draudēts ar citu pretlikumīgu darbību izdarīšanu, viņi ir tiesīgi lūgt nodrošināt viņu personas, tiesību un likumisko interešu aizsardzību, bet izziņas izdarītājam, prokuroram un tiesai atkarībā no konkrētajiem lietas apstākļiem un draudu rakstura jāpielieto šā kodeksa 17., 85., 109., 111., 130., 166., 176.1, 208.1, 210., 268. un 280.pantā, kā arī devītajā A nodaļā paredzētie līdzekļi, lai aizsargātu šo personu dzīvību, veselību, godu, cieņu un mantu, kā arī lai noskaidrotu vainīgos un sauktu viņus pie atbildības. Bez tam, ja ir nepieciešams, izziņas iestādei pēc savas iniciatīvas ir tiesības nodrošināt, bet pēc prokurora vai tiesas uzdevuma tai jānodrošina minēto personu aizsardzība ar citiem līdzekļiem, kas nav pretrunā ar likumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

106.1 pants. Izziņas iestāžu, prokuratūras un tiesas pienākums izskaidrot personai tiesības uz to zaudējumu atlīdzināšanu, kas tai nodarīti nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā

Izbeidzot krimināllietu tādēļ, ka nav noticis noziedzīgs nodarījums, ka nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva, vai tādēļ, ka personas piedalīšanās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā nav pierādīta, kā arī taisot attaisnojošu spriedumu, izziņas iestāžu, prokuratūras un tiesas pienākums ir izskaidrot personai kārtību, kādā tā var atjaunot savas aizskartās tiesības un saņemt atlīdzību par tai nodarītajiem zaudējumiem.

Zaudējumu atlīdzināšanas noteikumus un kārtību nosaka īpašs likums.

(28.05.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

Devītā A nodaļa

Krimināllietā liecinošo personu speciālā procesuālā aizsardzība

(Nodaļa 12.06.1997. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 15.07.1997.)

106.2 pants. Personas, kurām ir tiesības uz speciālo procesuālo aizsardzību

Tiesības uz speciālo procesuālo aizsardzību ir cietušajam, lieciniekam, aizdomās turētajam, apsūdzētajam, tiesājamajam un notiesātajam, kas liecina krimināllietās par smagiem un sevišķi smagiem noziegumiem, un personām, kuru apdraudējums var ietekmēt speciāli procesuāli aizsargājamo.

(09.12.1999. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 05.01.2000.)

106.3 pants. Speciālās procesuālās aizsardzības pamats un iemesls

Šā kodeksa 106.2 pantā minēto personu speciālā procesuālā aizsardzība nosakāma, ja sakarā ar šo personu sniegtajām liecībām ir noticis reāls to dzīvības, veselības, mantas vai likumīgo interešu apdraudējums, izteikti šādi draudi vai arī ir pietiekams pamats domāt, ka apdraudējums var notikt.

Pamats speciālās procesuālās aizsardzības noteikšanai ir 106.2 pantā minētās personas rakstveida iesniegums.

106.4 pants. Personas atzīšana par speciāli procesuāli aizsargājamo

Ja tiek konstatēti šā kodeksa 106.3 pantā minētie apstākļi, pēc procesa virzītāja rakstveida ierosinājuma ģenerālprokurors, iepazīinies ar materiāliem un uzklusijis apdraudēto personu, pieņem motivētu lēmumu atzīt šo personu par speciāli procesuāli aizsargājamo.

Šā panta pirmajā daļā minētais lēmums netiek pievienots krimināllietai, bet tai tiek pievienota uzziņa par šāda lēmuma pieņemšanu.

Ja procesa gaitā rodas nepieciešamība piemērot šā kodeksa 106.6 pantā paredzētos speciālās procesuālās aizsardzības pasākumus, lai slēptu personas identitātes datus, visi krimināllietā iepriekš sastādītie dokumenti, kuros ir fiksēti šīs personas identitātes dati, tiek pārrakstīti, mainot tikai personas identitātes datus, kā to paredz lēmums. Dokumentu oriģināli tiek izņemti no lietas un turpmāk glabājami kopā ar lēmumu par speciālās procesuālās aizsardzības piemērošanu šai personai, un ar tiem var iepazīties tikai procesa virzītāji šai lietā un ģenerālprokurora īpaši pilnvarots prokurors.

106.5 pants. Procesuālās aizsardzības pasākumu veikšana

Veicot speciālo procesuālo aizsardzību, procesa virzītājs:

- 1) nodrošina, lai aizsargājamās personas identitātes dati netiktu izpausti un fiksēti krimināllietas materiālos;
- 2) izdara pirmstiesas un tiesas izmeklēšanas darbības šā kodeksa 106.7 pantā noteiktajā kārtībā;
- 3) šā kodeksa 131.panta trešajā daļā paredzētajā kārtībā ar ģenerālprokurora piekrišanu lietu par apsūdzēto, kuram noteikta speciālā procesuālā aizsardzība, var izdalīt atsevišķā lietvedībā;
- 4) var uzdot operatīvās darbības subjektiem veikt nepieciešamos Operatīvās darbības likumā paredzētos un citus aizsardzības pasākumus;
- 5) neizmanto aizsargājamās personas liecību kā pierādījumu krimināllietā, ja šajā pantā paredzētie pasākumi nevar garantēt tās drošību.

Lietas, kurās liecina aizsargājamās personas, izskatāmas slēgtā tiesas sēdē.

Šā panta pirmajā daļā minētos pasākumus procesa virzītājs izvēlas un veic atkarībā no lietas konkrētajiem apstākļiem šā kodeksa 106.6 -106.9 pantā noteiktajā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

106.6 pants. Aizsargājamās personas identitātes datu neizpaušana

Lai nodrošinātu aizsargājamās personas identitātes datu neizpaušanu, visos krimināllietas dokumentos (protokolos, lēmumos, ekspertu un speciālistu atzinumos, apsūdzības rakstā, tā pielikumos, spriedumā u.c.) šīs personas identitātes dati tiek aizstāti ar pseidonīmu un tās iestādes nosaukumu un telefona (faksa) numuru, ar kuras starpniecību aizsargājamo personu var uzaicināt uz pirmstiesas izmeklēšanu vai tiesu.

106.7 pants. Īpaši noteikumi procesuālo darbību veikšanai ar aizsargājamo personu

Lai izslēgtu iespēju identificēt aizsargājamo personu un garantētu tās drošību, papildus šā kodeksa attiecīgajos pantos paredzētajiem vispārīgajiem noteikumiem var piemērot šādus īpašus noteikumus:

- 1) rodoties nepieciešamībai novērst pretrunas divu agrāk nopratinātu personu liecībās, ja viena no šīm personām ir procesuāli aizsargājama, tās var nopratināt vienlaicīgi, izmantojot tādus tehniskos līdzekļus, kas neļauj identificēt aizsargājamo;
- 2) pratināšanā tiesas sēdē procesa virzītājs vai aizsargājamās personas pārstāvis (ja tāds ir) noraida jautājumus, atbildes uz kuriem var radīt iespēju identificēt aizsargājamo personu, bet aizsargājamai personai ir tiesības neatbildēt uz šādiem jautājumiem;
- 3) uzrādīšanu atpazīšanai aizsargājamai personai izdara, ievērojot šā kodeksa 166.panta otrajā daļā paredzēto kārtību;
- 4) tiesa var pratināt aizsargājamo personu apspriežu istabā vai citā telpā, izmantojot tehniskos līdzekļus un nodrošinot, lai pārējie procesa dalībnieki dzirdētu uzdotos jautājumus un pratināmā atbildes, kā arī varētu uzdot viņam jautājumus;
- 5) tiesa var pratināt aizsargājamo personu, kura neatrodas tiesas ēkā, izmantojot tehniskos līdzekļus un nodrošinot, lai procesa dalībniekiem tā būtu redzama, būtu iespēja uzdot tai jautājumus un dzirdēt atbildes uz tiem;

6) ja attiecībā uz aizsargājamo personu ir jāievēro šā kodeksa 106.6 panta noteikumi (šīs personas identitāte netiek izpausta), pratinot to šā panta 5. un 6.punktā noteiktajā kārtībā, var radīt vizuālus vai akustiskus traucējumus, lai neļautu pārējiem procesa dalībniekiem identificēt šo personu;

7) ja aizsargājamā persona, kura neatrodas tiesas ēkā, tiek pratināta, izmantojot tehniskos līdzekļus, kopā ar pratināmo jābūt speciālistam - par pasu izsniegšanu atbildīgās institūcijas amatpersonai, kura pārbauda un apliecina pratināmā identitāti.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

106.8 pants. Aizsargājamās personas liecību neizmantošana

Ja visi šā kodeksa 106.5 pantā paredzētie pasākumi konkrētajā situācijā nevar garantēt aizsargājamās personas drošību, pēc procesa virzītāja ierosinājuma ģenerālprokurors pieņem motivētu lēmumu neizmantot tās liecības kā pierādījumus krimināllietā.

Šā panta pirmajā daļā minētajā gadījumā visi aizsargājamās personas pratināšanas protokoli un citu ar šo personu izdarīto izmeklēšanas darbību protokoli, kuros fiksētās informācijas dēļ tā var tikt apdraudēta, no krimināllietas izņemami un turpmāk glabājami kopā ar 106.4 pantā paredzēto lēmumu par speciālās procesuālās aizsardzības piemērošanu šai personai, un ar tiem var iepazīties tikai ar procesa virzītāji šai lietā un ģenerālprokurora īpaši pilnvarots prokurors.

106.9 pants. Speciāli procesuāli aizsargājamās personas tiesības

Aizsargājamajai personai ir tiesības jebkurā laikā atteikties no aizsardzības, kā arī pieaicināt pārstāvi - advokātu, kuram ir tiesības pārstāvēt aizsargājamās personas intereses, kopā ar to piedalīties pirmstiesas izmeklēšanas darbībās, iztiesāšanā, apelācijas un kasācijas instances tiesās, pieteikt noraidījumus, iesniegt lūgumus un sūdzības.

Aizsargājamajai personai ir tiesības pieprasīt, lai tiek atlīdzināts sakarā ar aizsardzību vai tās nepietiekamību dzīvībai vai veselībai nodarītais kaitējums.

(09.12.1999. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 05.01.2000.)

106.10 pants. Personas speciālās procesuālās aizsardzības izbeigšanās

Personas speciālā procesuālā aizsardzība tiek izbeigta ar ģenerālprokurora lēmumu, ja ir zudusi apdraudējuma iespēja, tās pamats, pati aizsargājamā persona atteikusies no speciālās procesuālās aizsardzības vai ar savu rīcību padarījusi to neiespējamu.

TREŠĀ SADAĻA

KRIMINĀLLIETAS IEROSINĀŠANA UN

PIRMSTIESAS IZMEKLĒŠANA

(Sadaļas nosaukums 22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Desmitā nodaļa

Krimināllietas ierosināšana

107.pants. Krimināllietas ierosināšanas iemesli un pamats

Krimināllietas ierosināšanas iemesli ir:

- 1) personu pieteikumi;
- 2) uzņēmumu, iestāžu, organizāciju un amatpersonu ziņojumi vai attiecīgu materiālu iesniegšana;
- 3) pieteikšanās par vainīgu;
- 4) presē publicētās ziņas;

5) izziņas iestādes, prokurora, tiesas vai tiesneša tieši atklātas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes;

6) psihologa vai ārsta atzinums par seksuālo vardarbību pret bērnu (līdz 16 gadu vecumam).

Krimināllietu var ierosināt tikai tajos gadījumos, kad ir pietiekams pamats, kas norāda uz noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

(13.08.1991. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

108.pants. Pieteikumi un paziņojumi par noziedzīgu nodarījumu

Personu pieteikumi var būt mutvārdu un rakstveida. Mutvārdu pieteikumus ieraksta protokolā, kuru paraksta pieteicējs un amatpersona, kas protokolu sastādījusi. Pie tam jāizskaidro pieteicējam atbildība par apzināti nepatiesu ziņojumu, un tas jāieraksta protokolā.

Pieteicējam savs rakstveida pieteikums jāparaksta.

Uzņēmumu, iestāžu, organizāciju un amatpersonu paziņojumi par noziedzīgu nodarījumu jāiesniedz rakstveidā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

109.pants. Pienākums izskatīt pieteikumus un paziņojumus par noziedzīgiem nodarījumiem

Izziņas iestādei, prokuroram, tiesnesim vai tiesai jāpieņem materiāli, pieteikumi un paziņojumi par izdarītu vai gatavojamu noziedzīgu nodarījumu, pie tam arī lietās, kas viņiem nav piekritis.

Sakarā ar saņemtajiem materiāliem, pieteikumu vai paziņojumu jāpieņem viens no šādiem lēmumiem:

- 1) par krimināllietas ierosināšanu;
- 2) par atteikšanos ierosināt krimināllietu;
- 3) par pieteikuma vai paziņojuma nodošanu pēc piekritis.

Reizē ar to jālieto visi iespējamie līdzekļi noziedzīga nodarījuma aizkavēšanai vai novēršanai.

Lai izšķirtu jautājumu par krimināllietas ierosināšanu sakarā ar saņemtajiem pieteikumiem un paziņojumiem, izziņas iestādei, prokuroram, tiesnesim (tiesai) ir tiesības pieprasīt nepieciešamos materiālus un paskaidrojumus, noteikt revīziju un saņemt revīzijas atzinumu, kā arī pieprasīt un saņemt speciālista konsultāciju, tomēr neizdarot šajā kodeksā paredzētās izmeklēšanas darbības. Ja nepieciešams, līdz lēmuma pieņemšanai par krimināllietas ierosināšanu izziņas iestāde, prokurors, tiesnesis (tiesa), ievērojot šā kodeksa prasības, ar savu lēmumu var noteikt ekspertīzi un saņemt eksperta atzinumu, ja šis atzinums ir būtisks, izšķirot jautājumu par krimināllietas ierosināšanu, un ja ekspertīzes veikšanai nav nepieciešams izdarīt citas procesuālas darbības.

Pieteikumi un paziņojumi par noziegumiem jāizskata nekavējoties, bet ne vēlāk kā desmit dienu laikā no to saņemšanas dienas. Ja pārbaudes laikā nepieciešams saņemt eksperta vai revīzijas atzinumu vai speciālista konsultāciju, pieteikums vai paziņojums jāizskata ne ilgāk kā trīsdesmit dienu laikā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

110.pants. Pieteikšanās par vainīgu

Pieteikšanās par vainīgu ir personas, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, ierašanās izziņas iestādē, pie prokurora vai tiesā, un paziņošana par izdarīto noziedzīgo nodarījumu.

Par pieteikšanos par vainīgu sastādāms protokols, kurā sīki jāieraksta pieteikuma saturs. Protokolu paraksta persona, kas pieteikusies par vainīgu, un amatpersona, kas sastādījusi protokolu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

111.pants. Krimināllietas ierosināšana pēc cietušā sūdzības

1) Krimināllietas par Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu nevar ierosināt citādi kā tikai pēc cietušās sūdzības. Šādas lietas nevar izbeigt sakarā ar cietušās izlīgumu ar apsūdzēto, un tiesvedība šais lietās noris vispārējā kārtībā.

Ja šādās lietās cietusi sakarā ar fiziskiem vai psihiskiem trūkumiem pati nespēj izlietot savu tiesību uz aizstāvību, prokurors var ierosināt krimināllietu arī bez cietušā sūdzības.

2) Krimināllietas par Krimināllikuma 130., 156., 157. un 158.pantā paredzētajiem noziedzīgiem nodarījumiem nevar ierosināt citādi kā tikai pēc cietušā vai viņa pārstāvja sūdzības.

Lai ierosinātu tādu lietu, cietušais vai viņa pārstāvis sūdzību iesniedz rajona (pilsētas) tiesai, un lietu ierosina tiesnesis ar savu lēmumu.

3) Ja šā panta 2.punktā minētajos noziedzīgajos nodarījumos cietušais, atrazdamies bezpalīdzības stāvoklī, būdams atkarībā no apsūdzētā vai citu iemeslu dēļ pats nespēj aizsargāt savas likumīgās intereses, prokurors var tādu lietu ierosināt arī bez cietušā sūdzības vai iestāties lietā, ja tā jau ir ierosināta.

Ja prokurors lietu ierosinājis, vai iestājies jau ierosinātā lietā, to nevar izbeigt, pamatojoties uz cietušā izlīguma ar apsūdzēto.

4) Šā panta 2.punktā paredzētajās lietās pirmstiesas izmeklēšana nenotiek.

Lai aizsargātu valsts vai sabiedrības intereses vai atsevišķu personu tiesības, tiesa, tiesnesis vai prokurors šā panta 3.punktā paredzētajos gadījumos var šādā lietā noteikt pirmstiesas izmeklēšanu. Tādā gadījumā lieta tiek izmeklēta un iztiesāta vispārējā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 31.05.1963., 29.10.1964. dekrētu, 05.02.1992., 27.04.1993., 22.06.1994., 14.10.1998. un 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

112.pants. Atteikšanās ierosināt krimināllietu

Ja nav pamata krimināllietas ierosināšanai vai ja ir apstākļi, kas nepieļauj tiesvedību lietā, izziņas iestāde, prokurors, tiesnesis vai tiesa atsakās ierosināt krimināllietu.

Ja ir šā kodeksa 5.3 un 8.pantā minētie apstākļi personas atbrīvošanai no kriminālatbildības, ģenerālprokurors, virsprokurors vai ar viņa piekrišanu prokurors vai izziņas iestāde var pieņemt lēmumu par atteikšanos ierosināt krimināllietu.

Par atteikšanos ierosināt krimināllietu šā panta pirmajā un otrajā daļā paredzētajos gadījumos pieņem lēmumu un pieteicējam un citām ieinteresētajām personām nosūta šā lēmuma norakstu, kā arī izskaidro šo personu tiesības izziņas izdarītāja lēmumu pārsūdzēt attiecīgajam prokuroram, izziņas iestādes vai prokurora (virsprokurora) lēmumu - vienu pakāpi augstākas prokuratūras iestādes virsprokuroram, ģenerālprokuratūras prokurora lēmumu - ģenerālprokuroram, bet tiesneša lēmumu vai tiesas lēmumu - augstākas instances tiesai.

(05.02.1992. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

113.pants. Krimināllietas ierosināšanas kārtība

Ja ir šā kodeksa 107.pantā minētie iemesli un pamats, izziņas iestādei, prokuroram, tiesnesim un tiesai obligāti jāierosina krimināllietā. Par krimināllietas ierosināšanu pieņem lēmumu, kurā jānorāda krimināllietas ierosināšanas iemesls un pamats, krimināllikums, pēc kura pazīmēm lietu ierosina, kā arī tālākais lietas virziens.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

114.pants. Krimināllietas virzīšana pēc tās ierosināšanas

Pēc krimināllietas ierosināšanas:

1) prokurors pieņem krimināllietu izmeklēšanai, ja tās materiālos ir pietiekams pamats kriminālvajāšanas uzsākšanai, kā arī gadījumos, kad uzskata to par nepieciešamu; pārējos gadījumos lietu nosūta izziņas iestādei;

2) izziņas iestāde uzsāk izmeklēšanu, par ko ne vēlāk kā divdesmit četru stundu laikā, bet smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanas gadījumā - nekavējoties paziņo prokuroram, nosūtot viņam lēmuma norakstu par krimināllietas ierosināšanu un pieņemšanu izmeklēšanai;

3) tiesnesis un tiesa lietu nosūta prokuroram vai pieņem to savā izskatīšanā.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

115.pants. Prokurora uzraudzība pār to, lai tiktu ievērota likumā noteiktā krimināllietu ierosināšanas kārtība

Prokurors uzrauga, lai tiktu ievērota likumā noteiktā krimināllietu ierosināšanas kārtība.

Ja izziņas iestāde krimināllietu ierosinājusi bez likumīga pamata, prokurors atceļ izziņas iestādes lēmumu, bet, ja lietā veiktas izmeklēšanas darbības, - krimināllietu izbeidz.

Ja atteikšanās ierosināt krimināllietu bijusi nepamatota, prokurors ar savu lēmumu atceļ izziņas iestādes lēmumu, ierosina krimināllietu un šā kodeksa 114.panta kārtībā pieņem to savā izmeklēšanā vai virza izmeklēšanas izdarīšanai.

Ja tiesa (tiesnesis) lietu ierosinājusi vai atteikusies ierosināt bez likumīga pamata, prokurors šajā kodeksā noteiktajā kārtībā iesniedz protestu par tiesas (tiesneša) lēmumu. Tiesas (tiesneša) lēmumu var pārsūdzēt arī citi lietas dalībnieki vai pieteikuma iesniedzējs.

Nepamatotu un nelikumīgu prokurora lēmumu par krimināllietas ierosināšanu vai atteikšanos ierosināt krimināllietu atceļ vienu pakāpi augstākas prokuratūras iestādes virsprokurors, bet Ģenerālprokuratūras prokurora lēmumu - ģenerālprokurors.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Vienpadsmitā nodaļa

Izziņa

116.pants. Izziņas iestādes

Izziņas iestādes ir:

- 1) valsts policija;
- 2) tālbraucienos esošo jūras kuģu kapteiņi;
- 3) citas ar likumu pilnvarotas valsts institūcijas šajā kodeksā un īpašos likumos noteiktās kompetences ietvaros.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

117.pants. Izziņas iestādes pienākumi

Izziņas iestādes pienākums pirmstiesas kriminālprocesā ir:

- 1) novērst gatavotu noziedzīgu nodarījumu;
- 2) izskatīt pieteikumus par gatavotiem vai izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, ierosināt vai atteikties ierosināt krimināllietas;
- 3) veikt izmeklēšanas darbības, operatīvās darbības un citus nepieciešamos pasākumus, lai noskaidrotu noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļus un personu, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kā arī lai konstatētu, savāktu, fiksētu un saglabātu pierādījumus;
- 4) šā kodeksa 120.pantā paredzētajos gadījumos un 122.pantā noteiktajā kārtībā aizturēt personas, kas tiek turētas aizdomās par noziedzīgu nodarījumu;

5) izpildīt izziņas izdarītāja, prokurora, tiesas (tiesneša) dotos uzdevumus lietās, kas ir to lietvedībā, kā arī veikt apsūdzēto un tiesājamo meklēšanu;

6) veikt šajā kodeksā un starptautiskajos līgumos paredzētajā kārtībā attiecīgu ārvalsts iestāžu dotos uzdevumus.

Izziņas iestādes pienākums ir veikt izziņu šajā kodeksā noteiktajā kārtībā tikai savas kompetences ietvaros un apjomā, izņemot šā kodeksa 45.panta trešajā daļā un 125.1 panta 6.punktā noteiktos gadījumus.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

118.pants. Izziņas iestāžu pilnvaras lietās, kurās iepriekšējā izmeklēšana obligāta

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

119.pants. Izziņas iestāžu pilnvaras lietās, kurās iepriekšējā izmeklēšana nav obligāta

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

120.pants. Noziedzīga nodarījuma izdarīšanā aizdomās turētās personas aizturēšana

Personu, ko tur aizdomās par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, par kuru var noteikt brīvības atņemšanas sodu, izziņas iestādei vai prokuroram ir tiesība aizturēt tikai tad, ja ir viens no šādiem nosacījumiem:

- 1) ja šī persona pārsteigta noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī vai tieši pēc tā izdarīšanas;
- 2) ja aculiecinieki, starp tiem arī cietušie, tieši norāda uz šo personu kā uz noziedzīga nodarījuma izdarītāju;
- 3) ja uz aizdomās turētā vai viņa apģērba, pie viņa vai viņa dzīvoklī atrastas acīm redzamas noziedzīga nodarījuma pēdas.

Ja ir citi fakti, kas dod pamatu turēt kādu aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, šo personu var aizturēt vienīgi tai gadījumā, ja tā mēģinājusi bēgt vai ja tai nav pastāvīgas dzīves vietas, vai ja nav noskaidrota aizdomās turētā personība.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

121.pants. Aizdomās turētais

Par aizdomās turēto atzīstama persona, kas saskaņā ar šā kodeksa 120.pantu aizturēta vai pret kuru saskaņā ar šā kodeksa 70.pantu pirms apsūdzības celšanas ir pielietots drošības līdzeklis.

Aizdomās turētajam ir tiesības uzaicināt aizstāvi, pārsūdzēt izziņas izdarītāja vai prokurora darbības, sniegt paskaidrojumus un pieteikt lūgumus, kā arī pieprasīt drošības garantēšanu šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 12.01.1990., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

122.pants. Noziedzīga nodarījuma izdarīšanā aizdomās turētās personas aizturēšanas kārtība

Par katru gadījumu, kad aizturēta persona, ko tur aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, izziņas iestādei jā sastāda protokols, norādot tajā aizturētā uzvārdu, vārdu, tēva vārdu un citus viņa personības datus, aizturēšanas pamatus un motīvus, kā arī - kur, kad un kas šo personu aizturējis.

Aizturēšanas protokolu paraksta aizturētājs un aizturētais.

Personu, ko tur aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, nedrīkst aizturēt ilgāk par septiņdesmit divām stundām. Šo termiņu aprēķina no faktiskā aizturēšanas brīža.

Divdesmit četru stundu laikā no aizturēšanas brīža izziņas iestāde par aizturēšanu paziņo prokuroram, uzrādot viņam lietas materiālus. Līdz aizturēšanas termiņa beigām izziņas izdarītājam vai prokuroram jāsaņem tiesneša lēmums par drošības līdzekļa - apcietinājuma - piemērošanu aizdomās turētajam vai arī viņš jāatbrīvo.

Nepilngadīgā aizturēšanas gadījumā procesa virzītājam nekavējoties, bet ne vēlāk kā 24 stundu laikā, par aizturēšanu jāpaziņo nepilngadīgā vecākiem vai personām, kas viņus aizstāj. Ja aizturētā nepilngadīgā vecāki vai personas, kas viņus aizstāj, ir noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieki, par nepilngadīgā aizturēšanu ir jāpaziņo bāriņtiesai (pagasttiesai) pēc nepilngadīgā dzīvesvietas. Ja nepilngadīgais aizturētais ir ārvalsts pilsonis, par aizturēšanu paziņo Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 14.10.1998. un 09.12.1999. likumu, kas stājas spēkā no 05.01.2000.)

123.pants. Aizdomās turētā nopratināšana

Aizdomās turēto nopratina ne vēlāk par divdesmit četrām stundām no aizturēšanas brīža vai, ja aizdomās turētā persona nav bijusi aizturēta, no brīža, kad pirms apsūdzības celšanas izraudzīts drošības līdzeklis.

Pirms nopratināšanas jāizskaidro aizdomās turētajam viņa tiesības, kas paredzētas šā kodeksa 121.pantā. Aizdomās turētajam arī jāpaziņo, kādā noziedzīgā nodarījumā viņu tur aizdomās, un tas jāieraksta nopratināšanas protokolā.

Aizdomās turēto var nopratināt par noziedzīga nodarījuma apstākļiem, kurā viņu tur aizdomās, un par citiem apstākļiem, kas jānoskaidro lietā.

Aizdomās turēto nopratina, ievērojot šā kodeksa 147.- 149. un 151. - 154.panta noteikumus.

Ja divdesmit četru stundu laikā aizdomās turētā uzaicinātais aizstāvis nevar ierasties, izziņas izdarītājam un prokuroram ir tiesības ieteikt aizdomās turētajam uzaicināt citu aizstāvi vai jānodrošina aizdomās turētajam aizstāvis.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 12.01.1990., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

124.pants. Izmeklēšanas pabeigšana izziņas iestādē

Ierosinot krimināllietu, kā arī saņemot no prokurora, tiesas (tiesneša) krimināllietu izmeklēšanai, izziņas iestāde nekavējoties uzsāk izmeklēšanu un veic to līdz brīdim, kad tiek noskaidrota persona, kas saucama pie kriminālatbildības, un ir savākti pietiekami pierādījumi apsūdzības celšanai, vai līdz laikam, kad iestājas kriminālatbildības noilgums.

Izmeklēšana izziņas iestādē tiek pabeigta ar lēmuma pieņemšanu par krimināllietas nosūtīšanu prokuroram kriminālvajāšanas uzsākšanai vai par krimināllietas izbeigšanu.

Ja izmeklēšanas gaitā rodas tādi apstākļi, kas nepieļauj tiesvedību krimināllietā, izziņas izdarītājs lietu izbeidz ar savu lēmumu un par to nekavējoties paziņo prokuroram un ieinteresētajām personām, nosūtot lēmuma norakstu un izskaidrojot tiesības iepazīties ar lietas materiāliem.

Ja ir šā kodeksa 5.3 un 8.pantā minētie apstākļi personas atbrīvošanai no kriminālatbildības, izziņas iestāde ar virsprokurora piekrišanu var pieņemt lēmumu par krimināllietas izbeigšanu un par to nekavējoties paziņo ieinteresētajām personām, nosūta šā lēmuma norakstu, kā arī izskaidro šo personu tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un pārsūdzēt šo lēmumu.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

124.1 pants. Izziņas izdarīšana uz tālbraucienos esošiem Latvijas Republikas jūras kuģiem

Izziņas izdarīšana uz tālbraucienos esošiem Latvijas Republikas jūras kuģiem notiek šajā kodeksā noteiktajā kārtībā un termiņos, nododot lietu izziņas turpināšanai valsts policijai vai kriminālvajāšanas uzsākšanai prokuroram tajā dienā, kad kuģis piestāj Latvijas Republikas ostā.

Ja izziņas procesā rodas nepieciešamība veikt izmeklēšanas darbības, kuras izdarāmas tikai ar tiesneša vai tiesas lēmumu, to var pieprasīt un saņemt pa radio, telefonu, telefaksu, telegrāfu vai izmantojot citus sakaru līdzekļus.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

125.pants. Izziņas termiņš

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

125.1 pants. Prokurora pilnvaras, veicot uzraudzību pār izmeklēšanu izziņas iestādēs

Prokurors, veicot uzraudzību pār izmeklēšanu izziņas iestādēs, ir pilnvarots:

- 1) pārbaudīt, kā tiek ievēroti termiņi un likumība, izlemjot pieteikumus par izdarītu vai gatavotu noziedzīgu nodarījumu;
- 2) pārbaudīt jebkuras krimināllietas materiālus, dot norādījumus par lietas virzību, likuma ievērošanu, konkrētu izmeklēšanas darbību veikšanu nolūkā noskaidrot personu, kas saucama pie kriminālatbildības, un apsūdzēto meklēšanu;
- 3) atcelt nepamatotus un nelikumīgus izziņas iestādes lēmumus, nosūtīt krimināllietu papildizmeklēšanai, ja nav pietiekama pamata kriminālvajāšanas uzsākšanai;
- 4) piedalīties jebkuras izmeklēšanas darbības veikšanā, kā arī personiski veikt izmeklēšanas darbības;
- 5) iepazīties ar kriminālmeklēšanas pasākumu rezultātiem un uzraudzīt, lai šie pasākumi tiktu veikti atbilstoši likumam;
- 6) izņemt no izziņas iestādes jebkuru krimināllietu un uzsākt izmeklēšanu pašam, kā arī nodot izmeklēšanu citai izziņas iestādei vai izziņas izdarītājam;
- 7) pārbaudīt sūdzības un iesniegumus par izziņas iestādes amatpersonas rīcību attiecībā uz izmeklēšanu krimināllietā;
- 8) pieņemt lēmumu attiecībā uz pieteikumiem par izziņas izdarītāja noraidījumu.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

Divpadsmitā nodaļa

Pirmstiesas izmeklēšanas vispārīgie noteikumi

(Nodaļas nosaukums ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

126.pants. Iepriekšējās izmeklēšanas iestādes

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

127.pants. Pirmstiesas izmeklēšanas obligātums

Pirmstiesas izmeklēšana ir obligāta visās krimināllietās, izņemot krimināllietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas minēti šā kodeksa 111.panta 2.punktā un šā kodeksa trīsdesmit ceturtajā nodaļā noteiktajos gadījumos.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

128.pants. Iepriekšējās izmeklēšanas sākums

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

128.1 pants. Kriminālvajāšanas sākums

Kriminālvajāšanu veic ģenerālprokurors un viņam pakļautie prokurori.

Kriminālvajāšana sākas ar brīdi, kad prokurors pieņem lēmumu par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības. Lēmums par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības prokuroram jāpieņem desmit dienu laikā no dienas, kad lieta saņemta no izziņas iestādes kriminālvajāšanas uzsākšanai, vai arī tā jāatdod izziņas iestādei papildizmeklēšanai.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

128.2 pants. Kriminālvajāšanas termiņi pirmstiesas izmeklēšanā

Kriminālvajāšana pirmstiesas izmeklēšanā jāpabeidz divu mēnešu laikā. Šajā termiņā ietilpst laiks no kriminālvajāšanas uzsākšanas dienas līdz brīdim, kad prokurors paraksta apsūdzības rakstu vai pieņem lēmumu par lietas nosūtīšanu izskatīšanai tiesā medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanai, vai līdz dienai, kad viņš lietu izbeidz vai tajā aptur izmeklēšanu.

Kriminālvajāšanas termiņu var pagarināt attiecīgās prokuratūras iestādes vadītājs par to īpaši norādot uz lēmuma par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības.

(22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

129.pants. Pirmstiesas izmeklēšanas vieta

Pirmstiesas izmeklēšanu izdara tajā rajonā (pilsētā), kur noticis noziedzīgs nodarījums. Ja noziedzīgs nodarījums izdarīts vairākos viena tiesas apgabala rajonos, izmeklēšanas piekritību nosaka tiesas apgabala virsprokurors. Ja noziedzīgs nodarījums izdarīts vairāku tiesas apgabalu rajonos, izmeklēšanas piekritību nosaka ģenerālprokurors vai Ģenerālprokuratūras departamentu virsprokurori.

Lai veicinātu ātrāku un pilnīgāku pirmstiesas izmeklēšanu, to var izdarīt arī noziedzīga nodarījuma atklāšanas vietā, kā arī vietā, kur atrodas aizdomās turētais, apsūdzētais, cietušo vai liecinieku vairākums.

Ja prokurors vai izziņas iestāde saņēmusi ziņas par noziedzīgu nodarījumu, kura izmeklēšana ir piekritīga citai izmeklēšanas iestādei, prokuroram vai izziņas iestādei jāierosina krimināllieta, jāveic neatliekamās izmeklēšanas darbības un lieta jānosūta pēc piekritības. Strīdu par izmeklēšanas piekritību izšķir vienu pakāpi augstākas prokuratūras iestādes virsprokurors.

Ģenerālprokurors vai Ģenerālprokuratūras departamentu virsprokurori var pieņemt savā izmeklēšanā jebkuru krimināllieta, pēc viņu norādījuma krimināllieta var izņemt no vienas prokuratūras iestādes vai prokurora lietvedības un nodot citai prokuratūras iestādei vai prokuroram neatkarīgi no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietas.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

130.pants. Aizliegums izpaust pirmstiesas izmeklēšanas datus

Pirmstiesas izmeklēšanas datus var nodot atklāšanai tikai ar izziņas iestādes priekšnieka vai prokurora atļauju un tādā apjomā, kādā viņi to atzīst par iespējamu.

Vajadzības gadījumā prokurors brīdina lieciniekus, cietušo, civilprasītāju, civilatbildētāju, aizstāvi, ekspertu, speciālistu, tulku un citas personas, kuras ir klāt izmeklēšanas darbības laikā, ka bez viņa atļaujas nedrīkst izpaust pirmstiesas izmeklēšanas datus, tajā skaitā ziņas par lietas dalībniekiem, kuriem nepieciešams nodrošināt personisko drošību. Šīm personām jāparakstās, ka tās brīdinātas par atbildību saskaņā ar Krimināllikuma 304.pantu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 13.08.1991., 05.02.1992., 22.06.1994., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

130.1 pants. Lietā svarīgu lūgumu obligāta apmierināšana

Izziņas izdarītājs un prokurors nav tiesīgs noraidīt aizdomās turētā, apsūdzētā, viņa aizstāvja un likumīgā pārstāvja, kā arī cietušā un viņa pārstāvja, civilprasītāja, civilatbildētāja un viņu pārstāvju lūgumus noprotināt lieciniekus, izdarīt ekspertīzi un citas ar pierādījumu vākšanu saistītās izmeklēšanas darbības, ja apstākļiem, kurus viņi lūdz noskaidrot, var būt nozīme lietā. Lietā ir nozīme apstākļiem, kas norādīti šā kodeksa 19., 47. un 48.pantā, kā arī visiem citiem apstākļiem, kuru noskaidrošanai var būt nozīme lietas pareizā izmeklēšanā.

Par lūguma izskatīšanas rezultātiem paziņo personai, kas to iesniegusi. Ja lūgums tiek pilnīgi vai daļēji noraidīts, izziņas izdarītājam un prokuroram jāpieņem lēmums, kurā norādīti atteikuma motīvi.

(24.11.1983. dekrēta redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 12.01.1990. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

131.pants. Krimināllieta apvienošana un sadalīšana

Apvienot vienā izmeklēšanā var tikai lietas par vairāku personu apsūdzību līdzdalībā vienā vai vairākos noziedzīgos nodarījumos vai arī lietas par vairākiem vienas personas izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Ja noziedzīgu nodarījumu kopā ar pieaugušajiem izdarījis nepilngadīgais, tad viņa lieta pirmstiesas izmeklēšanas stadijā pēc iespējas jāizdala atsevišķi.

Viena noziedzīga nodarījuma vai vairāku noziedzīgu nodarījumu kopīgā izdarīšanā apsūdzētu personu lietas, kā arī lietas par vienas un tās pašas personas izdarītiem vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem pēc prokurora vai izziņas izdarītāja lēmuma ar virsprokurora piekrišanu var sadalīt, ja šāda sadalīšana ir nepieciešama un nekaitē pareizai lietas izlemšanai. Lietas sadalīšanas nepieciešamība ir jāmotivē.

Gadījumos, kad nepieciešams nodrošināt krimināllietā liecinošo personu speciālo procesuālo aizsardzību, lietu pēc prokurora vai izziņas izdarītāja motivēta lēmuma ar ģenerālprokurora piekrišanu var sadalīt, ja šāda sadalīšana nekaitē pareizai lietas izlemšanai.

Lietu, kas izdalīta pret personu vai personām, kuras izdarījušas vairākus noziedzīgus nodarījumus, ar Latvijas Republikas ģenerālprokurora piekrišanu par pilnā apjomā izmeklētām un pierādītām noziedzīga nodarījuma epizodēm var pabeigt un nosūtīt tiesai, bet par pārējiem noziedzīgiem nodarījumiem, kurus izdarījušas šīs personas, pirmstiesas izmeklēšana jāturpina vispārējā kārtībā.

Šā panta noteikumus var piemērot arī saucot pie kriminālatbildības par slēpšanu un neziņošanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 22.06.1994., 12.06.1997., 14.10.1998. un 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

132.pants. Prokurora atsevišķie uzdevumi

Ja atsevišķas izmeklēšanas darbības jāizdara citā rajonā, prokurors izdara tās pats vai arī šīs darbības uzdod izdarīt attiecīga rajona prokuroram vai izziņas iestādei, kuriem šis uzdevums jāizpilda ne vēlāk kā desmit dienu laikā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

133.pants. Kārtība, kādā Latvijas Republikas prokuratūras, iepriekšējās izmeklēšanas un izziņas iestādes sazinās ar atbilstošām citu savienoto republiku iestādēm

(Izslēgts ar 05.02.1992. likumu)

134.pants. Iepriekšējās izmeklēšanas termiņi

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu)

134.1 pants. Speciālista piedalīšanās

Ja pierādījumu atklāšanai, nostiprināšanai vai izņemšanai ir nepieciešamas speciālas zināšanas un iemaņas, procesa virzītājam ir tiesības izsaukt speciālistu, kas nav ieinteresēts lietas iznākumā, piedalīties izmeklēšanas darbībā. Procesā virzītāja prasība izsaukt speciālistu ir saistoša tā uzņēmuma, iestādes vai organizācijas vadītājam, kurā speciālists strādā.

Pirms izmeklēšanas darbības, kurā piedalās speciālists, uzsākšanas procesa virzītājs pārliecinās par speciālista identitāti un kompetenci, kā arī noskaidro viņa attiecības ar apsūdzēto un cietušo. Procesā virzītājs izskaidro speciālistam viņa tiesības un pienākumus un brīdina viņu par atbildību par atteikšanos vai izvairīšanos no savu pienākumu pildīšanas, ko ieraksta attiecīgās izmeklēšanas darbības protokolā un apliecina ar speciālista parakstu.

Speciālista pienākums ir: ierasties pēc izsaukuma; pielietojot savas speciālās zināšanas un iemaņas, piedalīties izmeklēšanas darbībā, lai palīdzētu procesa virzītājam pierādījumu atklāšanā, nostiprināšanā un izņemšanā; pievērst procesa virzītāja vērību apstākļiem, kas saistīti ar pierādījumu atklāšanu, nostiprināšanu un izņemšanu; sniegt paskaidrojumus par darbībām, kuras viņš izpilda.

Speciālistam ir tiesība izdarīt protokolā ierakstāmus paziņojumus, kas saistīti ar pierādījumu atklāšanu, nostiprināšanu vai izņemšanu. Ja speciālists neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja vai prokurora aicinājuma, izziņas izdarītājam un prokuroram ir tiesības sastādīt protokolu un nosūtīt to tiesai, lai tiesnesis izlemtu jautājumu par speciālista saukšanu pie likumā paredzētās administratīvās atbildības.

Ja speciālists neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc tiesneša vai tiesas aicinājuma, tiesa, kas izskata lietu, var uzlikt speciālistam naudas sodu līdz divām minimālajām mēnešalgām.

(27.04.1967. dekrēta redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993., 22.06.1994., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

134.2 pants. Speciālista noraidījums

Speciālists nevar piedalīties lietā, ja ir apstākļi, kas paredzēti šā kodeksa 61.pantā. Personas iepriekšēja piedalīšanās lietā kā speciālistam nav pamats tās noraidījumam.

Jautājumu par speciālista noraidījumu izlemj šā kodeksa 136.pantā paredzētajā kārtībā.

(27.04.1967. dekrēta redakcijā)

135.pants. Tulks

Tulks ir persona, kas prot tulkošanai nepieciešamās valodas un ko izziņas iestāde, prokurors vai tiesa aicinājusi šā kodeksa 16.panta otrajā daļā paredzētajos gadījumos.

Tulkam jāierodas uz aicinājumu un pilnīgi un precīzi jāveic uzdotais tulkojums.

Ja tulks neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc izziņas izdarītāja vai prokurora aicinājuma, izziņas izdarītājam un prokuroram ir tiesības sastādīt protokolu un nosūtīt to tiesai, lai tiesnesis izlemtu jautājumu par tulka saukšanu pie likumā paredzētās atbildības.

Ja tulks bez attaisnojoša iemesla neierodas pēc tiesneša vai tiesas aicinājuma, tiesa, kas izskata lietu, var uzlikt tulkam naudas sodu līdz divām minimālajām mēnešalgām.

Šā panta noteikumi attiecas arī uz personu, kas saprot mēmā un kurlā zīmes un ir aicināta piedalīties procesā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

136.pants. Tulka noraidījums

Tulks nevar piedalīties lietā, ja ir šā kodeksa 27.pantā paredzētie apstākļi vai ja viņš nav kompetents. Viņa agrākā piedalīšanās lietā par tulku nevar būt pamats noraidījumam.

Ja ir minētie apstākļi, tulkam noraidījumu var pieteikt aizdomās turētais, apsūdzētais, aizstāvis, apsūdzētājs, kā arī cietušais un viņa pārstāvis, civilprasītājs un civilatbildētājs vai viņu pārstāvji.

Jautājumu par tulka noraidījumu pirmstiesas izmeklēšanā izlemj izziņas izdarītājs vai prokurors, bet tiesā - tiesa, kas izskata lietu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

137.pants. Tulka piedalīšanās

Ja kāds no procesa dalībniekiem neprot valodu, kurā noris tiesvedība, tiek aicināts tulks.

Pratinot mēmu vai kurlu, tiek pieaicināta persona, kas saprot mēmā vai kurlā zīmes.

Pirms pratināšanas vai citas izmeklēšanas darbības, kurā piedalās tulks, izziņas izdarītājs vai prokurors izskaidro tulkam viņa pienākumus un brīdina par atbildību pēc Krimināllikuma 302. un 300.panta par atteikšanos tulkot un apzināti nepareizu tulkojumu, un par to liek viņam parakstīties.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

138.pants. Pieaicinātie

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 12.07.2001.)

139.pants. Pieaicināto piedalīšanās

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 12.07.2002.)

140.pants. Civilprasības pieteikšana un atzīšana par civilprasītāju

Ja lietā redzams, ka ar noziedzīgu nodarījumu nodarīti materiāli zaudējumi personai, uzņēmumam, iestādei vai organizācijai, izziņas izdarītājs vai prokurors izskaidro tiem vai to pārstāvjiem tiesību pieteikt civilprasību, sastādot par to protokolu, vai paziņo viņiem to rakstveidā.

Ja civilprasība pieteikta, izziņas izdarītājam vai prokuroram jāizskata personas, uzņēmuma, iestādes vai organizācijas lūgums un jāpieņem motivēts lēmums par atzīšanu par civilprasītāju vai lēmums par atteikumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

141.pants. Atzīšana par civiltbildētāju

Ja civilprasība pieteikta, izziņas izdarītājam vai prokuroram jānoskaidro, kas pēc šīs prasības ir materiāli atbildīgs. Ja saskaņā ar likumu materiāli atbildīgs nav vis apsūdzētais, bet citas personas vai uzņēmumi, iestādes un organizācijas, tad izziņas izdarītājam vai prokuroram ar savu lēmumu tie jāatzīst par civiltbildētājiem, jāpaziņo viņiem par to un jāizskaidro viņu tiesības.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

142.pants. Sprieduma izpildīšanas nodrošināšana daļā par mantas konfiskāciju un materiālo zaudējumu atlīdzināšanu

Izdarot pirmstiesas izmeklēšanu par noziedzīgu nodarījumu, par kuru kā sodu var noteikt mantas konfiskāciju, izziņas izdarītājam vai prokuroram jāģādā par līdzekļiem pret apsūdzētā mantas nobēdzināšanu.

Ja ir pietiekamas ziņas, ka ar noziedzīgu nodarījumu nodarīti materiāli zaudējumi, izziņas izdarītājam vai prokuroram jāģādā par pieteiktās vai iespējamās civilprasības nodrošināšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

143.pants. Sabiedrības iesaistīšana noziedzīga nodarījuma atklāšanā

Izdarot izmeklēšanu, izziņas izdarītājs vai prokurors var plaši izmantot sabiedrības palīdzību noziedzīga nodarījuma atklāšanai un tos izdarījušo personu noskaidrošanai, kā arī lai novērstu noziedzīgu nodarījumu veicinātājus cēloņus un apstākļus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu, 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

144.pants. Izziņas iestādes un prokurora iesniegums krimināllietā

Izziņas iestāde un prokurors, atklājuši cēloņus un apstākļus, kas veicinājuši noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, iesniedz attiecīgajam valsts orgānam, sabiedriskajai organizācijai vai amatpersonai iesniegumu veikt pasākumus, lai novērstu šos cēloņus un apstākļus.

Ne vēlāk kā viena mēneša laikā jāveic nepieciešamie pasākumi sakarā ar iesniegumu un par rezultātiem jāpaziņo personai, kas iesniegusi iesniegumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu, 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

Trīspadsmitā nodaļa

Apsūdzētā saukšana pie kriminālatbildības un nopratināšana

(Nodaļas nosaukums 20.02.1997. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

145.pants. Apsūdzētā saukšana pie kriminālatbildības

Ja savākti pietiekami pierādījumi, kas dod pamatu celt apsūdzību par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, prokurors sastāda motivētu lēmumu par attiecīgās personas kā apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

146.pants. Lēmums par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības

Lēmumā par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības jānorāda: lēmuma sastādīšanas vieta un laiks; kas sastādījis lēmumu; apsūdzētā vārds, uzvārds un personas kods un vecums; noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas vieta, laiks, tā izdarīšanas motīvi un veids, kvalificējošās pazīmes, sekas un citi apstākļi, ciktāl tie noskaidroti ar lietas materiāliem; krimināllikuma pants, tā daļa un punkts.

Ja persona ir izdarījusi tādu noziedzīgu nodarījumu, kas atbilst vairāku dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm (noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība), lēmumā par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības jānorāda visi noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļi, bet pēc tam - tā kvalifikācija, minot attiecīgos Krimināllikuma pantus, to daļas un punktus, kas inkriminēti apsūdzētajam.

Ja apsūdzētajam inkriminē divus vai vairākus savstarpēji nesaistītus noziedzīgus nodarījumus, kas atbilst vairāku dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm (noziedzīgu nodarījumu reālā kopība), lēmumā par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības atsevišķi jānorāda katra noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļi un tā kvalifikācija.

Ja apsūdzētajam inkriminē vairākus vienveidīgus noziedzīgus nodarījumus, kas kvalificējami pēc viena krimināllikuma panta, lēmumā par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības jānorāda visu noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas apstākļi un noslēgumā - to kvalifikācija pēc krimināllikuma panta, tā daļas un punkta.

(13.08.1991. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

147.pants. Apsūdzētā aicināšanas kārtība

Apsūdzēto, kurš atrodas brīvībā, aicina pie prokurora ar pavēsti, ko apsūdzētajam izsniedz pret parakstu, norādot izsniegšanas laiku. Pavēsti var nodot arī ar telegrammu vai telefonogrammu, kuru apsūdzētajam paziņo pret parakstu un nodod atpakaļ prokuroram.

Pavēstē jānorāda: persona, kuru aicina kā apsūdzēto, kuru un pie kā šī persona tiek aicināta, ierašanās diena un stunda un neierašanās sekas.

Ja apsūdzētais atrodas pagaidu prombūtnē, pavēsti nodošanai viņam izsniedz pret parakstu kādam no kopā ar viņu dzīvojošiem pieaugušiem ģimenes locekļiem, dzīvokļu ekspluatācijas iestādei, vietējai pašvaldībai vai apsūdzētā darba vietas administrācijai.

Sešpadsmit gadu vecumu nesasniegušu personu kā apsūdzēto aicina ar viņa vecāku vai citu likumisko pārstāvju starpniecību. Citāda kārtība pieļaujama tikai tad, kad to prasa lietas apstākļi.

Apsūdzēto, kurš atrodas apcietinājumā, aicina ar cietuma vai audzināšanas iestādes nepilngadīgajiem administrācijas starpniecību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

148.pants. Apsūdzētā pienākums ierasties

Pēc prokurora aicinājuma apsūdzētajam jāierodas noteiktajā termiņā.

Par dibinātiem apsūdzētā neierašanās iemesliem atzīstami šādi:

- 1) slimība, ja tās dēļ apsūdzētajam nav iespējams ierasties;
- 2) ja apsūdzētais pavēsti nav saņēmis laikā;
- 3) citi svarīgi apstākļi, kuru dēļ apsūdzētajam nav iespējams ierasties noteiktajā termiņā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

149.pants. Apsūdzētā piespiedu atvešana

Ja apsūdzētais neierodas bez dibinātiem iemesliem, uz prokurora lēmuma pamata viņu var atvest piespiedu kārtā. Prokurora lēmums par piespiedu atvešanu tiek paziņots apsūdzētajam.

Apsūdzētā piespiedu atvešana, izņemot neatliekamus gadījumus, notiek dienā.

Apsūdzēto piespiedu kārtā var atvest bez iepriekšēja aicinājuma tikai tajos gadījumos, kad apsūdzētais slēpjas no izmeklēšanas vai viņam nav noteiktas dzīves vietas.

Uz prokurora rīkojumu piespiedu atvešanu izdara policija.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

150.pants. Apsūdzības uzrādīšana

Apsūdzība uzrādāma ne vēlāk kā četrdesmit astoņu stundu laikā no lēmuma pieņemšanas par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības, bet katrā ziņā ne vēlāk kā apsūdzētā ierašanās vai viņa piespiedu atvešanas dienā.

Šai pantā noteiktais apsūdzības uzrādīšanas termiņš tiek pārtraukts, ja apsūdzētais slēpjas no izmeklēšanas vai nav ieradies uz prokurora aicinājumu.

Pārlicinājies par apsūdzētā identitāti, prokurors iepazīstina viņu ar lēmumu par saukšanu pie kriminālatbildības un izskaidro celtās apsūdzības būtību, kā arī apsūdzētā tiesības pirmstiesas izmeklēšanā, kas paredzētas šā kodeksa 95.pantā. Šo darbību izpildīšanu apsūdzētais apliecina ar savu parakstu uz lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības, kā arī prokurors ar savu parakstu, norādot apsūdzības uzrādīšanas datumu. Ja apsūdzētais atsakās parakstīties, prokurors atzīmē to uz lēmuma.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

151.pants. Apsūdzētā nopratināšanas kārtība

Prokuroram apsūdzētais jānopratina nekavējoties pēc apsūdzības uzrādīšanas. Ja tūlītēja nopratināšana nav bijusi iespējama, tad par kavēšanās iemesliem sastādāms protokols.

Apsūdzēto nopratina dienā, izņemot neatliekamus gadījumus. Apsūdzēto nopratina pirmstiesas izmeklēšanas vietā. Prokuroram, ja viņš to atzīst par nepieciešamu, ir tiesība nopratināt apsūdzēto tā atrašanās vietā. Apsūdzētos pratina atsevišķi, pie kam prokurors gādā par to, lai vienā un tai pašā lietā apsūdzētie nevarētu savā starpā sazināties.

Pratināšanas sākumā prokurors jautā apsūdzētajam, vai viņš atzīst sevi par vainīgu celtajā apsūdzībā, un uzaicina apsūdzēto dot liecību pēc apsūdzības būtības. Prokurors noklausās apsūdzētā liecību un, ja vajadzīgs, pēc tam uzdod viņam jautājumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

152.pants. Nepilngadīgā apsūdzētā nopratināšanas kārtība

Nepilngadīgo apsūdzēto, ja tas ir nepieciešams, nopratina, piedaloties pedagogam vai vecāku vai citu likumisko pārstāvju klātbūtnē. Ja nepilngadīgais nav sasniedzis sešpadsmit gadu vecumu, likumiskā pārstāvja jeb pedagoga vai psihologa klātbūtnē viņa nopratināšanā ir obligāta.

Nepilngadīgā liecības prokuroram jāpieraksta pēc iespējas vārdu pa vārdam, ievērojot viņa izteiksmi.

Nepilngadīgā apsūdzētā nopratināšanā klātesošās personas ar prokurora atļauju var uzdot jautājumus pratināmajam; pēc pratināšanas pabeigšanas šīm personām ir tiesība iepazīties ar nopratināšanas protokolu un izdarīt rakstveida piezīmes par protokola ierakstu pareizumu un pilnīgumu. Nopratināšanā klātesošo personu tiesības prokurors izskaidro tām pirms nepilngadīgā pratināšanas sākuma. Nopratināšanā klātesošās personas paraksta nopratināšanas protokolu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

153.pants. Apsūdzētā nopratināšanas protokols

Par katru apsūdzētā nopratināšanu prokurors sastāda protokolu, ievērojot šā kodeksa 85., 85.1 un 86.panta prasības. Bez tam nopratināšanas protokolā jānorāda: pratināšanas sākuma un beigu laiks, apsūdzētā vārds, uzvārds un personas kods, viņa

dzimšanas vieta un laiks, pilsonība, izglītība, ģimenes stāvoklis, darba vieta, nodarbošanās veids vai amats, dzīves vieta, agrākā sodāmība un citi dati par apsūdzēto, kas izrādītos vajadzīgi pēc lietas apstākļiem.

Apsūdzētā liecības protokolā ieraksta pirmajā personā un pēc iespējas vārdu pa vārdam, izņemot gadījumus, kad izdara skaņu vai video ierakstu; vajadzības gadījumā tiek atzīmēti apsūdzētajam uzdotie jautājumi un viņa atbildes.

Pabeidzot pratināšanu, protokols apsūdzētajam jāuzrāda izlasīšanai vai uz viņa lūgumu protokolu ņolasa prokurors un atzīmē to protokolā. Apsūdzētajam ir tiesība prasīt, lai protokolu papildina un izlabo saskaņā ar viņa liecību. Šie papildinājumi un labojumi obligāti ierakstāmi protokolā.

Pēc protokola izlabošanas apsūdzētais apliecina, ka viņa liecības pierakstītas pareizi, kas tiek ierakstīts protokolā pirms apsūdzētā paraksta. Ja protokols rakstīts uz vairākām lappusēm, apsūdzētais paraksta katru lappusi atsevišķi. Ja apsūdzētais fizisku trūkumu vai citu iemeslu dēļ nespēj pats parakstīt protokolu, to uz apsūdzētā lūgumu paraksta lietas iznākumā neieinteresēta sveša persona. Ja apsūdzētais atsakās parakstīt protokolu, prokurors par to atzīmē protokolā.

Protokolā bez tam tiek ierakstīts, ka apsūdzētajam izskaidrota viņa tiesība noraidīt tulkus un kādus pieteikumus sakarā ar to iesniedzis apsūdzētais.

Tulks paraksta katru protokola lappusi un visu protokolu. Apsūdzētais nopratināšanas protokola beigās ar savu parakstu apliecina, ka viņam mutvārdos pārtulkotais protokols atbilst viņa liecībai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 14.10.98. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002. .)

154.pants. Apsūdzētā pašrocīga liecības uzrakstīšana

Pēc nopratināšanas uz apsūdzētā lūgumu viņam jādod iespēja uzrakstīt savu liecību pašrocīgi, ko ieraksta nopratināšanas protokolā. Liecību paraksta apsūdzētais un prokurors.

Iepazīnies ar apsūdzētā rakstītu liecību, prokurors var uzdot viņam papildjautājumus. Šos jautājumus un atbildes ieraksta protokolā. Jautājumu un atbilžu ierakstu pareizumu ar saviem parakstiem apliecina apsūdzētais un prokurors.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994. .)

155.pants. Apsūdzētā atstatīšana no amata

(Izslēgts ar 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004. Skat. Pārejas noteikumus.)

156.pants. Apsūdzības grozīšana un papildināšana

Ja pirmstiesas izmeklēšanas gaitā rodas pamats grozīt celto apsūdzību vai to papildināt, prokuroram jāuzrāda apsūdzētajam jauna apsūdzība, ievērojot šā kodeksa 145., 146. un 150.pantā paredzētās prasības.

Ja celtā apsūdzība pirmstiesas izmeklēšanas gaitā kādā daļā nav apstiprinājusies, prokurors ar savu lēmumu krimināllietu šai daļā izbeidz un paziņo par to apsūdzētajam.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Četrpadsmitā nodaļa

Liecinieka un cietušā nopratināšana

157.pants. Liecinieka aicināšanas kārtība

Liecinieku aicina pie izziņas izdarītāja vai prokurora ar pavēsti, kuru izsniedz lieciniekam pret parakstu, bet viņa pagaidu prombūtnes gadījumā - kādam no kopā ar viņu dzīvojošiem pieaugušiem ģimenes locekļiem, dzīvokļu ekspluatācijas iestādei, vietējai pašvaldībai vai viņa darba vietas administrācijai.

Liecinieku var aicināt arī ar telegrammu vai telefonogrammu, kuras saturu paziņo lieciniekam pret parakstu un nodod atpakaļ izziņas izdarītājam vai prokuroram.

Pavēstē jāuzrāda: kas, kurp un pie kā tiek aicināts kā liecinieks, ierašanās diena un stunda, kā arī neierašanās sekas, kas paredzētas šā kodeksa 54.panta ceturtajā un piektajā daļā.

Personu, kas nav sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu, parasti aicina par liecinieku ar viņa vecāku vai citu likumisko pārstāvju starpniecību, izsniedzot viņiem pavēsti. Citāda kārtība pieļaujama tikai tad, ja tas nepieciešams pēc lietas apstākļiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

158.pants. Liecinieka nopratināšanas vieta

Liecinieku nopratina izmeklēšanas vietā. Izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesība nopratināt liecinieku arī tā atrašanās vietā, ja viņš to atzīst par nepieciešamu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

159.pants. Liecinieka nopratināšanas kārtība

Pirms liecinieka pratināšanas izziņas izdarītājs vai prokurors pārlicinās par liecinieka identitāti, izskaidro viņa pienākumus un tiesības un brīdina viņu par atbildību par atteikšanos liecināt un apzināti nepatiesas liecības došanu; to ieraksta protokolā un apliecina ar liecinieka parakstu.

Sākot pratināšanu, izziņas izdarītājs vai prokurors noskaidro liecinieka attiecības ar apsūdzēto un cietušo, kā arī citas nepieciešamās ziņas par liecinieka personību.

Pratināšana pēc lietas būtības iesākas ar priekšlikumu lieciniekam izstāstīt visu, ko viņš zina par apstākļiem, sakarā ar kuriem viņš aicināts nopratināšanai; pēc liecinieka stāstījuma izziņas izdarītājs vai prokurors var uzdot viņam jautājumus.

Lieciniekus nopratina katru atsevišķi un citu liecinieku prombūtnē. Izziņas izdarītājs vai prokurors gādā par to, lai vienas un tās pašas lietas liecinieki nevarētu sazināties savā starpā līdz pratināšanas beigām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

160.pants. Nepilngadīga liecinieka nopratināšana

Nopratinot liecinieku, kas nav sasniegjis četrpadsmit gadu vecumu, vai, pēc izziņas izdarītāja vai prokurora ieskata, nopratinot liecinieku, kas nav sasniegjis sešpadsmit gadu vecumu, pieaicina pedagogu, psihologu vai speciālistu, kas apmācīts psiholoģiskajam darbam ar bērniem kriminālprocesā (turpmāk - speciālists psihologs). Vajadzības gadījumā pieaicina arī vecākus vai citus nepilngadīgā likumiskos pārstāvjus.

Pirms nopratināšanas šīm personām izskaidro viņu tiesības un pienākumus un ieraksta to nopratināšanas protokolā.

Minētās personas ir klāt pratināšanas laikā un ar izziņas izdarītāja vai prokurora atļauju var uzdot lieciniekam jautājumus. Pēc nopratināšanas šīs personas var iepazīties ar nopratināšanas protokolu un izdarīt tajā rakstveida piezīmes par protokola pareizumu un pilnīgumu. Minētās personas paraksta nopratināšanas protokolu.

Liecinieku, kas nav sasniegjis četrpadsmit gadu vecumu, nebrīdina par atbildību par atteikšanos liecināt un apzināti nepatiesas liecības došanu.

Ja speciālists psihologs uzskata, ka 14 gadu vecumu nesasnējušā liecinieka psihei var kaitēt atkārtota nopratināšana, tā izdarāma tikai ar tiesneša atļauju, piedaloties speciālistam psihologam.

Šā panta piektajā daļā minētā kārtība attiecināma arī uz cietušo, kas nav sasniegjis 14 gadu vecumu, un uz nepilngadīgo, kas atzīts par cietušo no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai seksuālās izmantošanas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 14.10.1998., 09.12.1999. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

160.1 pants. Nepilngadīgā nopratināšana ar speciālista psihologa starpniecību

Ja speciālists psihologs uzskata, ka 14 gadu vecumu nesasnējušā liecinieka vai cietušā vai nepilngadīgā, kas atzīts par cietušo no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai seksuālās izmantošanas, psihei var

kaitēt procesa virzītāja veikta tieša nopratināšana, šo nopratināšanu var izdarīt ar tehnisko līdzekļu un speciālista psihologa starpniecību. Ja izziņas izdarītājs vai prokurors tam nepiekrīt, tiešu nopratināšanu var izdarīt tikai ar tiesneša atļauju.

Procesa virzītājs un citas viņa pieaicinātās personas atrodas citā telpā vai citā ēkā, kur tehniskie līdzekļi nodrošina iespēju redzēt un dzirdēt nopratināmo personu. Procesa virzītājs nopratina šādu liecinieku vai cietušo un nodrošina pratināšanas gaitas fiksēšanu protokolā un videoierakstā šā kodeksa 85.1 pantā noteiktajā kārtībā.

Nepilngadīgais nopratināmais kopā ar speciālistu psihologu atrodas telpā, kura ir piemērota sarunai ar nepilngadīgo un kurā tehniski nodrošināts, lai procesa virzītāja uzdotos jautājumus dzirdētu tikai speciālists psihologs.

Ja nopratināmā persona nav sasniegusi 14 gadu vecumu, speciālists psihologs, ievērojot konkrētos apstākļus, izskaidro nepilngadīgajam notiekošo darbību nepieciešamību un viņa sniegtās informācijas nozīmi; noskaidro personas datus; noformulē nepilngadīgā psihei atbilstošā formā procesa virzītāja uzdotos jautājumus; informē procesa virzītāju par pārtraukuma nepieciešamību un izmeklēšanas darbības atsākšanu.

Nopratinot personu, kas ir sasniegusi 14 gadu vecumu, ar speciālista psihologa starpniecību to informē par veicamās izmeklēšanas darbības būtību; noskaidro personas datus; izskaidro nopratināmā tiesības un pienākumus, kā arī brīdina viņu par atbildību par savu pienākumu nepildīšanu; noformulē nepilngadīgā psihei atbilstošā formā procesa virzītāja uzdotos jautājumus; informē procesa virzītāju par pārtraukuma nepieciešamību un izmeklēšanas darbības atsākšanu.

Izmeklēšanas darbības gaita tiek fiksēta saskaņā ar šā kodeksa 85.1 panta prasībām. Nopratināmā persona protokolu neparaksta.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

161.pants. Liecinieka nopratināšanas protokols

Par liecinieka nopratināšanu izziņas izdarītājs vai prokurors sastāda protokolu, ievērojot šā kodeksa 85., 85.1 un 86.panta prasības.

Liecinieka liecības pieraksta pirmajā personā un pēc iespējas vārdu pa vārdam, izņemot gadījumus, kad izdara skaņu vai video ierakstu; vajadzības gadījumā tiek ierakstīti lieciniekam uzdotie jautājumi un viņa atbildes.

Pēc nopratināšanas protokolu uzrāda lieciniekam izlasīšanai vai uz viņa lūgumu to nolasa izziņas izdarītājs vai prokurors, par to atzīmējot protokolā. Lieciniekam ir tiesība prasīt protokola papildināšanu un labošanu. Šie papildinājumi un labojumi obligāti ierakstāmi protokolā. Ja liecinieks lūdz, viņam tiek dota iespēja savas liecības uzrakstīt pašrocīgi. Pēc protokola izlasīšanas liecinieks apliecina, ka viņa liecības pierakstītas pareizi, kas tiek minēts protokolā pirms liecinieka paraksta. Ja protokols uzrakstīts uz vairākām lappusēm, liecinieks paraksta katru lappusi atsevišķi.

Ja liecinieks fizisku trūkumu vai citu iemeslu dēļ nespēj pats parakstīt protokolu, uz viņa lūgumu protokolu paraksta lietas iznākumā neieinteresēta sveša persona.

Ja pratināšana notikusi, piedaloties tulkam, nopratināšanas protokolu sastāda, ievērojot šā kodeksa 153.panta noteikumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

162.pants. Cietušā aicināšana un nopratināšana

Aicinot un nopratinot cietušo, ievēro liecinieka aicināšanas un nopratināšanas noteikumus.

Pirms nopratināšanas izziņas izdarītājs vai prokurors izskaidro cietušajam viņa tiesības, kas paredzētas šā kodeksa 100.pantā, un to ieraksta protokolā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Piecpadsmitā nodaļa

Konfrontēšana un uzrādīšana atpazīšanai

(Nodaļas nosaukums ar grozījumu, kas izdarīts ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

163.pants. Konfrontēšana

Izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesība izdarīt tādu personu konfrontēšanu, kuru liecībās ir svarīgas pretrunas. Vienlaikus konfrontēt var tikai divas personas, kas agrāk nopratinātas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

164.pants. Konfrontēšanas kārtība

Pirms liecinieku un cietušo nopratināšanas konfrontējot viņus brīdina par atbildību par atteikšanos liecināt un apzināti nepatiesas liecības došanu, un viņi par to parakstās protokolā.

Stājoties pie konfrontēto personu pratināšanas, izziņas izdarītājs vai prokurors jautā, vai šīs personas viena otru pazīst un kādās attiecībās tās atrodas savā starpā. Pēc tam šīs personas pēc kārtas uzaicina liecināt par apstākļiem, kuru noskaidrošanai konfrontēšana notiek.

Pēc katra konfrontējamā nopratināšanas izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesība viņam uzdot jautājumus. Konfrontējamās personas ar izziņas izdarītāja vai prokurora atjaunu var viena otrai uzdot jautājumus; par to tiek atzīmēts protokolā.

Konfrontēšanas dalībnieku liecību, kas ierakstītas pirmstiesas izmeklēšanas protokolos, nolasīšana, kā arī šo liecību skaņu ierakstu atskaņošana pieļaujama tikai pēc tam, kad viņi nopratināti konfrontējot un viņu liecības ierakstītas protokolā.

Nopratināmo personu liecības ieraksta konfrontēšanas protokolā tai secībā, kādā viņas pratinātas. Katrs konfrontēšanas dalībnieks savas liecības paraksta.

Ja konfrontēšanā piedalās nepilngadīgie, tad piemēro šā kodeksa 152. un 160.pantā paredzētos noteikumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967.dekrētu un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

165.pants. Uzrādīšana atpazīšanai

Izziņas izdarītājs vai prokurors var uzrādīt atpazīšanai personu vai priekšmetu.

Liecinieks, cietušais, aizdomās turētais vai apsūdzētais, kam paredzēts uzrādīt atpazīšanai personu vai priekšmetu, iepriekš jānopratina par apstākļiem, kādos viņš novērojis attiecīgo personu vai priekšmetu, un par tām pazīmēm un īpatnībām, pēc kurām viņš var šo personu vai priekšmetu uzzīmēt.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

166.pants. Atpazīšanas kārtība

Atpazīstamā persona jāuzrāda atpazīņam kopā ar citām personām, kuru skaits, ieskaitot atpazīstamo, nedrīkst būt mazāks par trim un kuras krasi neatšķiras pēc ārienes, vecuma un apģērba. Pirms uzrādīšanas sākuma atpazīstamo personu uzaicina ieņemt jebkuru vietu uzrādāmo personu vidū, par ko tiek atzīmēts protokolā. Priekšmets uzrādāms citu līdzīgu priekšmetu grupā. Uzrādāmo personu vai priekšmetu grupa pēc iespējas jāfotografē. Ja personu uzrādīt atpazīšanai nav iespējams vai nepieciešams nodrošināt atpazīņēja personisko drošību, atpazīšanu var izdarīt pēc fotogrāfijas, kuru uzrāda kopā ar citām fotogrāfijām, skaitā ne mazāk par trim, atpazīšanu var izdarīt arī pēc videoierakstiem vai kinouzņēmumiem, kuros atpazīstamā persona tiek uzrādīta kopā ar citām personām, skaitā ne mazāk par trim, jebkurā secībā. Atpazīņēja drošības vai ētisku apsvērumu dēļ atpazīšanu šā panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā var izdarīt tā, lai atpazīstamais neredz atpazīņēju.

Ja personu vai priekšmetu atpazīšanai uzrāda lieciniekam vai cietušajam, viņus brīdina par atbildību par atteikšanos liecināt un apzināti nepatiesas liecības došanu, ko ieraksta protokolā un ar savu parakstu apliecina liecinieks vai cietušais.

Atpazīņēju uzaicina parādīt personu vai priekšmetu, par kuru viņš devis liecību. Uzvedinoši jautājumi nav pieļaujami. Ja atpazīņējs norāda uz vienu no viņam uzrādītajām personām vai vienu no priekšmetiem, viņu uzaicina paskaidrot, pēc kādām pazīmēm vai īpatnībām viņš šo personu vai priekšmetu uzzīmējis.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 12.06.1997., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

167.pants. Atpazīšanas protokols

Par uzrādīšanu atpazīšanai sastāda protokolu, un tās norisi pēc iespējas fotografē vai fiksē videoierakstā. Protokolā norāda datus par atpazīnēja personu, par atpazīšanai uzrādītajām personām vai priekšmetiem, par atpazīšanas kārtību un pēc iespējas vārdu pa vārdam pieraksta atpazīnēja liecības.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

Sešpadsmitā nodaļa

Kratišana, izņemšana, mantas aprakstīšana

168.pants. Kratišanas un izņemšanas iemesli

Ja nepieciešams atņemt noziedzīga nodarījuma rīkus, noziedzīgā veidā iegūtas vērtības un citus priekšmetus un dokumentus, kuriem nozīme lietā, un ja precīzi zināms, kur un pie kā tie atrodas, izziņas izdarītājs vai prokurors izdara izņemšanu. Ja pieprasītie priekšmeti un dokumenti netiek izdoti, tos atņem piespiedu kārtā.

Ja izziņas izdarītājam vai prokuroram ir pietiekams pamats domāt, ka kādā telpā vai citā vietā, vai pie kādas personas atrodas noziedzīga nodarījuma rīki vai noziedzīgā veidā iegūtas vērtības, kā arī citi priekšmeti un dokumenti, kuriem var būt nozīme lietā, to atrašanai un izņemšanai izziņas izdarītājs vai prokurors izdara kratišanu. Kratišanu var izdarīt arī meklējamo personu, kā arī liķu atrašanai. Kratišanu un izņemšanu izdara uz izziņas izdarītāja vai prokurora motivēta lēmuma pamata.

Kratišanu drīkst izdarīt tikai uz tiesneša lēmuma pamata. Neatliekamajos gadījumos ar prokurora piekrišanu kratišanu drīkst izdarīt bez tiesneša lēmuma, taču tad par to jāpaziņo tiesnesim divdesmit četru stundu laikā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

169.pants. Pienākums izdot priekšmetus un dokumentus

Uzņēmumiem, iestādēm un organizācijām, amatpersonām un citām fiziskajām personām pēc izziņas izdarītāja vai prokurora pieprasījuma jāizdod lēmumā par izņemšanu norādītie priekšmeti, dokumenti vai to noraksti.

Valsts noslēpumu saturošu dokumentu apskate un izņemšana var notikt tikai uz tiesneša lēmuma pamata un kārtībā, kas saskaņota ar attiecīgu iestāžu vadību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu, 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

170.pants. Kratišanā un izņemšanā klātesošās personas

Kratišanu vai izņemšanu izdara tās personas klātbūtnē, pie kuras notiek kratišana vai izņemšana, vai arī šīs personas pilngadīga ģimenes locekļa klātbūtnē. Ja minētās personas klātbūtne nav iespējama vai tā izvairās no piedalīšanās kratišanā, kratišanu izdara kratišanai pakļauto telpu valdītāja, apsaimniekotāja vai vietējās pašvaldības pārstāvja klātbūtnē.

Juridisko personu telpās kratišanu vai izņemšanu veic attiecīgās juridiskās personas pārstāvja klātbūtnē. Ja pārstāvja klātbūtnē nav iespējama vai pārstāvis izvairās no piedalīšanās kratišanā, to veic vietējās pašvaldības pārstāvja klātbūtnē.

Personām, kuras atrodas kratišanas izdarīšanas vietā, izskaidro to tiesības būt klāt visu procesa virzītāja darbību laikā un izteikt savas piezīmes par šīm darbībām. Šīs piezīmes ieraksta protokolā.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.2002.)

171.pants. Kratišanas un izņemšanas kārtība

Kratišana un izņemšana jāizdara dienā, izņemot sevišķi steidzamus gadījumus.

Stājoties pie kratišanas vai izņemšanas, izziņas izdarītājam vai prokuroram jānolasa par to lēmums un jāauzicina izdot šai lēmumā minētos priekšmetus un dokumentus vai uzrādīt meklējamās personas atrašanās vietu. Ja nepieciešams, izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesība izsaukt attiecīgu speciālistu piedalīties izņemšanas vai kratišanas izdarīšanā.

Izdarot kratišanu, izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesība atvērt slēgtas telpas un glabātavas, ja īpašnieks atsakās tās atvērt labprātīgi; pie tam izziņas izdarītājam vai prokuroram jāizvairās no nevajadzīgas aizsļēgu, durvju un citu priekšmetu bojāšanas.

Personām, kuras atrodas tais telpās vai vietā, kur notiek kratīšana vai izņemšana, kā arī personām, kuras ierodas šai vietā vai telpās, izziņas izdarītājs vai prokurors var aizliegt atstāt šīs telpas un sazināties savā starpā līdz kratīšanas vai izņemšanas pabeigšanai.

Telpas vai vietu, kur notiek kratīšana, vajadzības gadījumā var ielenkt.

Izziņas izdarītājam vai prokuroram jāgādā par to, lai netiktu izpausti kratīšanā vai izņemšanā atklātie izkratāmās personas, kā arī citu personu intīmās dzīves apstākļi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

172.pants. Priekšmetu un dokumentu atņemšana kratīšanā un izņemšanā

Izdarot kratīšanu vai izņemšanu, izziņas izdarītājam vai prokuroram stingri jāaprobežojas ar to priekšmetu un dokumentu atņemšanu, kuriem var būt tiešs sakars ar lietu.

Priekšmeti un dokumenti, kuru apgrozība aizliegta ar likumu, atņemami neatkarīgi no to sakara ar lietu.

Visi atņemamie priekšmeti un dokumenti jāuzrāda personām, kuras ir klāt kratīšanā un izņemšanā, un jāuzskaita kratīšanas vai izņemšanas protokolā vai tam pievienotā īpašā sarakstā, kurā jānorāda to skaits, mērs, svars, individuālās pazīmes un nolietošanās pakāpe. Atņemtie priekšmeti un dokumenti pēc iespējas jāiesaiņo un jāaizīmogo kratīšanas vai izņemšanas vietā.

Izņemtās vai atņemtās narkotiskās vai psihotropās vielas jāiesaiņo, iesaiņojums jāapzīmogo un uz tā jānorāda izņemto vielu īpašās pazīmes, svars un daudzums.

Krimināllietā izņemtās vai atņemtās indīgās, radioaktīvās, stipri iedarbīgās, narkotiskās un psihotropās vielas, kā arī ieroči, munīcija un sprāgstvielas nekavējoties nododamas glabāšanā speciālām iestādēm saskaņā ar īpašiem normatīvajiem aktiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

173.pants. Personu kratīšana

Personu kratīšana notiek saskaņā ar šā kodeksa 168., 170. un 172.panta noteikumiem.

Personu kratīšanu bez īpaša lēmuma var izdarīt:

- 1) aizturot vai ievietojot apcietinājumā;
- 2) ja ir pietiekams pamats domāt, ka persona, kas atrodas tais telpās vai vietā, kur notiek kratīšana vai izņemšana, slēpj pie sevis priekšmetus vai dokumentus, kuriem var būt nozīme lietā.

Personu kratīšanu var izdarīt tikai tā pašā dzimuma persona, pie kāda pieder izkratāmais.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

174.pants. Nosacījumi kratīšanai un izņemšanai diplomātisko pārstāvniecību telpās

Telpās, ko ieņem diplomātiskās pārstāvniecības, kā arī telpās, kurās dzīvo diplomātisko pārstāvniecību locekļi un viņu ģimenes, kratīšanu un izņemšanu var izdarīt tikai uz diplomātiskā pārstāvja lūgumu vai ar viņa piekrišanu. Diplomātiskā pārstāvja piekrišanu kratīšanas vai izņemšanas izdarīšanai pieprasa ar Ārlietu ministrijas starpniecību.

Izdarot kratīšanu un izņemšanu minētajās telpās, obligāta prokurora un Ārlietu ministrijas pārstāvja klātbūtne.

175.pants. Aresta uzlikšana mantai

Lai nodrošinātu civilprasību vai iespējamo mantas konfiskāciju, izziņas izdarītājam vai prokuroram jāuzliek arests apsūdzētā vai aizdomās turētā, vai to personu mantai, kuras pēc likuma ir materiāli atbildīgas par viņu darbību, vai citu personu mantai, pie kurām atrodas noziedzīgā kārtā iegūtā manta.

Arestu mantai var uzlikt vienlaikus ar kratīšanu vai izņemšanu vai patstāvīgi.

Par aresta uzlikšanu mantai izziņas izdarītājs vai prokurors sastāda motivētu lēmumu. Arestu uzliekot, jāievēro šā kodeksa 170. un 171.panta noteikumi.

Visa manta, kam uzliekams arests, jāuzrāda klātesošajām personām un jāuzskaita protokolā par aresta uzlikšanu mantai vai tam pievienojamā īpašā sarakstā, norādot priekšmetu daudzumu, mēru, svaru, individuālās pazīmes un nolietošanas pakāpi.

Nav atļauts uzlikt arestu pirmās nepieciešamības priekšmetiem, ko lieto persona, kuras mantai tiek uzlikts arests, viņa ģimenes locekļi un viņu apgādībā esošas personas. Šādu priekšmetu sarakstu nosaka šā kodeksa 1.pielikums.

Mantu, kurai uzlikts arests, izziņas izdarītājs vai prokurors pēc sava ieskata nodod atbildīgā glabāšanā pašvaldības pārstāvim vai īpašnieka radniekam, vai citai personai. Šai personai jāizskaidro viņas atbildība par minētās mantas saglabāšanu, par ko tā dod savu parakstu. Mantu, kam uzlikts arests, vajadzības gadījumā var izņemt. Ja arests uzlikts naudas noguldījumiem, jebkādas operācijas ar tiem tiek izbeigtas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.07.1962., 29.10.1964. dekrētu, 05.02.1992., 22.06.1994., 20.02.1997. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

176.pants. Aresta uzlikšana pasta un telegrāfa korespondencei un tās izņemšana

Aresta uzlikšanu korespondencei un tās izņemšanu pasta un telegrāfa iestādēs var izdarīt tikai izmeklējot smagus un sevišķi smagus noziegumus un uz tiesneša vai tiesas lēmuma pamata.

Saņēmis tiesneša vai tiesas lēmumu korespondences izņemšanai, izziņas izdarītājs vai prokurors nosūta lēmumu par izņemšanu attiecīgajai pasta un telegrāfa iestādei, liek korespondenci aizturēt un paziņo savu ierašanās laiku izņemšanas izdarīšanai. Līdz izņemšanas izdarīšanai izziņas izdarītājs vai prokurors iepazīstas ar esošo korespondenci un pēc tam saskaņā ar šā kodeksa 168. - 172.panta noteikumiem izdara tās korespondences izņemšanu, kurai ir nozīme krimināllietā. Izbeidzoties vajadzībai pēc pasta un telegrāfa korespondences aresta, izziņas izdarītājs vai prokurors par to pieņem lēmumu, kuru paziņo pasta un telegrāfa iestādei.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 22.06.1994., 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

176.1 pants. Telefonsarunu noklausīšanās un informācijas iegūšana no tehniskajiem līdzekļiem

Pamatojoties uz tiesas vai tiesneša lēmumu konkrētajā krimināllietā par noziegumiem, ja ir pietiekams pamats uzskatīt, ka sarunu noklausīšanās vai informācijas iegūšana no tehniskajiem līdzekļiem var sniegt ziņas, kam ir būtiska nozīme lietā, drīkst noklausīties noziedzīga nodarījuma izdarīšanā aizdomās turētās personas vai apsūdzētā sarunas pa telefonu un citām sarunu ierīcēm, kā arī drīkst iegūt informāciju no tehniskajiem līdzekļiem, kurus izmanto aizdomās turētā persona vai apsūdzētais. Lēmumu par sarunu noklausīšanos vai informācijas iegūšanu no tehniskajiem līdzekļiem nosūta izpildīšanai policijai. Noklausīties sarunas pa telefonu un citām sarunu ierīcēm, kā arī iegūt informāciju no tehniskajiem līdzekļiem drīkst ne ilgāk par sešiem mēnešiem.

Ja pret cietušo, liecinieku vai citām personām, kuras piedalās lietā, ir izteikti draudi pielietot vardarbību, izspiešanu vai izdarīt citas pretlikumīgas darbības, pēc šo personu iesnieguma un ar viņu piekrišanu var noklausīties šo personu telefona vai citu sarunu ierīču sarunas bez tiesas vai tiesneša lēmuma.

Noklausoties telefona un citu sarunu ierīču sarunas, skaņu ieraksta izdarīšana ir obligāta.

Darbinieki, kuru uzdevums ir noklausīties sarunas pa telefonu un citām sarunu ierīcēm, izdarīt skaņu ierakstus un iegūt informāciju no tehniskajiem līdzekļiem, saskaņā ar šā kodeksa 130.panta noteikumiem tiek brīdināti, ka viņi ir atbildīgi par to, lai iegūtās ziņas netiktu izpaustas.

Par noklausīšanos, skaņu ieraksta izdarīšanu un informācijas iegūšanu no tehniskajiem līdzekļiem jā sastāda protokols, kurā jāizklāsta sarunas fonogrammas vai no tehniskajiem līdzekļiem iegūtās informācijas saturs, kas attiecas uz lietu. Šī fonogrammas daļa tiek pievienota lietai.

(13.08.1991. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

177.pants. Kratišanas un izņemšanas protokols. Protokols par aresta uzlikšanu mantai

Par kratišanu, izņemšanu un aresta uzlikšanu mantai izziņas izdarītājs vai prokurors sastāda protokolu, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.panta prasības. Ja līdz ar protokolu tiek sastādīts arī izņemto vai atbildīgai glabāšanai nododamo priekšmetu un dokumentu saraksts, tad jāievēro tādas pašas prasības, bet pats saraksts jāpievieno protokolam. Kratišanas un izņemšanas

protokolā, kā arī protokolā par aresta uzlikšanu mantai jāatzīmē, ka klātesošām personām izskaidrotas šā kodeksa 170.pantā minētās tiesības.

Protokolā jānorāda, vai izņemamie priekšmeti un dokumenti izdoti labprātīgi vai arī tieši kādā vietā un kādos apstākļos tie atrasti. Visi izņemamie priekšmeti un dokumenti, kā arī visa manta, kam uzliekams arests, jāuzskaita protokolā vai tam pievienotā sarakstā, precīzi norādot daudzumu, mēru, svaru, individuālās pazīmes un nolietošanas pakāpi. Protokolā par aresta uzlikšanu mantai jānorāda arī manta, kam arests nav uzlikts un kas atstāta tās personas rīcībā, kuras manta aprakstīta, vai arī viņas ģimenes locekļu rīcībā.

Ja, izdarot kratīšanu, izņemšanu vai uzliekot arestu mantai, ir bijuši mēģinājumi iznīcināt vai noslēpt priekšmetus un dokumentus vai ja izkratāmās vai citas personas traucējušas kārtību, tad protokolā jānorāda šie gadījumi, kā arī līdzekļi, kādus pielietojis izziņas izdarītājs vai prokurors.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

178.pants. Protokola noraksta izsniegšanas pienākums

Protokola un mantu saraksta norakstu izsniedz pret parakstu personai, pie kuras notikusi kratīšana, aresta uzlikšana mantai vai mantas izņemšana, vai citai personai, kuras klātbūtnē izdarīta izmeklēšanas darbība.

Ja kratīšana, izņemšana vai aresta uzlikšana mantai notikusi telpās, kas pieder uzņēmumam, iestādei vai organizācijai, protokola un mantu saraksta noraksts pret parakstu jāizsniedz attiecīgai amatpersonai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

Septiņpadsmitā nodaļa

Apskate un aplūkošana

179.pants. Apskates pamats

Lai atklātu noziedzīga nodarījuma pēdas un citus lietiskos pierādījumus, noskaidrotu notikuma apstākļus, kā arī citus apstākļus, kam ir nozīme krimināllietā, izziņas izdarītājs vai prokurors izdara notikuma vietas apskati, kā arī citas - apvidus, telpu, priekšmetu un dokumentu - apskates.

Neatliekamajos gadījumos notikuma vietas apskati var izdarīt līdz krimināllietas ierosināšanai. Šajos gadījumos, ja ir pietiekams pamats, krimināllietu ierosina nekavējoties pēc notikuma vietas apskates.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 29.10.1964. dekrētu, 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

180.pants. Apskates kārtība

Izziņas izdarītājs vai prokurors var aicināt apskatē piedalīties speciālistus. Apskates vietu var ielenkt līdz apskates pabeigšanai.

Vajadzības gadījumā, lai atrastu, nostiprinātu un izņemtu pēdu nospiedumus, to nolējumus un citus lietiskos pierādījumus, kā arī lai fiksētu apskates vietas apstākļus, izdarītu attiecīgus mērījumus, sastādītu plānus un shēmas apskates laikā var pielietot zinātniski tehniskos līdzekļus.

Kratīšanā, izņemšanā vai notikuma vietas, apvidus un telpu apskatē atrasto priekšmetu un dokumentu apskati izziņas izdarītājs vai prokurors izdara attiecīgās izmeklēšanas darbības izdarīšanas vietā. Ja priekšmetu un dokumentu apskatei vajadzīgs ilgāks laiks, kā arī citu iemeslu dēļ, izziņas izdarītājs vai prokurors apskati var izdarīt izmeklēšanas vietā.

Ja apskates laikā rodas vajadzība izdarīt kratīšanu vai uzrādīšanu uzzīmēšanai, izziņas izdarītājs vai prokurors šīs darbības izdara, ievērojot šā kodeksa 168. - 178.panta noteikumus.

Pasta un telegrāfa korespondences apskati izdara, ievērojot šā kodeksa 176.panta noteikumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

181.pants. Liķa apskate

Līķa ārējo apskati izdara izziņas izdarītājs vai prokurors, piedaloties ārstam - tiesu medicīnas speciālistam, bet, ja tas nav iespējams, tad piedaloties citam ārstam. Nepieciešamības gadījumā līķa apskatei pieaicina arī citu speciālistu.

Ja līķi nepieciešams ekshumēt, izziņas izdarītājs vai prokurors pieņem par to lēmumu. Līķa ekshumācija notiek izziņas izdarītāja vai prokurora un ārsta - tiesu medicīnas speciālista klātbūtnē, bet, ja nepieciešams, arī cita speciālista klātbūtnē.

Pēc līķa apskates, līķa tiesu medicīniskās izmeklēšanas vai ekspertīzes tā kremācija ir aizliegta. Apglabāšanas atļauju izsniedz prokurors. Ar prokurora atļauju līķa kremācija ir pieļaujama gadījumos, kad apbedīšana notiek ārpus valsts robežām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 22.06.1994., 23.02.1995., 20.02.1997., 28.05.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

182.pants. Aplūkošana

Izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesība izdarīt apsūdzētā, aizdomās turētā, liecinieka vai cietušā aplūkošanu, ja nepieciešams konstatēt uz viņu miesas noziedzīga nodarījuma pēdas vai sevišķas pazīmes, bet nav vajadzīga tiesmedicīniskā ekspertīze.

Par aplūkošanas izdarīšanu izziņas izdarītājs vai prokurors pieņem lēmumu. Lēmums par aplūkošanu ir obligāts personai, uz kuru tas attiecas.

Aplūkošanu veic izziņas izdarītājs vai prokurors, ja nepieciešams, piedaloties ārstam. Ja aplūkošana saistīta ar aplūkojamās personas miesas atsegšanu, aplūkošanu izdara tā paša dzimuma izziņas izdarītājs vai prokurors. Aplūkošanā nav pieļaujamas darbības, kas pazemo aplūkojamās personas cieņu vai ir bīstamas tās veselībai.

Ja aizdomās turētais vai apsūdzētais atsakās no aplūkošanas, izziņas izdarītājs vai prokurors ir tiesīgs aplūkošanu izdarīt piespiedu kārtā, norādot par to protokolā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 22.06.1994., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

183.pants. Apskates un aplūkošanas protokols

Par apskati un aplūkošanu izziņas izdarītājs vai prokurors sastāda protokolu, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.panta prasības.

Protokolā aprakstāmas visas izziņas izdarītāja vai prokurora un eksperta darbības, kā arī apskatē un aplūkošanā noskaidrotais tai secībā un tādā veidā, kādā tas novērots. Protokolā jāuzskaita un jāapraksta arī viss apskatē un aplūkošanā atņemtais.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

184.pants. Izmeklēšanas eksperiments

Lai noskaidrotu, vai zināmos apstākļos un zināmā veidā varējis notikt kāds notikums vai darbība, kam ir nozīme lietā, kā arī lai pārbaudītu izmeklēšanā iegūtos datus, izziņas izdarītājs vai prokurors var izdarīt izmeklēšanas eksperimentu.

Aizliegts izdarīt izmeklēšanas eksperimentu, kas pazemo personas cieņu, apdraud tās dzīvību un veselību, pārkāpj sabiedrisko drošību un morāles normas vai kas var radīt būtisku kaitējumu valsts un sabiedriskajam īpašumam un personas mantai.

Izmeklēšanas eksperimentu, ja nepieciešams, izdara, piedaloties aizdomās turētajam, apsūdzētajam, cietušajam, lieciniekam un speciālistam.

Izmeklēšanas eksperimenta laikā izziņas izdarītājs vai prokurors var sastādīt plānus, fotografēt, izdarīt kino uzņēmumus.

Par izmeklēšanas eksperimentu tiek sastādīts protokols, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.panta noteikumus, bet vajadzības gadījumā izziņas izdarītājs vai prokurors pieņem attiecīgu lēmumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 22.06.1994., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

185.pants. Liecību pārbaude uz vietas

Izziņas izdarītājs vai prokurors var pārbaudīt uz vietas apsūdzētā, aizdomās turētā, cietušā vai liecinieka liecības viņu pašu klātbūtnē. Pārbaude notiek, salīdzinot liecības ar vietas apstākļiem.

Attiecīgas darbības pieļaujamas ar nosacījumu, ka tās nepazemo dalībnieku un apkārtējo personu cieņu un nav kaitīgas viņu veselībai.

Par liecību pārbaudi uz vietas tiek sastādīts protokols, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.panta noteikumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.08.1961. dekrētu, 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

Astoņpadsmitā nodaļa

Ekspertīze

186.pants. Ekspertīzes noteikšanas kārtība

Atzinis par vajadzīgu izdarīt ekspertīzi, izziņas izdarītājs vai prokurors sastāda par to lēmumu, norādot tajā: ekspertīzes noteikšanas iemeslus; eksperta uzvārdu; iestādes nosaukumu, kur notiks ekspertīze; jautājumus, kuros ekspertam jādod atzinums; materiālus, kas tiek nodoti ekspertam un ekspertu iestādes rīcībā.

Ekspertīzi var uzdot vairākiem ekspertiem.

Ja ekspertīze tiek uzdota ekspertu iestādei, izziņas izdarītājs vai prokurors nosūta šai iestādei savu lēmumu un ekspertīzei nepieciešamos materiālus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

187.pants. Paraugu iegūšana salīdzināmai pētišanai

Izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesība pieņemt lēmumu par rokrakstu paraugu un citu salīdzināmai pētišanai nepieciešamo paraugu iegūšanu no aizdomās turētā, apsūdzētā vai cietušā.

Tāds lēmums attiecībā uz lieciniekiem pieļaujams tikai tad, ja nepieciešams pārbaudīt, vai šīs personas nav atstājušas pēdas notikuma vietā, kā arī lietisko pierādījumu pārbaudei.

Ja nepieciešams, paraugu izņemšanu salīdzināmai pētišanai izdara, piedaloties speciālistam.

Par paraugu izņemšanu salīdzināmai pētišanai izziņas izdarītājs vai prokurors sastāda protokolu, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.panta noteikumus.

Ja aizdomās turētais vai apsūdzētais atsakās dot paraugus salīdzināmai pētišanai, izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesības izņemt nepieciešamos paraugus, atskaitot rokraksta paraugus, piespiedu kārtā, par to norādot protokolā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 13.08.1991. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

188.pants. Apsūdzētā tiesības ekspertīzes noteikšanā un izdarīšanā

Ja tiek noteikta un izdarīta ekspertīze, tad apsūdzētajam ir šādas tiesības: pieteikt ekspertam noraidījumu, lūgt aicināt ekspertu no viņa izraudzītām personām; lūgt uzdot papildjautājumus, par kuriem ekspertam jādod atzinums; iesniegt dokumentus un ar izziņas izdarītāja vai prokurora atļauju sniegt ekspertam paskaidrojumus; ar izziņas izdarītāja vai prokurora atļauju būt klāt ekspertīzes izdarīšanas laikā.

Izziņas izdarītājam vai prokuroram jāiepazīstina apsūdzētais ar lēmumu par ekspertīzes noteikšanu un jāizskaidro viņam šai pantā noteiktās tiesības. Par šīm darbībām izziņas izdarītājs vai prokurors sastāda protokolu, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.panta prasības. Protokolā ierakstāms apsūdzētā pieteikumu saturs.

Lēmums par tiesu psihiatriskās ekspertīzes noteikšanu netiek paziņots apsūdzētajam, ja viņa psihiskā stāvokļa dēļ tas nav iespējams.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

189.pants. Ekspertīze ekspertu iestādē

Saņēmis izziņas izdarītāja vai prokurora lēmumu, ekspertu iestādes vadītājs uzdod ekspertīzi vienam vai vairākiem šīs iestādes līdzstrādniekiem. Ekspertu iestādes vadītājam jāizskaidro tiesu eksperta tiesības un pienākumi, kas paredzēti šā kodeksa 62.pantā, visiem līdzstrādniekiem, kam tiek uzdotas ekspertīzes; par to katrs no viņiem dod parakstu. Šo parakstu kopā ar ekspertu atzinumu nosūta izziņas izdarītājam vai prokuroram.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

190.pants. Ekspertīze ārpus ekspertu iestādes

Ja ekspertīze notiek ārpus ekspertu iestādes, izziņas izdarītājs vai prokurors saskaņā ar savu lēmumu par ekspertīzes noteikšanu aicina pie sevis personu, kurai uzdota ekspertīze, pārliecinās par šīs personas identitāti, specialitāti un kompetenci, noskaidro eksperta attiecības ar apsūdzēto, aizdomās turēto un cietušo, kā arī pārbauda, vai nav pamats eksperta noraidījumam.

Izziņas izdarītājs vai prokurors izsniedz ekspertam lēmumu par ekspertīzes noteikšanu, izskaidro viņam šā kodeksa 62.pantā paredzētās tiesības un pienākumus, brīdina viņu par atbildību par atteikšanos un izvairīšanos dot atzinumu vai apzināti nepatiesa atzinuma došanu. Šo darbību izpildīšanu izziņas izdarītājs vai prokurors ieraksta lēmumā par ekspertīzes noteikšanu; ierakstu apliecina eksperts ar savu parakstu.

Ja eksperts lietā sniedz kādus paziņojumus vai pieteic lūgumus, izziņas izdarītājam vai prokuroram jā sastāda par to protokols

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

191.pants. Aizdomās turētā vai apsūdzētā ievietošana ārstniecības iestādē

Ja, izdarot tiesmedicīnisku vai tiesu psihiatrijas ekspertīzi, rodas vajadzība novērot un izmeklēt aizdomās turēto vai apsūdzēto, prokurors ievieto viņu attiecīgā ārstniecības iestādē, par ko pieņem motivētu lēmumu. Ja apsūdzētais vai aizdomās turētais neatrodas apcietinājumā, viņu var ievietot ārstniecības iestādē tikai ar tiesneša vai tiesas lēmumu.

Laiks, ko aizdomās turētais vai apsūdzētais pavada ārstniecības iestādē, ieskaitāms apcietinājuma laikā.

Ja aizdomās turētā vai apsūdzētā uzturēšanās ārstniecības iestādē vairs nav vajadzīga, prokurors pieņem par to īpašu lēmumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

192.pants. Izziņas izdarītāja vai prokurora klātbūtne ekspertīzes laikā

Izziņas izdarītājam vai prokuroram ir tiesība būt klāt ekspertīzes laikā.

Līķa sekcija, izdarot tiesmedicīnisko ekspertīzi, notiek pēc iespējas izziņas izdarītāja vai prokurora klātbūtnē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

193.pants. Līķa tiesmedicīniskā izmeklēšana

Līķa tiesmedicīnisko izmeklēšanu izdara tiesu medicīnas eksperts pēc iespējas izziņas izdarītāja vai prokurora klātbūtnē.

Līķa tiesmedicīniskās izmeklēšanas protokolu sastāda tiesu medicīnas eksperts, kurš izdara ekspertīzi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

194.pants. Eksperta atzinums

Eksperts dod atzinumu uz izpētījuma pamata saskaņā ar savām speciālajām zināšanām. Atzinumā jānorāda: kur, kad, kas un uz kāda pamata ekspertīzi izdarījis; kādi jautājumi ekspertam uzdoti; kas ekspertīzes laikā bijis klāt un kas tajā piedalījies; kādus materiālus eksperts izmantojis un kādu izmeklēšanu veicis.

Pēc tam atzinumā eksperts dod motivētas atbildes uz viņam uzdotajiem jautājumiem. Atzinumu eksperts dod rakstveidā un to paraksta.

Ja eksperts atzīst, ka viņa rīcībā nodotie materiāli nav pietiekami atzinumam vai arī uzdotie jautājumi pārsniedz viņa kompetenci, eksperts rakstveidā paziņo ekspertīzes noteicējam, ka atzinumu dot nav iespējams.

Ja ekspertīzē piedalās vairāki eksperti un viņiem ir vienāds atzinums, tad to paraksta visi eksperti.

Ja ekspertu domas nesaskan, katrs eksperts raksta atsevišķu atzinumu.

195.pants. Eksperta nopratināšana

Pēc iepazīšanās ar eksperta atzinumu izziņas izdarītājs vai prokurors atzinuma izskaidrošanai var ekspertu nopratināt. Pirms nopratināšanas izziņas izdarītājs vai prokurors izskaidro ekspertam viņa pienākumu atbildēt uz jautājumiem ciešā saskaņā ar viņa speciālajām zināšanām un brīdina ekspertu par atbildību par atteikšanos atbildēt un apzināti nepatiesām atbildēm. Šo brīdinājumu ieraksta protokolā, un eksperts to apliecina ar savu parakstu.

Eksperta nopratināšanas protokolu sastāda, ievērojot šā kodeksa 161. panta prasības.

Ekspertam ir tiesība savas liecības uzrakstīt pašrocīgi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

196.pants. Eksperta atzinuma uzrādīšana apsūdzētajam

Eksperta atzinumu vai viņa ziņojumu, ka atzinumu dot nav iespējams, kā arī eksperta nopratināšanas protokolu uzrāda apsūdzētajam prokurora noteiktā brīdī. Apsūdzētajam ir tiesība dot paskaidrojumus un pieteikt iebildumus, kā arī lūgt uzdot ekspertam papildjautājumus vai lūgt noteikt papildu vai atkārtotu ekspertīzi. Par šo darbību izpildīšanu tiek sastādīts protokols, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.panta prasības. Protokolā jāieraksta apsūdzētā paskaidrojumi, iebildumi un lūgumi.

Ja ekspertīze bijusi noteikta un izdarīta pirms personas saukšanas pie kriminālatbildības, eksperta atzinumu uzrāda apsūdzētajam pēc apsūdzības celšanas, ievērojot šā panta noteikumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

197.pants. Papildu un atkārtotas ekspertīzes noteikšanas un izdarīšanas kārtība

Papildu un atkārtotu ekspertīzi nosaka saskaņā ar šā kodeksa 58. - 62. un 186.panta prasībām un to izdara, ievērojot šā kodeksa 188. - 196.panta noteikumus.

Deviņpadsmitā nodaja

Pirmstiesas izmeklēšanas apturēšana un pabeigšana

(Nodaļas nosaukums ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

198.pants. Pirmstiesas izmeklēšanas apturēšanas pamats

Pirmstiesas izmeklēšanu aptur:

- 1) ja nav zināma apsūdzētā atrašanās vieta, kā arī ja apsūdzētais atrodas ārpus Latvijas Republikas;
- 2) ja apsūdzētais saslimis ar psihiskiem traucējumiem vai citu smagu slimību, ko apliecinājusi ārstniecības iestāde.

Ja ir kāds no šiem apstākļiem, prokurors pieņem motivētu lēmumu par pirmstiesas izmeklēšanas apturēšanu.

Šā panta pirmajā daļā paredzētajos gadījumos pirmstiesas izmeklēšanu var apturēt pirms pirmstiesas izmeklēšanas termiņa beigām.

Pirms izmeklēšanas apturēšanas prokuroram jāizdara visas izmeklēšanas darbības, kas iespējamās apsūdzētā prombūtnē, jālieto visi līdzekļi, lai atrastu apsūdzēto, kurš slēpjas.

(13.08.1991. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

199.pants. Apsūdzētā meklēšana

Ja nav zināma apsūdzētā atrašanās vieta, prokurors izsludina viņa meklēšanu un uzdod to izziņas iestādei. Tai pašā laikā prokuroram arī pašam jāgādā par apsūdzētā atrašanu.

Ja ir šā kodeksa 72.pantā minētais pamats, prokurors var izraudzīt pret meklējamo, tā atrašanas gadījumam, drošības līdzekli. Meklēšanu var izsludināt tiklab pirmstiesas izmeklēšanas laikā, kā arī vienlaikus ar izmeklēšanas apturēšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

200.pants. Apsūdzētā vai tiesājamā, kurš slēpjas, atrašanai lietojamie līdzekļi

Krimināllietās, kurās pirmstiesas izmeklēšana apturēta uz šā kodeksa 198.panta pirmajā daļā paredzētā pamata, prokurors var izdarīt nepieciešamās izmeklēšanas darbības.

Izziņas iestādei ir pienākums veikt nepieciešamos operatīvos kriminālās meklēšanas pasākumus, lai atrastu apsūdzēto vai tiesājamo, kurš slēpjas, kā arī lai iegūtu ziņas, kuras pēc to pārbaudes saskaņā ar kriminālprocesuālo likumu var izmantot lietā kā pierādījumus.

(13.08.1991. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

201.pants. Apturētas pirmstiesas izmeklēšanas atjaunošana

Apturētu pirmstiesas izmeklēšanu atjauno ar prokurora motivētu lēmumu, kolīdz zudis apturēšanas pamats.

Ja pirmstiesas izmeklēšanas apturēšanas pamats nav zudis uz to brīdi, kad beidzas Krimināllikuma 56.pantā paredzētais noilguma termiņš, tad lieta izbeidzama.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

202.pants. Cietušā, civilprasītāja un civiltbildētāja iepazīstināšana ar lietas materiāliem

Kad prokurors atzinis savāktos pierādījumus par pietiekamiem apsūdzības raksta sastādīšanai, tad viņam par to jāpaziņo cietušajam un viņa pārstāvim, civilprasītājam, civiltbildētājam vai viņu pārstāvjiem, vienlaikus izskaidrojot, ka tiem ir tiesība iepazīties ar lietas materiāliem.

Ja kāda no minētajām personām to mutvārdos vai ar rakstu lūdz, prokurors iepazīstina cietušo un viņa pārstāvi, civilprasītāju, civiltbildētāju vai viņu pārstāvjus ar lietas materiāliem; ja pirmstiesas izmeklēšanas laikā ir izdarīti kino uzņēmumi vai skaņu ieraksti, tos demonstrē vai atskaņo cietušajam un viņa pārstāvim pēc viņa lūguma; par to sastāda protokolu, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.pantā paredzētos noteikumus. Iepazīstoties ar lietas materiāliem, cietušajam, civilprasītājam, civiltbildētājam un viņu pārstāvjiem ir tiesības izdarīt vajadzīgos izrakstus vai arī ar tehniskiem līdzekļiem nokopēt nepieciešamos lietas materiālus. Protokolā jānorāda, ar kādiem materiāliem iepazīstināts cietušais un viņa pārstāvis, civilprasītājs, civiltbildētājs vai viņu pārstāvji, kā arī lūgumi, ko viņi pieteic. Rakstveida lūgumus pievieno lietai.

Ja prokurors pilnīgi vai daļēji atsakās lūgumu ievērot, viņš pieņem par to motivētu lēmumu un paziņo šo lēmumu lūdzējam.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967., 24.11.1983. dekrētu, 22.06.1994., 20.02.1997. un 20.01.2005. likumu, kas stājas spēkā no 01.02.2005.)

203.pants. Apsūdzētā iepazīstināšana ar visiem lietas materiāliem

Kad prokurors atzinis savāktos pierādījumus par pietiekamiem apsūdzības raksta sastādīšanai, tad pēc šā kodeksa 202.panta prasību izpildīšanas viņam jāpaziņo apsūdzētajam, ka izmeklēšana viņa lietā pabeigta un ka viņam kā personīgi, tā arī ar aizstāvja palīdzību ir tiesība iepazīties ar visiem lietas materiāliem un pieteikt lūgumus par pirmstiesas izmeklēšanas papildināšanu. Pēc tam apsūdzētajam tiek uzrādīti visi lietas materiāli sašūtā un numurētā veidā, lai viņš ar tiem iepazītos. Ja pirmstiesas izmeklēšanas laikā ir izdarīti kino uzņēmumi, video vai skaņu ieraksti, tos demonstrē vai atskaņo apsūdzētajam un viņa aizstāvim.

Ja lietā pie kriminālatbildības saukti vairāki apsūdzētie, katram no viņiem jāuzrāda visi pirmstiesas izmeklēšanas materiāli.

Iepazīstoties ar lietas materiāliem, apsūdzētajam ir tiesība izdarīt vajadzīgos izrakstus.

Pēc tam, kad apsūdzētā iepazīstināšana ar lietu pabeigta, prokurors jautā apsūdzētajam, vai viņam nav kāds lūgums izmeklēšanas papildināšanai un kāds īsti, kā arī noskaidro, vai apsūdzētais pieprasa lietas koleģiālu izskatīšanu šā kodeksa 14.panta otrajā daļā paredzētajos gadījumos un vai vēlas aizstāvja piedalīšanos lietas iztiesāšanā. Pēc iepazīstināšanas ar lietas materiāliem prokurors un apsūdzētais var vienoties par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesas izmeklēšanā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967., 21.10.1982., 20.02.1985. dekrētu, 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

204.pants. Aizstāvja piedalīšanās, iepazīstinot apsūdzēto ar visiem lietas materiāliem

Ja apsūdzētais vai viņa likumiskie pārstāvji lūdz aicināt aizstāvi, lai tas piedalītos, iepazīstoties ar visiem lietas materiāliem, vai kad šāda aizstāvja piedalīšanās ir obligāta, kā arī citos gadījumos, kad aizstāvis piedalās lietā pirmstiesas izmeklēšanā likumā noteiktajā kārtībā, prokurors izmeklēšanas materiālus uzrāda apsūdzētajam un viņa aizstāvim. Lietas materiālu uzrādīšana jāatliek, kamēr ierodas aizstāvis, bet ne ilgāk par piecām dienām. Ja apsūdzētā izraudzītais aizstāvis nevar šajā laikā ierasties, prokurors gādā par cita aizstāvja pieaicināšanu.

(12.01.1990. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

205.pants. Protokols par visu lietas materiālu uzrādīšanu apsūdzētajam un viņa aizstāvim

Par visu lietas materiālu uzrādīšanu apsūdzētajam un viņa aizstāvim prokurors sastāda protokolu, ievērojot šā kodeksa 85. un 86.panta noteikumus.

Protokolā jāieraksta, ka apsūdzētajam paziņots par pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanu, izskaidrotas viņa tiesības, kādi materiāli (lietas sējumu un lapu skaits) uzrādīti apsūdzētajam un viņa aizstāvim un vai viņi iepazīnušies ar lietu, vai piedalījušies aizstāvis, kur un cik ilgā laikā notikusi iepazīšanās ar lietu, kādus lūgumus pieteicis apsūdzētais un viņa aizstāvis un kādus pieteikumus viņi iesnieguši, kā arī apsūdzētā viedoklis par šā kodeksa 14.panta otrajā daļā paredzēto lietu vienpersonisku vai koleģiālu izskatīšanu, par aizstāvja nepieciešamību lietas iztiesāšanā un par vienošanos par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesas izmeklēšanā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993., 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

206.pants. Apsūdzētā un viņa aizstāvja lūgumi par pirmstiesas izmeklēšanas papildināšanu

Lūgumus papildināt pirmstiesas izmeklēšanu apsūdzētais vai viņa aizstāvis var pieteikt mutvārdiem vai ar rakstu. Mutvārdu lūgumus ieraksta protokolā, bet rakstu pievieno lietai.

Ja prokurors lūgumu ievēro, viņš izdara attiecīgas izmeklēšanas darbības. Par atteikšanos ievērot lūgumu prokurors pieņem motivētu lēmumu, ko paziņo personai, kas lūgumu pieteikusi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

207.pants. Pirmstiesas izmeklēšanas papildināšana

Ja pieteikts lūgums noskaidrot apstākļus, kuriem ir nozīme lietā un kuri agrāk nav izmeklēti, tad prokuroram jāpapildina pirmstiesas izmeklēšana.

Pēc papildizmeklēšanas prokuroram pirmstiesas izmeklēšanas materiāli no jauna jāuzrāda civilprasītājam, civiltbildētājam vai viņu pār-stāvjiem tais gadījumos, kad šiem materiāliem ir sakars ar pieteikto civilprasību, bet apsūdzētajam, viņa aizstāvim, kā arī cietušajam vai viņa pārstāvim jādod iespēja iepazīties ar visiem lietas materiāliem, ievērojot šā kodeksa 202. - 205.panta noteikumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

208.pants. Pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšana

Pirmstiesas izmeklēšanu pabeidz, sastādot apsūdzības rakstu vai lēmumu par lietas nosūtīšanu tiesai medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanai vai lēmumu par lietas izbeigšanu.

Krimināllietu vai tās atsevišķu daļu izbeidz šādos gadījumos:

- 1) ja ir šā kodeksa 5.pantā paredzētie apstākļi;
- 2) ja nav pierādīta apsūdzība un nav iespējams savākt papildu pierādījumus;
- 3) ja persona, kas izdarījusi Krimināllikumā paredzēto nodarījumu, tiek atzīta par nepieskaitāmu un ja lieta nav jāvirza tiesai, lai pielietotu medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus;
- 4) ja ir šā kodeksa 5.3 un 8.pantā minētie apstākļi personas atbrīvošanai no kriminālbildības.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982., 24.11.1983. dekrētu, 27.04.1993., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

208.1 pants. Kriminālvajāšanas izbeigšana pret personu, kura palīdzējusi atklāt citas personas izdarītu smagu vai sevišķi smagu noziegumu

Ģenerālprokurors ar savu lēmumu var izbeigt kriminālvajāšanu pret personu, kura palīdzējusi atklāt citas personas izdarītu smagu vai sevišķi smagu noziegumu, kas ir smagāks vai bīstamāks par šīs personas pašas izdarīto noziedzīgo nodarījumu, un šis palīdzības rezultātā savākti pietiekami pierādījumi, kas dod pamatu celt apsūdzību par nozieguma izdarīšanu.

Šā panta nosacījumi nav piemērojami personām, kuras tiek sauktas pie kriminālbildības par noziegumiem, par kuriem Krimināllikumā ir paredzēts nāves sods vai brīvības atņemšana uz laiku, kas ir ilgāks par 10 gadiem.

(12.06.1997. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

209.pants. Apsūdzības raksts

Pēc lietas dalībnieku iepazīstināšanas ar krimināllietas materiāliem prokurors sastāda apsūdzības rakstu, kas sastāv no ievaddaļas, aprakstošās daļas un noslēguma daļas.

Ievaddaļā jānorāda šādas ziņas par apsūdzēto: vārds, uzvārds, personas kods, vecums, dzimšanas vieta, pilsonība, ģimenes stāvoklis, vai apgādībā ir mazgadīgi bērni, darbavieta un ieņemamais amats, dzīvesvieta, ziņas par sodāmību, kā arī jānorāda panti, pēc kuriem uzrādīta apsūdzība.

Aprakstošajā daļā tiešā saskaņā ar apsūdzētajam uzrādītās apsūdzības tekstu jānorāda lietas būtība, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laiks, vieta, motīvi, izdarīšanas veids, kvalificējošās pazīmes, sekas un citi būtiski apstākļi. Bez tam jānorāda apsūdzētā paskaidrojumi un apsvērumi, kurus viņš izvirza savai aizstāvībai, šo apsvērumu pārbaudes rezultāti, to pierādījumu uzskaitījums, kuri apstiprina noziedzīga nodarījuma izdarīšanas faktu un apsūdzētā vainu tā izdarīšanā, ievērojot šā kodeksa 85.panta sestās daļas prasības. Ja apsūdzētais izdarījis vairākus noziedzīgus nodarījumus vai arī apsūdzētie grupā izdarījuši vienu vai vairākus noziedzīgus nodarījumus, lietas būtības izklāsta kārtību un pierādījumu uzskaitījuma secību nosaka prokurors.

Noslēguma daļā jānorāda apsūdzētā atbildību pastiprinošie un mīkstinājošie apstākļi, kā arī ziņas, kas raksturo viņa personu.

Apsūdzības raksta tekstā jānorāda, kurās lietas lappusēs ir apstiprinājums apsūdzības rakstā izklāstītajiem lietas apstākļiem.

Apsūdzības rakstu paraksta prokurors, norādot tā sastādīšanas vietu un laiku.

(13.08.1991. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

210.pants. Apsūdzības raksta pielikumi

Apsūdzības rakstam pievieno personu sarakstu, kas pēc prokurora domām aicināmas uz tiesas sēdi, kā arī izziņu par izmeklēšanas termiņiem, par izraudzītajiem drošības līdzekļiem, norādot apcietinājuma ilgumu, par lietiskajiem pierādījumiem, par civilprasību, par līdzekļiem, kas pielietoti civilprasības un iespējamās mantas konfiskācijas nodrošināšanai, kā arī par šā kodeksa 92.pantā paredzētajiem tiesu izdevumiem. Aicināmo personu sarakstā jāuzrāda šo personu dzīves vieta vai atrašanās vieta un lietas lappuses, kas satur šo personu liecības vai atzinumu.

Uz tiesas sēdi uzaicināmām personām, kurām pirmstiesas izmeklēšanas laikā šā kodeksa 85.panta sestajā daļā noteiktajā kārtībā nav fiksēta dzīvesvietas adrese, sarakstā norāda tās iestādes nosaukumu un telefona (faksa) numuru, ar kuras starpniecību šo personu var izsaukt, kā arī personas vārdu un uzvārdu, bet, ja tā ir pratināta ar pseidonīmu, tad tikai pseidonīmu.

Ja apsūdzības raksts uzrakstīts valodā, ko apsūdzētais neprot, prokuroram obligāti jāpievieno tā tulkojums apsūdzētā dzimtajā valodā vai valodā, kuru apsūdzētais prot.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 22.06.1994. un 12.06.1997. likumu, kas stājas spēkā no 15.07.1997.)

211.pants. Krimināllietas nosūtīšana tiesai

Krimināllietu, kurā pabeigta pirmstiesas izmeklēšana, kopā ar apsūdzības rakstu, apsūdzības raksta norakstiem, izmeklēšanas darbību protokolu ievaddaļām aizzīmogatā veidā līdz ar attiecīgi iesaiņotiem un aizzīmogotiem lietiskajiem pierādījumiem prokurors nekavējoties nosūta tiesai un paziņo apsūdzētajam, cietušajam, civilprasītājam un civilatbildētājam vai viņu pārstāvjiem, kurai tiesai lieta nosūtīta.

Vienlaikus ar paziņojumu prokurors informē apsūdzēto par viņa tiesībām ne vēlāk kā desmit dienu laikā pēc paziņojuma saņemšanas pieprasīt tiesai, lai tā nodrošina aizstāvja piedalīšanos lietas iztiesāšanā, pieprasīt, lai krimināllietā par smagu noziegumu tiktu izskatīta koleģiāli, kā arī pieteikt lūgumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesas izmeklēšanā vai atteikties no agrākās vienošanās šajā jautājumā.

Pēc lietas nosūtīšanas tiesai visi lūgumi un sūdzības šajā lietā sūtāmi tieši tiesai.

(22.06.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

212.pants. Lēmums par krimināllietas izbeigšanu

Par krimināllietas izbeigšanu prokurors vai izziņas izdarītājs sastāda motivētu lēmumu. Izziņas izdarītājs lēmumu par krimināllietas izbeigšanu var sastādīt gadījumos, kad pirmstiesas izmeklēšanas laikā atklājas šā kodeksa 5.panta 1.-3. un 5.punktā norādītie apstākļi, kas nepieļauj tiesvedību krimināllietā, kā arī šā kodeksa 5.3 un 8.pantā norādītie apstākļi personas atbrīvošanai no kriminālatbildības.

Lēmumā par krimināllietas izbeigšanu jānorāda tā sastādīšanas vieta un laiks, lietas būtība, ziņas par aizdomās turēto, apsūdzēto, pierādījumi, lietas izbeigšanas iemesli un likumīgais pamats, atsauces uz lietas lappusēm, kurās apstiprināts lēmumā teiktais. Saskaņā ar šā kodeksa 66.panta noteikumiem lēmumā jāizšķir jautājums par lietiskajiem pierādījumiem un citiem lietā izņemtajiem priekšmetiem, kā arī jānorāda, kādi tiesību ierobežojošie lēmumi tiek atcelti.

Ja pirmstiesas izmeklēšanā konstatēti fakti, kuru dēļ pret personu, kas bija saukta pie kriminālatbildības, vai pret kādām citām personām jālieto disciplinārās ietekmēšanas līdzekļi vai administratīvie sodi, prokurors vai izziņas izdarītājs, izbeigdams krimināllietu, paziņo uzņēmuma, iestādes vai organizācijas administrācijai, ka lietojami attiecīgie ietekmēšanas līdzekļi, vai nosūta materiālus administratīvā soda piemērošanai.

Lēmumu par krimināllietas izbeigšanu paraksta prokurors vai izziņas izdarītājs.

Personai, pret kuru izbeigta krimināllietā, cietušajam un viņa pārstāvim, kā arī personai vai iestādei, pēc kuru ziņojuma ierosināta krimināllietā, prokurors vai izziņas izdarītājs nekavējoties paziņo par krimināllietas izbeigšanu, izskaidrojot tiesību iepazīties ar lēmumu par lietas izbeigšanu un ar lietas materiāliem. Uz šo personu vai iestāžu lūgumu tām tiek izsniegta izziņa par lietas izbeigšanu, norādot izbeigšanas iemeslu.

Lēmumu par krimināllietas izbeigšanu ieinteresētās personas un iestādes piecu dienu laikā no paziņojuma saņemšanas dienas var pārsūdzēt vienu pakāpi augstākas prokuratūras iestādes virsprokuroram, bet Ģenerālprokuratūras prokurora lēmumu - ģenerālprokuroram.

(20.02.1997. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

212.1 pants. Lēmums par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības

Lēmumā par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, prokurors papildus šā kodeksa 212.pantā paredzētajam norāda arī nosacītas atbrīvošanas pamatojumu un nosacījumus, kā arī institūciju, kurai uzdots kontrolēt personas uzvedību.

Apsūdzēto, pret kuru izbeidz krimināllietu, iepazīstina ar lietas materiāliem un lēmumu šā kodeksa 203.- 205.pantā paredzētajā kārtībā un protokolā atspoguļo, vai viņš piekrīt celtajai apsūdzībai un brīvprātīgi apņemas pildīt lēmumā norādītos pienākumus, kā arī izskaidro viņam sekas, kādas ir krimināllietas izbeigšanai, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, un kādas sekas iestāsies, ja viņš pārbaudes laikā izdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu vai neizpildīs uzliktos pienākumus.

Pēc apsūdzētā piekrišanas saņemšanas prokurors paziņo cietušajam, civilprasītājam un civilatbildētājam par tiesībām desmit dienu laikā iepazīties ar lietas materiāliem un lēmumu un to pārsūdzēt vienu pakāpi augstākas prokuratūras virsprokuroram, bet Ģenerālprokuratūras prokurora lēmumu - ģenerālprokuroram.

Lēmums daļā par nosacījumiem un drošības līdzekļa atcelšanu stājas spēkā, ja šā panta trešajā daļā minētie procesa dalībnieki desmit dienu laikā no paziņojuma saņemšanas nav iesnieguši sūdzību vai arī pēc sūdzības izskatīšanas un lēmuma atstāšanas spēkā. Pilnā apjomā lēmums stājas spēkā pēc tajā noteikto nosacījumu izpildes.

Prokurors, kurš pieņēmis lēmumu par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, uzrauga tā izpildi un:

- 1) pēc pārbaudes termiņa notecēšanas izdara uz šā lēmuma atzīmi par nosacījumu izpildi un lēmuma stāšanos spēkā pilnā apjomā;
- 2) atceļ lēmumu un atsāk kriminālvajāšanu, ja nosacījumi pārkāpti vai konstatēti šā kodeksa 212.2 panta pirmajā daļā paredzētie apstākļi.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

212.2 pants. Krimināllietas izbeigšanas, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, sekas

Ja persona izpilda nosacījumus, kuri norādīti lēmumā par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, krimināllietu par to pašu nodarījumu pret šo personu var atjaunot vienīgi šādos gadījumos:

- 1) prokurors lēmumu pieņēmis interešu konflikta situācijā;
- 2) persona ar pretlikumīgu darbību ietekmējusi lieciniekus, lai tie sniegtu nepatiesas liecības, vai citādi viltojuši pierādījumus;
- 3) atklāti jauni apstākļi, kuri nebija zināmi prokuroram lēmuma pieņemšanas brīdī un kuri apstiprina, ka persona faktiski izdarījusi smagu vai sevišķi smagu noziegumu, kas šo apstākļu nezināšanas dēļ kļūdaini kvalificēts kā kriminālpārkāpums vai mazāk smags noziegums.

Ja lēmums pēc nosacījumu izpildes stājies spēkā pilnā apjomā un kriminālvajāšana nav atjaunota šā panta pirmajā daļā paredzētajos gadījumos, šis nodarījums nerada atkārtotību. Par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, informācija tiek saglabāta Sodū reģistrā.

Ja persona, pret kuru krimināllietā izbeigta, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, nav izpildījusi uzliktos pienākumus vai izdarījusi jaunu noziedzīgu nodarījumu pārbaudes laikā, process notiek vispārējā kārtībā.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

213.pants. Izbeigtas krimināllietas atjaunošana

Ja tam ir pamats, prokurora lēmumu par krimināllietas izbeigšanu var atcelt un šo lietu atjaunot vienu pakāpi augstākas prokuratūras iestādes virsprokurors, bet Ģenerālprokuratūras prokurora lēmumu - ģenerālprokurors.

Izbeigtu krimināllietu atjaunot var tikai tad, ja nav notecējis noilgums.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

214.pants. Zudušas krimināllietas atjaunošana pirmstiesas izmeklēšanas stadijā

Ja pirmstiesas izmeklēšanas stadijā krimināllietā zudusi, prokurors pieņem lēmumu par šās lietas atjaunošanu un izlemj jautājumu par drošības līdzekli. Vajadzības gadījumā prokurors pieņem lēmumu par pirmstiesas izmeklēšanas apturēšanu līdz lietas pilnīgai vai daļējai atjaunošanai vai arī lietu izbeidz uz vispārēja pamata.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Devīnpadsmītā A nodaļa

Vienošanās piemērošana pirmstiesas izmeklēšanā

(Nodaļa 19.02.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

214.¹ pants. Vienošanās piemērošanas pamats

Prokurors pēc savas, apsūdzētā vai viņa aizstāvja iniciatīvas var slēgt vienošanos par vainas atzīšanu un sodu tikai tad, ja personu apsūdz kriminālpārkāpuma, mazāk smaga vai smaga nozieguma izdarīšanā, ir noskaidroti krimināllietā pierādāmie apstākļi un apsūdzētais piekrīt viņam inkriminētā nodarījuma apjomam, kvalifikācijai un vienošanās procesa piemērošanai.

Vienošanās procesu nevar piemērot, ja krimināllietā ir vairāki apsūdzētie un vienošanos par vainas atzīšanu un sodu nevar piemērot visiem krimināllietā apsūdzētajiem.

214.² pants. Pārrunas par vienošanās slēgšanu

Ja prokurors, ceļot apsūdzību vai turpinot kriminālvajāšanu, atzīst par iespējamu attiecīgā procesā slēgt vienošanos par vainas atzīšanu un sodu, viņš veic šādas darbības:

- 1) izskaidro apsūdzētajam un nepilngadīga apsūdzētā likumiskajam pārstāvim iespēju noregulēt krimināltiesiskās attiecības, slēdzot vienošanos, kā arī apsūdzētā tiesības vienošanās procesā un vienošanās sekas;
- 2) informē cietušo, civilprasītāju un civilatbildētāju par tiesībām izteikt savu viedokli par iespējamo vienošanās procesa piemērošanu.

Saņēmis apsūdzētā un nepilngadīga apsūdzētā likumiskā pārstāvja piekrišanu slēgt vienošanos par vainas atzīšanu un sodu, prokurors sagatavo vienošanās projektu un uzsāk pārrunas ar apsūdzēto, viņa aizstāvi un nepilngadīga apsūdzētā likumisko pārstāvi par vienošanās elementiem.

Ja apsūdzētais un nepilngadīga apsūdzētā likumiskais pārstāvis piekrīt uzrādītajai apsūdzībai, noziedzīga nodarījuma kvalifikācijai un nodarītā kaitējuma novērtējumam, sākas pārrunas par soda veidu un mēru, kura piemērošanu lūgs prokurors tiesā.

214.³ pants. Apsūdzētā tiesības vienošanās procesā

Apsūdzētajam vienošanās procesā ir tiesības:

- 1) piekrist vai nepiekrist vienošanās slēgšanai;
- 2) izteikt savu priekšlikumu par soda veidu un mēru;
- 3) iepazīties ar visiem krimināllietas materiāliem pēc vienošanās noslēgšanas;
- 4) zināt, par kādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu viņš tiks apsūdzēts tiesā un kāda soda veida un mēra piemērošanu lūgs prokurors tiesā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.05.2004. likumu, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

214.⁴ pants. Cietušā, civilprasītāja un civilatbildētāja tiesības vienošanās procesā

Cietušajam, civilprasītājam un civilatbildētājam vienošanās procesā ir tiesības izteikt savu viedokli par iespējamo vienošanās procesa piemērošanu.

214.⁵ pants. Vienošanās protokols

Prokurors vienošanās protokolā norāda:

- 1) darbības norises vietu un datumu;
- 2) procesuālās darbības izdarītāja amatu, vārdu un uzvārdu;
- 3) apsūdzētā, viņa aizstāvja, nepilngadīga apsūdzētā likumiskā pārstāvja vārdu, uzvārdu un personas kodu, bet, ja tāda nav, — dzimšanas gadu un datumu;

- 4) noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietu, laiku un īsu aprakstu;
- 5) noziedzīga nodarījuma kvalifikāciju;
- 6) ziņas par kaitējuma apmēru;
- 7) atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus;
- 8) ziņas par apsūdzētā personu;
- 9) sodu, kura piemērošanu lūgs prokurors tiesā.

Ja apsūdzētais izdarījis vairākus noziedzīgus nodarījumus, prokurors norāda, kādu sodu par katru noziedzīgu nodarījumu un kādu galīgo sodu prasīs. Šis noteikums jāievēro arī gadījumos, kad apsūdzētajam sods tiek noteikts pēc vairākiem spriedumiem.

Vienošanās protokolu paraksta apsūdzētais, aizstāvis, nepilngadīga apsūdzētā likumiskais pārstāvis un prokurors.

Vienošanās protokola kopiju izsniedz apsūdzētajam un viņa likumiskajam pārstāvim.

214.⁶ pants. Krimināllietas nosūtīšana uz tiesu

Prokurors pēc vienošanās noslēgšanas krimināllietu kopā ar vienošanās protokolu nosūta tiesai, ierosinot tai apstiprināt noslēgto vienošanos un piespriest sodu.

Ierosinājumā tiesai prokurors:

- 1) informē par noslēgto vienošanos;
- 2) informē par apsūdzētajam piemēroto drošības līdzekli, norādot tā beigu termiņu;
- 3) uzskaita pierādījumus, kuri apstiprina noziedzīga nodarījuma izdarīšanu un apsūdzētā vainu;
- 4) norāda ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma apmēru un vienošanos par kaitējuma atlīdzināšanu;
- 5) norāda tiesas izdevumus;
- 6) norāda lietiskos pierādījumus, to atrašanās vietu un līdzekļus, kas lietoti civilprasības un iespējamās mantas konfiskācijas nodrošināšanai;
- 7) aicina tiesu apstiprināt noslēgto vienošanos un piespriest tajā paredzēto sodu.

Prokurors informē apsūdzēto, cietušo, civilprasītāju un civilatbildētāju vai viņu pārstāvjus par to, kurai tiesai lieta nosūtīta.

Pēc lietas nosūtīšanas tiesai visi lūgumi un sūdzības šajā lietā sūtāmi tieši tiesai.

Divdesmitā nodaļa

Prokurora uzraudzība pār likumu izpildīšanu izziņā un iepriekšējā izmeklēšanā

215.pants. Prokurora uzraudzības uzdevums pār likumu izpildīšanu izziņas un iepriekšējās izmeklēšanas iestāžu darbībā

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

215.1 pants. Prokurora pilnvaras, realizējot uzraudzību pār likumu izpildi izziņas un iepriekšējās izmeklēšanas iestāžu darbībā

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

216.pants. Jautājumi, kuri prokuroram jāizšķir ar apsūdzības rakstu iesniegtā lietā

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

217.pants. Prokurora lēmums ar apsūdzības rakstu iesniegtā lietā

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

218.pants. Kārtība, kādā prokurors groza vai sastāda jaunu apsūdzības rakstu

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

219.pants. Kārtība, kādā prokurors nosūta lietu tiesai

(Izslēgts ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Divdesmit pirmā nodaļa

Izziņas izdarītāja, prokurora un tiesneša darbību pārsūdzēšana

(Nodaļas nosaukums 22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

220.pants. Izziņas izdarītāja darbību pārsūdzēšanas kārtība

Aizdomās turētais, apsūdzētais un viņu aizstāvji un likumiskie pārstāvji, aizdomās turētais, liecinieki, eksperti, tulki, galvinieki, kā arī cietušais, civilprasītājs, civiltbildētājs, viņu pārstāvji un citas personas var iesniegt prokuroram sūdzības par izziņas izdarītāja darbībām. Sūdzības iesniedzamas prokuroram tieši vai arī ar tās personas starpniecību, par kuras darbību sūdzību iesniedz. Sūdzības var būt tiklab rakstveida, kā arī mutvārdu. Pēdējā gadījumā prokurors vai izziņas izdarītājs ieraksta šīs sūdzības protokolā, ko paraksta sūdzētājs. Izziņas izdarītājam iesniegtā sūdzība kopā ar saviem paskaidrojumiem divdesmit četru stundu laikā jāvirza prokuroram.

Sūdzības iesniegšana līdz tās izšķiršanai neaptur pārsūdzētās darbības izpildīšanu, ja to neatzīst par vajadzīgu izziņas izdarītājs vai prokurors.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 12.01.1990., 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

221.pants. Kārtība, kādā prokurors izšķir sūdzību

Prokurors, kas uzrauga izziņas izdarīšanu, sūdzību izšķir desmit dienu laikā pēc tās saņemšanas. Amatā augstāks prokurors izšķir sūdzību desmit dienu laikā, bet, ja sūdzības izskatīšanai ir nepieciešama papildu pārbaude vai jāpieprasa papildu ziņas, - trīsdesmit dienu laikā. Par sūdzības izskatīšanas rezultātiem paziņo sūdzības iesniedzējam. Ja sūdzību noraida, prokurors paziņo motīvus, kuru dēļ sūdzība atzīta par nepamatotu, un izskaidro lēmuma pārsūdzēšanas kārtību.

Prokurora lēmumu, kas pieņemts, izšķirot iesniegto sūdzību, izziņas izdarītājs, kā arī sūdzētājs var pārsūdzēt amatā augstākam prokuroram.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

222.pants. Prokurora darbības pārsūdzēšana

Sūdzības par prokurora darbībām iesniedzamas amatā augstākam prokuroram un izšķiramas šā kodeksa 220. un 221.pantā paredzētajā kārtībā.

222.1 pants. Tiesneša darbību pārsūdzēšana

Tiesneša lēmumu par drošības līdzekļa - apcietinājuma vai mājas aresta - piemērošanu, tā piemērošanas termiņa pagarināšanu, par ievietošanu ārstniecības iestādē vai citu piespiedu līdzekļu piemērošanu var pārsūdzēt tiesai aizdomās turētais, apsūdzētais, viņu pārstāvis vai aizstāvis un citas personas, kurām piemēroti šajā kodeksā noteiktie piespiedu līdzekļi, kā arī izziņas izdarītājs, kura lietvedībā atrodas krimināllieta, vai prokurors - iesniedzot blakus protestu.

Persona var iesniegt šādu sūdzību septiņu dienu laikā no brīža, kad tai kļuvis zināms par šā panta pirmajā daļā minēto drošības līdzekļu piemērošanu, to piemērošanas termiņa pagarināšanu, par ievietošanu ārstniecības iestādē vai cita piespiedu līdzekļa piemērošanu.

Šādu sūdzību vai blakus protestu izskata un lēmumu par tiesneša lēmuma atstāšanu bez grozīšanas vai par tā atcelšanu pieņem augstākas instances tiesa. Lēmumu pieņem ne vēlāk kā septiņu dienu laikā no sūdzības vai blakus protesta saņemšanas dienas, piedaloties sūdzības vai blakus protesta iesniedzējam un prokuroram. Tiesas lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams.

(20.02.1997. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

CETURTĀ SADAĻA

TIESVEDĪBA PIRMĀS INSTANCES TIESĀ

Divdesmit otrā nodaļa

Apsūdzētā nodošana tiesai un tiesas sēdi sagatavotājas darbības

223.pants. Nodošana tiesai

Ja ir pietiekams pamats izskatīt lietu tiesas sēdē, tiesnesis, neizlemjot jautājumu par vainu, pieņem lēmumu par apsūdzētā nodošanu tiesai.

Lieta izskatāma rīcības sēdē, ja:

- 1) tiesnesis nepievienojas apsūdzības raksta secinājumiem;
- 2) tiesnesis uzskata, ka saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.1 pantu ir iesniedzams pieteikums par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā;
- 3) nepieciešams izlemt jautājumu par drošības līdzekļa izraudzīšanu vai grozīšanu apsūdzētajam.

Rīcības sēdē tiesnesis pieņem lēmumu par apsūdzētā nodošanu tiesai vai lietas nosūtišanu papildizmeklēšanai vai lietu izbeidz, kā arī izlemj jautājumu par drošības līdzekli. Ja apsūdzēto nodod tiesai, tiesnesis rīcības sēdē var izslēgt no apsūdzības raksta atsevišķus apsūdzības punktus vai piemērot krimināllikumu par vieglāku noziedzīgu nodarījumu, negrozot apsūdzības formulējumu.

Jautājums par nodošanu tiesai jāizšķir ne vēlāk kā četrpadsmit dienu laikā no dienas, kad lieta saņemta tiesā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1972. dekrētu, 14.10.1998., 15.02.2001. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

224.pants. Nodošana tiesai šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzētajās lietās

Nodošana tiesai šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzētajās lietās notiek saskaņā ar šā kodeksa 223.panta pirmās daļas noteikumiem.

Vajadzības gadījumā tiesnesis aicina cietušo un apsūdzēto un gādā par viņu samierināšanu. Ja samierināšana nav panākta, tiesnesis noliek lietu izskatīšanai tiesas sēdē.

225.pants. Apstākļi, kas noskaidrojami, nododot apsūdzēto tiesai

Izšķirot jautājumu par apsūdzētā nodošanu tiesai, tiesnesim par katru apsūdzēto jānoskaidro:

- 1) vai lieta ir piekritīga šai tiesai un vai nav apstākļu, kuru dēļ jālūdz saņemtajās lietās piekritības grozīšana;
- 2) vai nav apstākļu, kuru dēļ lieta būtu izbeidzama vai apturama;
- 3) *(izslēgts ar 20.06.2002. likumu);*

- 4) (izslēgts ar 20.06.2002. likumu);
- 5) (izslēgts ar 20.06.2002. likumu);
- 6) vai apsūdzētajam inkriminētajiem nodarījumiem pareizi piemērots krimināllikuma pants (panti);
- 7) (izslēgts ar 20.06.2002. likumu);
- 8) vai, izdarot pirmstiesas izmeklēšanu, ir ievērotas šā kodeksa prasības;
- 9) vai apsūdzētajam pareizi izraudzīts drošības līdzeklis;
- 10) vai apsūdzības raksts sastādīts saskaņā ar šā kodeksa prasībām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 14.10.1998., 15.02.2001. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

226.pants. Kārtība, kādā tiesnesis izskata lūgumus

Izšķirot jautājumu par apsūdzētā nodošanu tiesai, tiesnesim jāizskata lietā esošie lūgumi par piedalīšanos lietā, par lietas koleģiālu izskatīšanu, par lietas tālāko virzienu.

Atzinis lūgumu grozīt drošības līdzekli par dibinātu, tiesnesis šo jautājumu izlemj rīcības sēdē. Tiesnesis var aicināt lūguma iesniedzēju paskaidrojuma došanai.

Lūguma noraidīšana nav pārsūdzama, bet šo lūgumu var atkārtot tiesas sēdē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

227.pants. Sagatavotājas darbības lietas izskatīšanai tiesas sēdē

Ja tiesnesis atzīst, ka ir pietiekams pamats nodot apsūdzēto tiesai, tiesnesim jāizšķir šādi jautājumi:

- 1) par aizstāvja aicināšanu;
- 2) par personām, kas aicināmas kā cietušie, civilprasītāji, civilatbildētāji, viņu pārstāvji, liecinieki, eksperti un speciālisti;
- 3) par tulka pieaicināšanu;
- 4) par iztiesāšanas laiku un vietu;
- 5) par lietas izskatīšanu atklātā vai slēgtā tiesas sēdē;
- 6) par lietas izskatīšanu vienpersoniski vai koleģiāli;
- 7) par lietas izskatīšanu bez pierādījumu pārbaudes.

Tiesnesis var grozīt apsūdzības rakstam pievienoto uz tiesas sēdi aicināmo personu sarakstu.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

228.pants. Lēmums par apsūdzētā nodošanu tiesai

Lēmumā par apsūdzētā nodošanu tiesai jānorāda: tiesas nosaukums, tiesneša uzvārds, piedalījušās personas; lēmuma sastādīšanas vieta un laiks; precīzs tiesai nodoto personu uzskaitījums; krimināllikums, uz kura pamata apsūdzētie nodoti tiesai; kā izšķirti jautājumi par lietas sagatavošanu izskatīšanai tiesas sēdē.

Lēmumu par apsūdzētā nodošanu tiesai paraksta tiesnesis.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

229.pants. Lietas apturēšana

Ja, izskatot jautājumu par apsūdzētā nodošanu tiesai, tiesnesis noskaidro, ka apsūdzētais slēpjas un tā atrašanās vieta nav zināma, viņš pieņem lēmumu par lietas apturēšanu līdz apsūdzētā atrašanai un izziņo tā meklēšanu. Lēmumu nosūta policijai apsūdzētā meklēšanai.

Ja apsūdzētais smagi saslimis ar psihiskiem traucējumiem vai kādu citu smagu slimību un to apliecinājusi ārstniecības iestāde, tiesnesis pieņem lēmumu par lietas apturēšanu, kamēr apsūdzētais izveseļojas. Ja psihiskie traucējumi tiek atzīti par neārstējamiem un tādiem, kas izslēdz soda piemērošanu, lietu izšķir šā kodeksa trīsdesmit trešajā nodaļā paredzētajā kārtībā.

Ja tiesa saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.1 pantu nolemj iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā, tā tiesvedību krimināllietā aptur, līdz stājas spēkā Satversmes tiesas nolēmums.

Ja zūd lietas apturēšanas iemesls, tiesnesis ar savu lēmumu atsāk lietu.

Apturētā lieta izbeidzama, ja tam ir Krimināllikuma 56.pantā paredzētais pamats.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992., 22.06.1994., 14.10.1998., 15.02.2001. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

230.pants. Lietas virzīšana pēc piekritības vai nosūtīšana piekritības noteikšanai

Ja tiesnesis konstatē, ka lieta nav piekritīga šai tiesai, vai arī konstatē apstākļus, kuru dēļ jāgroza lietas piekritība, tiek pieņemts lēmums par lietas virzīšanu pēc piekritības vai par nosūtīšanu augstākas instances tiesai lietas piekritības noteikšanai.

(15.02.2001. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

231.pants. Tiesas sastāvs rīcības sēdē

(Izslēgts ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

232.pants. Prokurora piedalīšanās rīcības sēdē

Prokurora piedalīšanās rīcības sēdē ir obligāta. Par rīcības sēdes laiku un vietu prokuroram paziņo.

233.pants. Rīcības sēdes kārtība

Rīcības sēde iesākas ar tiesneša ziņojumu, pēc tam tiesnesis noklausās aicināto personu paskaidrojumus un prokurora viedokli.

Rīcības sēdes lēmumu tiesnesis pieņem apspriežu istabā un paraksta to.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

234.pants. Lēmumi, ko tiesnesis pieņem rīcības sēdē

Rīcības sēdē tiesnesis var pieņemt vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) par apsūdzētā nodošanu tiesai;
- 2) par lietas virzīšanu papildzimeklēšanai;
- 3) par lietas apturēšanu;
- 4) par lietas izbeigšanu.

Ja apsūdzības raksts sastādīts, pārkāpjot šā kodeksa prasības, tiesnesis var nosūtīt lietu atpakaļ prokuroram jauna apsūdzības raksta sastādīšanai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

235.pants. Lietas virzīšana papildizmeklēšanai

Tiesnesis rīcības sēdē virza lietu papildizmeklēšanai šādos gadījumos:

- 1) ja pirmstiesas izmeklēšanā ir kāda svarīga nepilnība, ko nav iespējams novērst tiesas izmeklēšanā;
- 2) ja pirmstiesas izmeklēšanas iestādes pieļāvušas šā kodeksa prasību svarīgu pārkāpumu, kas kavē lietas izskatīšanu tiesā;
- 3) ja ir pamats bez jau agrāk celtās apsūdzības celt pret apsūdzēto jaunu apsūdzību vai grozīt apsūdzību uz smagāku vai tādu, kas pēc faktiskajiem apstākļiem atšķiras no sākotnējās, ja to lūdz prokurors;
- 4) ja ir pamats saukt pie kriminālatbildības citas personas, bez kuru saukšanas pie kriminālatbildības lietu nevar iztiesāt, ja to lūdz prokurors;
- 5) ja lieta apvienota vai izdalīta nepareizi.

Lietu papildizmeklēšanai nosūta prokuroram.

Ja tiesnesis atzīst par pamatotu lūgumu par civilprasības vai mantas konfiskācijas nodrošināšanas pasākumu veikšanu, viņš, nenosūtot lietu papildizmeklēšanai, ar savu lēmumu uzdod prokuroram vai izziņas iestādei veikt attiecīgus nodrošināšanas pasākumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu, 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

236.pants. Lietas izbeigšana

Ja ir šā kodeksa 5.pantā un Krimināllikuma 58.pantā norādītie apstākļi, kā arī tad, ja krimināllietā, kas izbeigta, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, tiesvedība atjaunota uz pamatiem, kādi nav paredzēti šā kodeksa 212.1.panta piektajā daļā, tiesnesis rīcības sēdē izbeidz lietu. Turklāt tiesnesis atceļ pielietotos drošības līdzekļus, mantas konfiskācijas nodrošināšanas pasākumus un izlemj jautājumu par lietiskajiem pierādījumiem un citiem lietā izņemtajiem priekšmetiem. Civilprasības nodrošināšanas līdzekļus atceļ tikai pēc lēmuma spēkā stāšanās.

Lēmuma par lietas izbeigšanu noraksts izsniedzams apsūdzētajam un cietušajam.

Lietu, kas izbeigta, uz protesta vai sūdzības pamata var izskatīt augstākas instances tiesa. To var atjaunot arī sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

237.pants. Sūdzības un protesta iesniegšana par tiesneša vai tiesas rīcības sēdes lēmumu

Par tiesneša vai tiesas rīcības sēdes lēmumu prokurors var iesniegt protestu augstākas instances tiesai.

Rīcības sēdes lēmumu par lietas izbeigšanu var pārsūdzēt cietušais vai viņa pārstāvis, apsūdzētais, viņa aizstāvis vai likumiskais pārstāvis.

Par rīcības sēdes lēmumu par drošības līdzekļa izraudzīšanu vai grozīšanu blakus sūdzību var iesniegt apsūdzētais (tiesājamais), viņa aizstāvis un likumā noteiktajos gadījumos - likumiskais pārstāvis, bet prokurors var iesniegt blakus protestu septiņu dienu laikā augstākas instances tiesā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

238.pants. Iespējas nodrošināšana iepazīties ar lietas materiāliem

Prokuroram, tiesājamam, viņa aizstāvim un likumiskajam pārstāvim, kā arī cietušajam, civilprasītājam, civilatbildētājam un viņu pārstāvjiem pēc nodošanas tiesai ir tiesība iepazīties ar visiem lietas materiāliem un izrakstīt no tiem vajadzīgās ziņas.

Ja šīs personas griežas pie tiesas, tiesnesim jānodrošina tām iespēja iepazīties ar lietas materiāliem un izrakstīt no tiem vajadzīgās ziņas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.1992.)

239.pants. Apsūdzības raksta noraksta izsniegšana

Apsūdzības raksta norakstu un pavēsti par aicinājumu ierasties tiesā izsniedz tiesājamam. Ja, izšķirot jautājumu par nodošanu tiesai, ir grozīta apsūdzība vai tiesā aicināmo personu saraksts, tad tiesājamam izsniedz arī šā tiesneša lēmuma norakstu.

Nepilngadīgo lietās apsūdzības raksta norakstu izsniedz ne vien apsūdzētajam, bet arī viņa likumiskajam pārstāvim vai aizstāvim.

Nevar sākt izskatīt lietu tiesas sēdē, iekams nav pagājušas trīs dienas no šo dokumentu izsniegšanas tiesājamam.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

240.pants. Tiesneša darbības, sagatavojot tiesas sēdi

Tiesnesis nosaka lietu iztiesāšanai, dod rīkojumu aicināt uz tiesas sēdi personas, kas norādītas apsūdzības rakstā, tiesneša rīcības sēdes lēmumā par nodošanu tiesai, kā arī veic visus citus tiesas sēdes sagatavošanas pasākumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

241.pants. Lietas iztiesāšanas termiņš

Lieta jāskatīt tiesas sēdē ne vēlāk par divdesmit dienām, bet izņēmuma gadījumos - ne vēlāk par vienu mēnesi no dienas, kad lieta saņemta tiesā.

Divdesmit trešā nodaļa

Iztiesāšanas vispārīgie noteikumi

242.pants. Iztiesāšanas tiešums, mutiskums un nepārtrauktība

Izskatot lietu, pirmās instances tiesai lietas apstākļi jāizmeklē tieši: jānopratina tiesājamie, cietušie, liecinieki, jānoklausās ekspertu atzinumi, jāapskata lietiskie pierādījumi, jānolasa protokoli un citi dokumenti.

Tiesas sēde katrā lietā notiek pēc iespējas nepārtraukti, izņemot laiku, kas paredzēts atpūtai. Tiem pašiem tiesnešiem nav atļauts izskatīt citas lietas, iekams uzsāktās lietas izmeklēšana nav pabeigta, izņemot gadījumus, kad iztiesāšana lietā atlikta vai apturēta.

Tiesas sēdes pārtraukumos tiesa var izskatīt lietas par procesuālo piespiedu līdzekļu piemērošanu, lietas par Operatīvās darbības likumā paredzēto operatīvās darbības pasākumu akceptu un administratīvo pārkāpumu lietas.

Tiesas sēdes pārtraukumos, kas ilgāki par vienu dienu, kā arī laikā, kad iztiesāšana lietā ir apturēta, tiesa var izskatīt citas krimināllietas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993., 23.02.1995. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

243.pants. Sacikste tiesvedībā

Rīcības un tiesas sēdēs puses savas procesuālās tiesības realizē sacikstes formā.

Puses ir valsts apsūdzētājs, tiesājamais, aizstāvis, kā arī cietušais, civilprasītājs, civiltbildētājs un viņu pārstāvji.

Pusēm ir vienādas tiesības iesniegt pierādījumus, piedalīties nopratināšanā, pierādījumu pārbaudē un novērtēšanā, iesniegt pieteikumus, izteikt savu viedokli jebkurā jautājumā, kam ir nozīme pareizā lietas izspriešanā, un runāt tiesu debatēs.

Apsūdzētāja atteikšanās no apsūdzības atbrīvo tiesu no pienākuma turpināt lietas iztiesāšanu. Tādā gadījumā tiesas sēdē tiek pasludināts pārtraukums. Par valsts apsūdzētāja atteikšanos no apsūdzības tiesa nekavējoties paziņo amatā augstākam prokuroram, kuram septiņdesmit divu stundu laikā ir tiesības ar savu lēmumu nomainīt valsts apsūdzētāju un atjaunot valsts apsūdzības uzturēšanu. Ja amatā augstāks prokurors iepriekš norādītajā termiņā neatjauno apsūdzības uzturēšanu, tiesājams ir attaisnojams.

(27.04.1993. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

244.pants. Tiesas sēdes sekretārs

Tiesas sēdes sekretārs ir tiesas amatpersona, kas raksta tiesas sēdes protokolu. Sekretāram pilnīgi un pareizi jāieraksta protokolā sēdes gaitā notikušās tiesas darbības un lēmumi, kā arī procesa dalībnieku darbības.

Ja par protokola saturu sekretāram rodas domstarpības ar tiesas sēdes priekšsēdētāju, sekretāram ir tiesība pievienot protokolam savas piezīmes, kuras tiesa izskata saskaņā ar šā kodeksa 88.panta noteikumiem.

245.pants. Tiesas sēdes sekretāra noraidījums

Šā kodeksa 27. un 29.panta noteikumi attiecas uz tiesas sēdes sekretāru ar to ierobežojumu, ka viņa agrākā piedalīšanās lietā par tiesas sēdes sekretāru nevar būt pamats noraidījumam.

Noraidījumu izlemj tiesa, kas izskata lietu.

246.pants. Tiesas sēdes priekšsēdētājs

Rajona (pilsētas) tiesas sēdē par priekšsēdētāju ir tiesnesis, bet ikvienas citas tiesas sēdē - šis tiesas priekšsēdētājs, viņa vietnieks vai tiesas loceklis.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs vada tiesas sēdi, virzot tiesas izmeklēšanu tā, lai nodrošinātu visu lietas apstākļu pilnīgu, vispusīgu un objektīvu izmeklēšanu un noskaidrotu patiesību, izslēdzot no iztiesāšanas visu, kas neattiecas uz izskatāmo lietu, un nodrošinot, lai tiesas process norisinātos nepieciešamā audzinošā līmenī.

Ja kādai no personām, kas piedalās iztiesāšanā, ir iebildumi par priekšsēdētāja rīcību, šie iebildumi ierakstāmi tiesas sēdes protokolā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993. likumu)

247.pants. Tiesājamā piedalīšanās iztiesāšanā

Pirmās instances tiesas sēdē lietu iztiesā, piedaloties tiesājamam, kura ierašanās tiesā ir obligāta.

Lietu iztiesāt tiesājamā prombūtnē var tikai tad, ja tiesājams atrodas ārpus Latvijas Republikas robežām un izvairās no ierašanās tiesā.

Tiesājamam ir tiesības: likumā paredzētajā laikā saņemt apsūdzības raksta norakstu; aizstāvēties tiklab personīgi, kā arī ar aizstāvja palīdzību; pieteikt noraidījumu tiesnesim, tiesas piesēdētājam, prokuroram, tiesas sēdes sekretāram, ekspertam, speciālistam un tulkam; piedalīties lietas iztiesāšanā pirmās instances tiesā; pieteikt lūgumus un izteikt savu viedokli par lietas dalībnieku lūgumiem un par visiem jautājumiem, kas rodas iztiesāšanas laikā; lūgt tiesu pievienot lietai viņa iesniegtos pierādījumus; lūgt tiesu aicināt lieciniekus, noteikt ekspertīzi un pieprasīt citus pierādījumus; piedalīties visu pierādījumu izmeklēšanā, starp citu, uzdot jautājumus citiem tiesājamiem, lieciniekiem, cietušajam, ekspertam, civilprasītājam, civilatbildētājam; piedalīties notikuma vietas, lietisko pierādījumu un dokumentu apskatē, kā arī piedalīties izmeklēšanas eksperimentā; visā tiesas izmeklēšanas laikā dot liecības par lietas apstākļiem, ko izmeklē tiesa; piedalīties tiesu debatēs, ja nav klāt aizstāvja; tiesājamam ir tiesība uz pēdējo vārdu un tiesība iesniegt sūdzības par tiesas darbībām, lēmumiem un spriedumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 05.02.1992. un 27.04.1993. likumu)

248.pants. Tiesājamā neierašanās sekas

Ja tiesājams neierodas, lietas izskatīšana jāatliek, izņemot šā kodeksa 247.panta otrajā daļā paredzētos gadījumus. Tiesa ar savu lēmumu var likt atvest neieradušos tiesājamo piespiedu kārtā, pret viņu izraudzīt vai viņam grozīt drošības līdzekli, kā arī uzlikt viņam tiesu izdevumus sakarā ar atlikto tiesas sēdi, ja viņa neierašanās iemesli nav dibināti.

Par tiesas (tiesneša) lēmumu par drošības līdzekļa izraudzīšanu vai grozīšanu iztiesāšanas laikā blakus sūdzību var iesniegt tiesājamais, viņa aizstāvis un likumā noteiktajos gadījumos - likumiskais pārstāvis, bet prokurors var iesniegt blakus protestu septiņu dienu laikā augstākas instances tiesā, ja pēc lēmuma pieņemšanas lietas iztiesāšana atlikta ne mazāk kā uz vienu mēnesi vai lietas iztiesāšana apturēta.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

249.pants. Prokurora piedalīšanās lietas iztiesāšanā

Prokurors uztur tiesā valsts apsūdzību, un viņa piedalīšanās iztiesāšanā ir obligāta, izņemot iztiesāšanu lietās, kas minētas šā kodeksa 111.panta 2.punktā. Uzturot apsūdzību, prokurors piedalās pierādījumu izmeklēšanā, izsaka savu viedokli par jautājumiem, kas rodas iztiesāšanas laikā, kā arī par krimināllikuma un soda piemērošanu tiesājamam.

Uzturot apsūdzību, prokurors rīkojas pēc likuma prasībām un savas iekšējās pārlicības, kas pamatota uz visiem izskatītajiem lietas apstākļiem.

Ja iztiesāšanas rezultātā prokurors pārlicinās, ka tiesas izmeklēšanas dati neapstiprina apsūdzību, kas celta pret tiesājamo, viņam jāatsakās no apsūdzības un jāpaskaidro tiesai atteikšanās motīvi.

Prokuroram ir tiesība pieteikt vai uzturēt cietušā pieteikto civilprasību, ja to prasa valsts vai sabiedrisko interešu vai pilsoņu tiesību aizsardzība.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993. likumu)

249.1 pants. Speciālista piedalīšanās lietas iztiesāšanā

Šajā kodeksā paredzētajos gadījumos uz tiesu var izsaukt speciālistu, kas piedalās lietas iztiesāšanā šā kodeksa 134.1 pantā noteiktajā kārtībā.

(27.04.1967. dekrēta redakcijā)

250.pants. Sabiedrisko organizāciju un darba kolektīvu pār-stāvju piedalīšanās lietu iztiesāšanā

(Izslēgts ar 05.02.1992. likumu)

251.pants. Nepilngadīgo likumisko pārstāvju piedalīšanās tiesas sēdē

Tiesas sēdē aicināmi nepilngadīgo tiesājamo un cietušo vecāki, aizbildņi vai citi viņu likumiskie pārstāvji. Šīs personas var noprotināt kā lieciniekus, bet reizē ar to tiesas sēdē viņiem ir viņu pārstāvam - nepilngadīgā tiesības. Šīs tiesības, atklājot tiesas sēdi, viņiem jāizskaidro. Šo personu neierašanās nekavē lietas iztiesāšanu, ja tiesa neatzīst viņu klātbūtni par nepieciešamu.

Nepilngadīgā tiesājamā likumiskais pārstāvis piedalās procesā līdz brīdim, kad tiesājamais kļuvis pilngadīgs.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

252.pants. Prokurora un aizstāvja neierašanās sekas

Ja neierodas prokurors, lietas izskatīšana jāatliek.

Ja neierodas aizstāvis un ja šajā tiesas sēdē nav iespējams viņu aizstāt, iztiesāšana jāatliek. Ja tiesas sēdē nav ieradies aizstāvis, viņa aizstāšana pieļaujama tikai ar tiesājamā piekrišanu saskaņā ar šā kodeksa 96.panta ceturtās daļas prasībām.

Aizstāvim, kas no jauna iestājas lietā, jādod laiks sagatavoties līdzdalībai lietas iztiesāšanā.

Ja prokurors vai aizstāvis neierodas bez dibināta iemesla, tiesa par to ziņo vai nu amatā augstākam prokuroram, vai Zvērinātu advokātu padomei.

(05.02.1992. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

253.pants. Civilprasītāja vai civilatbildētāja neierašanās sekas

Ja neierodas civilprasītājs vai viņa pārstāvis, tiesa atstāj civilprasību bez izskatīšanas; pie tam cietušajam paliek tiesība civilprasību pieteikt civilprocesa kārtībā.

Uz civilprasītāja lūgumu tiesa var izskatīt civilprasību viņa prombūtnē. Ja civilprasību uztur prokurors vai ja to pieteicis uzņēmums, iestāde vai organizācija, tad tiesa civilprasību izskata neatkarīgi no civilprasītāja vai viņa pārstāvja ierašanās.

Civilatbildētāja vai viņa pārstāvja neierašanās neaptur civilprasības izskatīšanu.

254.pants. Cietušā neierašanās sekas

Ja cietušais neierodas, tiesa izšķir jautājumu par lietas izskatīšanu vai atlikšanu atkarībā no tā, vai cietušā prombūtnē iespējama visu lietas apstākļu noskaidrošana un viņa tiesību un likumīgo interešu aizstāvība.

Ja cietušais vai viņa pārstāvis bez dibinātiem iemesliem neierodas tiesā šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzētajā lietā, šī lieta izbeidzama ar tiesas lēmumu.

Šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzētajās lietās uz tiesājāmā lūguma tiesa var atlikt lietas iztiesāšanu un nodrošināt cietušā ierašanos vai izskatīt lietu tai pašā sēdē cietušā prombūtnē.

255.pants. Iztiesāšanas robežas

Lietu tiesas sēdē izskata tikai par apsūdzētajiem un tikai tai apsūdzībā, kurā viņi nodoti tiesai.

Apsūdzības grozīšana tiesā pieļaujama, ja ar to nepasliktinās tiesājāmā stāvoklis un netiek pārkāpta viņa tiesība uz aizstāvību. Ja, grozot apsūdzību, tiek pārkāpta apsūdzētā tiesība uz aizstāvību, tiesa nosūta lietu jaunai pirmstiesas izmeklēšanai.

Ja, apsūdzību grozot, no sākotnējās apsūdzības tiek izslēgta tās daļa vai noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes, kuras padara smagāku apsūdzētā atbildību, tiesa var turpināt lietas izskatīšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

256.pants. Krimināllietas ierosināšana sakarā ar jaunu apsūdzību

Ja iztiesāšanas gaitā noskaidrojas apstākļi, kas norāda, ka apsūdzētais izdarījis noziedzīgu nodarījumu, par kuru apsūdzība agrāk nav bijusi celta, tad tiesa, neapturēdama iztiesāšanu un noklausījies prokurora atzinumu, ierosina lietu sakarā ar jauno apsūdzību un nosūta nepieciešamos materiālus pirmstiesas izmeklēšanai vispārējā kārtībā.

Ja jaunā apsūdzība saistīta ar sākotnējo un to atsevišķa izskatīšana nav iespējama, visa lieta jāšūta papildizmeklēšanai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

257.pants. Krimināllietas ierosināšana par citu personu

Ja iztiesāšanas gaitā noskaidrojas apstākļi, kas norāda, ka noziedzīgo nodarījumu ir izdarījusi persona, kura nav saukta pie kriminālatbildības, tad tiesa, noklausījies prokurora atzinumu, ierosina par šo personu lietu un nosūta nepieciešamos materiālus pirmstiesas izmeklēšanai.

Ja no jauna ierosinātā lietā ir sakarā ar izskatāmo lietu un atsevišķa to izskatīšana nav iespējama, tiesa nosūta visu lietu papildizmeklēšanai.

Par liecinieku, cietušo vai ekspertu, kuri devuši apzināti nepatiesu liecību vai atzinumu, krimināllietu var ierosināt tikai reizē ar sprieduma taisīšanu.

Tiesa var pielietot drošības līdzekli pret personu, par kuru ierosināta lieta.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

257.1 pants. Krimināllietu apvienošana

Saņemot tiesā lietas vairāku personu apsūdzībā par līdzdalību viena vai vairāku noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā vai lietas par vairākiem vienas personas izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, tiesai ir tiesības šīs lietas ar savu lēmumu apvienot vienā

lietvedībā. Šajā gadījumā cietušajam, civilprasītājam un civilatbildētājam, viņu pārstāvjiem, kā arī apsūdzētajam un viņa aizstāvim jāizskaidro tiesības iepazīties ar apvienotās lietas materiāliem un jānodrošina iespēja šīs tiesības izlietot.

(13.08.1991. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

258.pants. Iztiesāšanas atlikšana un apturēšana

Ja lietu nav iespējams izskatīt tiesas sēdē tāpēc, ka nav ieradusies kāda no aicinātām personām, vai tāpēc, ka jāpieprasa jauni pierādījumi, tiesa atliek lietas izskatīšanu un gādā par neieradušos personu aicināšanu vai jaunu pierādījumu pieprasīšanu.

Ja tiesājamais saslimis ar psihiskiem traucējumiem vai citu smagu slimību, kas izslēdz viņa ierašanos tiesā, un ja nav iespējams izskatīt lietu viņa prombūtnē, tiesa aptur iztiesāšanu, kamēr tiesājamais izveseļojas.

Ja psihisku traucējumu vai citas smagas slimības dēļ kāds no tiesājamiem nav varējis ierasties tiesā, tiesa izdala materiālus par promesošiem atsevišķā lietā, aptur šo lietu līdz tiesājamā izveseļošanās laikam un turpina izskatīt lietu par pārējiem tiesājamiem. Turpretī, ja atsevišķa izskatīšana nav iespējama, tiesa aptur visu lietu vai arī izskata šo lietu, ja saslīmušais atzīts par neārstējamu.

Ja tiesa saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.1 pantu nolemj iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā, tā tiesvedību krimināllietā aptur, līdz stājas spēkā Satversmes tiesas nolēmums.

Apturot iztiesāšanu šā panta otrajā un trešajā daļā norādītajos gadījumos, tiesa var pieņemt lēmumu par tiesājamā ievietošanu ārstniecības iestādē viņa slimības noteikšanai.

Ja tiesājamā psihiskie traucējumi tiek atzīti par neārstējamiem un tādiem, kas izslēdz soda piemērošanu, lieta tiek turpināta šā kodeksa trīsdesmit trešajā nodaļā noteiktajā kārtībā vai arī to izbeidz.

Ja kāds no tiesājamiem slēpjas no tiesas un nav iespējams piemērot šā kodeksa 247.panta otrās daļas noteikumus, tiesa izdala materiālus par šādu tiesājamo atsevišķā lietā, aptur šo lietu līdz šā tiesājamā atrašanai un turpina izskatīt lietu par pārējiem tiesājamiem.

Pēc iztiesāšanas atlikšanas vai apturēšanas iemeslu novēršanas tiesa turpina iztiesāšanu tajā pašā sastāvā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.08.1961. dekrētu, 14.10.1998., 15.02.2001. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

259.pants. Lietas virzīšana papildizmeklēšanai

Ja iztiesāšanas laikā noskaidrojas lietā izdarītās pirmstiesas izmeklēšanas tāda nepilnība vai nepareizība, ko tiesas izmeklēšanā nav iespējams novērst, tiesa pieņem lēmumu par lietas nosūtīšanu papildizmeklēšanai.

Pēc papildizmeklēšanas pabeigšanas lieta jāšūta apsūdzētā nodošanai tiesai vispārējā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

260.pants. Krimināllietas izbeigšana tiesas sēdē

Lieta izbeidzama tiesas sēdē, ja iztiesāšanas laikā noskaidrojas apstākļi, kas paredzēti šā kodeksa 5.panta 5.-10.punktā, 5.3 panta pirmās daļas 2.punktā un 254.panta otrajā daļā.

Lietu izbeidz tiesas sēdē arī gadījumā, ja tā tika izbeigta, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, un tiesvedība atjaunota uz pamatiem, kādi nav paredzēti šā kodeksa 212.1 panta piektajā daļā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.03.1977., 21.10.1982. dekrētu, 27.04.1993. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

261.pants. Tiesas sēdes kārtība

Visi procesa dalībnieki atbild uz jautājumiem un pieteic lūgumus tieši tiesai.

Ja apsūdzētājs un aizstāvis ir piedalījušies lietas iztiesāšanā, viņiem jābūt klāt sprieduma pasludināšanas laikā.

Visiem procesa dalībniekiem, kā arī visām tiesas sēžu zālē klātesošajām personām bez ierunām jāpakļaujas tiesas sēdes priekšsēdētāja rīkojumiem par kārtības ievērošanu tiesas sēdē.

Ja personas, jaunākas par četrpadsmit gadiem, nav nedz apsūdzētie, nedz cietušie vai liecinieki iztiesājamā lietā, tās netiek pielaistas tiesas sēdē, izņemot gadījumus, kad tiesa to atzīst par nepieciešamu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

262.pants. Pret tiesas sēdes kārtības traucētājiem lietojamie līdzekļi

Ja tiesājamais traucē kārtību tiesas sēdes laikā vai nepakļaujas rīkojumiem, tiesas sēdes priekšsēdētājs viņu brīdina. Ja tiesājamais turpina kārtības traucēšanu, viņu ar tiesas lēmumu var izraidīt no sēžu zāles un lietas iztiesāšana var turpināties viņa prombūtnē. Spriedumu pasludina tiesājamā klātbūtnē vai arī paziņo viņam nekavējoties pēc pasludināšanas.

Ja tiesas sēdes priekšsēdētāja rīkojumus neizpilda prokurors vai aizstāvis, tiesa ar blakus lēmumu ziņo vai nu amatā augstākam prokuroram, vai Zvērinātu advokātu padomei.

Ja tiesas sēdes kārtību traucē vai tiesas sēdes priekšsēdētāja rīkojumiem nepakļaujas citi procesa dalībnieki, viņus ar tiesas lēmumu var izraidīt no sēžu zāles, bet personas, kuras nav procesa dalībnieki, ar savu rīkojumu var izraidīt tiesas sēdes priekšsēdētājs.

Turklāt par necieņu pret tiesu, kas izpaudusies kā liecinieka, cietušā, civilprasītāja vai civilatbildētāja, kā arī cietušā, civilprasītāja vai civilatbildētāja pārstāvju, likumiskā pārstāvja, eksperta, speciālista, tulka vai citas personas nepakļaušanās tiesas sēdes priekšsēdētāja rīkojumam vai kā kārtības neievērošana tiesas sēdes laikā, vai kā jebkuras personas rīcība, kas liecina par tiesas sēdē vai tiesā pastāvošo noteikumu klaju ignorēšanu, var piemērot administratīvo sodu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992., 05.01.1993. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

263.pants. Tiesas sēdē pieņemtie tiesas lēmumi

Visos jautājumos, ko tiesa izšķir iztiesāšanas laikā, tā pieņem lēmumus.

Lēmumus par pieteikuma iesniegšanu Satversmes tiesai, par lietas virzīšanu papildizmeklēšanai, par lietas ierosināšanu pēc jaunas apsūdzības vai par citu personu, par lietas izbeigšanu un apturēšanu, par drošības līdzekļa izraudzīšanu, grozīšanu vai atcelšanu, par noraidījumiem, par ekspertīzes noteikšanu, par apsūdzētā izraidīšanu no tiesas sēžu zāles, kā arī blakus lēmumus tiesa pieņem apspriežu istabā; tos izgatavo kā atsevišķus dokumentus un paraksta viss tiesas sastāvs.

Visus pārējos lēmumus atkarībā no lietas apstākļiem var pieņemt tiklab augstāk norādītajā kārtībā, kā arī pēc tiesnešu apspriešanās uz vietas, ierakstot tos tiesas sēdes protokolā.

Iztiesāšanas laikā pieņemtie tiesas lēmumi pasludināmi nekavējoties.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982., 24.11.1983. dekrētu, 05.01.1993., 22.06.1994. un 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

264.pants. Nepilngadīgo lietu iztiesāšanas noteikumi

Nepilngadīgo lietas iztiesāšanas gaitā jānoskaidro: nepilngadīgā vecums, apstākļi, kas nepieciešami, lai novērtētu viņa garīgo attīstību un iepazītos ar viņa personību, apstākļi, kādos viņš dzīvo, kā arī jānoskaidro cēloņi, kas radījuši apstākļus nozieguma izdarīšanai, iespējamie uzkūditāji un citi līdzdalībnieki.

Šo apstākļu noskaidrošanai var nopratināt nepilngadīgā vecākus, audzināšanas iestāžu pārstāvjus un citas personas, kā arī pieprasīt vajadzīgos dokumentus un izdarīt citas tiesas darbības.

Atsevišķas tiesas izmeklēšanas darbības, ja tas ir nepieciešams patiesības noskaidrošanai lietā vai lai novērstu negatīvu ietekmi uz tiesājamo, var izdarīt viņa prombūtnē. Šo darbību rezultātus tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesājamam paziņo nekavējoties pēc to pabeigšanas.

Izņēmuma gadījumos tiesājamā prombūtnē var notikt arī tiesu debātes. Tādā gadījumā priekšsēdētājs paziņo tiesājamam apsūdzības un aizstāvības secinājumus, pirms tiesājamais ir teicis pēdējo vārdu.

265.pants. Šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzēto lietu iztiesāšanas noteikumi

Šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzētajās lietās pirms tiesas izmeklēšanas sākuma tiesas sēdes priekšsēdētājs izskaidro cietušajam viņa tiesību uzturēt apsūdzību vai izlīgt ar tiesājamo, kā arī izskaidro viņam, ka tad, ja izlīgums notiks pirms tiesas aiziešanas apspriežu istabā taisīt spriedumu, lieta tiks izbeigta.

Tiesas izmeklēšana iesākas ar cietušā iesnieguma nolasīšanu vai atreferēšanu. Pēc tam tiesas sēdes priekšsēdētājs jautā katram tiesājamam, vai viņam saprotama celtā apsūdzība un vai viņš atzīst sevi par vainīgu.

Cietušajam ir tiesība uzturēt apsūdzību, piedalīties tiesu debatēs, kā arī izlīgt ar tiesājamo, pirms tiesa aiziet apspriežu istabā taisīt spriedumu. Ja cietušais ar tiesājamo izlīgst, lietu izbeidz ar tiesas lēmumu.

Ja apsūdzētais savukārt iesniedz sūdzību pret cietušo, abas apsūdzības var apvienot vienā lietā, bet ne vēlāk par lietas izskatīšanas sākumu tiesā.

Šā kodeksa 111.panta 2.punktā paredzētās lietas izbeigšana mazsvarīguma dēļ nav atļauta.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993. likumu)

266.pants. Zudušas lietas atjaunošana tiesā

Ja tiesai nodotā krimināllieta zudusi, tiesa pieņem lēmumu par lietas atjaunošanu un vajadzības gadījumā izšķir jautājumu par drošības līdzekli.

Divdesmit ceturtā nodaļa

Tiesas sēdes sagatavojošā daļa

267.pants. Tiesas sēdes atklāšana

Krimināllietas izskatīšanai noteiktajā laikā tiesas sēdes priekšsēdētājs atklāj tiesas sēdi un paziņo, kāda lieta tiks iztiesāta.

268.pants. Tiesā aicināto ierašanās pārbaude

Tiesas sēdes priekšsēdētājs dod vārdu tiesas sēdes sekretāram ziņojumam par prokurora, tiesājamā, viņa aizstāvja, tiesājamā likumisko pār-stāvju, kā arī cietušā, civilprasītāja, civilatbildētāja un viņu pārstāvju un tulka ierašanos tiesā un par neieradušos prombūtnes iemesliem.

Tiesas sēdes sekretārs nolasa arī uz tiesas sēdi aicināto liecinieku, ekspertu un speciālistu sarakstu un ziņo, kura no minētajām personām ieradušies un neieradušos prombūtnes iemeslus.

Nolasot uz tiesas sēdi aicināto personu sarakstu, tiesas sēdes sekretārs nepieciešamības gadījumos nenosauc cietušos, lieciniekus, kā arī citus lietas dalībniekus, kuriem noteikta speciālā procesuālā aizsardzība.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 13.08.1991., 05.02.1992. un 12.06.1997. likumu, kas stājas spēkā no 15.07.1997.)

269.pants. Pienākumu izskaidrošana tulkam

Tiesas sēdes priekšsēdētājs izskaidro tulkam viņa pienākumu tulkot procesa dalībniekiem, kuri neprot tiesvedības valodu, tiesas sēdē nodoto liecību un pieteikumu saturu, nolasīto dokumentu saturu, tiesas sēdes priekšsēdētāja rīkojumu un tiesas lēmumu saturu.

Tulku brīdina par atbildību par atteikšanos no tulkošanas un apzināti nepareizu tulkojumu saskaņā ar šā kodeksa 137.pantu.

270.pants. Liecinieku izraidīšana no tiesas sēžu zāles

Liecinieki, kas ieradušies tiesā, tiek izraidīti no tiesas sēžu zāles. Priekšsēdētājs gādā par to, lai tiesas nopratinātie liecinieki, cietušie un apsūdzētie nesazinātos ar nenopratinātiem lieciniekiem.

271.pants. Tiesājamā personas un apsūdzības raksta noraksta savlaicīgas izsniegšanas noskaidrošana

Tiesas sēdes priekšsēdētājs pārliecinās par tiesājamā identitāti, noskaidro viņa vārdu, uzvārdu un personas kodu, vecumu, dzimšanas vietu, dzīves vietu, nodarbošanos, izglītību, agrāko sodāmību, ģimenes stāvokli, kā arī citus datus, kas attiecas uz viņa personu.

Pēc tam tiesas sēdes priekšsēdētājs jautā tiesājamam, vai viņam izsniegti šā kodeksa 239.pantā norādīto dokumentu noraksti un kad tas noticis.

Ja šie dokumenti nav izsniegti vai nav izsniegti šā kodeksa 239.pantā paredzētajā laikā, lietas iztiesāšana jāatliek uz attiecīgu laiku.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

272.pants. Tiesas sastāva paziņošana un noraidījuma tiesības izskaidrošana

Tiesas sēdes priekšsēdētājs paziņo tiesas sastāvu, rezerves tiesas piesēdētāja uzvārdu, ja tas ir klāt tiesas sēdē, paziņo, kas ir apsūdzētājs un aizstāvis, kā arī tiesas sēdes sekretārs, eksperts, speciālists un tulks, izskaidro tiesājamam un citiem procesa dalībniekiem viņu tiesību pieteikt noraidījumus. Pieteikto noraidījumu izlemj saskaņā ar šā kodeksa 27., 30., 42., 61., 97.1, 134.2, 136. un 245.panta noteikumiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967., 24.11.1983. dekrētu, 27.04.1993. likumu, kas stājas spēkā no 10.06.1993.)

273.pants. Jautājuma izšķiršana par iespēju izskatīt krimināllietu kāda procesa dalībnieka prombūtnē

Ja nav ieradies kāds no procesa dalībniekiem, tiesa noklausās tiesājamā, viņa aizstāvja un likumisko pārstāvju, kā arī cietušā, civilprasītāja, civilatbildētāja vai viņu pārstāvju viedokli un prokurora atzinumu par iespēju iztiesāt lietu un pieņemt lēmumu par iztiesāšanas turpināšanu vai par tās atlikšanu.

Ja ir nepieciešams atlikt lietas iztiesāšanu uz šā kodeksa 248., 252. un 254.panta noteikumu pamata, kā arī sakarā ar liecinieka, eksperta vai speciālista neierašanos, tiesai pirms tiesas sēdes slēgšanas jānoskaidro, vai procesa dalībniekiem ir kādi lūgumi lietā.

Ja šādi lūgumi tiek pieteikti, tiesai tie jāizlemj.

Ja tiesa pieņem lēmumu atlikt lietas iztiesāšanu, tiesa var noprotināt ieradušos lieciniekus, ekspertu vai speciālistu, cietušo, civilprasītāju, civilatbildētāju vai viņu pārstāvjus. Ja pēc lietas iztiesāšanas atlikšanas to izskata tas pats tiesas sastāvs, norādītās personas atkārtoti izsauc uz tiesas sēdi tikai nepieciešamības gadījumos.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967., 20.02.1985. dekrētu un 05.02.1992. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.1992.)

274.pants. Tiesību izskaidrošana

Tiesas sēdes priekšsēdētājs izskaidro tiesājamam, cietušajam, civilprasītājam, civilatbildētājam, ekspertam viņu tiesības, bet ekspertu brīdina arī par atbildību saskaņā ar Krimināllikuma 300. un 302.pantu par apzināti nepatiesas liecības vai atzinuma došanu un par atteikšanos liecināt vai dot atzinumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

274.1 pants. Tiesību un pienākumu izskaidrošana speciālistam

Priekšsēdētājs izskaidro speciālistam viņa tiesības un pienākumus, kas paredzēti šā kodeksa 134.1 pantā, un brīdina viņu par atbildību par nepamatotu atteikšanos no savu pienākumu pildīšanas.

(27.04.1967. dekrēta redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.01.1993. likumu)

275.pants. Lūgumu pieteikšana un to izlemšana

Tiesas sēdes priekšsēdētājs jautā prokuroram, tiesājamam, viņa aizstāvim, tiesājamā likumiskajiem pārstāvjiem, kā arī cietušajam, civilprasītājam, civilatbildētājam un viņu pārstāvjiem, vai viņiem ir lūgumi aicināt jaunus lieciniekus, ekspertus un speciālistus, pieprasīt citus pierādījumus. Procesā dalībniekam, kurš pieteic lūgumu, jānorāda, kādu apstākļu noskaidrošanai nepieciešams aicināt papildu lieciniekus, ekspertus vai speciālistus un pieprasīt citus pierādījumus. Sakarā ar pieteiktajiem lūgumiem tiesa noskaidro šā kodeksa 243.pantā minēto pušu viedokli un pieņem lēmumu.

Ja tiesa lūgumu noraida, tas neatņem lūdzējam tiesību no jauna pieteikt šo lūgumu lietas iztiesāšanas gaitā.

Neatkarīgi no lūguma pieteikšanas tiesa var pieņemt lēmumus par jaunu liecinieku aicināšanu, ekspertīzes noteikšanu, dokumentu un citu pierādījumu pieprasīšanu.

Ja procesa dalībnieka lūgums iesniegts pēc likumā noteiktā termiņa, tiesa izvērtē termiņa pārkāpšanas iemeslus, lūguma pamatojumu un lemj par tā apmierināšanu vai noraidīšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 05.02.1992., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

Divdesmit piektā nodaļa

Tiesas izmeklēšana

276.pants. Tiesas izmeklēšanas sākums

Tiesas izmeklēšana sākas, prokuroram nolasot apsūdzības raksta aprakstošo daļu līdz apsūdzētā paskaidrojumiem un pierādījumu uzskaitījumam. Prokurors arī ziņo par pieteikto civilprasību. Tiesnesis nolasa lēmumu par apsūdzētā nodošanu tiesai.

Pēc tam tiesas sēdes priekšsēdētājs jautā tiesājamam, vai viņš ir iepazinies ar apsūdzības rakstu, vai viņam saprotama apsūdzība, vajadzības gadījumā izskaidro apsūdzības būtību un jautā, vai tiesājamais atzīst sevi par vainīgu, vai atzīst pieteikto civilprasību, kā arī jautā civilprasītājam un viņa pārstāvim, vai viņi uztur civilprasību.

Ja lietas izskatīšana atlikta pēc tiesas izmeklēšanas uzsākšanas un atlikto lietu izskata tas pats tiesas sastāvs, apsūdzības raksta aprakstošo daļu, civilprasības pieteikumu un lēmumu par apsūdzētā nodošanu tiesai var nenolasīt.

(15.02.2001. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

276.1 pants. Pierādījumu pārbaudes neizdarīšana tiesas izmeklēšanā

Lietās par kriminālpārkāpumiem, mazāk smagiem noziegumiem un smagiem noziegumiem tiesnesis (tiesa) var pieņemt lēmumu - neizdarīt pierādījumu pārbaudi tiesas izmeklēšanā, ja tiesājamais tiesas sēdē atzīst sevi par vainīgu noziedzīgā nodarījumā, par kuru viņš saukts pie kriminālatbildības un nodots tiesai, un lietas materiālu pārbaudes rezultātā tiesnesis (tiesa) ir pārliecinājies, ka tie apstiprina tiesājamā vainu, un tiesājamais ir izteicis lūgumu par to, ka nav nepieciešams veikt pierādījumu pārbaudi.

Pēc procesa dalībnieku lūguma vai tiesneša iniciatīvas tiesas sēdē var pārbaudīt pierādījumus, kas raksturo tiesājamo.

Pieņēmis lēmumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesas izmeklēšanā, tiesnesis (tiesa) noklausās pušu debates, tiesājamā pēdējo vārdu, taisa un pasludina spriedumu.

Ja pieņemts lēmums par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesas izmeklēšanā, spriedumā norāda, ka tiesājamā vaina pierādīta. Tādā gadījumā pierādījumu analīze nav nepieciešama.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

277.pants. Pierādījumu pārbaudes kārtības noteikšana

Pēc jautājuma tiesājamiem par savas vainas atzīšanu vai neatzīšanu un viņu atbildēm tiesa noklausās prokurora, tiesājamā un viņa aizstāvja, tiesājamā likumisko pārstāvju, kā arī cietušā, civilprasītāja, civiltālbildētāja vai viņu pārstāvju viedokli par to, kādā kārtībā noprotināmi tiesājamie, liecinieki, eksperti un pārbaudāmi citi pierādījumi lietā, kā arī viedokli par procesuālo darbību izdarīšanu ar tehnisko līdzekļu starpniecību, un pieņem lēmumu par pierādījumu pārbaudes kārtību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

278.pants. Tiesājamā noprotināšanas kārtība

Tiesājamā noprotināšana iesākas ar tiesas sēdes priekšsēdētāja priekšlikumu dot liecību sakarā ar celto apsūdzību un par viņam zināmiem lietas apstākļiem.

Pēc tam tiesājamo noprātina prokurors, kā arī cietušais, civilprasītājs, civilatbildētājs vai viņu pārstāvji, aizstāvis. Pēc tam tiesājamam var uzdot jautājumus citi tiesājamie, viņu aizstāvji. Tiesas sēdes priekšsēdētājs noraida jautājumus, kas neattiecas uz lietu. Uzvedinoši jautājumi nav atļauti.

Tiesneši var pratināt tiesājamo jebkurā tiesas sēdes brīdī.

Viena tiesājamā pratināšana cita tiesājamā prombūtnē uz tiesas lēmuma pamata var notikt tikai izņēmuma gadījumos, kad tas nepieciešams patiesības noskaidrošanai vai kad tiesājamais par kārtības traucēšanu saskaņā ar šā kodeksa 262.panta noteikumiem izraidīts no sēžu zāles.

Ja tiesājamo noprātina cita tiesājamā prombūtnē, tad pēc šā tiesājamā atgriešanās tiesas zālē un viņa nopratināšanas tiesas sēdes priekšsēdētājs paziņo viņam liecību saturu, kas dotas viņa prombūtnē, un piešķir viņam iespēju uzdot jautājumus viņa prombūtnē nopratinātajam tiesājamam un dot savas liecības.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.1992. un 27.04.1993. likumu)

279.pants. Tiesājamā liecību nolasišana

Pirmstiesas izmeklēšanā dotās tiesājamā liecības tiesā var nolasīt vai atskaņot šādos gadījumos:

- 1) ja ir svarīgas pretrunas starp šīm liecībām un tām, ko tiesājamais devis tiesā;
- 2) ja tiesājamais atsakās liecināt tiesā;
- 3) kad lietu izskata tiesājamā prombūtnē vai viņa nāves gadījumā, ja šai lietā ir vairāki tiesājamie.

Šis noteikums attiecas arī uz gadījumiem, kad tiek nolasītas tiesājamā liecības, ko viņš devis tiesā.

Nav atļauts atskaņot skaņu ierakstus, iepriekš nenolasot liecības, kas ierakstītas attiecīgajā nopratināšanas protokolā vai tiesas sēdes protokolā. Tiesas sēdes protokolā izdara atzīmi par skaņu ieraksta atskaņošanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu, 22.06.1994. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

280.pants. Cietušā un liecinieka brīdināšana par atbildību par atteikšanos no liecināšanas un apzināti nepatiesas liecības došanu

Pirms cietušā un liecinieka nopratināšanas tiesas sēdes priekšsēdētājs noskaidro viņu personu un brīdina tos par atbildību par atteikšanos no liecināšanas un par apzināti nepatiesu liecību. Cietušais un liecinieks dod šāda satura parakstu: "Es ... (liecinieka vai cietušā uzvārds, vārds, tēva vārds) apņemos liecināt tiesai par visu, kas man zināms lietā, kurā esmu aicināts kā liecinieks (cietušais). Man izskaidrots, ka par atteikšanos no liecināšanas un par apzināti nepatiesu liecību man draud kriminālatbildība pēc Krimināllikuma 302. un 300.panta."

To lietas dalībnieku personības, par kurām ziņas krimināllietas materiālos ierakstītas saskaņā ar šā kodeksa 85.panta sestās daļas prasībām, tiesa pārbauda pēc pasēs vai citiem personības dokumentiem.

Cietušā un liecinieku parakstus pievieno tiesas sēdes protokolam.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 05.02.1992. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

281.pants. Cietušā nopratināšanas kārtība

Cietušo noprātina pirms liecinieku un ekspertu pratināšanas saskaņā ar liecinieku nopratināšanas noteikumiem un no tiesas sēžu zāles neizraida.

Izņēmuma gadījumos, kad tas vajadzīgs patiesības noskaidrošanai, cietušo vai liecinieku uz tiesas lēmuma pamata var nopratināt pārējo cietušo vai tiesājamā (tiesājamo) prombūtnē. Šai gadījumā pēc visu cietušo nopratināšanas tiesas sēdes priekšsēdētājam jāpaziņo citu cietušo vai tiesājamā (tiesājamo) prombūtnē nopratinātā cietušā vai liecinieka liecību saturs un jādod iespēja uzdot šim cietušajam vai lieciniekam jautājumus.

Cietušo, kas nav sasniedzis sešpadsmit gadu vecumu, pēc viņa nopratināšanas tiesa ar savu lēmumu var atbrīvot no turpmākas piedalīšanās tiesas sēdē, izņemot gadījumus, kad tiesa pēc savas iniciatīvas, pēc prokurora vai pēc kāda procesa dalībnieka

lūguma atzīst par nepieciešamu šā cietušā turpmāku klātbūtni tiesas sēdē. Šādos gadījumos ir obligāta cietušā likumiskā pārstāvja vai pārstāvja piedalīšanās tiesas sēdē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997. likumu, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

282.pants. Liecinieku nopratināšanas kārtība

Lieciniekus nopratina katru atsevišķi un vēl nenopratināto liecinieku prombūtnē.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs noskaidro liecinieka attiecības ar tiesājamo un cietušo un aicina liecinieku izstāstīt tiesai visu, kas viņam zināms lietā, izvairoties no ziņu sniegšanas, kuru avotu viņš nevar uzrādīt.

Liecinieku pratina vispirms prokurors un šā kodeksa 243.pantā minētie tiesas sēdes dalībnieki, pie kam vispirms tas dalībnieks, pēc kura lūguma liecinieks aicināts. Tiesa noraida uzvedinošus jautājumus un tādus, kuri neattiecas uz lietu.

Tiesnesis var pratināt liecinieku kā pirms, tā arī pēc tam, kad to nopratinājis ikviens no šā kodeksa 243.pantā minētajiem tiesas sēdes dalībniekiem.

Lieciniekiem var uzdot jautājumus, lai papildinātu vai noskaidrotu liecinieku agrāk dotās atbildes.

Nopratinātie liecinieki paliek tiesas sēžu zālē un pirms tiesas izmeklēšanas beigām var to atstāt tikai pēc tiesas lēmuma, kas pieņemts pēc prokurora un šā kodeksa 243.pantā minēto tiesas sēdes dalībnieku viedokļa noskaidrošanas.

Liecinieku, kas nav ieradies tiesā slimības dēļ vai aiz citiem iemesliem, kas kavē viņa ierašanos tiesā, tiesa var nopratināt viņa atrašanās vietā. Šādā gadījumā nopratināšanā piedalās personas, kas minētas šai pantā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993. likumu)

283.pants. Liecinieku tiesība izlietot rakstveida piezīmes un dokumentus

Liecināšanas laikā lieciniekam var būt klāt rakstveida piezīmes tais gadījumos, ja liecības saistītas ar skaitļiem vai citiem datiem, ko grūti atcerēties. Šīs piezīmes jāuzrāda tiesai, prokuroram un šā kodeksa 243. pantā minētajiem tiesas sēdes dalībniekiem.

Lieciniekiem atļauts nolasīt dokumentus, kas attiecas uz viņu liecību. Šie dokumenti jāuzrāda tiesai, prokuroram un šā kodeksa 243.pantā minētajiem tiesas sēdes dalībniekiem, un pēc tiesas lēmuma tos var pievienot lietai.

284.pants. Nepilngadīga liecinieka nopratināšana

Nopratinot lieciniekus, kas nav sasnieguši astoņpadsmit gadu vecumu, pēc tiesas ieskata var izsaukt pedagogu, psihologu vai vecākus. Šīs personas ar tiesas atļauju var uzdot lieciniekiem jautājumus.

Ja patiesības noskaidrošana to prasa, nepilngadīgo liecinieku uz tiesas lēmuma pamata var nopratināt tiesājamā prombūtnē. Pēc tiesājamā atgriešanās tiesas zālē viņam jāpaziņo liecinieka liecība, kas dota viņa prombūtnē, un jādod iespēja uzdot šim lieciniekam jautājumus.

Liecinieks, kas nav sasniedzis četrpadsmit gadu vecumu, pēc viņa nopratināšanas jāizraida no sēžu zāles, izņemot gadījumus, kad tiesa pēc savas iniciatīvas, pēc prokurora vai pēc kāda procesa dalībnieka lūguma atzīst par nepieciešamu šā liecinieka turpmāku klātbūtni sēžu zālē.

Ja nepieciešams, liecinieku vai cietušo, kas nav sasniedzis 14 gadu vecumu, vai nepilngadīgo, kas atzīts par cietušo no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai no seksuālās izmantošanas, tiesa var nopratināt ar tehnisko līdzekļu starpniecību, ievērojot šā kodeksa 160.1 pantā noteikto kārtību.

Pirms šā kodeksa 160.panta piektajā un sestajā daļā minēto personu nopratināšanas tiesa uzklausa speciālista psihologa vai eksperta viedokli par attiecīgās personas iespēju piedalīties vai tikt nopratinātai tiesas sēdē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

285.pants. Cietušā un liecinieka liecību nolasīšana

Pirmstiesas izmeklēšanā dotās cietušā vai liecinieka liecības tiesā var nolasīt vai atskaņot šādos gadījumos:

- 1) ja ir svarīgas pretrunas starp šīm liecībām un tām, kas dotas tiesā;
- 2) ja cietušais vai liecinieks aizmirsis kaut kādus lietas apstākļus;
- 3) ja cietušais vai liecinieks nav klāt tiesas sēdē tādu iemeslu dēļ, kas izslēdz iespēju ierasties tiesā;
- 4) ja liecinieks vai cietušais izvairās no ierašanās tiesā vai atsakās liecināt;
- 5) ja ar psihologa vai tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumu šā kodeksa 160.panta piektajā un sestajā daļā minētās personas nevar piedalīties vai tikt nopratinātas tiesas sēdē, vai nopratinātas ar speciālista psihologa starpniecību.

Šis noteikums attiecas arī uz gadījumiem, kad tiek nolasītas cietušā un liecinieka liecības, ko viņi devuši tiesā.

Tiesas sēdē var nolasīt arī liecinieka un cietušā liecības, kurus tiesa nopratinājusi saskaņā ar šā kodeksa 273.panta ceturto daļu.

Nav atļauts atskaņot skaņu ierakstus, iepriekš nenolasot liecības, kas ierakstītas attiecīgajā nopratināšanas protokolā vai tiesas sēdes protokolā. Tiesas sēdes protokolā izdara atzīmi par skaņu ieraksta atskaņošanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967., 20.02.1985. dekrētu, 22.06.1994., 09.12.1999. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

286.pants. Ekspertīze tiesā

Ja tiesā nepieciešams izdarīt papildu vai atkārtotu ekspertīzi, tās izdarīšanai tiesā var aicināt ekspertu, kurš nav izdarījis ekspertīzi pirmstiesas izmeklēšanā, un par to pieņem lēmumu, kurā norāda iespējamās ekspertīzē noskaidrojamās jautājumus.

Šajā gadījumā eksperts piedalās pierādījumu pārbaudē, viņš var uzdot jautājumus tiesājamam, cietušajam un pārējiem procesa dalībniekiem par visiem apstākļiem, kam ir nozīme ekspertīzes izdarīšanā.

Ar pušu piekrišanu ekspertu var atbrīvot no klātbūtnes tādu tiesas darbību laikā, kas neattiecas uz ekspertīzi.

Kad noskaidroti visi ekspertīzei nepieciešamie dati, tiesas sēdes priekšsēdētājs uzaicina puses rakstveidā iesniegt jautājumus ekspertam. Pēc pušu iesniegto jautājumu nolasīšanas tiesa noskaidro pārējo pušu viedokli par tiem un apspriež istabā pieņem lēmumu, kādi jautājumi izšķirami ekspertam.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs nolasa lēmumu, brīdina ekspertu par kriminālatbildību par apzināti nepatiesa atzinuma došanu vai atteikšanos no atzinuma došanas un nodod lēmumu ekspertam atzinuma došanai. Ja nepieciešams, eksperta rīcībā nodod arī lietu un citus materiālus.

Eksperts atzinumu dod rakstveidā. Eksperts to nolasa tiesas sēdē un nodod tiesai pievienošanai lietai.

Ekspertam savas kompetences ietvaros ir tiesības atzinumā izteikt secinājumus arī par tādiem apstākļiem, par kuriem viņam jautājumi nav uzdoti.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

287.pants. Eksperta nopratināšana

Kad eksperts nolasījis savu atzinumu, viņam var uzdot jautājumus atzinumu precizēšanai vai papildināšanai.

Ekspertu nopratina šā kodeksa 282.pantā noteiktajā kārtībā.

Ekspertam pratināšanā uzdotos jautājumus un atbildes ieraksta tiesas sēdes protokolā.

288.pants. Papildu un atkārtota ekspertīze

Šā kodeksa 58.pantā minētajos gadījumos tiesa var noteikt papildu vai atkārtotu ekspertīzi; lietas iztiesāšanu sakarā ar to var atlikt.

Papildu vai atkārtotu ekspertīzi izdara saskaņā ar šā kodeksa 186. - 196.panta noteikumiem.

289.pants. Lietisko pierādījumu apskate

Lietiskie pierādījumi jāapskata tiesai, tie jāuzrāda šā kodeksa 243. pantā minētajiem tiesas sēdes dalībniekiem, bet vajadzības gadījumā arī lieciniekiem, ekspertam un speciālistam. Personas, kurām uzrādīti lietiskie pierādījumi, var sniegt tiesai paskaidrojumus sakarā ar apskati. Šie paskaidrojumi obligāti ierakstāmi tiesas sēdes protokolā.

Ja lietiskos pierādījumus nav bijis iespējams nogādāt tiesā, to apskati, ievērojot šā panta noteikumus, vajadzības gadījumā izdara viss tiesas sastāvs lietiskā pierādījuma atrašanās vietā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu)

290.pants. Dokumentu apskate un nolasišana

Lietai pievienotos vai tiesas sēdē tiesai iesniegtos dokumentus var apskatīt un pilnīgi vai daļēji nolasīt jebkurā tiesas sēdes brīdī kā pēc tiesas iniciatīvas, tā arī pēc procesa dalībnieku lūguma.

291.pants. Notikuma vietas apskate

Atzinusi par nepieciešamu apskatīt notikuma vietu, tiesa izdara apskati pilnā tiesas sastāvā, bet, ja to prasa lietas apstākļi, - kopā ar visiem procesa dalībniekiem.

Pēc ierašanās apskates vietā tiesas sēdes priekšsēdētājs paziņo, ka tiek turpināta tiesas sēde, un tiesa stājas pie apskates. Tiesājamam, lieciniekiem, cietušajam, ekspertam un speciālistam sakarā ar apskati var uzdot jautājumus.

Izdarot apskati, procesa dalībniekiem ir tiesība vērst tiesas uzmanību uz visu, kas pēc viņu domām var veicināt lietas apstākļu noskaidrošanu. Apskates izdarīšanas kārtību un tās rezultātus ieraksta tiesas sēdes protokolā. Procesā dalībniekiem ir tiesība prasīt, lai viņu paziņojumus, kas sniegti sakarā ar notikušo apskati, ieraksta protokolā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1967. dekrētu)

292.pants. Izmeklēšanas eksperiments

Lai pārbaudītu un precizētu datus, kas iegūti nopratināšanas, apskates un citu tiesas darbību rezultātā, tiesa var izdarīt izmeklēšanas eksperimentu.

Izdarot izmeklēšanas eksperimentu, piemēro šā kodeksa 184. un 291.panta noteikumus.

293.pants. Tiesas izmeklēšanas pabeigšana

Pēc visu lietā esošo pierādījumu izskatīšanas tiesas sēdes priekšsēdētājs jautā procesa dalībniekiem, vai un ar ko viņi vēlas papildināt tiesas izmeklēšanu.

Ja tiek pieteikti lūgumi papildināt tiesas izmeklēšanu, tiesa šos lūgumus apspriež un pieņem attiecīgu lēmumu.

Pēc lūgumu izšķiršanas un nepieciešamām papildu darbībām tiesas sēdes priekšsēdētājs paziņo, ka tiesas izmeklēšana pabeigta.

Pēc tiesas izmeklēšanas pabeigšanas tiesa bez tiesas izmeklēšanas atsākšanas var pieņemt lēmumus, kas vērsti uz tiesas procesa nodrošināšanu un nav saistīti ar pierādījumu pārbaudi vai jaunu pierādījumu pievienošanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

Divdesmit sestā nodaļa

Tiesu debates un tiesājamā pēdējais vārds

294.pants. Tiesu debašu saturs un kārtība

Pēc tiesas izmeklēšanas pabeigšanas tiesa pāriet pie tiesu debašu noklausīšanās. Tiesu debatēs ar runām uzstājas šādi lietas dalībnieki: valsts apsūdzētājs, cietušais, civilprasītājs, civiltbildētājs vai viņu pārstāvji, aizstāvis vai pats tiesājamais, ja aizstāvis nepiedalās tiesas sēdē.

Tiesu debatēs procesa dalībniekiem nav tiesības sniegt jaunus pierādījumus, kas nav izskatīti tiesas izmeklēšanā. Ja nepieciešams sniegt jaunus pierādījumus, procesa dalībnieki var lūgt tiesu atsākt tiesas izmeklēšanu.

Tiesai nav tiesības ierobežot tiesu debašu ilgumu ar noteiktu laiku, bet tiesas sēdes priekšsēdētājs var apturēt tiesu debašu dalībniekus, ja viņi runā par apstākļiem, kam nav sakara ar lietu.

Pēc tiesu debašu pabeigšanas to dalībnieki var vēl katrs vienu reizi uzstāties ar repliku sakarā ar runu saturu. Tiesība uz pēdējo repliku vienmēr pieder aizstāvim, bet, ja aizstāvja nav, - tiesājamam.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu un 05.02.1992. likumu)

295.pants. Tiesājamā pēdējais vārds

Pēc tiesu debašu pabeigšanas tiesas sēdes priekšsēdētājs piešķir tiesājamam pēdējo vārdu.

Tiesa nedrīkst ierobežot pēdējā vārda ilgumu ar noteiktu laiku, bet tiesas sēdes priekšsēdētājs var apturēt tiesājamo, ja viņš runā par apstākļiem, kam nav sakara ar lietu.

Pēdējā vārda laikā jautājumus tiesājamam nedrīkst uzdot.

Ja tiesājamais pēdējā vārdā sniedz ziņas par jauniem apstākļiem, kuriem svarīga nozīme lietā, tiesa tiklab pēc sava ieskata, kā uz procesa dalībnieku lūguma var atsākt tiesas izmeklēšanu.

296.pants. Tiesas aiziešana apspriežu istabā taisīt spriedumu

Noklausījusies tiesājamā pēdējo vārdu, tiesa aiziet apspriežu istabā taisīt spriedumu; par to tiesas sēdes priekšsēdētājs paziņo tiesas sēdē klātesošajiem.

Divdesmit septītā nodaļa

Sprieduma taisīšana

297.pants. Sprieduma taisīšana Latvijas Republikas vārdā

Latvijas Republikas tiesas taisa spriedumu Latvijas Republikas vārdā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 23.10.1990. un 27.04.1993. likumu)

298.pants. Tiesnešu apspriedes noslēpums

Tiesa taisa spriedumu apspriežu istabā. Apspriedes un sprieduma taisīšanas laikā šai istabā drīkst atrasties tikai tiesneši, kas ir tiesas sastāvā iztiesājamā lietā. Citu personu klātbūtne apspriežu istabā nav atļauta.

Iestājoties naktij, tiesai ir tiesība pārtraukt apspriedi, lai atpūstos. Tiesneši nedrīkst izpaust viedokļus, kādi izteikti apspriedes laikā.

Šā panta noteikumi attiecas arī uz tiesas lēmumu pieņemšanu apspriežu istabā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.08.1961. dekrētu)

299.pants. Sprieduma likumība un pamatotība

Tiesas spriedumam jābūt likumīgam un pamatotam.

Tiesa pamato savu spriedumu vienīgi uz tiem pierādījumiem, kas izskatīti tiesas sēdē, novērtējot tos pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz vispusīgu, pilnīgu un objektīvu visu lietas apstākļu izskatīšanu to kopumā, pēc likuma un tiesiskās apziņas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991. likumu)

300.pants. Jautājumi, ko tiesa izlemj spriedumā

Taisot spriedumu, tiesa apspriežu istabā izlemj šādus jautājumus:

- 1) vai noticis tiesājamam inkriminētais nodarījums;
- 2) vai šai nodarījumā ir noziedzīga nodarījuma sastāvs un tieši kurā krimināllikumā tas paredzēts;
- 3) vai tiesājamais ir vainīgs šai noziedzīgajā nodarījumā;
- 4) vai tiesājamais sodāms par viņa izdarīto noziedzīgo nodarījumu;
- 4a) vai pastāv šā kodeksa 212.1 panta piektajā daļā paredzētie apstākļi, ja krimināllieta izbeigta, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, un tiesvedība tajā atjaunota;
- 5) *(izslēgts ar 14.10.1998. likumu);*
- 6) vai ir apstākļi, kas pastiprina vai mīkstina tiesājamā atbildību;
- 7) tieši kāds sods jāpiespiež tiesājamam un vai tas viņam jāizcieš;
- 7a) vai personai, kas atzīta par ierobežoti pieskaitāmu, ir jāpiemēro Krimināllikuma 68.pantā paredzētie medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi;
- 8) kāds brīvības atņemšanas iestādes veids, uzsākot soda izciešanu, jānosaka tiesājamam;
- 9) *(izslēgts ar 14.10.1998. likumu);*
- 10) vai jā saglabā, jāgroza vai jāizvēlas drošības līdzeklis pret tiesājamo;
- 11) vai apmierināma civilprasība, kam par labu un kādā apmērā; vai atlīdzināmi cietušajam nodarītie zaudējumi, ja civilprasība nav bijusi pieteikta;
- 12) kā rīkoties ar lietiskajiem pierādījumiem un citiem lietā atņemtajiem priekšmetiem;
- 13) kam uzliekami tiesu izdevumi.

Ja tiesājamais apsūdzēts vairākos noziedzīgos nodarījumos, tiesa šos jautājumus izlemj par katru noziedzīgu nodarījumu atsevišķi.

Ja noziedzīgā nodarījumā apsūdzēti vairāki tiesājamie, tiesa šos jautājumus izlemj par katru tiesājamo atsevišķi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 29.10.1964., 27.08.1970. dekrētu, 05.02.1992., 15.12.1994., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

301.pants. Tiesnešu apspriedes kārtība

Pirms sprieduma taisīšanas notiek tiesnešu apspriede, ko vada tiesas sēdes priekšsēdētājs. Viņš izvirza tiesas izlemšanai jautājumus šā kodeksa 300.pantā norādītajā kārtībā.

Katrs jautājums uzdodams tādā formā, lai uz to varētu dot vienīgi apstiprinošu vai noliedzošu atbildi.

Izlemjot katru atsevišķu jautājumu, neviens tiesnesis nedrīkst atturēties no balsošanas. Tiesas sēdes priekšsēdētājs izsaka savu viedokli un nodod balsi pēdējais.

Visus jautājumus izlemj ar vienkāršu balsu vairākumu.

302.pants. Tiesneša atsevišķās domas

Tiesas sēdes priekšsēdētājs vai tiesas piesēdētājs, kas palicis pie atsevišķām domām, tās izsaka rakstveidā. Pasludinot spriedumu, atsevišķās domas netiek paziņotas; tās pievieno lietai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993. un 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

303.pants. Tiesas izmeklēšanas atsākšana vai krimināllietas virzīšana papildizmeklēšanai

Ja apspriežu istabā šā kodeksa 300.pantā norādīto jautājumu apspriešanas laikā tiesa atzīst par vajadzīgu noskaidrot kādus apstākļus, kuriem ir nozīme lietā, tad tā, netaisot spriedumu, pieņem lēmumu par tiesas izmeklēšanas atsākšanu.

Pēc tiesas izmeklēšanas pabeigšanas tiesa no jauna atklāj tiesu debates un noklausās tiesājamā pēdējo vārdu.

Ja apspriedes laikā tiesa atzīst, ka lieta virzāma papildizmeklēšanai, tad tā pieņem par to motivētu lēmumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

304.Tiesas spriedums

Tiesas spriedums var būt notiesājošs vai attaisnojošs. Tiklab notiesājošs, kā arī attaisnojošs spriedums tiesai jāmotivē.

Notiesājošu spriedumu nevar taisīt, ja tiesājamā vaina ir pierādīta tikai un vienīgi ar tādu personu liecībām, kuru identitātes dati netiek izpausti atbilstoši šā kodeksa 106.6 pantam, un citu pierādījumu lietā nav.

Notiesājošs spriedums nedrīkst balstīties uz pieņēmumiem un taisāms tikai ar nosacījumu, ka iztiesāšanas gaitā tiesājamā vaina noziedzīgā nodarījumā ir pierādīta. Tiesa taisa notiesājošu spriedumu, nepiespiežot sodu, ja līdz lietas iztiesāšanas brīdim noskaidrots, ka persona gan izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kuram ir Krimināllikumā paredzētā nodarījuma pazīmes, bet ar to nav radīts tāds kaitējums, lai vajadzētu piespriest kriminālsodu. Šā kodeksa 5.panta 3. un 4.punktā paredzētajos gadījumos tiesa taisa notiesājošu spriedumu, atbrīvojot notiesāto no soda.

Attaisnojošu spriedumu taisa gadījumos, ja nav konstatēts noziedzīga nodarījuma notikums, ja tiesājamā nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva, kā arī tad, ja tiesājamā piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā nav pierādīta vai kā pierādījumi lietā ir tikai tādu personu liecības, kuras saskaņā ar šā kodeksa 106.4 pantu atzītas par speciāli procesuāli aizsargājamām un tām piemēroti šā kodeksa 106.5 pantā paredzētie speciālās procesuālās aizsardzības pasākumi.

Ja, tiesai taisot attaisnojošu spriedumu tādēļ, ka nav pierādīta tiesājamā piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā, šo noziedzīgo nodarījumu izdarījusī persona paliek nenoskaidrota, tiesa pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā nosūta lietu prokuroram vajadzīgo pasākumu veikšanai, lai konstatētu personu, kas saucama pie atbildības kā apsūdzētais.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.08.1961. dekrētu, 20.02.1997., 12.06.1997., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

305.pants. Jautājuma apspriešana par nosacīti notiesātā pārraudzību un audzināšanu

Piemērojot nosacītu notiesāšanu, tiesa izlemj, kādi pienākumi nosacīti notiesātajam uzliekami un kam uzlikt nosacīti notiesātā pārraudzību un audzināšanu.

Nosacīti notiesājot personu, kura noziedzīgu nodarījumu izdarījusi alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu atkarības dēļ, tiesa ar nosacīti piekrišanu var uzlikt viņam par pienākumu ārstēties no alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu atkarības, uzdodot attiecīgajai policijas iestādei un ārstniecības iestādei kontrolēt šā pienākuma izpildi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu, 20.02.1997., 14.10.1998. un 27.05.2004. likumu, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

306.pants. Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošana nepilngadīgajam

Ja tiesa (tiesnesis) atzīst, ka nepilngadīgais tiesājamais izdarījis noziedzīgu nodarījumu, kam nav lielas bīstamības, tiesa (tiesnesis) šādu nepilngadīgo tiesājamu var atbrīvot no piespiedu soda un piemērot viņam Krimināllikuma 66.pantā paredzētos audzinoša rakstura piespiedu līdzekļus.

Piemērojot audzinoša rakstura piespiedu līdzekli, tiesa (tiesnesis) ņem vērā noziedzīgā nodarījuma raksturu un bīstamību, tiesājamā personību, kā arī atbildību pastiprinošos un mīkstinošos apstākļus.

Ja nepilngadīgais, kurš atbrīvots no piespriedē soda, tā laikā nepilda tiesas uzliktos pienākumus, sods izpildāms.

Jautājumu par soda izpildīšanu lemj rajona (pilsētas) tiesa pēc nepilngadīgā dzīvesvietas šā kodeksa 372. - 374.pantā paredzētajā kārtībā.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

307.pants. Civilprasības izlemšana, taisot spriedumu

Taisot notiesājošu spriedumu, tiesa atkarībā no civilprasības pamata un apmēra pierādīšanas pilnīgi vai daļēji apmierina celto civilprasību vai to noraida.

Izņēmuma gadījumos, kad, neatliekot krimināllietas iztiesāšanu vai nesaņemot papildu materiālus, nav iespējams izdarīt civilprasības sīku aprēķinu, tiesa, taisīdama notiesājošu spriedumu, var atzīt cietušā tiesību saņemt prasības apmierinājumu un nodot jautājumu par prasības apmēriem izskatīt civilprocesa kārtībā.

Taisot attaisnojošu spriedumu, tiesa:

- 1) civilprasību noraida, ja tiesājamam inkriminētais nodarījums nav noticis vai ja nav pierādīta tiesājamā piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā;
- 2) atstāj civilprasību bez izskatīšanas, ja attaisnojošs spriedums taisīts uz cita pamata.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

308.pants. Civilprasības noraidīšanas sekas

Ja, izskatot krimināllietu, civilprasība noraidīta, cietušajam nav tiesības pieteikt to pašu prasību civilprocesa kārtībā.

Ja civilprasība atstāta bez izskatīšanas, cietušais var pieteikt to no jauna civilprocesa kārtībā.

309.pants. Civilprasības nodrošināšana

Ja civilprasība apmierināta, tiesa pirms sprieduma stāšanās likumīgā spēkā var lemt par šīs prasības nodrošināšanas pasākumiem, ja tie agrāk nav veikti.

Ja civilprasība nav bijusi pieteikta un zaudējuma atlīdzība nav bijusi nodrošināta šā kodeksa 101.panta un 300.panta 11.punkta kārtībā, tiesa, taisīdama kriminālspriedumu, var lemt par civilprocesa kārtībā pieļaujamās prasības nodrošināšanas pasākumiem, ja tā atzīst, ka cietušajam nodarīti materiāli zaudējumi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1972. dekrētu)

310.pants. Kārtība, kādā izlemjami jautājumi par lietiskajiem pierādījumiem, tiesu izdevumiem un par darba samaksu advokātam, kas uzstājas pēc norikojuma

Izlemjot spriedumā jautājumus par lietiskajiem pierādījumiem un tiesu izdevumiem, tiesa rīkojas pēc šā kodeksa 66. un 94.panta noteikumiem.

Ja advokāts piedalījies lietā pēc norikojuma, tiesa, taisot spriedumu, pieņem lēmumu par advokāta darba samaksu no valsts līdzekļiem, šo izdevumu piedziņu valsts labā no notiesātā vai arī par notiesātā vai attaisnotā atbrīvošanu no šo izdevumu piedziņas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu un 13.08.1991. likumu)

311.pants. Sprieduma sastādīšana

Izlēmusi šā kodeksa 300.pantā minētos jautājumus, tiesa stājas pie sprieduma sastādīšanas.

Spriedumu sastāda valodā, kurā notikusi lietas iztiesāšana. Tas jāuzraksta vienam no tiesnešiem, kas piedalījies sprieduma taisīšanā.

Spriedumu paraksta visi tiesneši, kas piedalījušies tā taisīšanā. Tiesnesis, kurš palicis pie atsevišķām domām, arī paraksta spriedumu.

Sprieduma labojumi jāatrunā pirms tā parakstīšanas.

Spriedums sastāv no ievaddaļas, motīvu daļas un rezolutīvās daļas.

312.pants. Sprieduma ievaddaļa

Sprieduma ievaddaļā jānorāda:

- 1) ka spriedums taisīts Latvijas Republikas vārdā;
- 2) sprieduma taisīšanas laiks un vieta;
- 3) tiesas nosaukums, tiesas sastāvs, tiesas sēdes sekretārs, prokurors, aizstāvis;
- 4) tiesājamā vārds, uzvārds un personas kods, viņa dzimšanas gads, datums, mēnesis un vieta, dzīves vieta, nodarbošanās, izglītība, ģimenes stāvoklis un citas ziņas par tiesājamā personu, kurām ir nozīme lietā;
- 5) krimināllikuma pants, kas paredz noziedzīgu nodarījumu, kurā tiesājamais apsūdzēts.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 05.02.1992., 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

313.pants. Sprieduma motīvu daļa

Notiesājoša sprieduma motīvu daļā jānorāda: par pierādītu atzītās noziedzīgās darbības apraksts, minot tās vietu, laiku un izdarīšanas veidu, tiesājamā vainas raksturu, noziedzīga nodarījuma motīvus un sekas; pierādījumi, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un motīvi, kas izskaidro, kāpēc tiesa noraidījusi citus pierādījumus; atbildību mīkstinošie vai pa-stiprinošie apstākļi; ja daļu apsūdzības atzīst par nepamatotu, - tā pamats; ja apsūdzība tiesā grozīta, - grozīšanas motīvi.

Tiesai jāmotivē arī brīvības atņemšanas soda piespriešana, ja krimināllikuma sankcija paredz arī citus - ar brīvības atņemšanu nesaistītus - sodus; nosacītās notiesāšanas piemērošana; tāda soda piespriešana, kas ir mazāks par minimālo krimināllikumā par šādu noziedzīgu nodarījumu paredzēto sodu, kā arī cita vieglāka soda izvēle; ar sprieduma izpildīšanu saistīto jautājumu izlemšana.

Attaisnojoša sprieduma motīvu daļā jānorāda apsūdzība, kurā tiesājamais attaisnots, tiesas noskaidrotie lietas apstākļi, kā arī tiesājamā attaisnošanas pamatojums, motivējot, kāpēc tiesa noraida pierādījumus, ar kuriem pamatota apsūdzība.

Notiesājoša un attaisnojoša sprieduma motīvu daļā jāpamato tiesas lēmums par civilprasību vai zaudējuma atlīdzināšanu šā kodeksa 300.panta 11.punktā paredzētajos gadījumos.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.11.1983. dekrētu, 05.02.1992., 25.05.1993., 15.12.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

314.pants. Notiesājoša sprieduma rezolutīvā daļa

Notiesājoša sprieduma rezolutīvajā daļā jānorāda:

- 1) tiesājamā vārds, uzvārds un personas kods;
- 2) ka tiesājamais atzīts par vainīgu noziedzīgā nodarījumā, un krimināllikums, pēc kura viņš atzīts par vainīgu;
- 3) (*izslēgts ar 14.10.1998. likumu*);
- 4) tiesājamam piespriešotā soda veids un soda mērs par katru noziedzīgu nodarījumu, kas atzīts par pierādītu, un galīgais sods, kas jāizcieš;
- 5) par iepriekšējā apcietinājuma ieskaitīšanu soda izciešanas laikā;

6) drošības līdzeklis, kas izraudzīts tiesājamam, kamēr tiesas spriedums stājas likumīgā spēkā;

7) pārbaudes laiks un uzliktie pienākumi, kā arī kam uzlikts pienākums pārraudzīt notiesāto nosacītās notiesāšanas gadījumā;

8) nosakot brīvības atņemšanas sodu, tiesa spriedumā norāda tās brīvības atņemšanas iestādes veidu, kurā uzsākama soda izciešana;

9) *(izslēgts ar 14.10.1998. likumu).*

Ja pret tiesājamo celtas vairākas apsūdzības un dažas no tām atzītas par nepierādītām, tad spriedumā precīzi jānorāda, kurā apsūdzībā tiesājamais attaisnots un kurā tas notiesāts.

Ja krimināllikumā paredzētajos gadījumos tiesājamais tiek atbrīvots no soda, tiesa to norāda sprieduma rezolutīvajā daļā.

Sods vienmēr jānosaka tā, lai, izpildot spriedumu, nerastos šaubas par tiesas piespriedē soda veidu un soda mēru.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 29.10.1964., 24.03.1977., 24.11.1983. dekrētu, 05.02.1992., 15.12.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

315.pants. Attaisnojoša sprieduma rezolutīvā daļa

Attaisnojoša sprieduma rezolutīvajā daļā jānorāda:

- 1) attaisnotā tiesājamā vārds, uzvārds un personas kods;
- 2) ka tiesājamais atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā un tiesā attaisnots;
- 3) ka atcelts drošības līdzeklis, ja tas bijis izraudzīts;
- 4) ka atcelti civilprasības un mantas konfiskācijas nodrošināšanas līdzekļi, ja tie bijuši izraudzīti.

Ja jautājums par civilprasību nodots izskatīšanai civilprocesa kārtībā, civilprasības nodrošināšanas līdzekļus neatceļ, kamēr nav izšķirts jautājums par civilprasību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

316.pants. Sprieduma rezolutīvajā daļā izlemjamie papildu jautājumi

Tiklab notiesājoša, kā arī attaisnojoša sprieduma rezolutīvajā daļā bez tiem jautājumiem, kas minēti šā kodeksa 314. un 315.pantā, vajadzības gadījumā jānorāda:

- 1) kā izlemta pieteiktā civilprasība;
- 2) kā izlemts jautājums par lietiskajiem pierādījumiem un citiem lietā atņemtajiem priekšmetiem;
- 3) kam uzliekami tiesu izdevumi;
- 4) sprieduma pārsūdzēšanas kārtība un termiņš.

317.pants. Tiesas blakus lēmums

Tiesā, ja tam ir pamats, pieņem blakus lēmumu, ar kuru vērš valsts iestāžu, sabiedrisko organizāciju vai amatpersonu uzmanību uz lietā konstatētajiem likuma pārkāpšanas faktiem, uz cēloņiem un apstākļiem, kas veicinājuši noziedzīga nodarījuma izdarīšanu un kurus nepieciešams novērst.

Blakus lēmumu var pieņemt arī tad, ja tiesa konstatējusi, ka, izdarot pirmstiesas izmeklēšanu, pārkāptas personu tiesības un piejauti citi likuma pārkāpumi.

Tiesa var uz iztiesāšanas materiālu pamata ar blakus lēmumu paziņot valsts iestādēm, sabiedriskajām organizācijām vai amatpersonām par atsevišķu personu nepareizu uzvedību sadzīvē vai par viņu izdarītiem sabiedrisko pienākumu pārkāpumiem. Tiesa paziņo arī par personām, kas priekšzīmīgi pildījušas pilsoņa pienākumu noziedzīgu nodarījumu novēršanā un atklāšanā. Tiesa var sakarā ar lietas iztiesāšanas materiāliem pieņemt blakus lēmumu arī citos gadījumos, ja atzīst to par nepieciešamu.

Blakus lēmuma norakstu nosūta attiecīgajai valsts iestādei, sabiedriskajai organizācijai vai amatpersonai.

Ne vēlāk kā viena mēneša laikā sakarā ar blakus lēmumu jāveic nepieciešamie pasākumi un par rezultātiem jāpaziņo tiesai, kas pieņēmusi blakus lēmumu.

Amatpersonu, kura neizskata tiesas blakus lēmumu vai neveic pasākumus, lai novērstu tajā minētos likumpārkāpumus, kā arī laikā nedod atbildi uz blakus lēmumu, var saukt pie likumā paredzētās administratīvās atbildības.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.1982. dekrētu, 05.01.1993., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

318.pants. Sprieduma pasludināšanas kārtība

Pēc sprieduma parakstīšanas tiesa atgriežas tiesas sēžu zālē, un tiesas sēdes priekšsēdētājs vai tiesas piesēdētājs pasludina spriedumu.

Visi tiesas sēžu zālē klātesošie, ieskaitot tiesas sastāvu, spriedumu noklausās stāvot.

Ja spriedums uzrakstīts valodā, kuru tiesājamais neprot, tad pēc sprieduma pasludināšanas to, pārtulkotu tiesājamā dzimtajā valodā vai valodā, kuru viņš prot, nolasa tulks, kas piedalījies tiesas sēdē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993. likumu)

319.pants. Tiesājamā atbrīvošana no apcietinājuma

Tiesājamo attaisnojot, atbrīvojot no soda, nosacīti notiesājot vai viņam piespriežot sodu, kas nav saistīts ar brīvības atņemšanu, tiesa, ja tiesājamais atrodas apcietinājumā, nekavējoties tiesas sēžu zālē atbrīvo viņu no apcietinājuma.

320.pants. Sprieduma noraksta izsniegšana notiesātajam vai attaisnotajam

Ne vēlāk kā trīs dienu laikā pēc sprieduma pasludināšanas tā noraksts jāizsniedz notiesātajam vai attaisnotajam.

Ja spriedums uzrakstīts valodā, kuru notiesātais vai attaisnotais neprot, viņam jāizsniedz sprieduma rakstveida tulkojums viņa dzimtajā valodā vai valodā, kuru viņš prot.

321.pants. Radnieku tiesība satikties ar notiesāto

Tiesas priekšsēdētājam vai tiesnesim pēc notiesātā tuvu radnieku lūguma jādod viņiem iespēja satikties ar notiesāto, kurš atrodas apcietinājumā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.04.1993. likumu)

PIEKTĀ SADAĻA

SPRIEDUMU UN LĒMUMU,

KAS NAV STĀJUŠIES LIKUMĪGĀ SPĒKĀ,

JAUNA IZSKATĪŠANA

(Sadaļa izslēgta ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

SESTĀ SADAĻA

SPRIEDUMA IZPILDĪŠANA

Trīdesmitā nodaļa

Sprieduma izpildīšana

357.pants. Sprieduma stāšanās likumīgā spēkā

Pirmās instances tiesas spriedums stājas likumīgā spēkā pēc tā pārsūdzēšanai (protesta iesniegšanai) apelācijas vai kasācijas kārtībā paredzētā termiņa izbeigšanās, ja spriedums nav pārsūdzēts. Apelācijas instances tiesas spriedums stājas likumīgā spēkā pēc tā pārsūdzēšanai (protesta iesniegšanai) kasācijas kārtībā paredzētā termiņa izbeigšanās, ja spriedums nav pārsūdzēts. Ja kasācijas sūdzība vai protests ir iesniegts, spriedums stājas likumīgā spēkā pēc lietas izskatīšanas kasācijas instances tiesā, ja tā spriedumu nav atcēlusi. Ja lietā ir vairāki tiesājamie un ja spriedums pārsūdzēts vai par to iesniegts protests attiecībā kaut vai uz vienu no tiem, spriedums nestājas likumīgā spēkā attiecībā uz visiem tiesājamiem, kamēr lietu izskata attiecīgi apelācijas vai kasācijas instances tiesa.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.08.1991., 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

358.pants. Tiesas un tiesneša lēmuma stāšanās likumīgā spēkā

Pirmās instances tiesas (tiesneša) lēmums stājas likumīgā spēkā un tiek izpildīts pēc tā pārsūdzēšanai (protesta iesniegšanai) paredzētā termiņa izbeigšanās. Apelācijas instances tiesas lēmums stājas likumīgā spēkā pēc tā pārsūdzēšanai (blakus protesta iesniegšanai) kasācijas kārtībā paredzētā termiņa izbeigšanās, ja lēmums nav pārsūdzēts. Ja par to iesniegtas kasācijas sūdzības vai protests, lēmums stājas likumīgā spēkā dienā, kad kasācijas instances tiesa to atstājusi negrozītu.

Tiesas un tiesneša lēmums, par kuru nav atļauts iesniegt sūdzību vai protestu, stājas likumīgā spēkā un tiek izpildīts nekavējoties pēc tā pieņemšanas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

359.pants. Tiesas sprieduma un lēmuma saistošais spēks

Likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums un lēmums ir saistošs visiem uzņēmumiem, iestādēm un organizācijām, amatpersonām un citām personām, un tas jāizpilda visā Latvijas teritorijā, bet ārvalstīs - saskaņā ar attiecīgiem starptautiskajiem līgumiem.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

360.pants. Sprieduma un lēmuma izpildīšanas kārtība

Spriedumu un lēmumu nodod izpildei tiesa (tiesnesis), kas taisījusi spriedumu vai pieņēmusi lēmumu pirmajā instancē. Tiesnesis vai tiesas priekšsēdētājs kopā ar rīkojumu par sprieduma izpildi nosūta sprieduma norakstu (kopiju) tai iestādei, kurai uzlikts pienākums izpildīt spriedumu. Ja lieta skatīta apelācijas kārtībā, kopā ar rīkojumu par sprieduma izpildi nosūta arī apelācijas instances tiesas sprieduma norakstus (kopijas).

Attaisnojošs spriedums, tiesājamo no soda atbrīvojošs un nosacītas notiesāšanas spriedums tiek izpildīts nekavējoties pēc sprieduma pasludināšanas daļā par tiesājamā atbrīvošanu no apcietinājuma, kā arī mājas aresta un policijas uzraudzības.

Iestādes, kas izpilda spriedumu, nekavējoties paziņo tiesai (tiesnesim), kas taisījusi spriedumu, par sprieduma izpildīšanu un soda izciešanas vietu.

Tiesai (tiesnesim), kas taisījusi spriedumu, jākontrolē sprieduma un lēmuma savlaicīga un pilnīga izpilde.

Tiesa (tiesnesis), kas uzdevusi fiziskajām un juridiskajām personām pārraudzīt nosacīti notiesāto un tā labošanos, nosūta šīm personām sprieduma norakstu. Nosacīti notiesātā uzvedība tiek kontrolēta saskaņā ar likumu par sodu izpildi.

Lai izpildītu spriedumu daļā par naudas sodu, mantas konfiskāciju un citām mantiskām piedziņām, kā arī tiesību ierobežošanu, tiesnesis sastāda izpildrakstu un nosūta to zvērinātam tiesu izpildītājiem pēc notiesātā dzīvesvietas vai pēc viņa īpašuma atrašanās vietas.

Par notiesātajam piederoša un bez uzraudzības palikuša īpašuma, dzīvokļa vai mājas apsargāšanas pasākumiem tiesa (tiesnesis) paziņo attiecīgi iestādei un notiesātajam.

Ja personai piespriesta brīvības atņemšana vai arests un tai ir nepilngadīgi bērni, kuri paliek bez vecāku gādības, tiesa par to paziņo bāriņtiesai (pagasttiesai), bet par citiem apgādājamiem, kuri palikuši bez aprūpes, - viņu radniekiem vai sociālās aprūpes institūcijām.

(14.10.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.10.2002. un 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

361.pants. Paziņojums notiesātā radniekiem par sprieduma izpildīšanu

Pēc tāda sprieduma stāšanās likumīgā spēkā, ar kuru notiesātajam piespriesta brīvības atņemšana vai arests, cietuma un aresta vietas administrācija paziņo notiesātā ģimenei gan par to, uz kuriem notiesātais nosūtīts soda izciešanai, gan arī turpmāk par soda izciešanas vietas maiņu.

Tikšanos ar notiesāto, kas atrodas apcietinājumā, līdz sprieduma nodošanai izpildīšanai atļauj tiesas priekšsēdētājs vai tiesnesis.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

362.pants. Sprieduma izpildīšanas atlikšana

Ja piespriesta brīvības atņemšana vai arests tiesa var atlikt sprieduma izpildīšanu šādos gadījumos:

- 1) ja notiesātais saslimis ar smagu slimību, kas kavē soda izciešanu, sprieduma izpildīšanu var atlikt, kamēr viņš izveseļojas;
- 2) ja notiesātā atrodas grūtniecības stāvoklī sprieduma izpildīšanas brīdī, - uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu;
- 3) ja notiesātajai ir mazgadīgi bērni,- uz laiku, līdz bērns sasniedz trīs gadu vecumu;
- 4) ja tūlītēja soda izciešana var radīt sevišķi smagas sekas notiesātajam vai viņa ģimenei sakarā ar ugunsgrēku vai citu stihisku postu, vienīgā darba spējīgā ģimenes locekļa smagu slimību vai nāvi un citos izņēmuma gadījumos, sprieduma izpildīšanu var atlikt uz tiesas noteiktu laiku, bet ne ilgāk par trim mēnešiem;
- 5) *(izslēgts ar 14.10.1998. likumu).*

Sprieduma izpildīšanu nav atļauts atlikt personām, kas notiesātas par smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem.

Naudas soda samaksu var atlikt vai sadalīt termiņos uz laiku līdz vienam gadam, ja notiesātajam ir grūti naudas sodu samaksāt tūlīt.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 28.03.1977. dekrētu, 05.02.1992., 25.05.1993. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

362.1 pants. Kārtība, kādā atbrīvo no soda notiesāto, kuram atlikta sprieduma izpildīšana, vai kādā atceļ sprieduma izpildīšanas atlikšanu

(Izslēgts ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

363.pants. No soda izciešanas atbrīvot var tikai tiesa

Atbrīvot notiesāto no piespriestā soda izciešanas, kā arī mīkstināt piespriesto sodu, izņemot atbrīvošanu no soda un soda mīkstināšanu amnestijas un apžēlošanas kārtībā, var tikai tiesa.

364.pants. Notiesātā pirmstermiņa atbrīvošana sakarā ar slimību

Ja persona, kas notiesāta ar brīvības atņemšanu soda izciešanas laikā saslimusi ar psihisku vai citu smagu slimību, rajona (pilsētas) tiesa pēc soda izciešanas vietas uz prokurora vai iestādes, kas pārzina soda izpildi, priekšlikumu, pamatojoties uz ārstu komisijas atzinumu, kura darbojusies ne mazāk kā trīs ārstu sastāvā, var pieņemt lēmumu par notiesātā ievietošanu speciālā psihiatriskā vai citā slimnīcā, kur ir attiecīgs režīms, vai arī pieņemt lēmumu par viņa atbrīvošanu no tālākas soda izciešanas.

Izlemjot tiesā jautājumu par notiesātā pirmstermiņa atbrīvošanu slimības dēļ, obligāta tās ārstu komisijas pārstāvja klātbūtne, kura devusi atzinumu par notiesātā veselības stāvokli.

Izlemjot jautājumu par to personu atbrīvošanu no tālākas soda izciešanas, kas saslimušas ar smagu slimību (izņemot personas, kas saslimušas ar psihisku slimību), tiesa ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma smagumu, notiesātā personību un citus apstākļus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 28.05.1970. dekrētu, 27.04.1993., 25.05.1993. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

364.1 pants. Atbrīvošana no soda izciešanas invaliditātes dēļ

(Izslēgts ar 25.05.1993. likumu)

365.pants. Nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda

Saskaņā ar Krimināllikuma 61.pantu un 65.panta trešo daļu notiesātā nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no brīvības atņemšanas soda vai aresta izdara tā rajona (pilsētas) tiesa, kuras darbības teritorijā atrodas soda izciešanas vieta, pēc brīvības atņemšanas iestādes vai aresta vietas administratīvās komisijas iesnieguma.

Iesniegumu, nepieprasot krimināllietu, izskata tiesas sēdē, kurā piedalās prokurors, kā arī administratīvās komisijas pārstāvis un notiesātais.

Ja tiesa noraidījusi iesniegumu, to var atkārtoti iesniegt pēc sešiem mēnešiem.

Tiesa, atbrīvojot nosacīti pirms termiņa no soda, var notiesātajam uz neizciestā soda laiku uzlikt Krimināllikuma 55.pantā noteiktos pienākumus. Ja nosacīti pirms termiņa atbrīvotais bez attaisnojoša iemesla nepilda tiesas noteiktos pienākumus vai atkārtoti izdara administratīvus pārkāpumus, par ko uzlikti administratīvie sodi, tiesa uz tās iestādes iesnieguma pamata, kurai uzdots par pienākumu kontrolēt notiesātā uzvedību, var pieņemt lēmumu par neizciestās soda daļas izpildi.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

365.1 pants. Nosacīta atbrīvošana no brīvības atņemšanas vietām, notiesāto obligāti iesaistot darbā

(Izslēgts ar 25.05.1993. likumu)

366.pants. Nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda un soda aizstāšana ar vieglāku sodu personām, kas izdarījušas noziegumu pirms astoņpadsmit gadu vecuma sasniegšanas

(Izslēgts ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

367.pants. Uz aktīvo armiju nosūtītā notiesātā atbrīvošana no soda un soda aizstāšana viņam ar vieglāku sodu

(Izslēgts ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

367.1 pants. Soda samazināšana izņēmuma gadījumos

Ja saņemts procesa virzītāja vai notiesātās personas pieteikums par tiesas spriedumā noteiktā soda samazināšanu sakarā ar notiesātās personas palīdzību citas personas izdarīta smaga vai sevišķi smaga nozieguma atklāšanā, ģenerālprokurors, iepazīnies ar pieteikuma pārbaudes materiāliem, vērsās tiesā ar iesniegumu par tiesas spriedumā noteiktā soda samazināšanu vai pieņem motivētu lēmumu par atteikšanos vērsties tiesā ar iesniegumu par tiesas spriedumā noteiktā soda samazināšanu.

Ja notiesātā persona palīdzējusi atklāt citas personas izdarītu smagu vai sevišķi smagu noziegumu, kas ir smagāks vai bīstamāks par šīs personas pašas izdarīto noziedzīgo nodarījumu, un ģenerālprokurors griežas tiesā, ar kuras spriedumu šī persona ir notiesāta, ar iesniegumu par tiesas spriedumā noteiktā soda samazināšanu, tiesa var to samazināt atbilstoši Krimināllikuma 60.panta nosacījumiem.

Iesniegumu izskata slēgtā tiesas sēdē.

Ja tiesa šo iesniegumu noraida, ģenerālprokurors to var pārsūdzēt augstākas instances tiesā, kur tiesa to izskata koleģiāli triju tiesnešu sastāvā.

Tiesas lēmuma rezolutīvā daļa tiek pievienota lietai un tās kopija nosūtīta iestādei, kas nodrošina soda izpildi, bet viss lēmums un lietas izskatīšanas tiesas sēdes protokols netiek pievienoti lietai, un ar tiem var iepazīties tikai turpmākie procesa virzītāji un ģenerālprokurora īpaši pilnvarots prokurors.

(12.06.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

368.pants. Soda aizstāšana ar citu sodu

Ja persona, kurai piemērota policijas kontrole, ļaunprātīgi pārkāpj tās noteikumus, Krimināllikuma 45.pantā noteiktajos gadījumos rajona (pilsētas) tiesa pēc notiesātā dzīvesvietas uz policijas iestādes iesnieguma pamata var aizstāt neizciesto soda laiku ar brīvības atņemšanu uz tādu pašu laiku.

Ja naudas sodu nevar piedzīt, rajona (pilsētas) tiesa pēc attiecīgās personas dzīvesvietas, pamatojoties uz tiesu izpildītāja iesniegumu, to var aizstāt ar arestu vai brīvības atņemšanu atbilstoši Krimināllikuma 41.panta ceturtās daļas nosacījumiem.

Policijas iestādes vai tiesu izpildītāja iesniegumu izskata šā kodeksa 374.pantā noteiktajā kārtībā.

(14.10.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

369.pants. Brīvības atņemšanas veida grozīšana

Saskaņā ar Latvijas sodu izpildes likumdošanas aktiem notiesātajam noteikto cietuma veidu un režīmu groza cietuma administratīvā komisija.

Administratīvās komisijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā.

(15.12.1994. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

370.pants. Nosacīti notiesātajiem uzlikto pienākumu atcelšana vai nosacītas notiesāšanas atcelšana

Ja nosacīti notiesātais ar priekšzīmīgu uzvedību pierāda, ka ir labojies, rajona (pilsētas) tiesa pēc nosacīti notiesātā dzīvesvietas uz tās iestādes iesnieguma pamata, kurai uzdots par pienākumu kontrolēt nosacīti notiesātā uzvedību, pārbaudes laikā uzliktos pienākumus var pilnīgi vai daļēji atcelt.

Ja nosacīti notiesātais bez attaisnojoša iemesla nepilda tiesas noteiktos pienākumus vai atkārtoti izdara administratīvus pārkāpumus, par ko uzlikti administratīvie sodi, tiesa pēc nosacīti notiesātā dzīvesvietas uz tās iestādes iesnieguma pamata, kurai uzdots par pienākumu kontrolēt nosacīti notiesātā uzvedību, var pieņemt lēmumu par spriedumā noteiktā soda izpildīšanu viņam vai par pārbaudes termiņa pagarināšanu uz vienu gadu.

Iesniegumu, nepieprasot krimināllietu, izskata tiesas sēdē, nosacīti notiesātās personas un tās iestādes pārstāvja klātbūtnē, kura kontrolē šīs personas uzvedību.

Ja tiesa noraidījusi iesniegumu par pārbaudes laikā uzlikto pienākumu atcelšanu, to var atkārtoti iesniegt pēc sešiem mēnešiem.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

370.1 pants. Policijas kontroles termiņa samazināšana vai tās atcelšana

Ja notiesātais, kuram kā papildsods piemērota policijas kontrole, brīvības atņemšanas vietā ar priekšzīmīgu uzvedību pierāda, ka viņš ir labojies, rajona (pilsētas) tiesa pēc pamatsoda izciešanas vietas uz cietuma administratīvās komisijas iesnieguma pamata var samazināt šā papildsoda termiņu vai atcelt papildsodu.

Ja notiesātais, kuram kā papildsods piemērota policijas kontrole, papildsoda izciešanas laikā ar priekšzīmīgu uzvedību pierāda, ka viņš ir labojies, rajona (pilsētas) tiesa pēc notiesātā dzīvesvietas uz policijas iestādes iesnieguma pamata var samazināt šā papildsoda termiņu vai atcelt papildsodu.

Iesniegumu izskata tiesas sēdē, piedaloties prokuroram, notiesātās personas uzvedību kontrolējošās policijas iestādes pārstāvim un notiesātajai personai.

(15.01.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

371.pants. Ārstniecības iestādē pavadītā laika ieskaitīšana soda laikā

Ja persona, kas izcieš brīvības atņemšanas sodu vai arestu, bijusi ievietota ārstniecības iestādē, tad šai iestādē pavadīto laiku ieskaita soda laikā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

372.pants. Sprieduma izpildīšana, ja par apsūdzēto ir citi neizpildīti spriedumi

Ja par notiesāto ir vairāki neizpildīti spriedumi, tad pēc sprieduma izpildes iestādes iesnieguma vai prokurora iesnieguma tiesā pēc sprieduma izpildes vietas saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu vai 51.pantu pieņem lēmumu par soda noteikšanu notiesātajam pēc šo spriedumu kopības. Šis lēmums ir pārsūdzams desmit dienu laikā augstākas instances tiesā, kuras lēmums ir galīgs.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

373.pants. Tiesas, kas izšķir ar sprieduma izpildīšanu saistītos jautājumus

Jautājumus par naudas soda samaksas atlikšanu vai sadalīšanu termiņos, par soda izpildīšanu nepilngadīgajam saskaņā ar Krimināllikuma 66.panta otrās daļas prasībām, par sprieduma izpildes atlikšanu saskaņā ar šā kodeksa 362.panta nosacījumiem, kā arī dažādas šaubas un neskaidrības, kas rodas, izpildot spriedumu, izlemj tiesa, kas taisījusi spriedumu.

Ja spriedumu izpilda ārpus tās tiesas darbības rajona, kas taisījusi spriedumu, tad šos jautājumus izlemj vienāda nosaukuma tiesa, bet, ja sprieduma izpildīšanas rajonā šādas tiesas nav, - augstāka tiesa. Šādā gadījumā tiesas lēmuma noraksts tiek nosūtīts tiesai, kas taisījusi spriedumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

374.pants. Ar sprieduma izpildīšanu saistīto jautājumu izlemšanas kārtība

Ar sprieduma izpildīšanu saistītos jautājumus izlemj vienpersoniski vai koleģiāli - atkarībā no tā, kādā sastāvā tiesa taisījusi spriedumu. Tiesas sēdē piedalās prokurors.

Uz tiesas sēdi aicina notiesāto, bet pēc viņa lūguma - arī aizstāvi. Ja jautājums skar sprieduma izpildīšanu civilprasības daļā, aicina arī civilprasītāju. Šo personu neierašanās nav šķērslis lietas izskatīšanai.

Lietas izskatīšana sākas ar tiesneša ziņojumu, pēc tam tiesnesis noklausās tiesas sēdē ieradušos personu paskaidrojumus, prokurora atzinumu un apspriežu istabā pieņem lēmumu.

Visus tiesas lēmumus, kas pieņemti ar sprieduma izpildi saistītajos jautājumos, var pārsūdzēt (iesniegt protestu) desmit dienu laikā augstākas instances tiesā, kuras lēmums ir galīgs.

(20.06.2002. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

375.pants. Sodāmības noņemšanas kārtība

Jautājumu par sodāmības noņemšanu izskata rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis pēc sodu izcietušās personas, tās aizstāvja vai likumiskā pārstāvja lūguma.

Jautājumu par sodāmības noņemšanu personai, kas izcietusi sodu par noziegumiem pret cilvēci, mieru, kara noziegumiem, genocīdu vai par noziegumiem pret valsti, izskata apgabaltiesas krimināllietu tiesas kolēģija pēc personas dzīvesvietas.

Par saņemto lūgumu tiesa paziņo prokuroram. Prokurora neierašanās uz tiesas sēdi nav šķērslis jautājuma izskatīšanai par sodāmības noņemšanu.

Tiesas sēdē obligāti jāpiedalās personai, attiecībā uz kuru tiek izskatīts lūgums par sodāmības noņemšanu. Šai personai ir tiesības uz aizstāvību.

Jautājumu par sodāmības noņemšanu sāk izskatīt ar lūguma nolasišanu. Pēc tam tiesnesis noklausās uzaicināto personu viedokli un pieņem lēmumu apspriežu istabā.

Ja lūgums par sodāmības noņemšanu tiek noraidīts, to var atkārtoti iesniegt ne ātrāk kā pēc gada no dienas, kad pieņemts lēmums par šāda lūguma noraidīšanu.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

375.1 pants. Lūgumu izskatīšana tiesās par labošanas darbu izciešanas laika un nometinājuma kolonijās nostrādātā laika ieskaitīšanu notiesāto vispārējā darba stāžā

Jautājumu par labošanas darbos nostrādātā laika, ja nav bijusi piespriesta brīvības atņemšana, un nometinājuma kolonijās nostrādātā laika ieskaitīšanu notiesātā vispārējā darba stāžā izskata rajona (pilsētas) tiesa pēc sodu izcietušās personas lūguma.

Par saņemto lūgumu tiesa paziņo prokuroram. Prokurora neierašanās uz tiesas sēdi nav šķērslis lūguma izskatīšanai. Lūgumu iesniegušās personas piedalīšanās jautājuma izskatīšanā ir obligāta.

Lūguma izskatīšana sākas ar tiesas sēdes priekšsēdētāja ziņojumu, pēc tam tiesa izskata saņemtos materiālus, noklausās personas paskaidrojumus un prokurora atzinumu. Izskatīdama lūgumu, tiesa konstatē faktus, kas liecina par notiesātā apzinīgu darbu un priekšzīmīgu uzvedību.

Tiesas lēmums sakarā ar lūguma izskatīšanu nav pārsūdzams.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

SEPTĪTĀ SADAĻA

LIKUMĪGĀ SPĒKĀ STĀJUŠOS SPRIEDUMU UN LĒMUMU JAUNA IZSKATĪŠANA

Trīsdesmit pirmā nodaļa

Tiesvedība uzraudzības instancē

(Nodaļa izslēgta ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Trīsdesmit otrā nodaļa

Lietu atjaunošana sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

388.pants. Iemesli lietvedības atjaunošanai krimināllietā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Lietu atjaunošana, kurās ir likumīgā spēkā stājies spriedums vai lēmums, pieļaujama sakarā ar jaunu apstākļu atklāšanu. Par jauniem uzskatāmi šādi apstākļi:

- 1) ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu konstatēta liecinieka liecību vai eksperta atzinuma apzināta nepatiesība, kā arī citu pierādījumu viltojums, uz kuriem pamatots tiesas spriedums vai lēmums;
- 2) ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu konstatēta tiesnešu, prokurora, izmeklētāja vai izziņas izdarītāja noziedzīga ļaunprātība;
- 3) citi apstākļi, kas, taisot spriedumu vai lēmumu, nav bijuši zināmi tiesai un kas paši par sevi vai kopā ar agrāk konstatētiem apstākļiem pierāda, ka notiesātais nav vainīgs vai izdarījis vieglāku vai smagāku noziedzīgu nodarījumu nekā tas, par kuru viņš notiesāts, kā arī pierāda attaisnotā vai tās personas vainu, par kuru lieta bijusi izbeigta.
- 4) ar Satversmes tiesas nolēmumu atzīts par spēkā neesošu normatīvais akts, uz kuru pamatots tiesas nolēmums.

Ja nav iespējams taisīt spriedumu tāpēc, ka notecējis noilgums, izdots amnestijas akts vai apzēlotas atsevišķas personas, vai miris apsūdzētais, tad šā panta 1. un 2.punktā minētos jaunatklātos apstākļus noteic izmeklēšana, kuru izdara šā kodeksa 391.pantā paredzētajā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 20.06.002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

389.pants. Termiņi, kādos var atjaunot tiesvedību krimināllietā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Attaisnojoša sprieduma vai lēmuma par lietas izbeigšanu jauna izskatīšana atļauta tikai likumā noteikto kriminālatbildības noilguma termiņu laikā un ne vēlāk par vienu gadu no jauno apstākļu atklāšanas dienas.

Ja lietā taisīts notiesājošs spriedums, tad, atklājoties apstākļiem, kas norāda, ka konkrētā persona izdarījusi smagāku noziegumu nekā tas, par kuru tā notiesāta, lietu var atjaunot tādā noilguma laikā, kāds noteikts šim - smagākajam noziegumam.

Notiesājoša sprieduma jauna izskatīšana sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem par labu notiesātajam ar termiņiem nav ierobežota.

Notiesātās personas nāve nav par šķērslī tiesvedības atjaunošanai lietā, lai rehabilitētu notiesāto.

390.pants. Tiesvedības ierosināšana krimināllietā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Tiesības uzsākt tiesvedību sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem ir prokuroram.

Iemesls tiesvedības uzsākšanai krimināllietā ir fizisko un juridisko personu, kā arī to pārstāvju pieteikumi, sabiedrības saziņas līdzekļos sniegtā informācija, kā arī informācija, kas iegūta citas krimināllietas izmeklēšanas vai izskatīšanas procesā, ja ir šā kodeksa 388.panta pirmajā daļā noteiktie apstākļi.

Par tiesvedības atjaunošanu krimināllietā prokurors pieņem lēmumu un izdara izmeklēšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, ievērojot šā kodeksa noteikumus.

Ja prokurors atsakās atjaunot tiesvedību sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, par ko saņemts pieteikums, viņš par to pieņem motivētu lēmumu, nosūta pieteicējam lēmuma norakstu, izskaidrojot tiesības pārsūdzēt to amatā augstākam prokuroram.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

391.pants. Prokurora darbības pēc jaunatklāto apstākļu izmeklēšanas pabeigšanas

Ja prokurors, pabeidzis jaunatklāto apstākļu izmeklēšanu krimināllietā, atzīst, ka ir pamats atcelt spriedumu un atjaunot tiesvedību lietā, viņš par to sniedz atzinumu, pamatojot to ar jaunatklāto apstākļu pārbaudē iegūtajiem pierādījumiem.

Atzinumu kopā ar krimināllietu un izmeklēšanas materiāliem, kas iegūti, izmeklējot jaunatklātos apstākļus, prokurors nosūta tiesai saskaņā ar šā kodeksa 392.panta noteikumiem.

Ja prokurors, pabeidzis jaunatklāto apstākļu pārbaudi, atzīst, ka nav pamata atcelt spriedumu jaunatklāto apstākļu dēļ, viņš par to pieņem lēmumu. Norakstu no lēmuma par atteikšanos uzsākt tiesvedību sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem prokurors nosūta pieteicējam, izskaidrojot tiesības pārsūdzēt to amatā augstākam prokuroram.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

392.pants. Tiesas, kas izskata lietas sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Prokurora atzinumu par krimināllietas atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem izskata:

- 1) lietās, kurās spriedumu taisījusi vai lēmumu pieņēmusi rajona (pilsētas) tiesa, - apgabaltiesa;
- 2) lietās, kurās spriedumu taisījusi vai lēmumu pieņēmusi apgabaltiesa, - Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta;
- 3) lietās, kurās spriedumu taisījusi vai lēmumu pieņēmusi Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta, - Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments;
- 4) lietās, kurās lēmumu pieņēmis Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments, - Augstākās tiesas Senāta sēdē pieci senatori, kuri agrāk nav piedalījušies lietas izskatīšanā. Sēdi vada Augstākās tiesas priekšsēdētājs.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

392.1 pants. Kārtība, kādā tiesa izlemj jautājumu par krimināllietas atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Saņēmis lietu ar prokurora atzinumu par jaunatklātiem apstākļiem, tiesnesis nosaka lietas izskatīšanas dienu, par ko tiek paziņots pusēm, vienlaicīgi izskaidrojot pušu tiesības piedalīties tiesas sēdē.

Prokurora piedalīšanās lietas izskatīšanā ir obligāta. Lietas izskatīšanā piedalās prokurors, kurš pieņēmis lēmumu par procesa atjaunošanu, vai amatā augstāks prokurors.

Pušu neierašanās bez attaisnojoša iemesla, ja tām ir savlaicīgi paziņots par lietas izskatīšanas laiku un vietu, nav šķērslis lietas izskatīšanai.

Notiesātajam, kas atrodas apcietinājumā, pēc viņa lūguma jānodrošina piedalīšanās lietas izskatīšanā.

Lietas izskatīšana šā kodeksa 392.pantā minētajās tiesās notiek šā kodeksa 460.pantā noteiktajā kārtībā.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

392.2 pants. Tiesas lēmumi, izskatot lietu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Izskatījusi lietu sakarā ar prokurora atzinumu, tiesa pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) atcelt spriedumu vai lēmumu un nodot lietu jaunai pirmstiesas izmeklēšanai vai iztiesāšanai;
- 2) atcelt spriedumu vai lēmumu un izbeigt lietu;
- 3) noraidīt prokurora atzinumu un atstāt negrozītu tiesas nolēmumu.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

393.pants. Tiesvedība pēc lietas atjaunošanas sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Pēc lietas atjaunošanas sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem pirmstiesas izmeklēšana un lietas iztiesāšana, kā arī sekojošā tiesas sprieduma pārsūdzība notiek uz vispārējiem pamatiem.

Iztiesājot krimināllietu, kurā spriedums atcelts sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, pirmās instances tiesu nesaista sods, kas bijis noteikts atceltajā spriedumā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994. likumu, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Trīsdesmit otrā A nodaļa

Lietu izskatīšana sakarā ar būtiskiem materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem

(Nodaļa 20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

393.1 pants. Nolēmumi, kurus var izskatīt no jauna

Likumīgā spēkā stājušos spriedumu un lēmumu var izskatīt no jauna, ja tie nav skatīti kasācijas kārtībā, pēc šā kodeksa 393.2 pantā minēto personu pieteikuma vai protesta.

Jebkuru likumīgā spēkā stājušos spriedumu un lēmumu var izskatīt no jauna, ja starptautiska tiesas institūcija tiesas nolēmumu atzinusi par neatbilstošu Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

Likumīgā spēkā stājušos spriedumu un lēmumu var izskatīt no jauna krimināllietās, kurās piemērojams likums "Par nelikumīgi represēto personu rehabilitāciju".

393.2 pants. Personas, kurām ir tiesības iesniegt pieteikumu vai protestu

Pieteikumu par sprieduma vai lēmuma izskatīšanu no jauna notiesātās personas, attaisnotās personas interesēs vai tās personas interesēs, pret kuru ar tiesas lēmumu krimināllieta izbeigta, var iesniegt advokāts.

Ģenerālprokurors un Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokurors var iesniegt protestu pēc savas iniciatīvas.

Ģenerālprokurors var iesniegt protestu gadījumos, kas norādīti šā kodeksa 393.1 panta otrajā daļā.

Augstākās tiesas priekšsēdētājs un viņa vietnieki var iesniegt protestu šā kodeksa 393.1 panta trešajā daļā paredzētajos gadījumos.

Pieteikuma vai protesta iesniedzējam ir tiesības to atsaukt līdz lietas izskatīšanas sākumam. Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokurora protestu var atsaukt arī ģenerālprokurors.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

393.3 pants. Pieteikuma vai protesta iesniegšanas pamats

Šā kodeksa 393.2 panta pirmajā un otrajā daļā minētās personas pieteikumu vai protestu var iesniegt, ja:

- 1) nolēmumu taisījis nelikumīgs tiesas sastāvs vai lietu izspriedusi zemāka līmeņa tiesa un tādējādi ir taisīts nelikumīgs spriedums;
- 2) dienesta izmeklēšanā konstatēts, ka nolēmumu kāds no tiesnešiem nav parakstījis tāpēc, ka likumā noteiktajā kārtībā nav piedalījies nolēmuma taisīšanā;
- 3) šā kodeksa 450. vai 451.pantā minētie pārkāpumi noveduši pie nelikumīgas tiesājamā stāvokļa pasliktināšanas.

393.4 pants. Pieteikuma un protesta forma

Pieteikums vai protests iesniedzams rakstveidā Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentam.

Pieteikumā vai protestā jānorāda un jāmotivē sprieduma vai lēmuma pārsūdzēšanas pamats, kas minēts šā kodeksa 393.3 pantā.

393.5 pants. Pieteikuma vai protesta iesniegšanas termiņi

Pieteikuma vai protesta iesniegšanai atbilstoši šā kodeksa 393.3 panta nosacījumiem termiņa ierobežojumu nav.

393.6 pants. Krimināllietas izprasišana pārbaudei

Augstākās tiesas priekšsēdētājs un Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta senatori var izprasīt krimināllietu no jebkuras tiesas, lai izlemtu jautājumu par pieteikuma vai prokurora protesta izskatīšanu.

Ģenerālprokurors un Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokurors var izprasīt krimināllietu no jebkuras tiesas, lai izlemtu jautājumu par protesta iesniegšanu.

Šā kodeksa 393.² panta pirmajā daļā minētajām personām un to intereses pārstāvošajam advokātam, lai sagatavotu pieteikumu, ir tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem tajā institūcijā, kurā krimināllieta atrodas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

393.7 pants. Nolēmumu izpildes apturēšana

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments, ja tas pieņēmis izskatīšanai pieteikumu vai protestu, var atlikt un apturēt sprieduma vai lēmuma izpildi līdz to jaunai izskatīšanai.

393.8 pants. Nolēmumu jauna izskatīšana tiesā

Pieteikumus un protestus par spriedumiem un lēmumiem, kas stājušies likumīgā spēkā, izskata Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments šā kodeksa 456. - 460.pantā noteiktajā kārtībā, izņemot 458.panta sestās daļas nosacījumu.

Gadījumos, kas minēti šā kodeksa 393.1 panta otrajā daļā, ja nolēmumu pieņēmis Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments, lietu izskata Augstākās tiesas Senāta sēdē pieci senatori, kuri agrāk nav piedalījušies lietas izskatīšanā. Sēdi vada Augstākās tiesas priekšsēdētājs vai kāds no viņa vietniekiem, kurš agrāk nav piedalījies lietas izskatīšanā.

393.9 pants. Nolēmumu jaunas izskatīšanas robežas

Tiesa, izskatot pieteikumu vai protestu, pārbauda spriedumu vai lēmumu apstrīdētajā daļā.

Tiesa var pārbaudīt spriedumu un lēmumu arī pilnā apjomā un attiecībā uz visiem notiesātajiem, ja ir pamats nolēmuma atcelšanai par tādiem likuma pārkāpumiem, kas noveduši pie lietas nepareizas izspiešanas.

393.10 pants. Lēmumi, kas pieņemti pieteikumu un protestu izskatīšanas rezultātā

Pieteikuma vai protesta izskatīšanas rezultātā var pieņemt vienu no lēmumiem, kas norādīti šā kodeksa 461.pantā.

Lēmuma saturam jāatbilst šā kodeksa 462.panta prasībām.

ASTOTĀ SADAĻA

TIESVEDĪBA MEDICĪNISKA RAKSTURA PIESPIEDU LĪDZEKĻU PIELIETOŠANAI

Trīsdesmit trešā nodaļa

Tiesvedība medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu pielietošanai

394.pants. Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšana

Krimināllikuma 68.pantā paredzētos medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus tiesa šajā nodaļā noteiktajā kārtībā nosaka personām, kuras izdarījušas Krimināllikumā paredzētos nodarījumus, atrodoties nepieskaitāmības stāvoklī, vai kurām pēc noziedzīga nodarījuma vai sprieduma taisīšanas radušies tādi psihiski traucējumi, kas atņēmuši tām spēju saprast savu darbību vai vadīt to, ja šīs personas pēc izdarītā nodarījuma rakstura un sava psihiskā stāvokļa ir bīstamas sabiedrībai.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

395.pants. Pirmstiesas izmeklēšana

Lietās par Krimināllikumā paredzētajiem nodarījumiem, ko izdarījušas personas, atrodoties nepieskaitāmības stāvoklī, kā arī par tādu personu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kurām psihiski traucējumi radušies pēc to izdarīšanas, pirmstiesas process ir obligāts un notiek, ievērojot šajā kodeksā noteikto vispārējo kārtību, kā arī šīs nodaļas noteikumus.

Ja parastā kārtībā ierosinātas krimināllietas izmeklēšanas gaitā ir noskaidroti šā panta pirmajā daļā minētie iemesli medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai vai ir saņemts tiesu psihiatriskās ekspertīzes atzinums par šo iemeslu esamību, prokurors 10 dienu laikā pieņem motivētu lēmumu par procesa uzsākšanu medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai un, ja nepieciešams, krimināllietu izdala atsevišķā lietvedībā saskaņā ar šā kodeksa 131.panta noteikumiem. Lēmums ir pārsūdzams šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

Pēc lēmuma pieņemšanas atceļ lēmumu par šā panta pirmajā daļā minētās personas saukšanu pie kriminālatbildības un drošības līdzekļa piemērošanu.

Ja personai, kas izdarījusi Krimināllikumā paredzētu nodarījumu, psihiski traucējumi radušies pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas un tā rezultātā saskaņā ar eksperta atzinumu šī persona nevar piedalīties izmeklēšanas darbību veikšanā pirmstiesas procesā, prokurors par to sastāda protokolu, kuru paraksta aizstāvis un šīs personas likumiskais pār-stāvis.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

395.1 pants. Apstākļi, kas noskaidrojami pirmstiesas izmeklēšanā

Pirmstiesas izmeklēšanā par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu noskaidro:

- 1) Krimināllikumā paredzētā nodarījuma izdarīšanas apstākļus;

- 2) vai Krimināllikumā paredzēto nodarījumu vai noziedzīgo nodarījumu izdarījusi pārbaudāmā persona;
- 3) vai Krimināllikumā paredzētā nodarījuma izdarīšanas laikā šī persona slimojusi ar psihiskiem traucējumiem, kuru dēļ vai garīgas atpalcības dēļ tā nav varējusi saprast savu darbību vai to vadīt, kā arī tās saslīmšanas laiku un raksturu;
- 4) apstākļus, kas nepieļauj soda piemērošanu, ja personai psihiski traucējumi radušies pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas;
- 5) pārbaudāmo personu raksturojošos datus;
- 6) Krimināllikumā paredzētā nodarījuma vai noziedzīgā nodarījuma rezultātā nodarītā zaudējuma raksturu un apmēru.

Tiesa var pieņemt lēmumu par Krimināllikuma 68.pantā paredzēto medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu, ja noskaidroti šā panta pirmajā daļā norādītie apstākļi.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

395.2 pants. Tiesu psihiatriskā ekspertīze

Prokurors vai tiesa nosaka tiesu psihiatrisko ekspertīzi aizdomās turētajam, apsūdzētajam vai tiesājamam, ja lietā ir pietiekamas ziņas par to, ka attiecīgā persona izdarījusi Krimināllikumā paredzēto nodarījumu nepieskaitāmības vai ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī vai tai radušies psihiski traucējumi pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas.

Tiesu psihiatriskā ekspertīze lietās par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu ir obligāta.

Nosakot tiesu psihiatrisko ekspertīzi, nepieciešams noskaidrot šā kodeksa 395.1 panta 3. un 4.punktā norādītos apstākļus, uzdodot ekspertam konkrētus jautājumus.

Ja lietā ir pamats uzskatīt, ka noziedzīgu nodarījumu persona izdarījusi ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī, papildus tiesu psihiatriskajai ekspertīzei var noteikt arī tiesu psiholoģisko, tiesu medicīnisko ekspertīzi vai komplekso ekspertīzi.

Nosakot tiesu psihiatrisko vai citu ekspertīzi, ievērojami šā kodeksa noteikumi.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

395.3 pants. Pirmstiesas izmeklēšanas apturēšana sakarā ar personas ievietošanu ārstniecības iestādē

Ja personai psihiski traucējumi radušies pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas un tā rezultātā saskaņā ar eksperta atzinumu šī persona nevar piedalīties pirmstiesas procesā un tai nepieciešama ārstēšana, prokurors pieņem lēmumu par šīs personas ievietošanu ārstniecības iestādē. Lēmumu par personas ievietošanu ārstniecības iestādē līdz ar lietas materiāliem prokurors nosūta tiesai. Tiesa, piedaloties prokuroram, pieņem lēmumu par šīs personas ievietošanu ārstniecības iestādē vai noraida prokurora lēmumu. Saņēmis tiesas lēmumu par personas ievietošanu ārstniecības iestādē, prokurors aptur izmeklēšanu.

Saņēmis no ārstniecības iestādes atzinumu, ka persona ir izārstēta un izmeklēšanu iespējams turpināt, prokurors atjauno procesu un pabeidz pirmstiesas izmeklēšanu saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem.

Ja saskaņā ar eksperta atzinumu persona nav izārstējama un tai nepieciešams piemērot vienu no Krimināllikuma 68.pantā paredzētajiem medicīniska rakstura piespiedu līdzekļiem, prokurors pabeidz procesu medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

395.4 pants. Personas piedalīšanās izmeklēšanas darbību veikšanā pirmstiesas izmeklēšanas gaitā

Ja persona sava veselības stāvokļa dēļ var piedalīties izmeklēšanas darbību veikšanā, prokurors pieņem lēmumu par tās piedalīšanos pirmstiesas izmeklēšanā.

Šā panta pirmajā daļā noteiktajos gadījumos personai, attiecībā uz kuru tiek izdarīts pirmstiesas process medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai, ir tiesības zināt, par kādu Krimināllikumā paredzētu nodarījumu vai noziedzīgu nodarījumu notiek process, dot liecības, iesniegt pierādījumus, pieteikt lūgumus, iepazīties ar visiem lietas materiāliem pēc pirmstiesas procesa

pabeigšanas, piedalīties lietas izskatīšanā tiesā, pieteikt noraidījumus, iesniegt sūdzības par prokurora un tiesas darbībām un lēmumiem.

Šā panta otrajā daļā norādītās tiesības prokurors izskaidro personai un paziņo lēmumu par pirmstiesas procesu medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai.

Par šo tiesību izskaidrošanu prokurors sastāda protokolu, kuru paraksta pārbaudāmā persona, tās aizstāvis un likumiskais pārstāvis.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

396.pants. Aizstāvja un likumiskā pārstāvja piedalīšanās procesā

Aizstāvja un likumiskā pārstāvja piedalīšanās lietās par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu ir obligāta.

Aizstāvis un likumiskais pārstāvis lietā piedalās no brīža, kad tiek konstatēta personas saslimšana ar psihiskiem traucējumiem, vai no brīža, kad lietā tiek noteikta tiesu psihiatriskā ekspertīze, ja aizstāvis un likumiskais pārstāvis saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem lietā nav piedalījies jau iepriekš citu iemeslu dēļ.

Ja krimināllietas izmeklēšanas gaitā persona tiek izārstēta un ar tiesu psihiatriskās ekspertīzes atzinumu atzīta par pieskaitāmu, jautājumu par aizstāvja un likumiskā pārstāvja piedalīšanos lietā izlemj prokurors saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

396.1 pants. Drošības līdzekļa atcelšana

Ja ir noskaidrots, ka aizdomās turētais vai apsūdzētais slimo ar psihiskiem traucējumiem vai tie viņam radušies pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas, izraudzītais drošības līdzeklis jāatceļ.

Ja persona sakarā ar saslimšanu ir bīstama sabiedrībai, tiesnesis ar savu lēmumu var šo personu ievietot psihiatriskajā slimnīcā līdz tiesas lēmuma pieņemšanai par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

396.2 pants. Iepazīstināšana ar krimināllietas materiāliem

Ja prokurors atzīst savāktos lietas materiālus par pietiekamiem lēmuma pieņemšanai par lietas nosūtīšanu tiesai medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai, viņš paziņo personai, kura izdarījusi Krimināllikumā paredzētu nodarījumu, tās aizstāvim un likumiskajam pārstāvim, ka viņiem ir tiesības iepazīties ar visiem lietas materiāliem.

Ja šī persona sava psihiskā stāvokļa dēļ nevar piedalīties izmeklēšanas darbību veikšanā, par ko šā kodeksa 395.pantā noteiktajā kārtībā prokurors ir sastādījis protokolu, tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem izskaidro tās aizstāvim un likumiskajam pārstāvim. Aizstāvja un likumiskā pārstāvja iepazīstināšana ar krimināllietas materiāliem ir obligāta.

Tiesības iepazīties ar lietas materiāliem prokurors izskaidro arī cietušajam, civilprasītājam, civilatbildētājam vai viņu pārstāvjiem un iepazīstina viņus ar lietas materiāliem, ja viņi ir pieteikuši attiecīgu lūgumu.

Iepazīšanās ar krimināllietas materiāliem, lūgumu un papildinājumu pieteikšana, to izskatīšana notiek šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

397.pants. Pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšana

Pirmstiesas izmeklēšanu lietās par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu prokurors pabeidz, pieņemot lēmumu par lietas nosūtīšanu tiesai Krimināllikuma 68.pantā norādīto medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai.

Ja krimināllietā bez šīs personas ir vēl citi apsūdzētie, prokurors pirmstiesas izmeklēšanu pret viņiem pabeidz šajā kodeksā noteiktajā kārtībā, sastādot apsūdzības rakstu.

Ja nepieciešams, prokurors lietu izdala atsevišķā lietvedībā saskaņā ar šā kodeksa 131.panta noteikumiem.

Ja persona, kas izdarījusi Krimināllikumā paredzētu nodarījumu, pēc nodarījuma rakstura un sava psihiskā stāvokļa nav bīstama sabiedrībai, bet slimo ar psihiskiem traucējumiem, prokurors, izbeigdams krimināllietu, paziņo par šo personu vietējām ārstniecības iestādēm.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

397.1 pants. Lēmums par krimināllietas nosūtīšanu tiesai

Lēmumu par krimināllietas nosūtīšanu tiesai medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai pieņem prokurors pēc šā kodeksa 396.2 pantā paredzēto prasību izpildes.

Lēmumu sastāda saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem. Turklāt lēmumā norāda apstākļus, kas noskaidroti izmeklēšanā, pamatu medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai, aizstāvja vai citu procesa dalībnieku lūgumus, kas pieteikti šā kodeksa 396.2 panta kārtībā, to izskatīšanas rezultātus, kā arī citus apstākļus.

Lēmumam pievieno uz tiesas sēdi aicināmo personu sarakstu, izziņu par personas atrašanās ilgumu apcietinājumā vai ārstniecības iestādē, par lietiskajiem pierādījumiem un to glabāšanas vietu, par civilprasību un līdzekļiem, kas izmantoti tās nodrošināšanai, kā arī par šā kodeksa 92.pantā paredzētajiem tiesu izdevumiem.

Lēmumu paraksta prokurors, kas to pieņēmis, un kopā ar krimināllietu un lietiskajiem pierādījumiem nosūta tiesai pēc piekritības, un paziņo par to ieinteresētajām personām.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

398.pants. Tiesas sēdes sagatavošana

Saņemot no prokurora krimināllietu ar lēmumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu, tiesnesis izlemj jautājumu par lietas izskatīšanu tiesas sēdē un paziņo par to prokuroram, aizstāvim un likumiskajam pārstāvim, kā arī izlemj jautājumu par citām uz tiesas sēdi aicināmām personām. Tiesnesis var dot rīkojumu uz tiesas sēdi nogādāt arī personu, attiecībā uz kuru izskata lietu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu pielietošanu, ja to pieļauj šīs personas psihisko traucējumu raksturs.

Ja tiesnesis atzīst, ka ir pamats lietas izbeigšanai vai lēmums nav sastādīts atbilstoši šā kodeksa noteikumiem, viņš nosaka šīs krimināllietas izskatīšanu rīcības sēdē saskaņā ar šā kodeksa 223.-228.panta noteikumiem.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

399.pants. Krimināllietas izskatīšana tiesas sēdē

Krimināllietu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu izskata slēgtā tiesas sēdē, piedaloties prokuroram, aizstāvim un likumiskajam pārstāvim, ekspertam psihiatram, bet 398.panta pirmajā daļā noteiktajos gadījumos - arī personai, attiecībā uz kuru tiek izskatīta lieta. Apelācijas instances tiesā ekspertu uzaicina pēc tiesas ieskata.

Tiesas izmeklēšana sākas, prokuroram nolasot lēmumu par krimināllietas nosūtīšanu tiesai medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai.

Tiesas sēdē noprātina cietušo, lieciniekus, pārbauda citus pierādījumus, noklausās eksperta atzinumu par personas psihisko stāvokli, kā arī izdara citas darbības, izlemjot jautājumu, vai persona izdarījusi Krimināllikumā paredzēto nodarījumu un vai tai ir piemērojami medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi.

Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu apsūdzētajam, kam psihiski traucējumi radušies pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, tiesa izskata šajā kodeksā noteiktajā kārtībā, vienlaicīgi pārbaudot pierādījumus par apsūdzētā vainu.

Pēc lietas apstākļu noskaidrošanas tiesa noklausās prokurora atzinumu, cietušā, likumiskā pārstāvja un aizstāvja viedokli. Pēc tam tiesa pieņem lēmumu apspriežu istabā.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

400.pants. Krimināllietas izlemšana tiesā

Pieņemot lēmumu, tiesa izlemj šādus jautājumus:

- 1) vai izdarīts Krimināllikumā paredzētais nodarījums;
- 2) vai šo nodarījumu izdarījusi persona, attiecībā uz kuru tiek izskatīta lieta;
- 3) vai persona Krimināllikumā paredzēto nodarījumu izdarījusi nepieskaitāmības stāvoklī un vai tai ir psihiski traucējumi lēmuma pieņemšanas brīdī;
- 4) vai personai psihiski traucējumi radušies pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, vai šī saslimšana nav pārejoša un tāpēc lietas izskatīšana ir apturama;
- 5) vai persona ir bīstama sabiedrībai un kādi medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi tai nosakāmi.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

401.pants. Tiesas lēmums

Atzīstot, ka tiesai nodotā persona nepieskaitāmības stāvoklī izdarījusi Krimināllikumā paredzētu nodarījumu vai ka personai psihiski traucējumi radušies pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, saskaņā ar Krimināllikuma 13.pantu tiesa pieņem lēmumu par šīs personas atbrīvošanu no kriminālatbildības un soda un nosaka vienu no Krimināllikuma 68.pantā paredzētajiem medicīniska rakstura piespiedu līdzekļiem.

Ja persona pēc izdarītā nodarījuma rakstura un sava psihiskā stāvokļa nav bīstama sabiedrībai, tiesa var nodot to tuvinieku vai citu personu gādībā, kuras veic slimnieku kopšanu, un ārstniecības iestādes uzraudzībā pēc dzīvesvietas.

Atzinusi, ka personai nepieskaitāmība nav konstatēta, tiesa ar savu lēmumu nodod lietu prokuroram pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanai šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

Atzinusi, ka pārbaudāmās personas piedalīšanās noziedzīgajā nodarījumā nav pierādīta, vai noskaidrojusi apstākļus, kuri saskaņā ar šā kodeksa 5.panta noteikumiem nepieļauj tiesvedību lietā, tiesa pieņem lēmumu par lietas izbeigšanu un paziņo par to ārstniecības iestādei, kurā persona ārstējas.

Atzīstot, ka persona, attiecībā uz kuru tiek izskatīta lieta, nav izdarījusi Krimināllikumā paredzētu nodarījumu vai noziedzīgu nodarījumu, bet to izdarījusi cita persona, tiesa izbeidz lietu attiecībā uz šo personu un lietu nosūta prokuroram vainīgās personas noskaidrošanai un pirmstiesas procesa pabeigšanai.

Lēmuma rezolutīvajā daļā tiesa nosaka rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem, rīcību ar mantu, kurai uzlikts arests, procesuālo izdevumu piedziņu un izskaidro tiesas lēmuma pārsūdzēšanas kārtību un termiņus.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

402.pants. Sūdzības un protesta iesniegšana par tiesas lēmumu

Tiesas lēmumu var pārsūdzēt tās personas aizstāvis vai likumiskais pārstāvis, par kuru pieņemts lēmums, cietušais vai viņa pārstāvis, civilprasītājs, civiltālbildētājs vai viņu pārstāvji, kā arī persona pati, ja par to šā kodeksa 395.4 pantā noteiktajā kārtībā ir pieņemts prokurora lēmums.

Prokurors var iesniegt protestu.

Tiesas lēmumu var pārsūdzēt un protestu iesniegt apelācijas vai kasācijas kārtībā 10 dienu laikā no tā pasludināšanas brīža.

Sūdzības un protesti izskatāmi šā kodeksa 36. un 37.nodaļā noteiktajā kārtībā.

(14.10.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

402.1 pants. Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanas vai grozīšanas pamats

Ja zudusi nepieciešamība pielietot tiesas noteikto medicīniska rakstura piespiedu līdzekli sakarā ar to, ka persona, kurai šis līdzeklis noteikts, izveseļojusies vai mainījies tās veselības stāvoklis, tiesa lemj par noteiktā medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu vai grozīšanu.

Jautājumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu vai grozīšanu, pamatojoties uz ārsta komisijas atzinumu, izskatīšanai tiesā ierosina tās ārstniecības iestādes vadītājs, kurā ārstējas persona.

Iesniegumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu vai grozīšanu tiesai var nosūtīt arī prokurors. Iesniegumu tiesai prokurors nosūta kopā ar ārstniecības iestādes atzinumu un citiem dokumentiem, kas nepieciešami jautājuma izskatīšanai.

Šā panta pirmās, otrās un trešās daļas noteikumus piemēro arī attiecībā uz personu, kurai psihiski traucējumi radušies pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

403.pants. Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanas vai grozīšanas kārtība

Lietu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu vai grozīšanu izlemj tiesa, kas pieņēmusi lēmumu par tā piemērošanu, vai tiesa, kuras darbības teritorijā atrodas ārstniecības iestāde, kas veic piespiedu ārstēšanu. Tiesas sēdē piedalās prokurors, aizstāvis un likumiskais pārstāvis.

Uz tiesas sēdi uzaicina puses, ārstniecības iestādes pārstāvi, kā arī personas, kas ierosinājušas vai lūgušas izskatīšanu.

Ja tiesa šaubās par ārstu komisijas atzinumu, tā var noteikt tiesu psihiatrisko ekspertīzi un papildus pieprasīt medicīnas vai citus dokumentus, kā arī veikt citas darbības.

Pēc apstākļu pārbaudes tiesa uzklausa prokurora atzinumu un aizstāvja viedokli.

Par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu vai grozīšanu, kā arī atteikšanos to darīt tiesa pieņem lēmumu un izskaidro tā pārsūdzēšanas kārtību saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem.

Iesnieguma atkārtota izskatīšana tiesā pieļaujama ne ātrāk kā sešu mēnešu laikā no brīža, kad tiesa noraidījusi lūgumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu vai grozīšanu.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

404.pants. Krimināllietas atjaunošana par personu, kurai noteikts medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis

Ja persona, kurai psihiski traucējumi radušies pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, atzīta par veselu, tiesa šā kodeksa 403.panta kārtībā pieņem lēmumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu un lietu nosūta prokuroram pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanai.

Ārstniecības iestādē pavadīto laiku ieskaita apcietinājuma termiņā.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

405.pants. Hronisko alkoholiķu un narkomānu piespiedu ārstēšana

(Izslēgts ar 05.02.1992. likumu)

DEVĪTĀ SADAĻA

SAĪSINĀTAIS PROCESS

(Sadaļa 27.04.1993. likuma redakcijā)

Trīsdesmit ceturtā nodaļa

Saisinātais process

406.pants. Saisinātā procesa piemērošana

Saisināto procesu var piemērot lietās par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziegumiem, ja sākotnējos materiālos par šiem nodarījumiem ir ziņas par personu, kas tos izdarījusi.

Saīsināto procesu var piemērot arī lietās par smagiem noziegumiem, kas nav saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu vai nav izraisījuši smagas sekas.

Saīsinātais process netiek piemērots:

- 1) (izslēgts ar 14.10.1998. likumu);
- 2) (izslēgts ar 15.02.2001. likumu);
- 3) privātsūdzību lietās;
- 4) (izslēgts ar 15.02.2001. likumu);
- 5) lietās, kurās pirmstiesas procesu tā sarežģītības dēļ nevar pabeigt divdesmit dienu laikā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998., 15.02.2001., 20.06.2001. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

407.pants. Saīsinātā procesa kārtība

Saīsinātais process tiek veikts Latvijas kriminālprocesa kodeksā noteiktajā kārtībā, izņemot šās nodaļas pantos paredzēto kārtību.

408.pants. Saīsinātā procesa izdarītāji un termiņi

Pirmstiesas procesu veic izziņas iestāde un prokurors.

Tas jāpabeidz divdesmit dienu laikā no brīža, kad izziņas iestāde saņem materiālus, pieteikumus vai paziņojumus par izdarītu vai gatavojamu noziedzīgu nodarījumu un šā kodeksa 109.pantā noteiktajā termiņā iegūst ziņas par personu, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu. Desmit dienu laikā izziņas iestādei jāiesniedz šie materiāli prokuroram, kuram desmit dienu laikā jāpieņem lēmums saskaņā ar šā kodeksa 410.panta noteikumiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

409.pants. Izziņas iestādes pilnvaras

Izziņas iestāde, neierosinot krimināllietu, noskaidro izdarītā noziedzīgā nodarījuma apstākļus, ar noziedzīgu nodarījumu nodarītā kaitējuma raksturu un apmēru, kā arī personas, par kurām ir ziņas, ka tās izdarījušas noziedzīgu nodarījumu. Ja nepieciešams, izziņas iestāde izdara notikuma vietas apskati; pieņem no personas, par kuru ir ziņas, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, rakstveida paskaidrojumus; noskaidro noziedzīga nodarījuma aculieciniekus un citas personas, kuras var sniegt ziņas par izdarīto noziedzīgu nodarījumu, pieņem no tām rakstveida vai mutvārdu paskaidrojumus, turklāt mutvārdu paskaidrojumus ierakstot aptaujas anketā; pieprasa izziņu par tās personas sodāmību, par kuru ir ziņas, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kā arī citus materiālus, kam ir nozīme lietas izlemšanā.

Personai, par kuru ir ziņas, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, tiek izskaidrota saīsinātā procesa būtība, no tās ņem parakstu par obligātu ierašanos pēc izziņas iestādes, prokurora un tiesneša izsaukuma un šai personai izskaidro neierašanās sekas.

Noskaidrojusi šā panta pirmajā daļā minētos apstākļus, izziņas iestāde sastāda ziņojumu par noziedzīgu nodarījumu, kurā norāda: kad, kur un kas sastādījis ziņojumu; tās personas vārdu, uzvārdu, personas kodu, dzimšanas gadu, mēnesi un dienu, par kuru ir ziņas, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu; nodarījuma īsu aprakstu (vietu, laiku, veidu, motīvus, sekas un citus apstākļus) un tā kvalifikāciju pēc Krimināllikuma panta.

Izziņas iestādes ziņojumu par izdarīto noziedzīgu nodarījumu paraksta izziņas iestādes priekšnieks vai viņa vietnieks un kopā ar visiem materiāliem nosūta prokuroram.

Ja izziņas iestādes priekšnieks vai viņa vietnieks atzīst, ka materiālos nav pietiekamu ziņu, ka persona izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, vai ir konstatēti šā kodeksa 406.panta trešajā daļā minētie apstākļi, viņš ierosina krimināllietu un nodod to izziņas vai pirmstiesas izmeklēšanas izdarīšanai vispārējā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.06.1994., 14.10.1998. un 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

410.pants. Prokurora pilnvaras

Saņēmis izziņas iestādes ziņojumus un materiālus par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, prokurors izskata tos un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) ja ir pietiekams pamats apsūdzībai noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, - ierosina kriminālvajāšanu un virza krimināllietu tiesai;
- 2) atzinis, ka noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļi noskaidroti nepilnīgi vai ir konstatēti šā kodeksa 406.panta otrajā daļā minētie apstākļi, ierosina krimināllietu vai atdod atpakaļ materiālus jautājuma izlemšanai par krimināllietas ierosināšanu vispārējā kārtībā;
- 3) ja ir šā kodeksa 5.pantā paredzētie nosacījumi, - atsaka ierosināt krimināllietu un kriminālvajāšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

411.pants. Lēmums par kriminālvajāšanas ierosināšanu

Lēmums par kriminālvajāšanas ierosināšanu vienlaikus ir krimināllietas ierosināšanas akts.

Prokurors lēmumā par kriminālvajāšanas ierosināšanu:

- 1) norāda tās personas, vārdu, uzvārdu, personas kodu, dzimšanas gadu, mēnesi un dienu, par kuru ir ziņas, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu;
- 2) norāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļus (vietu, laiku, veidu, motīvus, sekas un citus lietas apstākļus);
- 3) norāda noziedzīga nodarījuma kvalifikāciju pēc Krimināllikuma;
- 4) izlemj par personas, par kuru ir ziņas, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, saukšanu pie kriminālatbildības kā apsūdzēto, sniedzot apsūdzības formulējumu un norādot attiecīgo Krimināllikuma pantu;
- 5) izlemj par drošības līdzekļa izraudzīšanu;
- 6) izlemj par personas, kurai ar noziedzīgo nodarījumu nodarīts kaitējums, atzīšanu par cietušo;
- 7) ja ir pietiekams pamats, pieņem lēmumu par lietas nosūtīšanu tiesai pēc piekritības, pievienojot tam uz tiesas sēdi izsaukamo personu sarakstu.

Pēc kriminālvajāšanas ierosināšanas prokurors iepazīstina personu, par kuru ir ziņas, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, ar apsūdzības būtību un noprātina to, bet nepieciešamības gadījumā 408.panta otrajā daļā norādītajā termiņā izdara attiecīgās izmeklēšanas darbības vai uzdod to izdarīšanu izziņas iestādei.

Par kriminālvajāšanas ierosināšanu pieņemtā lēmuma norakstu izsniedz personai, pret kuru ierosināta krimināllietā par noziedzīgu nodarījuma izdarīšanu, un cietušajam, izskaidrojot viņiem šajā kodeksā noteiktās tiesības un pienākumus.

Ja pēc kriminālvajāšanas ierosināšanas mainās apsūdzības apjoms, prokurors uzrāda jaunu apsūdzību un noprātina apsūdzēto, izsniedzot viņam apsūdzības norakstu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

412.pants. Aizstāvja piedalīšanās

Aizstāvis piedalās lietā no brīža, kad prokurors pieņēmis lēmumu par kriminālvajāšanas ierosināšanu.

Lietās par nepilngadīgo noziedzīgiem nodarījumiem un par tādu personu noziedzīgiem nodarījumiem, kuras ir mēmas, kurlas, aklas vai kuras savu fizisko vai psihisko trūkumu dēļ nespēj pašas īstenot savas tiesības uz aizstāvību, aizstāvis piedalās no brīža, kad minētās personas, par kurām ir ziņas, ka tās izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, sniedz paskaidrojumus par tā izdarīšanas apstākļiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 15.02.2001. likumu, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

413.pants. Iepazīšanās ar visiem lietas materiāliem

Apsūdzētajam, viņa aizstāvim, likumiskajam pārstāvim, cietušajam un viņa pārstāvim, kā arī tās juridiskās personas pārstāvim, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, ir tiesības iepazīties ar visiem krimināllietas materiāliem no brīža, kad prokurors pieņēmis lēmumu lietu virzīt tiesai.

Šīs personas ar visiem krimināllietas materiāliem iepazīstina prokurors, par ko sastāda protokolu.

Pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem prokurors un apsūdzētais var vienoties par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesas izmeklēšanā.

Ja pēc iepazīšanās ar krimināllietas materiāliem tiek pieteikti lūgumi vai iesniegumi, prokurors tos izskata un pieņem lēmumu par to apmierināšanu vai noraidīšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. un 20.06.2002. likumu, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

414.pants. Nodošana tiesai

Lēmumu par apsūdzētā nodošanu tiesai tiesnesis pieņem vienpersoniski rīcības sēdē ne vēlāk kā desmit dienu laikā no brīža, kad lieta saņemta tiesā.

Par rīcības sēdes laiku un vietu tiesnesis jāpaziņo apsūdzētajam, viņa aizstāvim, likumiskajam pārstāvim, cietušajam un viņa pārstāvim, kā arī tās juridiskās personas pārstāvim, kurai ar noziedzīgo nodarījumu nodarīts kaitējums, tas ir personām, kurām ir tiesības piedalīties rīcības sēdē.

Prokurora piedalīšanās rīcības sēdē ir obligāta.

Uz rīcības sēdi tiesnesis var uzaicināt apsūdzēto, viņa aizstāvi, likumisko pārstāvi, cietušo un viņa pārstāvi, kā arī tās juridiskās personas pārstāvi, kurai ar noziedzīgo nodarījumu nodarīts kaitējums.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

415.pants. Tiesneša lēmumi rīcības sēdē

Rīcības sēdē tiesnesis var pieņemt vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) par apsūdzētā nodošanu tiesai;
- 2) par lietas nodošanu izmeklēšanas izdarīšanai vispārējā kārtībā;
- 3) par lietas apturēšanu, pamatojoties uz šā kodeksa 198.pantu;
- 4) par lietas izbeigšanu, pamatojoties uz šā kodeksa 5.pantu vai Krimināllikuma 58.pantu.

Turklāt tiesnesis var pieņemt lēmumu par attiecīgās personas atzīšanu par cietušo, civilprasītāju, civilatbildētāju, par drošības līdzekļa pielietošanu apsūdzētajam vai tā grozīšanu. Šie lēmumi tiek norādīti rīcības sēdes protokolā.

Tiesa apsūdzētajam izsniedz par nodošanu tiesai pieņemtā lēmuma norakstu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

416.pants. Iztiesāšanas kārtība

Iztiesāšana jāsāk ne agrāk kā trīs un ne vēlāk kā desmit dienu laikā no brīža, kad apsūdzētajam izsniegts par nodošanu tiesai pieņemtā lēmuma noraksts.

Krimināllietu iztiesā šā kodeksa 14.pantā noteiktajā tiesas sastāvā.

Prokurora piedalīšanās iztiesāšanā ir obligāta. Ja prokurors atkārtoti bez dibināta iemesla neierodas tiesas sēdē, tas ir pamats krimināllietas izbeigšanai.

Tiesnesis var pieņemt lēmumu - neizdarīt pierādījumu pārbaudi tiesas izmeklēšanā, ja tiesājamais tiesas sēdē atzīst sevi par vainīgu noziedzīgā nodarījumā, par kuru viņš saukts pie kriminālatbildības un nodots tiesai, un lietas materiālu pārbaudes rezultātā tiesnesis ir pārliecinājies, ka tie apstiprina tiesājamā vainu, un tiesājamais un prokurors ir vienojušies par to, ka nav nepieciešams veikt pierādījumu pārbaudi tiesas izmeklēšanā, un pieteikuši tiesnesim šādu lūgumu.

Pēc procesa dalībnieku lūguma vai tiesneša iniciatīvas tiesas sēdē var pārbaudīt pierādījumus, kas raksturo tiesājamo.

Pieņēmis lēmumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu, tiesnesis pārbauda šā panta piektajā daļā minētos pierādījumus, noklausās pušu debates, tiesājamā pēdējo vārdu, taīsa un pasludina spriedumu.

Ja pieņemts lēmums neizdarīt pierādījumu pārbaudi tiesas izmeklēšanā, spriedumā norādāms, ka tiesājamā vaina ir pierādīta, bet pierādījumu analīze nav nepieciešama.

(20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

Devītā A sadaļa

Tiesvedība par pirmstiesas izmeklēšanā slēgtu vienošanos

(Sadaļa 19.02.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

Trīdesmit ceturtā A nodāja

Tiesvedība par pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos

416.¹ pants. Apsūdzētā nodošana tiesai vienošanās procesā

Jautājumu par apsūdzētā nodošanu tiesai tiesnesis izlemj vienpersoniski ne vēlāk kā piecu dienu laikā no brīža, kad tiesā saņemta lieta, kurā pirmstiesas izmeklēšanā ir noslēgta vienošanās par vainas atzīšanu un sodu.

Tiesnesis, izlemjot jautājumu par apsūdzētā nodošanu tiesai, pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) par apsūdzētā nodošanu tiesai;
- 2) par lietas virzīšanu izmeklēšanas pabeigšanai vispārējā kārtībā, ja vienošanās process pirmstiesas izmeklēšanā piemērots, pārkāpjot šā kodeksa noteikumus vai pieļaujot Krimināllikuma normu pārkāpumu;
- 3) par lietas virzīšanu papildizmeklēšanai šā kodeksa 235.pantā paredzētajos gadījumos;
- 4) par lietas apturēšanu, pamatojoties uz šā kodeksa 198.pantu;
- 5) par lietas izbeigšanu, pamatojoties uz šā kodeksa 5.pantu vai Krimināllikuma 58.pantu.

Ja tiesnesis atzīst, ka ir pietiekams pamats nodot apsūdzēto tiesai, viņš nosaka:

- 1) iztiesāšanas (tiesas sēdes) laiku un vietu;
- 2) personas, kuras aicināmas uz tiesas sēdi;
- 3) lietas izskatīšanu atklātā vai slēgtā tiesas sēdē;
- 4) aizstāvja un tulka pieaicināšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.05.2004. un 20.01.2005. likumu, kas stājas spēkā no 01.02.2005.)

416.² pants. Iepazīšanās ar visiem lietas materiāliem

Prokuroram, apsūdzētajam (tiesājamam), viņa aizstāvim, likumiskajam pārstāvim, cietušajam, civilprasītājam, civiltbildētājam un viņu pārstāvjiem pēc apsūdzētā nodošanas tiesai ir tiesības iepazīties ar visiem krimināllietas materiāliem un izrakstīt no tiem vajadzīgās ziņas.

Ja šā panta pirmajā daļā minētās personas griežas tiesā, tiesnesim jānodrošina tām iespēja iepazīties ar visiem lietas materiāliem.

416.³ pants. Tiesas sēdes noteikšana un tiesas sastāvs vienošanās procesā

Krimināllietu vienošanās procesā jāsāk izskatīt ne agrāk par desmit dienām un ne vēlāk par divdesmit dienām no brīža, kad apsūdzētais nodots tiesai.

Krimināllietu vienošanās procesā tiesnesis izskata vienpersoniski.

416.⁴ pants. Tiesas sēdes sagatavojošā daļa vienošanās procesā

Tiesnesis atklāj tiesas sēdi, paziņojot, kāda lieta tiks izskatīta, un noskaidro tiesas sēdē klātesošo procesa dalībnieku identitāti.

Ja tiesas sēdē piedalās tulks, tiesnesis tulkam izskaidro viņa pienākumus un brīdina par atbildību par atteikšanos no tulkošanas un apzināti nepareizu tulkojumu.

Tiesnesis paziņo savu, tiesas sekretāra un tulka vārdu un uzvārdu un izskaidro procesa dalībniekiem viņu tiesības pieteikt noraidījumus tiesnesim, tiesas sekretāram, prokuroram un tulkam. Pieteikto noraidījumu izlemj saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem.

Tiesnesis izskaidro tiesājamam viņa tiesības, izskatot lietu vienošanās procesā tiesā.

Tiesnesis jautā procesa dalībniekiem, vai viņiem ir lūgumi, kurus viņi grib iesniegt, pirms uzsākta lietas izskatīšana. Lūgumus izskata šā kodeksa 275.pantā noteiktajā kārtībā.

416.⁵ pants. Tiesājamā tiesības vienošanās procesā

Tiesājamam vienošanās procesā ir tiesības:

- 1) iepazīties ar visiem lietas materiāliem;
- 2) piekrist vai nepiekrist noslēgtajam vienošanās protokolam;
- 3) sniegt paskaidrojumus par vienošanās protokola noslēgšanas gaitu;
- 4) atteikties no noslēgtās vienošanās līdz brīdim, kad tiesa dodas uz apspriežu istabu, lai pieņemtu nolēmumu;
- 5) iepazīties ar tiesas sēdes protokolu;
- 6) saņemt tiesas spriedumu;
- 7) pārsūdzēt spriedumu kasācijas kārtībā.

416.⁶ pants. Lietas izskatīšana vienošanās procesā

Tiesnesis paziņo, ka uzsāk krimināllietas izskatīšanu, un izskatīšana sākas ar to, ka prokurors nolasa noslēgto vienošanos.

Pēc tam tiesnesis jautā tiesājamam, vai viņš saprot apsūdzību, atzīst sevi par vainīgu un piekrist, ka tiks ievērota noslēgtā vienošanās.

Tiesnesis piedāvā tiesājamam un nepilngadīga tiesājamā likumiskajam pārstāvim sniegt paskaidrojumus par vienošanās noslēgšanas apstākļiem un noskaidro, vai tiesājamais savu vainu atzīst un vienošanos parakstījis apzināti un brīvprātīgi, apzinoties tās sekas.

Aizstāvim un prokuroram tiesnesis jautā par viņu attieksmi pret vienošanos un nodomu to ievērot turpmākajā procesā.

Tiesa var uzklaustīt arī citus procesa dalībniekus.

Pabeidzot lietas izskatīšanu, tiesnesis jautā procesa dalībniekiem, vai viņiem ir lūgumi, kurus viņi grib pieteikt, pirms tiesa dodas uz apspriežu istabu pieņemt nolēmumu. Par lūgumu apmierināšanu vai noraidīšanu tiesa pieņem attiecīgu lēmumu.

416.⁷ pants. Tiesas aiziešana uz apspriežu istabu

Kad lietas izskatīšana ir pabeigta, tiesa dodas uz apspriežu istabu pieņemt nolēmumu, par to paziņojot tiesas sēdē klātesošajiem.

416.⁸ pants. Tiesas nolēmums vienošanās procesā izskatāmajā lietā

Apspriežu istabā tiesa pieņem vienu no šādiem nolēmumiem:

- 1) lēmumu par krimināllietas nosūtīšanu prokuroram šā kodeksa 416.¹ panta otrās daļas 2. un 3.punktā paredzētajos gadījumos;
- 2) lēmumu par lietas izbeigšanu šā kodeksa 236.pantā paredzētajos gadījumos;
- 3) notiesājošu spriedumu.

416.⁹ pants. Tiesas spriedums

Ja tiesai nav šaubu par tiesājamā vainu, tiesa taista notiesājošu spriedumu, kura motīvu daļā izklāsta noslēgtās vienošanās būtību, ko prokurors, tiesājamais un viņa aizstāvis apliecinājuši tiesas sēdē, un novērtē noslēgtās vienošanās pamatotību. Sprieduma rezolutīvajā daļā norāda šā kodeksa 314. un 316.pantā paredzētos tiesas spriedumā izlemjamos jautājumus.

Ja tiesai rodas šaubas par tiesājamā vainu, tā var noraidīt pirmstiesas izmeklēšanā noslēgto vienošanos un nodot lietu prokuratūrai pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanai vispārējā kārtībā.

Spriedumu pasludina un izsniedz procesa dalībniekiem vispārējā kārtībā.

416.¹⁰ pants. Vienošanās sekas

Ja tiesa ir apstiprinājusi vienošanos un taisījusi notiesājošu spriedumu, to var pārsūdzēt tikai kasācijas kārtībā.

Spriedumu var pārsūdzēt tiesājamais, viņa aizstāvis un likumiskais pārstāvis, kā arī prokurors.

DESMITĀ SADAĻA

ĪSLAICĪGA AIZTURĒŠANA

UN IEPRIEKŠĒJAIS APCIETINĀJUMS

(Sadaļa izslēgta ar 10.02.1992. likumu)

VIENPADSMITĀ SADAĻA

LIKUMĪGĀ SPĒKĀ NESTĀJUŠOS

SPRIEDUMU JAUNA IZSKATĪŠANA

(Sadaļa 22.06.1994. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.10.1994.)

Trīsdesmit sestā nodaļa

Sprieduma izskatīšana apelācijas kārtībā

433.pants. Pārsūdzēšana un protesta iesniegšana apelācijas kārtībā

Pārsūdzēšana un protesta iesniegšana apelācijas kārtībā ir likumīgā spēkā nestājušos tiesas nolēmumu pārsūdzība augstākai tiesas instancei nolūkā no jauna izskatīt lietu pēc būtības kā faktisku, tā juridisku iemeslu dēļ. Prokurors, kas piedalījies lietā, un amatā augstāks prokurors var iesniegt apelācijas protestu.

Apelācijas sūdzību var iesniegt tiesājamais, attaisnotais, viņu aizstāvji un likumiskie pārstāvji, cietušais, civilprasītājs, civiltbildētājs un viņu pārstāvji. Prokurors, kas piedalījies lietā, un amatā augstāks prokurors var pārsūdzēt tiesas nolēmumu apelācijas kārtībā, iesniedzot apelācijas protestu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997. likumu, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

434.pants. Iemesli pārsūdzēšanai un protesta iesniegšanai apelācijas kārtībā

Tiesājamais, attaisnotais, viņu aizstāvji un likumiskie pārstāvji, kā arī cietušais un viņa pārstāvis ir tiesīgi iesniegt apelācijas sūdzību par spriedumu jebkura iemesla dēļ, kas saistīts ar likumā garantēto tiesību pārkāpumu kriminālprocesā. Cietušais un viņa pārstāvis apelācijas sūdzībā nevar lūgt vairāk par to, ko viņi lūguši iztiesāšanā pirmās instances tiesā.

Prokuroram ir pienākums iesniegt protestu par katru nelikumīgu vai nepamatotu tiesas spriedumu. Tomēr prokurors, kurš piedalījies pirmās instances tiesā, ir tiesīgs iesniegt protestu tikai par spriedumiem, kuros tiesa nav ņēmusi vērā viņa atzinumus un prasības lietas iztiesāšanā vai arī pieļāvusi tādu pārkāpumus, kurus viņš nevarēja novērst lietas izskatīšanas gaitā. Šie ierobežojumi neattiecas uz amatā augstāku prokuroru.

Civilprasītājs, civiltbildētājs un viņu pārstāvji ir tiesīgi iesniegt apelācijas sūdzību par spriedumu tikai daļā, kas attiecas uz civilprasību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

435.pants. Pārsūdzēšanas un protesta iesniegšanas kārtība

Apelācijas sūdzību un protestu adresē augstākas instances tiesai:

- 1) par rajona (pilsētas) tiesas spriedumu un spriedumu, ko tiesnesis taisījis vienpersoniski, - attiecīgās apgabaltiesas krimināllietu tiesas kolēģijai;
- 2) par apgabaltiesas krimināllietu tiesas kolēģijas spriedumu - Augstākās tiesas Krimināllietu tiesas palātai.

Apelācijas instances tiesai adresētās apelācijas sūdzības un protesti iesniedzami tiesai, kas taisījusi spriedumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

436.pants. Pārsūdzēšanai un protesta iesniegšanai apelācijas kārtībā noteiktā forma un termiņi

Apelācijas sūdzību un protestu iesniedz rakstveidā ne vēlāk kā 10 dienu laikā pēc sprieduma pasludināšanas, bet tiesājamie, kas atrodas apcietinājumā, - tādā pašā termiņā no sprieduma noraksta saņemšanas dienas, bet, ja tiesājamais nesaprot valodu, kurā taisīts nolēmums, termiņu skaita no nolēmuma tulkojuma saņemšanas dienas.

Apelācijas sūdzībā un protestā jānorāda konkrēti nolēmuma pārsūdzēšanas iemesli, kuru dēļ lieta skatāma pēc būtības no jauna, un jāizsaka konkrēti lūgumi, kā arī jānorāda, vai apelācijas instances tiesā aizstāvis būs vajadzīgs un vai tas jānorīko tiesai.

Pēc noteiktā termiņa izbeigšanās iesniegto sūdzību vai protestu ar tiesneša lēmumu atstāj bez izskatīšanas un paziņo par to iesniedzējam. Termiņā neiesniegtas sūdzības un protestus pievieno lietai.

Ja noteiktais termiņš nokavēts attaisnojoša iemesla dēļ, personas, kas ir tiesīgas pārsūdzēt vai iesniegt protestu, var lūgt tiesai (tiesnesim), kas taisījusi spriedumu, atjaunot nokavēto termiņu. Šo jautājumu izlemj rīcības sēdē, piedaloties iesniedzējam.

Atteikšanos atjaunot nokavēto termiņu un tiesneša lēmumu par sūdzības vai protesta atstāšanu bez izskatīšanas var septiņu dienu laikā pārsūdzēt apelācijas instances tiesā, kura rīcības sēdē var atjaunot termiņu un pieņemt lietu izskatīšanai, izpildot šā kodeksa 437.panta prasības.

Termiņā, kas noteikts pārsūdzēšanai vai protesta iesniegšanai apelācijas kārtībā, lietu nedrīkst izprasīt no tiesas. Šajā laikā puses ir tiesīgas tiesas telpās iepazīties ar lietu un izdarīt no tās izrakstus.

Personas, kas iesniegušas apelācijas sūdzību vai protestu, ne vēlāk kā septiņu dienu laikā pēc pārsūdzības termiņa izbeigšanās ir tiesīgas iesniegt apelācijas instances tiesai sūdzības vai protesta papildinājumus, taču tie nedrīkst grozīt sākotnējā lūguma būtību. Šis ierobežojums neattiecas uz aizstāvi vai amatā augstāku prokuroru, kas no jauna iestāties lietā šo septiņu dienu laikā.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

437.pants. Paziņojums par apelācijas sūdzības vai protesta iesniegšanu

Par iesniegtu apelācijas sūdzību vai protestu tiesa (tiesnesis), kas taisījusi spriedumu, paziņo pusēm un vienlaikus nosūta tām sūdzības vai protesta norakstu. Pusēm ir tiesības līdz dienai, kad lieta tiks izskatīta apelācijas instances tiesā, iesniegt savus rakstveida iebildumus un pa-skaidrojumus par sūdzību vai protestu.

Iebildumus vai paskaidrojumus par sūdzību vai protestu pievieno lietai vai papildus nosūta tiesai ne vēlāk kā divdesmit četras stundas no to saņemšanas brīža.

Katram no tiesājamiem (attaisnotajiem), kas apsūdzēti par līdzdalību vienā un tajā pašā noziegumā, ir tiesības pievienoties sūdzībai, ko iesniedzis viens no viņiem. Par to ir jāpaziņo tiesai (tiesnesim), kas taisījusi spriedumu, termiņā, kāds noteikts pārsūdzēšanai apelācijas kārtībā.

438.pants. Apelācijas sūdzības vai protesta iesniegšanas sekas

Apelācijas sūdzības vai protesta iesniegšana aptur sprieduma izpildi pilnībā attiecībā uz visiem tiesājamiem šajā lietā.

Apelācijas sūdzība vai protests par attaisnojošu spriedumu neaptur sprieduma izpildīšanu daļā par tiesājamā atbrīvošanu no apcietinājuma, mājas aresta vai policijas uzraudzības.

Apelācijas sūdzība vai protests, kas iesniegts tikai sakarā ar civilprasības izlemšanu lietā, neaptur sprieduma izpildi daļā par notiesātā kriminālatbildību.

Ja personai, kas iesniegusi apelācijas sūdzību vai protestu, agrāk nebija izsniegts sprieduma noraksts, to izsniedz šai personai nekavējoties pēc sūdzības vai protesta iesniegšanas.

Pēc apelācijas sūdzības vai protesta iesniegšanas termiņa izbeigšanās tiesa (tiesnesis), kas taisījusi spriedumu, nosūta lietu ar sūdzību un protestu, kā arī ar iebildumiem un paskaidrojumiem par tiem apelācijas instances tiesai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

439.pants. Apelācijas sūdzības vai protesta atsaukšana

Persona, kas iesniegusi apelācijas sūdzību vai protestu, līdz brīdim, kad tiesa aiziet apspriesties nolēmuma pieņemšanai, ir tiesīga atsaukt savu sūdzību vai protestu. Tiesības atsaukt protestu ir arī amatā augstākam prokuroram. Tiesājamais ir tiesīgs atsaukt savu aizstāvja sūdzību. Tomēr gadījumos, kad aizstāvja piedalīšanās lietā ir obligāta, šāds aizstāvja sūdzības atsaukums nav obligāts apelācijas instances tiesai.

Ja tiesājamais, kurš noziedzīgu nodarījumu izdarījis, būdams nepilngadīgs, ir sasniedzis pilngadību, viņš var atsaukt savu aizstāvja vai likumiskā pārstāvja iesniegto sūdzību, un šis atsaukums tiesai ir saistošs.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

440.pants. Lietas izskatīšana apelācijas instances tiesā

Lieta apelācijas instances tiesā izskatāma kārtībā, kāda noteikta krimināllietu izskatīšanai pirmās instances tiesās, izņemot šajā nodaļā noteikto.

441.pants. Tiesas sastāvs, izskatot lietu apelācijas kārtībā

Krimināllietu apelācijas kārtībā izskata tiesa attiecīgi vai nu triju apgabaltiesas krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešu sastāvā, vai triju Augstākās tiesas Krimināllietu tiesas palātas tiesnešu sastāvā.

442.pants. Personu, kas piedalās lietas izskatīšanā apelācijas instances tiesā

Uz tiesas sēdi aicina prokuru, tiesājamo, kurš pārsūdzējis spriedumu vai par kuru spriedumu pārsūdzējis prokurors, cietušo, civilprasītāju, civilatbildētāju, viņu aizstāvjus un likumiskos pārstāvjus.

Cietušo, civilprasītāju, civilatbildētāju un viņu pārstāvjus aicina uz tiesu, ja lietu izskata pēc viņu sūdzības vai arī gadījumos, kad nepieciešama viņu klātbūtne.

Ja cietušais, civilprasītājs, civilatbildētājs, kas iesniedzis apelācijas sūdzību, vai pārstāvis neierodas uz tiesas sēdi bez attaisnojoša iemesla un nav paziņojis tiesai, ka lūdz sūdzību izskatīt viņa prombūtnē, sūdzība atstājama bez izskatīšanas.

Tiesājamam un cietušajam, kurš nav pārsūdzējis spriedumu, par tiesas sēdes laiku paziņo, bet viņu neierašanās nav šķērslis lietas izskatīšanai. Tiesājamam, kurš atrodas apcietinājumā, pēc viņa lūguma jānodrošina iespēja piedalīties lietas izskatīšanā.

Lieciniekus, ekspertus, speciālistus, kas piedalījušies pirmās instances tiesā, kā arī tiesājamo un cietušo, kas nav pārsūdzējuši spriedumu, aicina uz tiesu tad, ja apelācijas instances tiesa to uzskata par nepieciešamu. Šajā gadījumā jāaicina arī šā tiesājamā aizstāvis un likumiskais pārstāvis.

Pusēm lūgumi par šā panta piektajā daļā minēto personu aicināšanu uz apelācijas instances tiesas sēdi jāizsaka jau apelācijas sūdzībā vai protestā, norādot apstākļus, kuru dēļ šo personu atkārtota nopratināšana nepieciešama.

Ja tiesājamais, kurš iesniedzis apelācijas sūdzību, neierodas uz tiesas sēdi bez attaisnojoša iemesla, viņa sūdzība atstājama bez izskatīšanas. Lēmumu par apelācijas sūdzības atstāšanu bez izskatīšanas tiesājamais var pārsūdzēt septiņu dienu laikā augstākas instances tiesā.

(14.10.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

443.pants. Papildmateriālu iesniegšana

Pusēm ir tiesības iesniegt apelācijas instances tiesai papildmateriālus vai nu vienlaikus ar sūdzību vai protestu, vai lietas izskatīšanas gaitā, kā arī lūgt apelācijas instances tiesu izsaukt un nopratināt lieciniekus, kuri agrāk - lietas izskatīšanā pirmās instances tiesā - nav nopratināti. Tādus lieciniekus var izsaukt arī pēc apelācijas instances tiesas iniciatīvas. Apelācijas instances tiesa pēc pušu lūguma vai savas iniciatīvas var noteikt ekspertīzi, izsaukt un nopratināt ekspertus un speciālistus.

444.pants. Rīcība ar krimināllietu pēc tās saņemšanas apelācijas instances tiesā

Pēc krimināllietas saņemšanas apelācijas instances tiesā apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājs vai Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas priekšsēdētājs nodod to sagatavot izskatīšanai vienam no tiesnešiem, kurš būs referents lietā un tiesas sēdes priekšsēdētājs.

Ja, saņemot lietu apelācijas instances tiesā, apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājs vai Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas priekšsēdētājs konstatē, ka faktiski lietā iesniegta kasācijas sūdzība un lieta kļūdaini nosūtīta apelācijas instances tiesai, viņš lietu nosūta kasācijas instances tiesai un paziņo par to pusēm.

Tiesnesis, saņēmis lietu, sagatavo to izskatīšanai apelācijas kārtībā.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

444.1 pants. Apstākļi, kas jānoskaidro, nozīmējot lietu izskatīšanai

Izlemjot jautājumu par lietas nozīmēšanu izskatīšanai, noskaidro:

- 1) vai lieta piekritīga šai apelācijas instances tiesai;
- 2) vai nav kādi apstākļi, kas liedz iespēju izskatīt lietu apelācijas kārtībā;
- 3) vai nav jāizprasa kādi papildmateriāli;
- 4) vai tiesājamam nav grozāms drošības līdzeklis.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

444.2 pants. Lietas nozīmēšana izskatīšanai

Ja nav apstākļu, kas liedz lietu izskatīt apelācijas kārtībā, tiesnesis referents ar rakstveida lēmumu nozīmē to izskatīšanai.

Lēmumā par lietas nozīmēšanu izskatīšanai norāda:

- 1) tiesājamā vārdu, uzvārdu, personas kodu;
- 2) Krimināllikuma pantu, pēc kura tiesājamais atzīts par vainīgu;
- 3) kas iesniedzis apelācijas sūdzību un protestu;
- 4) kādā apjomā spriedums tiek pārsūdzēts;
- 5) kādas personas aicināmas uz tiesas sēdi;
- 6) pieņemto lēmumu par pieteiktajiem lūgumiem;
- 7) vai lieta izskatāma atklātā vai slēgtā tiesas sēdē;
- 8) lietas izskatīšanas laiku un vietu;
- 9) vai pieaicināms tulks.

Lēmuma norakstus nekavējoties nosūta pusēm (arī tām, kas spriedumu nav pārsūdzējušas).

Par lietas izskatīšanas laiku paziņo pirmās instances tiesai.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

445.pants. Tiesas izmeklēšanas sākums

Tiesas izmeklēšana apelācijas instances tiesā sākas ar tiesneša referātu.

Referātā jāizklāsta lietas būtība un pirmās instances tiesas (tiesneša) spriedums, kā arī sūdzību vai protesta un tiesai iesniegto iebildumu vai paskaidrojumu būtība.

446.pants. Lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā

Tiesas izmeklēšana un tiesu debātes apelācijas instances tiesā notiek sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomā un ietvaros, kurus nedrīkst pārsniegt, izņemot gadījumus, kad apelācijas instances tiesai rodas šaubas par pirmās instances tiesas konstatēto tiesājamā vainu vai apstākļiem, kas pastiprina viņa atbildību. Ja apelācijas sūdzībā nav izteiktas konkrētas prasības attiecībā uz kādu sprieduma daļu, par pārsūdzētu uzskatāms spriedums kopumā.

Apelācijas instances tiesa drīkst piemērot likumu par smagāku noziedzīgu nodarījumu, nekā atzinusi pirmās instances tiesa, tikai tad, ja to lūdzis prokurors protestā vai cietušais savā sūdzībā. Šajā gadījumā tomēr nedrīkst piemērot likumu par smagāku nodarījumu nekā tas, par kuru tiesājamais bijis nodots tiesai.

Smagāka soda noteikšana tiesājamam, kā arī attaisnotās personas atzīšana par vainīgu un soda piemērošana tai pieļaujama tikai gadījumos, kad šā iemesla dēļ iesniegts prokurora protests vai cietušā sūdzība.

Likuma piemērošana par smagāku noziedzīgu nodarījumu vai attaisnotās personas atzīšana par vainīgu pēc cietušā sūdzības apelācijas instances tiesā pieļaujama tikai tad, ja apelācijas instances tiesas sēdē prokurors uztur šo cietušā sūdzību.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

447.pants. Apelācijas instances tiesas nolēmumi

Lietas izskatīšanas rezultātā apelācijas instances tiesa pieņem vienu no šādiem nolēmumiem:

- 1) atstāt negrozītu pirmās instances tiesas spriedumu;

- 2) atcelt pirmās instances tiesas spriedumu, taisot jaunu spriedumu;
- 3) atcelt pirmās instances tiesas spriedumu daļā, taisot šajā daļā jaunu spriedumu;
- 4) atstāt negrozītu pirmās instances tiesas lēmumu;
- 5) pilnīgi vai daļēji atcelt pirmās instances tiesas nolēmumu, nododot lietu jaunai izskatīšanai vai papildu pirmstiesas izmeklēšanai.

Šā panta pirmās daļas 2. un 3.punktā paredzētajā gadījumā apelācijas instances tiesa taisa spriedumu, bet pārējos gadījumos pieņem lēmumu.

Apelācijas instances tiesa pasludina spriedumu vai lēmumu vai to rezolutīvo daļu. Ja pasludina sprieduma vai lēmuma rezolutīvo daļu, tai jābūt rakstveidā un to paraksta tiesneši. Šajā gadījumā motivēts spriedums vai lēmums uzrakstāms piecu dienu laikā.

Apelācijas instances tiesas nolēmumus nosūta visiem tiesājamajiem, arī tiem, kas pirmās instances tiesas spriedumu nav pārsūdzējuši, kā arī prokuroram. Pārējiem procesa dalībniekiem nolēmumu norakstus nosūta pēc viņu lūguma, ja šāds lūgums iesniegts piecu dienu laikā pēc nolēmuma pasludināšanas.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

447.1 pants. Apelācijas instances tiesas blakus lēmums

Apelācijas instances tiesa šā kodeksa 317.pantā paredzētajos gadījumos var pieņemt blakus lēmumu, kas izpildāms 317.pantā paredzētajā kārtībā.

Apelācijas instances tiesa ar blakus lēmumu var vērst arī pirmās instances tiesas uzmanību uz tādiem tās pieļautajiem trūkumiem, kas neizraisa nolēmuma atcelšanu.

(14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

Trīsdesmit septītā nodaļa

Spriedumu izskatīšana kasācijas kārtībā

448.pants. Pārsūdzēšana un protesta iesniegšana kasācijas kārtībā

Pārsūdzēšana un protesta iesniegšana kasācijas kārtībā ir likumīgā spēkā nestājušos apelācijas instances tiesas nolēmumu pārsūdzēšana Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentā nolūkā atcelt pārsūdzēto nolēmumu un nosūtīt lietu jaunai izmeklēšanai vai nolēmumu grozīt.

Pieļaujama arī jebkuru citu tiesu (tiesnešu) nolēmumu pārsūdzēšana kasācijas kārtībā. Turklāt tad, ja viens no procesa dalībniekiem iesniedz kasācijas sūdzību, bet cits - apelācijas sūdzību un neviena no tām nav atsaukta, nolēmumu izskata apelācijas kārtībā. Ja sūdzībā ir norāde uz šā kodeksa 451.panta otrajā daļā minētajiem pārkāpumiem, lieta sūtāma izskatīšanai kasācijas kārtībā.

Ja, izskatot lietu kasācijas kārtībā, sūdzībā vai protestā norādītie kasācijas motīvi neapstiprinās, šajā daļā sūdzību vai protestu noraida un lietu nosūta apelācijas instances tiesai sūdzības vai protesta izskatīšanai pārējā daļā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.02.1997. un 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

449.pants. Iemesli sprieduma izskatīšanai kasācijas kārtībā

Sprieduma izskatīšana kasācijas kārtībā pieļaujama tikai tajā gadījumā, ja spriedums pamatots uz krimināllikuma pārkāpumu vai kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu.

450.pants. Krimināllikuma pārkāpums

Krimināllikuma pārkāpums ir:

- 1) Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantu nepareiza piemērošana;

- 2) tāda Krimināllikuma panta vai panta daļas piemērošana, kuru nevajadzēja piemērot, kvalificējot noziegumu;
- 3) tāda soda veida vai mēra noteikšana tiesājamam, kāds nav paredzēts attiecīgajā Krimināllikuma pantā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

451.pants. Kriminālprocesa likuma būtisks pārkāpums

Būtiski kriminālprocesa likuma pārkāpumi ir tādu šā kodeksa prasību pārkāpumi, kas ierobežojuši likumā noteiktās procesa dalībnieku tiesības vai citādā veidā ietekmējuši vai varēja ietekmēt likumīga, pamatota un taisnīga sprieduma taisīšanu.

Kriminālprocesa likuma būtiski pārkāpumi, kas katrā ziņā izraisa sprieduma atcelšanu, ir šādi:

- 1) tiesa lietu izskatījusi nelikumīgā sastāvā;
- 2) spriedumu taisījusi tiesa, kurai šī lieta nav piekritīga;
- 3) pārkāpts tiesnešu apspriedes noslēpums, taisot spriedumu;
- 4) spriedumu nav parakstījis kāds no tiesnešiem;
- 5) lieta izskatīta tiesājamā vai citu procesa dalībnieku prombūtnē, ja viņu piedalīšanās procesā saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem ir obligāta;
- 6) apsūdzētajam nav dota iespēja iepazīties ar visiem lietas materiāliem pēc pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanas;
- 7) tiesājamam nav dots vārds aizstāvības runai vai nav dots pēdējais vārds;
- 8) pārkāptas apsūdzētā (tiesājamā) tiesības lietot valodu, kuru viņš prot, un izmantot tulka pakalpojumus;
- 9) lietā nav tiesas sēdes protokola.

452.pants. Pārsūdzēšanai un protesta iesniegšanai kasācijas kārtībā noteiktā forma un termiņi

Kasācijas sūdzību vai protestu iesniedz rakstveidā ne vēlāk kā 10 dienas pēc motivēta sprieduma vai lēmuma saņemšanas.

Kasācijas sūdzībā un protestā izteiktā prasība par sprieduma atcelšanu jāpamato ar norādi uz krimināllikuma vai kriminālprocesa likuma normu pārkāpumu.

Kasācijas sūdzību un protestu iesniedz tiesai, kas taisījusi spriedumu.

Kasācijas sūdzības vai protestus, kas iesniegti pēc noteiktā termiņa vai bez izteikto prasību pamatojuma, atstāj bez izskatīšanas.

Ja tiesa (tiesnesis), kas taisījusi spriedumu, atstāj kasācijas sūdzību vai protestu bez izskatīšanas, to var pārsūdzēt septiņu dienu laikā Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentā, kura lēmums ir galīgs.

Spriedumu taisījušās tiesas (tiesneša) nolēmums par kasācijas sūdzības vai protesta atstāšanu bez izskatīšanas nav šķērslis tam, lai spriedums stātos likumīgā spēkā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

453.pants. Paziņojums par kasācijas sūdzības vai protesta iesniegšanu

Par iesniegtu kasācijas sūdzību vai protestu, rakstveida iebildumiem vai paskaidrojumiem par tiem, kā arī tiesājamā pievienošanās kasācijas sūdzībai, ko iesniedzis cits tiesājamais, paziņo tādā pašā kārtībā, kāda paredzēta šajā kodeksā sūdzību un protestu iesniegšanai apelācijas kārtībā.

454.pants. Kasācijas sūdzības vai protesta iesniegšanas sekas

Kasācijas sūdzība vai protests, kas iesniegts šā kodeksa 448.panta kārtībā, aptur sprieduma stāšanos likumīgā spēkā attiecībā uz visiem tiesājamiem šajā lietā.

Kasācijas sūdzība vai protests par attaisnojošu spriedumu neaptur sprieduma izpildi daļā par tiesājamā atbrīvošanu no apcietinājuma, kā arī daļā par mājas aresta vai policijas uzraudzības atcelšanu.

Ja personai, kas iesniegusi kasācijas sūdzību vai protestu, agrāk nebija izsniegts sprieduma noraksts, to izsniedz šai personai nekavējoties pēc sūdzības vai protesta iesniegšanas.

Pēc kasācijas sūdzības vai protesta iesniegšanas termiņa izbeigšanās tiesa (tiesnesis), kas taisījusi spriedumu, nosūta lietu ar sūdzību un protestu, kā arī ar iebildumiem un paskaidrojumiem par tiem Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentam.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

455.pants. Kasācijas sūdzības vai protesta grozīšana, papildināšana vai atsaukšana

Persona, kas iesniegusi kasācijas sūdzību vai protestu, ir tiesīga līdz lietas izskatīšanai kasācijas instances tiesā atsaukt savu sūdzību vai protestu, kā arī grozīt to vai papildināt ar jauniem pamatojumiem. Tiesības atsaukt, grozīt vai papildināt protestu ir arī amatā augstākam prokuroram. Tiesājamais ir tiesīgs atsaukt savu aizstāvja sūdzību. Tomēr gadījumos, kad aizstāvja piedalīšanās lietā ir obligāta, šāds aizstāvja sūdzības atsaukums nav obligāts kasācijas instances tiesai.

Ja tiesājamais, kurš noziedzīgu nodarījumu izdarījis, būdams nepilngadīgs, ir sasniedzis pilngadību, viņš var atsaukt savu aizstāvja un likumiskā pārstāvja iesniegto kasācijas sūdzību, un šis atsaukums tiesai ir saistošs.

Protesta grozījumos vai papildinājumos, kā arī cietušā sūdzības grozījumos vai papildinājumos, kas iesniegti pēc pārsūdzības termiņa izbeigšanās kasācijas kārtībā, prokuroram un cietušajam nav tiesību izvirzīt jautājumu par tiesājamā stāvokļa pasliktināšanu, ja šādas prasības nav sākotnējā protestā vai sūdzībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

456.pants. Tiesas sastāvs, izskatot lietu kasācijas kārtībā

Lietu kasācijas kārtībā izskata Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments triju tiesnešu (senatoru) sastāvā.

457.pants. Kasācijas sūdzības vai protesta noraidīšana bez lietas

Visas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentā saņemtās kasācijas sūdzības un protesti tiek izskatīti kasācijas instances tiesas rīcības sēdē triju tiesnešu (senatoru) sastāvā, lai nepieļautu sūdzību un protestu izskatīšanu tiesā šādos gadījumos:

1) ja sūdzībā vai protestā izteiktā prasība - atcelt spriedumu - netiek pamatota vai sūdzība vai protests iesniegts pēc noteiktā termiņa un termiņa pagarināšanai nav likumīga pamata;

2) ja atzīts par pamatotu prokurora motivēts iesniegums par kasācijas sūdzības noraidīšanu sakarā ar to, ka nav pamata sprieduma jaunai izskatīšanai. Sūdzību šādos gadījumos drīkst noraidīt vienīgi tad, ja personai, kas iesniegusi sūdzību, nosūtīts prokurora motivēta iesnieguma noraksts, vienlaikus izskaidrojot, ka tai ir tiesības desmit dienu laikā no noraksta saņemšanas brīža rakstveidā paziņot Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentam savu viedokli.

Kasācijas instances tiesas rīcības sēdē var pieņemt lēmumu par pārsūdzētā sprieduma atcelšanu vienīgi tad, ja sūdzību vai protestu, kas iesniegts notiesātā labā, tiesa atzīst par pamatotu.

Par sūdzības vai protesta noraidīšanu, kā arī par sprieduma atcelšanu bez lietas izskatīšanas tiesā paziņo personai, kas iesniegusi sūdzību vai protestu.

458.pants. Lietas izskatīšanas dienas noteikšana

Saņēmis kasācijas sūdzību vai protestu, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs nosaka tiesas sastāvu un uzdod vienam no tiesnešiem (senatoriem) referēt par izskatāmo lietu.

Ja nav pamata sūdzības vai protesta noraidīšanai bez lietas izskatīšanas tiesā, tiesnesis (senators), kam uzdots referēt, nosaka lietas izskatīšanas dienu.

Pusēm paziņo par lietas izskatīšanas dienu un viņu tiesībām piedalīties kasācijas instances tiesas sēdē.

Prokurora piedalīšanās lietas izskatīšanā kasācijas instances tiesā ir obligāta. Lietas izskatīšanā piedalās prokurors, kas uzturējis šajā lietā apsūdzību, vai amatā augstāks prokurors.

Pušu neierašanās bez attaisnojoša iemesla, ja tām savlaicīgi paziņots par lietas izskatīšanas laiku un vietu, nav šķērslis lietas izskatīšanai. Ja nepieciešams, tiesa var izsaukt puses paskaidrojumu sniegšanai.

Tiesājamam, kas atrodas apcietinājumā, jānodrošina piedalīšanās lietas izskatīšanā, ja viņš to lūdz.

459.pants. Kasācijas instances tiesas rīcības sēde

Ja ir pamats sūdzības vai protesta noraidīšanai bez lietas izskatīšanas tiesā, tiesnesis (senators), kam uzdots referēt par lietu, sasauc rīcības sēdi tādā tiesnešu sastāvā, kādu šīs lietas izskatīšanai noteicis Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs. Par kasācijas instances tiesas rīcības sēdi pusēm neziņo.

460.pants. Lietas izskatīšana kasācijas instances tiesā

Priekšsēdētājs atklāj tiesas sēdi, paziņo, kāda lieta tiks izskatīta, noskaidro, kas ieradies uz tiesas sēdi, un izlemj jautājumu par iespēju izskatīt lietu. Pēc tam priekšsēdētājs paziņo tiesas sastāvu, prokurora, aizstāvja, cietušā, civilprasītāja, civiltbildētāja un viņu pārstāvju, tulka uzvārdu un jautā personām, kas ieradušās uz tiesas sēdi, vai tām ir noraidījuma iesniegumi.

Ja tādi iesniegumi ir, tiesa par tiem pieņem lēmumu.

Lietas izskatīšana sākas ar tiesneša (senatora) referātu, kurā viņš izklāsta lietas apstākļus, kas attiecas uz sūdzības vai protesta priekšmetu, sprieduma būtību, par kuru iesniegta sūdzība vai protests, iemeslus, kuru dēļ iesniegta prasība atcelt spriedumu.

Pēc referāta priekšsēdētājs uzaicina personas, kas piedalās lietas izskatīšanā un to vēlas, sniegt paskaidrojumus savu tiesību un likumisko interešu aizstāvībai, turklāt pirmajam dod vārdu sūdzības iesniedzējam. Ja lietu izskata sakarā ar protestu, pirmajam tiek dots vārds prokuroram protesta pamatošanai.

Pēc paskaidrojumu uzklaušanās prokurors izsaka savu viedokli par tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem, ar kuriem pamatota prasība atcelt spriedumu.

Uzklausījusi pušu paskaidrojumus, prokurora viedokli un kā pēdējo - tiesājamo, attaisnoto vai viņu aizstāvjus, tiesa aiziet apspriesties apspriežu istabā lēmuma pieņemšanai.

460.1 pants. Kasācijas instances tiesas pieteikums par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā

Ja, izskatot lietu, kasācijas instances tiesa uzskata, ka tiesību norma, kas piemērota šajā lietā, neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai (aktam), tā iesniedz pieteikumu par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā, vienlaikus tiesvedību krimināllietā apturot, līdz stājas spēkā Satversmes tiesas nolēmums.

(15.02.2001. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 20.03.2001.)

461.pants. Kasācijas instances tiesas lēmumi

Lietas izskatīšanas rezultātā kasācijas instances tiesa pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) atstāj spriedumu bez grozījumiem, bet sūdzību vai protestu - bez apmierinājuma;
- 2) atceļ spriedumu un nosūta lietu pirmstiesas izmeklēšanai vai jaunai iztiesāšanai;
- 3) atceļ spriedumu un izbeidz lietu;
- 4) groza spriedumu.

(20.02.1997. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

461.1 pants. Kasācijas instances tiesas blakus lēmums

Kasācijas instances tiesai ir tiesības, izskatot lietu kasācijas kārtībā, šā kodeksa 317.pantā paredzētajos gadījumos un paredzētajā kārtībā, kā arī gadījumos, kad, izskatot lietu pirmās instances tiesā, pieļauti likuma pārkāpumi, pieņemt blakus lēmumu.

(20.02.1997. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

462.pants. Kasācijas instances tiesas lēmuma saturs

Kasācijas instances tiesas lēmumā jānorāda:

- 1) lēmuma pieņemšanas laiks un vieta;
- 2) lēmumu pieņēmušās tiesas nosaukums un sastāvs, prokurors un citas personas, kas piedalās lietas izskatīšanā;
- 3) persona, kas iesniegusi kasācijas sūdzību vai protestu;
- 4) tā sprieduma rezolutīvās daļas saturs, kas pārsūdzēts vai par kuru iesniegts protests;
- 5) kasācijas sūdzībā vai protestā izteiktās prasības un to pamatojums, kā arī pret tiem celto iebildumu būtība un prokurora viedoklis;
- 6) kasācijas instances tiesas lēmums par sūdzību vai protestu.

Ja kasācijas sūdzība vai protests atstāts bez apmierinājuma, lēmumā jānorāda, kādēļ sūdzībā vai protestā izteiktās prasības atzītas par nepamatotām.

Sprieduma atcelšanas gadījumā kasācijas instances tiesai jānorāda, kāda likuma un tā pantu prasības pārkāptas un kā tas izpaužas.

Lēmumu vai tā rezolutīvo daļu paraksta viss tiesas sastāvs. Priekšsēdētājs vai kāds no tiesas sastāva nekavējoties to paziņo tiesas sēžu zālē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

463.pants. Kasācijas instances tiesas lēmuma nodošana izpildīšanai

Kasācijas instances tiesas lēmumu ne vēlāk kā piecu dienu laikā pēc tā pieņemšanas kopā ar lietu nosūta tiesai, kas taisījusi spriedumu, vai citai tādai pašai tiesai, bet gadījumā, ja lietu nosūta papildizmeklēšanai, - prokuroram, kas nosūtījis lietu pirmās instances tiesai.

Lēmums, uz kura pamata tiesājamais ir jāatbrīvo no apcietinājuma, izpildāms nekavējoties, ja tiesājamais piedalās tiesas sēdē. Pārējos gadījumos šā lēmuma norakstu ne vēlāk kā divdesmit četru stundu laikā pēc tā pieņemšanas kasācijas instances tiesa nosūta apcietinājuma vietas administrācijai izpildīšanai.

Vienlaikus tiesa, izmantojot sakaru līdzekļus, dod rīkojumu par tiesājamā atbrīvošanu no apcietinājuma.

464.pants. Lietas izskatīšana pēc sprieduma atcelšanas

Ja lietu, kurā atcelts spriedums, nosūta jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai, kas taisījusi spriedumu, to izskata vispārējā kārtībā, bet citā tiesas sastāvā.

Izskatot lietu no jauna, piemērot likumu par smagāku noziegumu vai noteikt bargāku sodu drīkst tikai tad, ja sākotnējais spriedums atcelts pēc prokurora protesta vai cietušā sūdzības sakarā ar nepieciešamību piemērot likumu par smagāku noziegumu vai noteikt bargāku sodu, kā arī tad, ja, izskatot lietu no jauna pēc sprieduma atcelšanas, konstatēti apstākļi, kas liecina par to, ka tiesājamais (apsūdzētais) izdarījis smagāku noziegumu.

Spriedumu, kas taisīts, no jauna izskatot lietu, var pārsūdzēt, un par to var iesniegt protestu vispārējā kārtībā.

465.pants. Tiesas vai tiesneša lēmuma pārsūdzēšana

Par tiesas vai tiesneša lēmumu, kurš nav stājies likumīgā spēkā un kura pārsūdzēšana ir paredzēta likumā, prokurors var iesniegt blakus protestu, bet tiesājamais (attaisnotais), viņa likumiskais pārstāvis un aizstāvis, kā arī cietušais, civilprasītājs, civilatbildētājs un viņu pārstāvji - blakus sūdzību desmit dienu laikā augstākas instances tiesai, kuras lēmums ir galīgs.

Par tiesas vai tiesneša lēmumu, kas pieņemts šā kodeksa 436.panta ceturtajā daļā vai 452.panta piektajā daļā paredzētajos gadījumos, blakus protestu vai blakus sūdzību apelācijas vai kasācijas kārtībā septiņu dienu laikā var iesniegt personas, kuras spriedumu pārsūdzējušas.

Par tiesas vai tiesneša lēmumu, kas pieņemts šā kodeksa 112.panta otrajā daļā, 234.panta otrajā daļā, 235., 236., 256., 259. un 260.pantā paredzētajos gadījumos, prokurors var iesniegt blakus protestu augstākas instances tiesai, bet šā panta pirmajā daļā minētās personas - blakus sūdzību par atteikšanos ierosināt krimināllietu (112.panta otrā daļa), par krimināllietas ierosināšanu (256.pants) un par lietas izbeigšanu (236. un 260.pants).

Par tiesas lēmumu attiecībā uz medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu pielietošanu (401.pants) prokurors var iesniegt blakus protestu augstākas instances tiesai, bet šā kodeksa 402.pantā minētās personas - blakus sūdzību.

Par tiesneša lēmumu attiecībā uz audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu nepilngadīgajiem (8.pants) prokurors var iesniegt blakus protestu, bet nepilngadīgā vecāki vai personas, kas viņus aizstāj, bērnu tiesību aizsardzības inspektors un aizstāvis - blakus sūdzību.

Par rīcības sēdes lēmumu par drošības līdzekļa izraudzīšanu vai grozīšanu apsūdzētajam (tiesājamam) (228., 229., 237.pants), kā arī tiesas tiesneša lēmumu par drošības līdzekļa izraudzīšanu vai grozīšanu iztiesāšanas laikā (248.pants) septiņu dienu laikā var iesniegt blakus sūdzību apsūdzētais, tiesājamais, viņa aizstāvis un likumā noteiktajos gadījumos - likumiskais pārstāvis, bet prokurors var iesniegt blakus protestu augstākas instances tiesā. Lietas ar blakus sūdzību vai blakus protestu nosūta augstākas instances tiesai, kas tos izskata un pieņem lēmumu šā kodeksa 222.1 panta trešajā daļā noteiktajos termiņos un kārtībā. Par citiem lēmumiem, kas pieņemti lietas iztiesāšanas laikā pirmās un otrās instances tiesā, ja iztiesāšana beigusies ar tiesas spriedumu, atsevišķi nevar iesniegt sūdzību vai protestu. Iebildumus pret šiem lēmumiem var ietvert sūdzībā vai protestā, ko iesniedz ar tiesas spriedumu.

Blakus sūdzības un blakus protestus tiesa izskata šā kodeksa 441. un 456.pantā noteiktajā sastāvā, un tos var atsaukt atbilstoši šā kodeksa 439. un 455.panta nosacījumiem.

Blakus sūdzības un blakus protestus izskata kārtībā, kāda šajā kodeksā noteikta lietu izskatīšanai attiecīgās instances tiesā. Ja uz tiesas sēdi aicinātās personas neierodas, tas nav šķērslis lietas izskatīšanai.

(20.02.1997. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 14.10.1998. likumu, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

Trīsdesmit astotā nodaļa

Ģenerālprokurora lēmumu pārsūdzēšanas un izskatīšanas kārtība

(Nodaļa 14.10.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.04.1999.)

466.pants. Ģenerālprokurora lēmuma pārsūdzēšana

Par ģenerālprokurora lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar šā kodeksa 106.4 panta pirmo daļu, 131.panta ceturto un piekto daļu, 208.1 un 367.1 pantu, var iesniegt sūdzību Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentam personas, uz kurām lēmums attiecas, to aizstāvis un likumiskais pārstāvis 10 dienu laikā no brīža, kad šīs personas uzzinājušas par lēmuma pieņemšanu un tā saturu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2002., 24.10.2002. un 19.06.2003. likumu, kas stājas spēkā no 24.07.2003.)

467.pants. Sūdzības iesniegšanas un izskatīšanas noteikšana

Saņēmis sūdzību, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs nosaka tiesas sastāvu un uzdod vienam no tiesnešiem (senatoriem) referēt.

Senators, kam uzdots referēt, pieprasa no ģenerālprokurora krimināllietu vai citus materiālus, kas bijuši par pamatu lēmuma pieņemšanai, un nosaka izskatīšanas laiku.

Ģenerālprokuroram un sūdzības iesniedzējam, viņa aizstāvim, likumiskajam pārstāvim vai pārstāvim paziņo par sūdzības izskatīšanas laiku un par viņu tiesībām piedalīties tiesas sēdē. Ja nepieciešams, tiesa var izprasīt dokumentus un citus materiālus

vai izsaukt personas paskaidrojumu došanai. Sūdzības iesniedzējam, kas atrodas apcietinājumā, pēc viņa lūguma jānodrošina iespēja piedalīties sūdzības izskatīšanā.

468.pants. Sūdzības izskatīšana un lēmuma pieņemšana

Sūdzību par ģenerālprokurora lēmumu izskata Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments triju senatoru sastāvā, piedaloties ģenerālprokuroram un sūdzības iesniedzējam, viņa aizstāvim, likumiskajam pārstāvim un pārstāvim.

Šo personu neierašanās bez attaisnojoša iemesla, ja tām savlaicīgi paziņots par izskatīšanas laiku un vietu, nav šķērslis sūdzības izskatīšanai.

Tiesa, uzklausi sūdzības iesniedzēju, viņa aizstāvi, likumisko pārstāvi un pārstāvi, kā arī ģenerālprokuroru, aiziet apspriesties un pieņemt lēmumu, kuru nolasa tiesas sēdē.

469.pants. Tiesas lēmums

Tiesa pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) atstāt ģenerālprokurora lēmumu negrozītu;
- 2) grozīt ģenerālprokurora lēmumu;
- 3) atcelt ģenerālprokurora lēmumu.

Tiesas lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams.

470.pants. Tiesas rīcība pēc lēmuma pieņemšanas

Pēc lēmuma pieņemšanas tiesa krimināllietu vai citus izprasītos materiālus triju dienu laikā kopā ar lēmumu nosūta ģenerālprokuroram.

DIVPADSMITĀ SADAĻA

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

KRIMINĀLTIESISKĀJĀ JOMĀ

(Sadaļa 20.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.11.2002.)

Trīsdesmit devītā nodaļa

Starptautiskās sadarbības krimināltiesiskajā jomā vispārīgie noteikumi

471.pants. Starptautiskās sadarbības veidi

Starptautisko sadarbību krimināltiesiskajā jomā (turpmāk - krimināltiesiskā sadarbība) Latvija ārvalstij lūdz un nodrošina:

- 1) personas izdošanā kriminālvajāšanai, tiesāšanai vai sprieduma izpildei, vai medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanai;
- 2) kriminālprocesa nodošanā;
- 3) notiesātās personas nodošanā brīvības atņemšanas soda izpildei;
- 4) procesuālās darbības izpildē;
- 5) sprieduma atzīšanā un izpildē;
- 6) citos starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos.

Krimināltiesiskā sadarbība ar starptautiskajām tiesām un starptautisko organizāciju izveidotajām tiesām un tribunāliem (turpmāk - starptautiskā tiesa) paredz personu nodošanu starptautiskajām tiesām, procesuālo palīdzību tām un starptautisko tiesu nolēmumu izpildi.

472.pants. Krimināltiesiskās sadarbības tiesiskais pamats

Krimināltiesisko sadarbību regulē starptautiskie līgumi, kā arī Eiropas Savienības tiesību normas, Latvijas Republikas Satversme un likumos noteiktā kriminālprocesuālā kārtība.

Citas valsts kriminālprocesuālo kārtību var piemērot, ja tāda nepieciešamība pamatota krimināltiesiskās sadarbības lūgumā un ja tā nav pretrunā ar Latvijas kriminālprocesa pamatprincipiem.

Latvija var lūgt ārvalsti, izpildot krimināltiesiskās palīdzības lūgumu, piemērot Latvijā noteikto kriminālprocesuālo kārtību vai atsevišķus tās principus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.05.2004. likumu, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

473.pants. Krimināltiesiskās sadarbības kompetentās iestādes

Krimināltiesiskās sadarbības lūgumus nosūta un saņem kompetentās iestādes, kas noteiktas normatīvajos aktos, kuri regulē starptautisko sadarbību.

Krimināltiesiskajā sadarbībā Latvijas kompetentā iestāde var vienoties ar ārvalsts kompetento iestādi par tiešu sazināšanos starp tiesu, prokuratūras un izziņas iestādēm.

Ja ar ārvalsti nav līguma par krimināltiesisko sadarbību, tiesības iesniegt ārvalstij krimināltiesiskās sadarbības lūgumu vai saņemt ārvalsts krimināltiesiskās sadarbības lūgumu ir tieslietu ministram un ģenerālprokuroram.

Šā panta trešajā daļā minētās amatpersonas var pieprasīt vai izsniegt ārvalstij apliecinājumu, ka krimināltiesiskajā sadarbībā tiks ievērota savstarpējība, tas ir, ka turpmāk sadarbības partneris sniegs palīdzību, ievērojot tādus pašus principus.

474.pants. Pierādījumu pieļaujamība

Pierādījumi, kas iegūti krimināltiesiskās sadarbības rezultātā atbilstoši ārvalstī noteiktajai kriminālprocesuālajai kārtībai, vērtējami tāpat kā Latvijā iegūtie pierādījumi.

475.pants. Advokāta piedalīšanās

Veicot krimināltiesisko sadarbību, Latvijas advokāts tiek aicināts personai sniegt juridisko palīdzību vai šajā sadaļā paredzētajos gadījumos veikt aizstāvību.

Advokāts var sniegt juridisko palīdzību no brīža, kad persona tiek aizturēta vai apcietināta, vai citos šajā sadaļā paredzētajos gadījumos.

Sniedzot juridisko palīdzību, advokātam ir tiesības:

- 1) tikties ar personu apstākļos, kas nodrošina sarunas konfidencialitāti;
- 2) iesniegt pierādījumus un pieteikt lūgumus;
- 3) piedalīties krimināltiesiskās sadarbības ietvaros veiktajās darbībās ar personas piedalīšanos;
- 4) iesniegt sūdzības, ja advokāts piedalās šā panta ceturtajā daļā paredzētajos gadījumos.

Advokāta piedalīšanās ir obligāta, ja:

- 1) persona ir nepilngadīga;
- 2) persona ir kurla, mēma, akla vai savu fizisko vai psihisko trūkumu dēļ nespēj pati izmantot savas tiesības.

Procesa virzītājs, tiesa vai Latvijas Zvērinātu advokātu padome, izvērtējot personas mantisko stāvokli, var personu pilnīgi vai daļēji atbrīvot no maksas par juridisko palīdzību. Ja persona ir atbrīvota no maksas par juridisko palīdzību, advokāta darba samaksas izdevumus sedz no valsts līdzekļiem normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Krimināltiesiskās sadarbības procesā aizstāvim ir tādas pašas tiesības kā Latvijā notiekošā kriminālprocesā.

476.pants. Krimināltiesiskās sadarbības lūguma forma un saturs

Krimināltiesiskās sadarbības lūgumu iesniedz rakstveidā, ja starptautiskajā līgumā vai likumā nav noteikts citādi. Lūgumā norāda:

- 1) lūguma iesniedzējas institūcijas nosaukumu;
- 2) lūguma priekšmetu un būtību;
- 3) noziedzīgā nodarījuma aprakstu un juridisko kvalifikāciju;
- 4) informāciju, kas var palīdzēt identificēt personu.

Lūgumā norāda arī citu informāciju, kas nepieciešama tā izpildei.

477.pants. Krimināltiesiskās sadarbības lūguma valoda

Krimināltiesiskās sadarbības lūgumu sastāda un iesniedz valsts valodā.

Starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos lūgumam pievieno tā tulkojumu valodā, ko valstis izvēlējušās par sazināšanās valodu.

Ja starptautiskais līgums nenosaka sazināšanās valodu, lūgumu ārvalstij var iesniegt, nepievienojot tulkojumu.

Ja krimināltiesisko sadarbību ar ārvalsti neregulē starptautisks līgums, lūgumam pievieno tulkojumu attiecīgās valsts valodā.

Kompetentā iestāde var vienoties ar ārvalsts kompetento iestādi par citādu valodas lietošanas kārtību.

478.pants. Izdevumi

Latvija sedz izdevumus, kas rodas, veicot krimināltiesisko sadarbību tās teritorijā un sakarā ar personas tranzītu uz Latviju caur trešās valsts teritoriju, ja vien šajā sadaļā vai citā normatīvajā aktā vai arī valstīm savstarpēji vienojoties nav noteikts citādi.

479.pants. Personas tranzīts

Ja krimināltiesiskā sadarbība ir saistīta ar personas pārvietošanu no ārvalsts uz Latviju caur trešās valsts teritoriju, Latvijas kompetentā iestāde, ja nepieciešams, lūdz tai tranzīta atļauju.

Ja personu pārvieto ar gaisa transportu un nav plānota nosēšanās trešās valsts teritorijā, Latvijas kompetentā iestāde tranzīta lūgumu neiesniedz, bet starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos trešo valsti tikai informē par to.

Latvijas kompetentā iestāde pēc ārvalsts lūguma var atļaut ar krimināltiesisko sadarbību saistītās personas tranzītu caur Latvijas teritoriju. Tranzīta lūgumu var noraidīt, ja tiek lūgts Latvijas pilsoņa tranzīts.

Tranzīta lūgumu sastāda tāpat kā konkrēta veida krimināltiesiskās sadarbības lūgumu.

Četrdesmitā nodaļa

Personas izdošana Latvijai

480.pants. Personas izdošanas lūguma iesniegšanas nosacījumi

Personas izdošanu var lūgt, ja ir pamats uzskatīt, ka ārvalstī atrodas:

1) aizdomās turētais, apsūdzētais vai tiesājamais, kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu, par kuru ir sodāms pēc Latvijas Krimināllikuma un par kuru paredzēts brīvības atņemšanas sods, kura maksimālā robeža nav mazāka par vienu gadu, ja starptautiskais līgums neparedz citu termiņu;

2) notiesātais, kas Latvijā notiesāts ar brīvības atņemšanas sodu vai arestu uz laiku, ne mazāku par četriem mēnešiem.

Personas izdošanu var lūgt par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem arī tad, ja par kādu no tiem izdošanu nevar piemērot, jo tas neatbilst nosacījumam par iespējamo vai piespriesto sodu.

Personas izdošanas lūgumu var neiesniegt, ja noziedzīgā nodarījuma smagums un raksturs ir nesamērojams ar izdošanas izdevumiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.05.2004. likumu, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

481.pants. Personas izdošanas lūguma iesniegšanas kārtība

Ja konstatēti šā kodeksa 480.panta pirmajā daļā minētie nosacījumi, procesa virzītājs vēršas Ģenerālprokuratūrā ar rakstveida ierosinājumu lūgt ārvalstij personas izdošanu.

Ierosinājumā norāda šā kodeksa 476.pantā minēto informāciju un tam pievieno 482.pantā minētos pielikumus.

Ierosinājumu izskata desmit dienu laikā pēc tā saņemšanas Ģenerālprokuratūrā un par rezultātiem informē procesa virzītāju. Izskatīšanas termiņu var pagarināt ģenerālprokurors, un par to tiek informēts procesa virzītājs.

Ja ir pamats pieprasīt personas izdošanu, Ģenerālprokuratūra sagatavo un nosūta lūgumu ārvalstij.

Ģenerālprokuratūra var iesniegt ārvalstij personas izdošanas lūgumu arī pēc savas iniciatīvas.

482.pants. Personas izdošanas lūgums

Personas izdošanas lūgumu sastāda atbilstoši šā kodeksa 476.pantaprasībām un tam pievieno:

- 1) lēmumu par drošības līdzekļa - apcietinājuma piemērošanu vai spēkā stājušos notiesājošu tiesas spriedumu vai tā apliecinātu kopiju;
- 2) lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības vai tā apliecinātu kopiju;
- 3) likuma panta tekstu, pēc kura persona tiek saukta pie kriminālatbildības vai notiesāta, kā arī likuma pantu tekstus, kuri regulē noilgumu un noziedzīgu nodarījumu klasifikāciju;
- 4) rīkojumu par sprieduma izpildi vai tā apliecinātu kopiju;
- 5) informāciju, kas var palīdzēt identificēt personu;
- 6) citus dokumentus, ja tos pieprasa ārvalsts.

483.pants. Personas starptautiskās meklēšanas izsludināšanas pamats un kārtība

Ja konstatēti šā kodeksa 480.panta pirmajā daļā minētie nosacījumi un ir pamats uzskatīt, ka persona atstājusi Latvijas teritoriju un tās atrašanās vieta nav zināma, procesa virzītājs lūdz Ģenerālprokuratūru pieņemt lēmumu par personas starptautisko meklēšanu nolūkā pieprasīt tās izdošanu, lūgumam pievienojot šā kodeksa 482.pantā minētos dokumentus.

Ja ir pamats pieprasīt personas izdošanu, Ģenerālprokuratūra pieņem lēmumu par personas starptautiskās meklēšanas izsludināšanu un nosūta to izpildei.

484.pants. Pagaidu apcietinājuma lūgums

Pirms izdošanas lūguma nosūtīšanas Ģenerālprokuratūra var lūgt ārvalsti piemērot izdodamai personai pagaidu apcietinājumu.

Lūgumu par pagaidu apcietinājumu sastāda, ievērojot šā kodeksa 476.panta prasības. Tajā norāda arī tiesas lēmumu par drošības līdzekļa - apcietinājuma piemērošanu vai spēkā stājušos notiesājošu spriedumu, kā arī informē par Latvijas nodomu iesniegt personas izdošanas lūgumu.

Ja iesniegts personas pagaidu apcietinājuma lūgums, izdošanas lūgumu nosūta iespējami ātrāk, ņemot vērā starptautiskajos līgumos noteiktos pagaidu apcietinājuma termiņus.

485.pants. Ārvalsts izdotās personas pārņemšana

Izdotās personas pārņemšanu veic Iekšlietu ministrijas kompetenta iestāde starptautiskajos līgumos noteiktajos termiņos. Par personas nogādāšanu Latvijā paziņo Ģenerālprokuratūrai 24 stundu laikā.

Ja personu izdod pirmstiesas izmeklēšanas laikā, prokuroram vai amatā augstākam prokuroram izdotajai personai 48 stundu laikā pēc tās nogādāšanas Latvijā jāuzrāda apsūdzība, bet, ja apsūdzība uzrādīta, - jāizskaidro personai tiesības pieteikt noraidījumus un lūgumus, iesniegt sūdzības.

Ja personu izdod iztiesāšanas laikā, Ģenerālprokuratūra par to, ka izdotā persona nogādāta Latvijā, triju dienu laikā paziņo procesa virzītājam.

Ja izdotās personas pārņemšana saistīta ar tranzītu, Iekšlietu ministrijas kompetentā iestāde vēršas Ģenerālprokuratūrā ar lūgumu saņemt trešās valsts atļauju izdotās personas tranzītam.

486.pants. Personas izdošana no ārvalstīm uz laiku

Ja ārvalsts atlikusi izdodamās personas nodošanu un tas Latvijā var izraisīt kriminālvajāšanas termiņa noilgumu vai apgrūtināt noziedzīgā nodarījuma izmeklēšanu, Ģenerālprokuratūra var lūgt ārvalsti izdot šo personu uz laiku.

Lūgumu par personas izdošanu uz laiku sastāda tāpat kā izdošanas lūgumu.

487.pants. Ārvalsts izdotās personas kriminālatbildības un soda izpildes robežas

Personu var saukt pie kriminālatbildības un tiesāt tikai par to noziedzīgo nodarījumu, par kuru tā izdota.

Šie nosacījumi neattiecas uz gadījumiem, kad:

- 1) saņemta izdevējas valsts piekrišana kriminālvajāšanai un tiesāšanai par citiem pirms izdošanas izdarītiem nodarījumiem;
- 2) nodarījums izdarīts pēc tam, kad persona nodota Latvijai;
- 3) persona pēc atbrīvošanas 45 dienu laikā nav atstājusi Latviju, lai gan šāda iespēja tai bija;
- 4) persona pēc izdošanas ir atstājusi Latviju un tajā atgriezies.

Personu var izdot trešajai valstij tikai ar izdevējas valsts piekrišanu.

Šā panta otrās daļas 1.punktā paredzēto piekrišanu lūdz tādā pašā veidā kā izdošanu.

Ja personai galīgais sods noteikts pēc noziedzīgo nodarījumu kopības vai pēc vairākiem spriedumiem, bet tā izdota tikai par daļu no tiem, tiesa, kas noteikusi galējo sodu, šā kodeksa trīsdesmitajā nodaļā paredzētajā kārtībā nosaka soda izpildāmo daļu.

488.pants. Ārvalstīs apcietinājumā pavadītā termiņa ieskaitīšana

Apcietinājuma termiņu izdotajai personai skaita no Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanas brīža.

Laiku, ko persona pēc Latvijas lūguma pavadījusi apcietinājumā ārvalstī, ieskaita soda termiņā.

488.¹ pants. Personas izdošana Latvijai no Eiropas Savienības dalībvalsts

Personas izdošana Latvijai no Eiropas Savienības dalībvalsts notiek, pamatojoties uz Latvijas tiesas pieņemtu lēmumu par Eiropas apcietinājuma ordera izdošanu (turpmāk — Eiropas apcietinājuma lēmums).

Eiropas apcietinājuma lēmums ir Eiropas Savienības dalībvalsts tiesu varas institūcijas nolēmums, kas pieņemts, lai cita dalībvalsts izdotu personu kriminālvajāšanas veikšanai vai ar brīvības atņemšanu saistīta soda izpildīšanai.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

488.² pants. Eiropas apcietinājuma lēmuma pieņemšanas kārtība

Ja ir konstatēti šā kodeksa 480.pantā minētie nosacījumi, procesa virzītājs vēršas rajona (pilsētas) tiesā ar rakstveida ierosinājumu pieņemt Eiropas apcietinājuma lēmumu.

Ierosinājumā norāda šā kodeksa 476.pantā minēto informāciju un tam pievieno 482.pantā minētos dokumentus.

Tiesa ierosinājumu izskata desmit dienu laikā un par pieņemto lēmumu informē procesa virzītāju.

Ja ir pamats Eiropas apcietinājuma lēmuma pieņemšanai, tiesnesis sastāda un paraksta Eiropas apcietinājuma lēmumu (šā kodeksa 3.pielikums) un kopā ar pievienotajiem dokumentiem nosūta Ģenerālprokuratūrai.

Krimināllietas iztiesāšanas stadijā Eiropas apcietinājuma lēmumu pieņem tiesa, kuras lietvedībā krimināllieta atrodas.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

488.³ pants. Eiropas apcietinājuma lēmuma izpilde

Ja ir zināma pieprasītās personas atrašanās vieta, Ģenerālprokuratūra attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts noteiktajā valodā pārtulkotu Eiropas apcietinājuma lēmumu nosūta šās dalībvalsts kompetentai iestādei.

Ja Eiropas apcietinājuma lēmums pieņemts, lai nodrošinātu personas kriminālvajāšanu, pirms Eiropas Savienības dalībvalsts pieņemusi lēmumu par personas izdošanu vai neizdošanu, Ģenerālprokuratūra pēc procesa virzītāja ierosinājuma var dalībvalsts kompetento tiesu varas institūciju lūgt:

- 1) personu nopratināt, nopratināšanā piedaloties procesa virzītājam;
- 2) personu nodot uz laiku, vienojoties par atpakaļnodošanas laiku.

Ja pieprasītās personas atrašanās vieta nav zināma, Eiropas apcietinājuma lēmumu nosūta Iekšlietu ministrijai ieviešanai starptautiskās meklēšanas sistēmā.

Iekšlietu ministrijas kompetentā iestāde pārņem personu desmit dienu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par personas izdošanu, vai vienojas ar personu izdodošās dalībvalsts kompetento tiesu varas institūciju par citu personas pārņemšanas laiku. Par personas nogādāšanu Latvijā 24 stundu laikā informē Ģenerālprokuratūru. Personas pārņemšana notiek šā kodeksa 485.panta otrajā, trešajā un ceturtajā daļā noteiktajā kārtībā.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

488.⁴ pants. Ar personas pārņemšanu no Eiropas Savienības dalībvalsts saistītie nosacījumi

Pārņemot personu no Eiropas Savienības dalībvalsts, jāievēro šā kodeksa 487. un 488.pantā minētie nosacījumi.

Papildus šā panta pirmajā daļā minētajam, izdoto personu var saukt pie kriminālatbildības un tiesāt arī par citiem noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem tā netika izdota, kā arī to var izdot tālāk citai dalībvalstij, ja persona pēc tās pārņemšanas Latvijā tam ir piekritusi. Šādu personas piekrišanu, par ko tiek sastādīts protokols, pieņem prokurors vai tiesnesis, piedaloties advokātam.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

Četrdesmit pirmā nodaļa

PERSONAS IZDOŠANA ĀRVALSTIJ

489.pants. Personas izdošanas pamats

Personu, kura atrodas Latvijas teritorijā, var izdot kriminālvajāšanai, tiesāšanai vai sprieduma izpildei, ja saņemts ārvalsts lūgums izdot šo personu par nodarījumu, kurš saskaņā ar Latvijas un ārvalsts likumiem ir noziedzīgs.

Personu var izdot kriminālvajāšanai vai tiesāšanai par nodarījumu, par kura izdarīšanu paredzēts brīvības atņemšanas sods, kura maksimālā robeža nav mazāka par vienu gadu, vai bargāks sods.

Personu var izdot sprieduma izpildei valstij, kura spriedumu taisījusi un notiesājusi personu ar sodu, kas saistīts ar brīvības atņemšanu uz laiku, ne mazāku par četriem mēnešiem.

Ja izdošanu lūdz par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, bet par kādu no tiem izdošanu nevar piemērot, jo tas neatbilst nosacījumiem par iespējamo vai piespriesto sodu, personu var izdot arī par šo noziedzīgo nodarījumu.

490.pants. Personas izdošanas atteikuma iemesli

Personas izdošanu var atteikt, ja:

- 1) noziedzīgs nodarījums pilnībā vai daļēji izdarīts Latvijas teritorijā;
- 2) persona Latvijā tiek turēta aizdomās, apsūdzēta vai tiesāta par to pašu noziedzīgo nodarījumu;
- 3) Latvijā ir pieņemts lēmums neuzsākt vai izbeigt kriminālvajāšanu par to pašu noziedzīgo nodarījumu;
- 4) izdošanu lūdz sakarā ar politiskiem vai militāriem noziedzīgiem nodarījumiem;
- 5) ārvalsts lūdz personu izdot aizmuguriski piespriesta soda izpildei un nav saņemtas pietiekamas garantijas tam, ka izdotajai personai būs tiesības pieprasīt lietas atkārtotu iztiesāšanu;
- 6) izdošanu lūdz ārvalsts, ar kuru Latvijai nav līguma par izdošanu.

Personas izdošana nav pieļaujama, ja:

- 1) persona ir Latvijas pilsonis vai nepilsonis - likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjekts (turpmāk - Latvijas pilsonis);
- 2) personas izdošanas lūgums ir saistīts ar mērķi uzsākt personas kriminālvajāšanu vai sodīt personu rases, reliģiskās piederības, tautības vai politisko uzskatu dēļ vai ja ir pietiekams pamats uzskatīt, ka personas tiesības var tikt pārkāptas minēto iemeslu dēļ;
- 3) attiecībā uz personu par to pašu noziedzīgo nodarījumu Latvijā stājies spēkā tiesas nolēmums;
- 4) saskaņā ar Latvijas likumu par to pašu noziedzīgo nodarījumu personu nevar saukt pie kriminālatbildības, notiesāt vai izpildīt tai sodu sakarā ar noilgumu, amnestiju vai citu likumīgu pamatu;
- 5) persona likumā noteiktajā kārtībā apžēlota par to pašu noziedzīgo nodarījumu;
- 6) ārvalsts nedod pietiekamas garantijas, ka personai nepiespriedīs nāves sodu un to neizpildīs;
- 7) personai ārvalstī var draudēt spīdzināšana.

Starptautiskais līgums var paredzēt citu izdošanas atteikuma iemeslu uzskaitījumu.

491.pants. Izdodamā persona un tās tiesības

Izdodamā persona ir persona, kuras izdošana tiek lūgta vai kura ir aizturēta vai apcietināta izdošanas nolūkā.

Izdodamajai personai ir tiesības:

- 1) zināt, kas un par ko lūdz tās izdošanu;

- 2) izdošanas procesā lietot tai saprotamu valodu;
- 3) sniegt paskaidrojumus sakarā ar izdošanu;
- 4) pieteikt lūgumus, to skaitā lūgumus par vienkāršoto izdošanu;
- 5) iepazīties ar visiem pārbaudes materiāliem;
- 6) aicināt Latvijas Republikas advokātu juridiskās palīdzības saņemšanai.

492.pants. Personas aizturēšana izdošanas nolūkā

Izziņas iestāde vai prokurors var aizturēt personu līdz 72 stundām izdošanas nolūkā, ja ir pietiekams pamats uzskatīt, ka tā citas valsts teritorijā ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, par kuru paredzēta izdošana, vai ja ārvalsts izsludinājusi tās meklēšanu un iesniegusi pagaidu apcietināšanas vai izdošanas lūgumu.

Par personas aizturēšanu izdošanas nolūkā izziņas iestāde vai prokurors sastāda protokolu, norādot tajā aizturētā vārdu, uzvārdu un citus nepieciešamos personas datus, aizturēšanas iemeslu, kā arī to, kur, kad un kas šo personu aizturējis. Aizturēšanas protokolu paraksta aizturētājs un izdodamā persona.

Izdodamo personu informē par tās tiesībām.

Par personas aizturēšanu nekavējoties, bet ne vēlāk kā 24 stundu laikā informē Ģenerālprokuratūru, nosūtot tai personas aizturēšanas dokumentus. Ģenerālprokuratūra informē valsti, kura izsludinājusi personas meklēšanu.

Ja 72 stundu laikā no personas aizturēšanas brīža netiek piemērots pagaidu vai izdošanas apcietinājums, aizturētā persona atbrīvojama vai piemērojams kāds no šā kodeksa 69.pantā paredzētajiem drošības līdzekļiem, izņemot 69.panta pirmās daļas 6.punktā paredzēto drošības līdzekli.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.05.2004. likumu, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

493.pants. Pagaidu apcietinājuma piemērošanas pamats

Pēc ārvalsts lūguma par pagaidu apcietinājumu līdz izdošanas lūguma saņemšanai izdodamajai personai var piemērot pagaidu apcietinājumu.

Ja lūgumā par pagaidu apcietinājumu ir norādīts ārvalsts lēmums par personas apcietinājumu vai spēkā stājies spriedums attiecībā uz konkrēto personu, kā arī tas, ka ārvalsts iesniegs izdošanas lūgumu un par kādu noziedzīgu nodarījumu tiks lūgta izdošana, sniegtas ziņas par izdodamo personu un ja nav zināmi apstākļi, kas izslēdz izdošanas iespējamību, prokurors iesniedz tā rajona (pilsētas) tiesai, kuras darbības teritorijā persona aizturēta vai atrodas Ģenerālprokuratūra, ierosinājumu par pagaidu apcietinājuma piemērošanu un to pamatojošos materiālus.

494.pants. Pagaidu apcietinājuma piemērošana

Par pagaidu apcietinājuma piemērošanu lemj tiesnesis tiesas sēdē, piedaloties prokuroram un izdodamajai personai.

Tiesnesis, uzklaušijis prokuroru, izdodamo personu un advokātu, ja tāds piedalās, pieņem motivētu lēmumu, kas nav pārsūdzams.

Pagaidu apcietinājumu piemēro uz 40 dienām no personas aizturēšanas dienas, ja starptautiskajā līgumā nav noteikts citādi.

Personu no pagaidu apcietinājuma prokurors var atbrīvot, ja 18 dienu laikā pēc aizturēšanas nav saņemts ārvalsts lūgums par personas izdošanu vai paziņojums par pamatotiem šāda lūguma aizkavēšanās iemesliem.

Personu no pagaidu apcietinājuma prokurors atbrīvo, ja:

- 1) 40 dienu laikā nav saņemts izdošanas lūgums;
- 2) 40 dienu laikā nav piemērots izdošanas apcietinājums;
- 3) ir kļuvuši zināmi apstākļi, kas izslēdz izdošanas iespējamību.

Personas atbrīvošana nerada šķēršļus tās atkārtotai apcietināšanai un izdošanai, ja lūgums par izdošanu tiek saņemts vēlāk.

495.pants. Izdošanas apcietinājums

Izdošanas apcietinājumu piemēro pēc tam, kad saņemts lūgums par personas izdošanu līdz ar:

- 1) ārvalsts lēmumu par personas apcietinājumu vai spēkā stājušos spriedumu attiecībā uz konkrēto personu;
- 2) noziedzīgā nodarījuma aprakstu vai lēmumu par saukšanu pie kriminālatbildības;
- 3) likuma panta tekstu, pēc kura persona saukta pie kriminālatbildības vai notiesāta, kā arī likuma panta tekstu, kurš regulē noilgumu;
- 4) ziņām par izdodamo personu.

Ja nav zināmi apstākļi, kas izslēdz izdošanas iespējamību, pārbaudes izdarītājs ierosinājumu par izdošanas apcietinājumu un to pamatojošos materiālus iesniedz rajona (pilsētas) tiesai, kuras darbības teritorijā persona aizturēta vai atrodas Ģenerālprokuratūra.

Ierosinājumu par izdošanas apcietinājumu izskata tādā pašā kārtībā kā par pagaidu apcietinājumu.

Izdodamās personas apcietinājuma termiņš nedrīkst pārsniegt vienu gadu, turklāt nedrīkst būt ilgāks par ārvalstī piespriesto soda termiņu, ja tas ir mazāks par vienu gadu, skaitot no aizturēšanas vai apcietinājuma piemērošanas brīža.

496.pants. Ārvalsts informēšana par apcietinājumu

Par izdodamās personas apcietinājumu vai atbrīvošanu no tā Ģenerālprokuratūra informē lūgumu iesniegušo valsti.

497.pants. Izdošanas lūguma pārbaude

Ģenerālprokuratūra, saņemusi ārvalsts lūgumu par personas izdošanu, uzsāk tā pārbaudi. Prokurors noskaidro, vai pastāv šā kodeksa 489.pantā noteiktais personas izdošanas pamats un vai nepastāv 490.pantā noteiktie personas izdošanas atteikuma iemesli.

Ja lūgumā nav pietiekamas informācijas, lai izlemtu jautājumu par izdošanu, Ģenerālprokuratūra pieprasa ārvalstij nepieciešamo papildu informāciju, kā arī var noteikt informācijas iesniegšanas termiņus.

Pārbaude jāpabeidz 20 dienu laikā no izdošanas lūguma saņemšanas dienas. Ja pārbaudei nepieciešama papildu informācija, termiņu skaita no tās saņemšanas dienas. Pārbaudes termiņu var pagarināt ģenerālprokurors.

Prokurors iepazīstina izdodamo personu ar izdošanas lūgumu 48 stundu laikā no tā saņemšanas brīža un dod tai iespēju sniegt paskaidrojumus. Gadījumos, kad izdodamā persona nav apcietināta un 48 stundu laikā no izdošanas lūguma saņemšanas brīža prokurors konstatējis šā kodeksa 490.panta otrajā daļā minētos apstākļus, izdošanas lūgumu izdodamajai personai var uzrādīt 20 dienu laikā.

Pārbaudes laikā prokurors var veikt visas kriminālprocesā paredzētās izmeklēšanas darbības.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

498.pants. Pārbaudes pabeigšana

Prokurors, izvērtējis personas izdošanas pamatu un pieļaujamību, pieņem motivētu lēmumu:

- 1) par personas izdošanas pieļaujamību;
- 2) par atteikšanos izdot personu.

Ja pieņemts lēmums par personas izdošanas pieļaujamību, personai izsniedz lēmuma kopiju.

Lēmumu par izdošanas pieļaujamību izdodamā persona var pārsūdzēt Augstākās tiesas Kriminālietu tiesu palātā desmit dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas. Ja lēmums netiek pārsūdzēts, tas stājas spēkā.

Lēmumu par atteikšanos izdot personu Ģenerālprokuratūra paziņo attiecīgajai personai un ārvalstij. Prokurors šo personu nekavējoties atbrīvo no pagaidu vai izdošanas apcietinājuma.

499.pants. Sūdzības par izdošanas pieļaujamību izskatīšana

Sūdzību par izdošanas pieļaujamību izskata Augstākās tiesas Kriminālietu tiesu palāta triju tiesnešu sastāvā.

Tiesnesis, kam uzdots referēt, pieprasa no Ģenerālprokuratūras pārbaudes materiālus un nosaka izskatīšanas laiku.

Ģenerālprokuratūrai, sūdzības iesniedzējam un viņa advokātam paziņo par sūdzības izskatīšanas laiku un tiesībām piedalīties tiesas sēdē. Ja nepieciešams, tiesa izprasa citus vajadzīgos materiālus un izsauc personas paskaidrojumu sniegšanai.

Sūdzības iesniedzējam nodrošina iespēju piedalīties sūdzības izskatīšanā.

Ja izdodamās personas advokāts nav ieradies bez attaisnojoša iemesla, juridiskās palīdzības sniegšanai pieaicināms cits advokāts, ja persona vēlas saņemt juridisko palīdzību.

500.pants. Tiesas lēmums

Uzklausījusi sūdzības iesniedzēju, viņa advokātu un prokuroru, tiesa aiziet apspriesties un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) atstāt prokurora lēmumu negrozītu;
- 2) atcelt prokurora lēmumu un atzīt izdošanu par nepieļaujamu;
- 3) nodot izdošanas lūgumu papildu pārbaudei.

Tiesas lēmums nav pārsūdzams.

Tiesa lēmumu un materiālus nosūta Ģenerālprokuratūrai.

Ja tiesa atzīst izdošanu par nepieļaujamu, attiecīgo personu nekavējoties atbrīvo no apcietinājuma.

501.pants. Lēmums par personas izdošanu ārvalstij

Spēkā stājušos lēmumu par personas izdošanas pieļaujamību kopā ar pārbaudes materiāliem Ģenerālprokuratūra nosūta Tieslietu ministrijai.

Lēmumu par personas izdošanu ārvalstij pēc tieslietu ministra ierosinājuma pieņem Ministru kabinets.

Ministru kabinets var atteikt izdošanu tikai tad, ja pastāv viens no šādiem apstākļiem:

- 1) personas izdošana var kaitēt valsts suverenitātei;
- 2) nodarījumu uzskata par politisku vai militāru;
- 3) ir pietiekams pamats uzskatīt, ka izdošana saistīta ar mērķi personu vajāt rases, reliģiskās piederības, tautības vai politisko uzskatu dēļ.

Par pieņemto lēmumu Tieslietu ministrija informē izdodamo personu, ārvalsti un Ģenerālprokuratūru.

Lēmumu par personas izdošanu izpilda Iekšlietu ministrija.

Tiklīdz saņemts lēmums par atteikšanos izdot personu, Ģenerālprokuratūra nekavējoties atbrīvo personu no apcietinājuma.

502.pants. Izdošana pēc vairāku valstu lūguma

Ja Ģenerālprokuratūra saņēmusi vairākus izdošanas lūgumus par vienu un to pašu personu, to pārbaudi apvieno vienā procesā, ja vien nav pieņemts lēmums:

- 1) par personas izdošanu;
- 2) par atteikšanos izdot personu;
- 3) par personas izdošanas pieļaujamību.

Ja lēmums par personas izdošanu ir pieņemts, vēlāk saņemtais lūgums netiek apmierināts. Par to paziņo lūguma iesniedzējai valstij.

Ja citas ārvalsts lūguma saņemšanas brīdī stāties spēkā lēmums par izdošanas pieļaujamību, šis lēmums netiek iesniegts Ministru kabinetam līdz vēlāk saņemtā lūguma pārbaudes pabeigšanai.

Ja izdošanu lūgušas vairākas ārvalstis, Ministru kabinets pēc tieslietu ministra ierosinājuma, ņemot vērā nodarījuma smagumu, tā izdarīšanas vietu un lūgumu saņemšanas secību, nosaka, kurai valstij persona izdodama.

503.pants. Izdodamās personas nodošana

Iekšlietu ministrija informē ārvalsti par izdodamās personas nodošanas laiku un vietu, kā arī par periodu, kurā izdodamā persona atradusies apcietinājumā.

Iekšlietu ministrija vienojas ar ārvalsti par citu nodošanas datumu, ja no valstu gribas neatkarīgu iemeslu dēļ nodošana nevar notikt iepriekš noteiktajā datumā.

Ja ārvalsts izdodamo personu nepārņem 30 dienu laikā no noteiktā izdošanas datuma, prokurors šo personu atbrīvo no apcietinājuma.

504.pants. Personas nodošanas atlikšana vai nodošana uz laiku

Pēc lēmuma pieņemšanas par personas izdošanu tieslietu ministrs pēc ģenerālprokurora ierosinājuma var atlikt pieprasītās personas nodošanu ārvalstij Latvijā iesākta kriminālprocesa pabeigšanai vai piespriedē soda izpildei.

Ja izdošanas atlikšana var izraisīt kriminālvajāšanas termiņa noilgumu vai apgrūtināt noziedzīgā nodarījuma izmeklēšanu ārvalstī un šāda izdošana netraucē veikt tiesvedību Latvijā, tieslietu ministrs var nodot personu ārvalstij uz laiku, nosakot atpakājnodošanas laiku.

505.pants. Atkārtota izdošana

Ja izdotā persona ārvalstī izvairās no kriminālvajāšanas vai soda un ir atgriezies Latvijā, pēc ārvalsts lūguma to var izdot atkārtoti, pamatojoties uz iepriekš pieņemto lēmumu par izdošanu.

506.pants. Vienkāršota izdošana

Personu var izdot ārvalstij vienkāršotā kārtībā, ja:

- 1) saņemta izdodamās personas rakstveida piekrišana tās izdošanai vienkāršotā kārtībā;
- 2) izdodamā persona nav Latvijas pilsonis;
- 3) pret izdodamo personu Latvijā nav jāpabeidz uzsākts kriminālprocess vai nav jāizpilda piespriedētais sods.

Izdodamā persona savu piekrišanu vienkāršotajai kārtībai apliecina prokuroram advokāta klātbūtnē līdz lēmuma par izdošanas pieļaujamību pieņemšanai.

Pēc piekrišanas saņemšanas prokurors noskaidro tikai šā panta pirmajā daļā minēto un nekavējoties iesniedz ar izdošanu saistītos materiālus ģenerālprokuroram.

Ģenerālprokurors pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) par personas izdošanu;
- 2) par atteikšanos personu izdot;
- 3) par vienkāršotās kārtības nepiemērošanu.

Ģenerālprokurora pieņemtais lēmums nav pārsūdzams.

Par personas izdošanu vai atteikšanos to izdot informē ārvalsti un izdodamo personu un nodod lēmumu izpildei Iekšlietu ministrijai.

506.¹ pants. Personas izdošana Eiropas Savienības dalībvalstij

Personu, kura atrodas Latvijas teritorijā, var izdot kriminālvajāšanai, tiesāšanai vai sprieduma izpildei Eiropas Savienības dalībvalstij, ja attiecībā uz šo personu ārvalstī ir pieņemts Eiropas apcietinājuma lēmums un ir šā kodeksa 489.pantā minētais izdošanas pamats.

Ja personu izdod par šā kodeksa 2.pielikumā minētu nodarījumu un ja par tā izdarīšanu Eiropas apcietinājuma lēmumu pieņēmušajā valstī ir paredzēts brīvības atņemšanas sods, kura maksimālā robeža nav mazāka par trim gadiem, pārbaudi par to, vai šis nodarījums ir noziedzīgs arī pēc Latvijas likuma, neveic.

Ja ārvalstī Eiropas apcietinājuma lēmums pieņemts par Latvijas pilsoni, tad personas izdošana notiek ar nosacījumu, ka persona pēc tās notiesāšanas tiek nodota atpakaļ Latvijai tai piespriedtā brīvības atņemšanas soda izciešanai. Piespriedtā soda izpilde notiek šā kodeksa 566. — 585.pantā noteiktajā kārtībā.

Personas izdošanu var atteikt, ja ir šā kodeksa 490.panta pirmās daļas 1. — 3.punktā vai otrās daļas 4.punktā minētie iemesli, kā arī tad, ja nodarījums izdarīts ārpus Eiropas apcietinājuma lēmumu pieņēmušās valsts teritorijas un tas saskaņā ar Latvijas likumu nav noziedzīgs.

Personas izdošana nav pieļaujama, ja:

- 1) saskaņā ar Latvijas likumu par šo nodarījumu personu nevar saukt pie kriminālatbildības, tiesāt vai sodīt sakarā ar amnestiju;
- 2) persona par to pašu noziedzīgo nodarījumu ir notiesāta un ir izcietusi vai izcieš sodu kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm vai to vairs nevar izpildīt;
- 3) persona saskaņā ar Latvijas likumiem nav sasniegusi vecumu, ar kuru iestājas kriminālatbildība;
- 4) izdodams Latvijas pilsonis Eiropas Savienības dalībvalsts piespriedtā soda izpildei.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

506.² pants. Ar personas izdošanu Eiropas Savienības dalībvalstij saistītie nosacījumi

Izdodamajai personai ir šā kodeksa 491.pantā minētās tiesības, tiesības piekrist vai nepiekrist izdošanai, kā arī tiesības tikt sauktai pie kriminālatbildības un tiesātai tikai par tiem noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem tā tiek izdota.

Izdodamā persona savu piekrišanu izdošanai un atteikšanos no tiesībām tikt sauktai pie kriminālatbildības un tiesātai tikai par tiem noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem tā tiek izdota, apliecina prokuroram advokāta klātbūtnē, un par to tiek sastādīts protokols.

Ja izdodamā persona ir Latvijas pilsonis, tai ir tiesības atteikties no tiesībām, kas garantē, ka Latvijas pilsoni pēc tā notiesāšanas Eiropas Savienības dalībvalstī nodod atpakaļ Latvijai piespriedtā soda izciešanai.

Attiecībā uz personu, kurai ir kriminālprocesuālā imunitāte, Eiropas apcietinājuma lēmuma izpildes termiņa tecējums sākas no brīža, kad šā persona likumā noteiktajā kārtībā ir zaudējusi šo imunitāti.

Latvija pieņem izpildīšanai Eiropas apcietinājuma lēmumus latviešu vai angļu valodā.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

506.³ pants. Pārbaude attiecībā uz personas izdošanu Eiropas Savienības dalībvalstij

Ģenerālprokuratūra, saņēmusi Eiropas apcietinājuma lēmumu, organizē tā pārbaudi.

Pārbaudi prokurors veic šā kodeksa 497.pantā noteiktajā kārtībā, noskaidrojot, vai pastāv personas izdošanas pamats un vai nepastāv personas izdošanas atteikuma iemesli, kas noteikti šā kodeksa 506.¹ pantā.

Ja Ģenerālprokuratūra vienlaicīgi saņēmusi izdošanas lūgumu no valsts, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts, un Eiropas apcietinājuma lēmumu no Eiropas Savienības dalībvalsts par vienu un to pašu personu, to pārbaudi apvieno vienā procesā, ja vien nav pieņemts lēmums par personas izdošanu vai tās izpildes atteikumu. Izskatot vienlaicīgi saņemtos lūgumus par personas izdošanu un izlemjot jautājumu par to, kurai valstij dodama priekšrocība, vērā ņemams nodarījuma smagums, tā izdarīšanas vieta, laiks un lūgumu saņemšanas secība.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

506.⁴ pants. Eiropas Savienības dalībvalstij izdodamās personas aizturēšana un apcietināšana

Personas aizturēšana izdošanas nolūkā notiek šā kodeksa 492.pantā noteiktajā kārtībā, ja par personu ir pieņemts Eiropas apcietinājuma lēmums vai starptautiskās meklēšanas sistēmā ievietots paziņojums par šāda lēmuma esamību.

Ja nav zināmi apstākļi, kas izslēdz personas izdošanas pieļaujamību, pārbaudes izdarītājs ierosinājumu par Eiropas apcietinājuma lēmumu un izdošanas apcietinājuma piemērošanu iesniedz rajona (pilsētas) tiesai, kuras darbības teritorijā persona aizturēta vai atrodas Ģenerālprokuratūra.

Izdošanas apcietinājumu piemēro šā kodeksa 494.pantā noteiktajā kārtībā uz 80 dienām no personas aizturēšanas dienas. Tiesa izņēmuma gadījumos šo termiņu var pagarināt vēl vienu reizi uz 30 dienām. Ģenerālprokuratūra informē Eiropas apcietinājuma lēmumu pieņēmušās valsts kompetento iestādi par lēmuma izpildes aizkavējuma iemeslu.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

506.⁵ pants. Pagaidu darbības līdz lēmuma pieņemšanai

Ja Eiropas Savienības dalībvalsts Eiropas apcietinājuma lēmumu pieņēmusi, lai nodrošinātu personas kriminālvajāšanu, pirms pieņemts lēmums par personas izdošanu vai neizdošanu, pēc dalībvalsts tiesu varas institūcijas lūguma Ģenerālprokuratūra personu noprātina, piedaloties personai, kuru izvēlas dalībvalsts tiesu varas institūcija, vai arī piekriņ personas pagaidu pārvietošanai, nosakot atpakaļnodošanas laiku.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

506.⁶ pants. Ārvalsts izdotas personas izdošana Eiropas Savienības dalībvalstij

Izdoto personu var tālāk nodot citai Eiropas Savienības dalībvalstij gadījumos, kad valsts, izdodot personu, bija piekritusi tās tālākai izdošanai.

Ja Eiropas apcietinājuma lēmums saņemts par personu, ko Latvijai izdevusi cita valsts, nedodot piekrišanu personas tālākai izdošanai, Ģenerālprokuratūra vēršas pie personu izdevušās valsts, lai saņemtu piekrišanu personas tālākai izdošanai Eiropas Savienības dalībvalstij.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

506.⁷ pants. Lēmums par personas izdošanu Eiropas Savienības dalībvalstij

Ģenerālprokuratūra 10 dienu laikā no Eiropas apcietinājuma lēmuma saņemšanas dienas pieņem lēmumu par personas izdošanu vai neizdošanu ārvalstij. Lēmums par personas izdošanu nav pārsūdzams, ja persona ir piekritusi izdošanai.

Ja izdodamā persona nepiekrīt izdošanai, Ģenerālprokuratūras lēmumu par izdošanu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātā 10 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas.

Sūdzību par Ģenerālprokuratūras lēmumu Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta izskata šā kodeksa 499. un 500.pantā noteiktajā kārtībā un pieņemto lēmumu nosūta Ģenerālprokuratūrai 20 dienu laikā no sūdzības saņemšanas dienas.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

506.⁸ pants. Lēmuma par personas izdošanu Eiropas Savienības dalībvalstij izpilde

Spēkā stājušos lēmumu par personas izdošanu Ģenerālprokuratūra nekavējoties nosūta Iekšlietu ministrijai izpildei.

Lēmums par personas izdošanu tiek izpildīts, ievērojot šā kodeksa 503.panta pirmajā un otrajā daļā paredzētos nosacījumus.

Pēc lēmuma pieņemšanas par personas izdošanu Ģenerālprokuratūra var atlikt pieprasītās personas izdošanu Eiropas Savienības dalībvalstij Latvijā iesākta kriminālprocesa pabeigšanai vai piespriestā soda izciešanai, kā arī nopietnu humānu iemeslu dēļ, ja ir pamatots iemesls domāt, ka tas acīmredzami apdraudētu pieprasītās personas dzīvību vai veselību. Par lēmumu izdošanu atlikt Ģenerālprokuratūra informē Eiropas Savienības dalībvalsts kompetento tiesu varas institūciju un vienojas par citu personas nodošanas laiku.

Ja persona nav pārņemta 10 dienu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par personas izdošanu, vai no dienas, par kuru panākta vienošanās ar Eiropas Savienības dalībvalsts kompetento tiesu varas institūciju, persona jāatbrīvo no apcietinājuma.

Ja pieņemts lēmums par pieprasītās personas neizdošanu, Ģenerālprokuratūra par to informē dalībvalsts kompetento tiesu varas institūciju.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

506.⁹ pants. Priekšmetu nodošana Eiropas Savienības dalībvalstij

Pēc Eiropas Savienības dalībvalsts pieprasījuma vai pašas iniciatīvas Ģenerālprokuratūra izņem un nodod dalībvalstij priekšmetus:

- 1) kas nepieciešami kā lietiskie pierādījumi;
- 2) ko pieprasītā persona ieguvusi nodarījuma rezultātā.

Priekšmetus, kas nepieciešami kā lietiskie pierādījumi, nodod pat tad, ja Eiropas apcietinājuma lēmumu nevar izpildīt pieprasītās personas nāves vai bēgšanas dēļ.

Ja priekšmeti nepieciešami Latvijā iesākta kriminālprocesa pabeigšanai, tiem var noteikt vēlāku nodošanas laiku. Nododot priekšmetus, Ģenerālprokuratūra var pieprasīt, lai tos nodod atpakaļ.

(27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

Četrdesmit otrā nodaļa

Ārvalstī uzsākta kriminālprocesa pieņemšana Latvijā

507.pants. Kriminālprocesa pārņemšanas saturs un nosacījumi

Kriminālprocesa pārņemšana ir ārvalstī uzsākta kriminālprocesa turpināšana Latvijā pēc ārvalsts lūguma vai ar tās piekrišanu, ja to prasa procesuālās intereses un nodarījums sodāms saskaņā ar Latvijas Krimināllikumu.

508.pants. Kompetentās iestādes

Pirmstiesas izmeklēšanas stadijā lūgumus par kriminālprocesa pārņemšanu izskata un izlemj Ģenerālprokuratūra, bet līdz kriminālvajāšanas uzsākšanai - arī Iekšlietu ministrija.

Iztiesāšanas stadijā lūgumus par kriminālprocesa pārņemšanu izskata un izlemj Tieslietu ministrija.

509.pants. Kriminālprocesa pārņemšanas pamats

Kriminālprocesa pārņemšanas pamats ir:

- 1) ārvalsts lūgums par kriminālprocesa pārņemšanu un Latvijas piekrišana to pārņemt;

2) Latvijas iesniegts kriminālprocesa nodošanas lūgums un ārvalsts piekrišana to nodot.

Ja nodarījums, sakarā ar kuru tiek lūgta kriminālprocesa pārņemšana (turpmāk četrdesmit otrajā un četrdesmit trešajā nodaļā - nodarījums), Latvijā nav krimināli sodāms, bet ir sodāms saskaņā ar citiem likumiem, par to nekavējoties informē lūguma iesniedzēju, nepārņemot kriminālprocesu. Piekrišanas saņemšana ir pamats procesa turpināšanai Latvijas likumos paredzētajā kārtībā.

510.pants. Kriminālprocesa pārņemšanas lūguma noraidīšanas iemesli

Kriminālprocesa pārņemšana nav pieļaujama, ja:

- 1) nodarījums, sakarā ar kuru tiek lūgta kriminālprocesa pārņemšana, netiek uzskatīts par noziedzīgu saskaņā ar Latvijas Krimināllikumu;
- 2) iestāties kriminālatbildības noilgums, tajā skaitā pagājuši arī tie seši mēneši, par kuriem noilguma termiņš tiek pagarināts, ja nodarījums nonāk Latvijas krimināltiesiskajā jurisdikcijā vienīgi saskaņā ar lūgumu par kriminālprocesa pārņemšanu;
- 3) nav iegūti pierādījumi, kas dod pamatu kādu personu turēt aizdomās vai apsūdzēt nodarījuma izdarīšanā;
- 4) Latvijā par to pašu nodarījumu pieņemts galīgs nolēmums;
- 5) lūgumu par tāda kriminālprocesa pārņemšanu, kurā stājies spēkā notiesājošs spriedums, iesniegusi valsts, ar kuru Latvijai nav līguma par krimināllietās taisītu tiesas spriedumu savstarpēju atzīšanu un izpildīšanu, turklāt šai valstij pašai ir iespēja izpildīt piespriesto sodu.

Kriminālprocesa pārņemšanas lūgumu var neizpildīt, ja:

- 1) tas nav pietiekami pamatots;
- 2) persona, kura tiek turēta aizdomās vai apsūdzēta nodarījuma izdarīšanā, Latvijā uzturas neregulāri;
- 3) ir pamats uzskatīt, ka nodarījums ir politisks vai izteikti militārs vai lūgums iesniegts, lai personu vajātu par politiskiem uzskatiem, rases, nacionālo vai reliģisko piederību;
- 4) nodarījums nav izdarīts lūguma iesniedzējas valsts teritorijā;
- 5) kriminālprocesa pārņemšana būtu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām ar citu valsti;
- 6) procesa turpināšana neatbilstu Latvijas tiesību sistēmas principiem;
- 7) Latvijai nav līguma par kriminālprocesa pārņemšanu ar lūguma iesniedzēju valsti.

511.pants. Lūguma izskatīšanas termiņi

Kriminālprocesa pārņemšanas lūgumu izlemj desmit dienās, bet, ja materiālu apjoms ir īpaši liels, - 30 dienās.

Īpašos gadījumos, ja nepieciešama dokumentu tulkošana, kriminālprocesa pārņemšanas lūgumu izlemj šā panta pirmajā daļā paredzētajos termiņos pēc tulkojuma saņemšanas.

Ja izlemšanai ir nepieciešama papildu informācija, kompetentās iestādes to pieprasa no lūguma iesniedzēja. Pēc papildu informācijas saņemšanas jautājumu izlemj šā panta pirmajā daļā paredzētajos termiņos.

Ja Latvijā process par nodarījumu uzsākams tikai pēc cietušā sūdzības, bet tāda nav pievienota saņemtajiem materiāliem, kompetentā iestāde nekavējoties informē cietušo un lēmumu pieņem pēc cietušā piekrišanas vai atteikuma saņemšanas. Ja 30 dienu laikā cietušais nav sniedzis atbildi, procesu var turpināt bez viņa piekrišanas.

512.pants. Kriminālprocesa pārņemšanas lūguma izlemšana

Izskatījusi ārvalsts lūgumu, nepieciešamos dokumentus un papildu informāciju, ja tāda bijusi pieprasīta, kompetentā iestāde pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) par kriminālprocesa pārņemšanu un nodošanu procesa veikšanai;
- 2) par kriminālprocesa pārņemšanas lūguma noraidīšanu.

Šā panta pirmajā daļā minēto lēmumu kopā ar tā tulkojumu kompetentā iestāde nekavējoties nosūta lūguma iesniedzējai valstij.

513.pants. Latvijas lūgums par kriminālprocesa nodošanu

Ja vienlaikus ar Latvijā notiekošu kriminālprocesu arī citā valstī notiek kriminālprocess par to pašu nodarījumu, kompetentās iestādes var iesniegt ārvalstij lūgumu par kriminālprocesa nodošanu Latvijai, ja tas atbilst tiesvedības interesēm un veicina kriminālprocesa norisi.

Lūgumu neiesniedz, ja pastāv iemesli, kas izslēdz kriminālprocesa pārņemšanu.

514.pants. Kriminālprocesa pārņemšanas kārtība

Ja personai citā valstī izvirzīta apsūdzība, tā nodota tiesai vai notiesāta, kompetentā iestāde kriminālprocesa turpināšanu nodod prokuratūrai pēc personas dzīves vai uzturēšanās vietas Latvijā.

Prokurors desmit dienu laikā izlemj, vai pierādījumi ir pietiekami personas saukšanai pie kriminālatbildības saskaņā ar Latvijas Krimināllikumu, un ceļ apsūdzību vai nodod kriminālprocesu tā turpināšanai no izziņas stadijas un atceļ tos piespiedu līdzekļus, kurus drīkst lietot tikai pret apsūdzēto.

Ja personai citā valstī apsūdzība nav izvirzīta, kriminālprocesu turpina no izziņas stadijas.

Turpmākais kriminālprocess notiek vispārējā kārtībā.

515.pants. Kriminālprocesa pārņemšanas atsaukšana

Procesa virzītājs iesniedz motivētu ierosinājumu par kriminālprocesa pārņemšanas atsaukšanu tai pašai kompetentajai iestādei, kura pieņēmusi lēmumu par kriminālprocesa pārņemšanu, ja saskata iemeslus, kas izslēdz kriminālprocesa pārņemšanu.

Kompetentā iestāde desmit dienu laikā lemj par kriminālprocesa turpināšanu Latvijā vai par kriminālprocesa pārņemšanas atsaukšanu.

Kompetentā iestāde, atsaucot piekrišanu pārņemšanai, par to informē procesa virzītāju un uzdod atcelt visus piemērotos piespiedu līdzekļus un izlemt rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem.

Par kriminālprocesa pārņemšanas atsaukšanu kompetentā iestāde nekavējoties informē lūguma iesniedzēju valsti un nosūta tai krimināllietas materiālus.

Ja pārņemšana atsaukta sakarā ar kriminālprocesa politisku vai izteikti militāru raksturu vai tāpēc, ka vajāšana notikusi politisko uzskatu, rases, dzimuma, nacionālās vai reliģiskās piederības dēļ, Latvijā iegūtie pierādījumi var netikt nodoti lūguma iesniedzējai valstij. Citos gadījumos pierādījumus nenodod, ja izmeklēšanas darbības nevarētu veikt pēc ārvalsts lūguma par palīdzību kriminālprocesā.

516.pants. Pagaidu apcietinājums pirms kriminālprocesa pārņemšanas lūguma saņemšanas

Ja ārvalsts paziņo par savu nodomu iesniegt kriminālprocesa pārņemšanas lūgumu un lūdz piemērot pagaidu apcietinājumu pirms tā saņemšanas, kompetentā iestāde vēršas tiesā ar ierosinājumu apcietināt personu līdz jautājuma izlemšanai par kriminālprocesa pārņemšanu, ja pastāv visi šie nosacījumi:

- 1) lūgumā norādīts, ka pastāv iesniedzējas valsts izdots lēmums par apcietinājuma piemērošanu;
- 2) Latvijas Krimināllikums par attiecīgo nodarījumu paredz brīvības atņemšanas sodu;
- 3) ir pamats uzskatīt, ka aizdomās turētais vai apsūdzētais izvairīsies no līdzdalības kriminālprocesā vai slēps pierādījumus.

Saskaņā ar šo pantu apcietinātā persona atbrīvojama, ja:

- 1) 18 dienu laikā no aizturēšanas vai pagaidu apcietinājuma piemērošanas dienas nav saņemts kriminālprocesa pārņemšanas lūgums;
- 2) 15 dienu laikā no lūguma saņemšanas dienas nav saņemti pievienojamie dokumenti;
- 3) 40 dienu laikā no aizturēšanas vai pagaidu apcietinājuma piemērošanas dienas nav pieņemts lēmums par drošības līdzekļa - apcietinājuma piemērošanu pārņemtajā kriminālprocesā;
- 4) pieņemts lēmums noraidīt lūgumu par kriminālprocesa pārņemšanu;
- 5) kriminālprocesa pārņemšana atsaukta;
- 6) kļuvuši zināmi apstākļi, kas izslēdz iespēju turēt personu apcietinājumā.

517.pants. Pagaidu apcietinājums pēc kriminālprocesa pārņemšanas lūguma saņemšanas

Ja lūgums par kriminālprocesa pārņemšanu un tam pievienotie materiāli dod pamatu uzskatīt, ka persona, kura tiek turēta aizdomās vai apsūdzēta nodarījumā, izvairīsies no izmeklēšanas vai tiesas vai traucēs patiesības noskaidrošanu lietā, kompetentā iestāde lūdz tiesu piemērot pagaidu apcietinājumu.

Persona, kura apcietināta saskaņā ar šo pantu, atbrīvojama no pagaidu apcietinājuma, ja:

- 1) lūgums pārņemt kriminālprocesu nav izņemts 40 dienu laikā no aizturēšanas vai pagaidu apcietinājuma piemērošanas dienas;
- 2) 40 dienu laikā no aizturēšanas vai pagaidu apcietinājuma piemērošanas dienas nav pieņemts lēmums par drošības līdzekļa - apcietinājuma piemērošanu pārņemtajā kriminālprocesā;
- 3) pieņemts lēmums noraidīt lūgumu par kriminālprocesa pārņemšanu;
- 4) kriminālprocesa pārņemšana atsaukta;
- 5) kļuvuši zināmi apstākļi, kas izslēdz iespēju turēt personu apcietinājumā.

518.pants. Aizturēšana jautājuma par pagaidu apcietinājumu izlemšanai

Ja kompetentā iestāde uzskata par nepieciešamu piemērot pagaidu apcietinājumu, tā var dot uzdevumu policijai aizturēt personu uz laiku līdz 72 stundām nogādāšanai pie tiesneša.

Par personas aizturēšanu policijas darbinieks sastāda protokolu, kurā norāda precīzu aizturēšanas laiku un vietu, kā arī atspoguļo aizturētās personas tiesību izskaidrošanu. Protokolu paraksta aizturētājs un aizturētais, kā arī advokāts, ja tāds piedalās.

Ja 72 stundu laikā no personas aizturēšanas brīža netiek piemērots pagaidu apcietinājums, aizturētā persona atbrīvojama.

519.pants. Pagaidu apcietinājuma piemērošanas kārtība

Ierosinājumu par pagaidu apcietinājumu un to pamatojošos materiālus kompetentā iestāde iesniedz savas atrašanās vietas rajona (pilsētas) tiesai vai tai rajona (pilsētas) tiesai, kuras darbības teritorijā persona aizturēta.

Par pagaidu apcietinājuma piemērošanu tiesnesis lemj tiesas sēdē, kurā piedalās kompetentās iestādes pārstāvis, prokurors un apcietināmā persona.

Tiesnesis, uzklusijis kompetentās iestādes pārstāvi, prokuroru, apcietināmo personu un tās advokātu, ja tāds piedalās, pieņem motivētu lēmumu, kas nav pārsūdzams.

Par pagaidu apcietinājuma piemērošanu un atbrīvošanu no tā kompetentā iestāde informē lūguma iesniedzēju.

520.pants. Nodarījumā aizdomās turētā un apsūdzētā tiesības

Ja persona, kas citā valstī tiek turēta aizdomās vai apsūdzēta nodarījuma izdarīšanā, uzturas Latvijā un šis nodarījums ir Latvijas kriminālajā jurisdikcijā vienīgi tāpēc, ka ārvalsts lūdz kriminālprocesa pārņemšanu, kompetentā iestāde pirms lēmuma pieņemšanas iepazīstina personu ar saņemto lūgumu un noskaidro, vai šī persona vēlas piedalīties kriminālprocesā lūguma iesniedzējā valstī. Personas viedokli var ņemt vērā, lemjot par kriminālprocesa pārņemšanas lūgumu, bet tas nav saistošs.

No brīža, kad nodarījumā aizdomās turētais vai apsūdzētais, kas atrodas Latvijā, tiek aizturēts, viņam piemērots pagaidu apcietinājums un paziņots par kriminālprocesa pārņemšanas lūguma saņemšanu, viņam ir šādas tiesības:

- 1) aicināt Latvijas advokātu juridiskas palīdzības saņemšanai;
- 2) tikties ar advokātu konfidenciālos apstākļos;
- 3) piedalīties jautājuma izskatīšanā par apcietinājuma piemērošanu;
- 4) sniegt paskaidrojumus tādā pašā kārtībā kā tad, ja viņš atbilstošā procesuālā statusā liecinātu Latvijā notiekošā kriminālprocesā.

No kriminālprocesa pārņemšanas brīža persona iegūst tādas tiesības, kādas aizdomās turētajam vai apsūdzētajam ir Latvijā.

521.pants. Citu piespiedu līdzekļu piemērošana līdz kriminālprocesa pārņemšanai

No lūguma saņemšanas brīža kompetentā iestāde var piemērot jebkuru procesuālo piespiedu līdzekli, kādu tā drīkstētu lietot arī bez ārvalsts lūguma saņemšanas, ja nodarījums būtu izdarīts Latvijas jurisdikcijā.

Visi piespiedu līdzekļi atceļami, ja tiek pieņemts lēmums par kriminālprocesa pārņemšanas lūguma noraidīšanu vai pārņemšana tiek atsaukta.

522.pants. Apcietinājumā pavadītā laika ieskaitīšana

Pagaidu apcietinājuma termiņu skaita no aizturēšanas brīža.

Laiks, ko persona pavadījusi apcietinājumā citā valstī notikušā kriminālprocesa laikā, netiek ieskaitīts apcietinājuma termiņā Latvijā, bet tiek ieskaitīts soda termiņā.

Ja persona atrodas apcietinājumā kriminālprocesa pārņemšanas laikā, apcietinājuma termiņš skaitāms no Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanas brīža.

Visš laiks, ko persona pavadījusi pagaidu apcietinājumā Latvijā, ieskaitāms drošības līdzekļa termiņā.

523.pants. Kriminālatbildības un soda robeža pārņemtajā kriminālprocesā

Apsūdzētajam inkriminējamas tikai tās darbības, kas ir noziedzīgas saskaņā ar abu valstu likumiem.

Piespriestais sods nedrīkst būt lielāks par lūguma iesniedzējas valsts likumā paredzēto sodu, ja nodarījums ir Latvijas jurisdikcijā vienīgi uz iesniegtā lūguma pamata.

524.pants. Pienākums informēt lūguma iesniedzēju valsti

Procesa virzītājs par pārņemtajā kriminālprocesā pieņemto galīgo lēmumu informē kompetento iestādi, kura lēma par kriminālprocesa pārņemšanas lūgumu. Šī iestāde, pārņemot procesu, var uzdot procesa virzītājam informēt to par citiem pieņemtajiem lēmumiem, ja tāda nepieciešamība izriet no Latvijas starptautiskajām saistībām.

Kompetentā iestāde informē lūguma iesniedzēju par pieņemto galīgo lēmumu, kā arī par citām procesuālajām darbībām, ja to paredz līgumi vai savstarpējas vienošanās.

Četrdesmit trešā nodaļa

Latvijā uzsākta kriminālprocesa nodošana

525.pants. Kriminālprocesa nodošanas saturs un nosacījumi

Kriminālprocesa nodošana ir tā apturēšana Latvijā un turpināšana ārvalstī, ja ir pamats kādas personas turēšanai aizdomās vai apsūdzēšanai nodarījuma izdarīšanā, bet kriminālprocesa sekmīga un savlaicīga veikšana Latvijā nav iespējama vai ir apgrūtināta, turpretī nodošana ārvalstij to veicina.

Tāda kriminālprocesa nodošana, kurā stājies spēkā notiesājošs spriedums, pieļaujama vienīgi tad, ja spriedumu nevar izpildīt Latvijā, bet ārvalsts, kurā uzturas notiesātā persona, principā nepieņem izpildei citas valsts spriedumu.

526.pants. Kompetentās iestādes

Lūgumu par kriminālprocesa pārņemšanu pirmstiesas izmeklēšanas laikā ārvalstij iesniedz Ģenerālprokuratūra, bet izziņas stadijā - arī Iekšlietu ministrija.

Lūgumu par kriminālprocesa pārņemšanu iztiesāšanas laikā vai pēc sprieduma spēkā stāšanās ārvalstij iesniedz Tieslietu ministrija.

527.pants. Kriminālprocesa nodošanas pamats

Pamats Latvijā uzsākta kriminālprocesa nodošanai ārvalstij ir:

- 1) Latvijas iesniegtais kriminālprocesa pārņemšanas lūgums un ārvalsts piekrišana pārņemšanai;
- 2) ārvalsts iesniegts kriminālprocesa nodošanas lūgums un Latvijas piekrišana nodot Latvijā notiekošu kriminālprocesu tā turpināšanai ārvalstī.

528.pants. Kriminālprocesa nodošanas iemesli

Procesa virzītājam jāapsver jautājums par kriminālprocesa nodošanas ierosināšanu, ja pastāv šā kodeksa 525.pantā minētie nosacījumi un:

- 1) aizdomās turētais, apsūdzētais, tiesājamais vai notiesātais ir ārvalsts pilsonis un pastāvīgi dzīvo vai uzturas savas pilsonības valstī;
- 2) aizdomās turētais, apsūdzētais, tiesājamais vai notiesātais atrodas ārvalstī un viņa izdošana nav iespējama vai ir atteikta;
- 3) ārvalstī pret to pašu personu un par to pašu noziedzīgo nodarījumu, kā arī citiem nodarījumiem tiek veikts kriminālprocess;
- 4) svarīgākie pierādījumi vai liecinošo personu vairākums atrodas ārvalstī;
- 5) nav iespējams nodrošināt apsūdzētā (tiesājamā) klātbūtni kriminālprocesā Latvijā;
- 6) Latvijā nav vai nebūs iespējams izpildīt sodu.

Saskatījis kriminālprocesa nodošanas nosacījumus un iemeslus, procesa virzītājs iesniedz kompetentajai iestādei ierosinājumu nosūtīt kriminālprocesa pārņemšanas lūgumu.

529.pants. Kriminālprocesa pārņemšanas lūgums

Kriminālprocesa pārņemšanas lūgumā papildus šā kodeksa 476.pantā norādītajam jāmotivē, ka pastāv kriminālprocesa nodošanas nosacījumi un iemesli un nodošana atbilst tiesvedības interesēm.

Lūgumam pievienojami visi nododamajā krimināllietā esošie procesuālie dokumenti vai to kopijas un to Krimināllikuma pantu teksts ar tulkojumu, kuri nosaka atbildību par inkriminēto noziedzīgo nodarījumu, ja to paredz lūgums vai kompetento iestāžu vienošanās.

Ja ārvalstij iesniegts pagaidu apcietinājuma lūgums, kriminālprocesa pārņemšanas lūgums iesniedzams iespējami īsākajā laikā, bet ne vēlāk kā piecpadsmitajā dienā pēc personas apcietināšanas.

Ja kriminālprocesa pārņemšanas lūgums iesniegts bez pievienotajiem materiāliem, tie iesniedzami iespējami īsākajā laikā, bet, ja personai piemērots pagaidu apcietinājums, - ne vēlāk kā divpadsmitajā dienā pēc lūguma iesniegšanas.

530.pants. Lūguma iesniegšanas sekas

Kompetentā iestāde informē ārvalsts kompetento iestādi par katru procesuālo darbību, kas veikta pēc kriminālprocesa nodošanas lūguma iesniegšanas, un nosūta attiecīgo procesuālo dokumentu kopijas.

Latvijas iestādes neveic procesuālas darbības nodotajā kriminālprocesā, ja:

- 1) saņemts ārvalsts paziņojums par kriminālprocesa pārņemšanu;
- 2) Latvija devusi piekrišanu nodot ārvalstij Latvijā notiekošu kriminālprocesu.

Procesu Latvijā var atjaunot, ja:

- 1) saņemts paziņojums par pārņemšanas atsaukšanu;
- 2) saņemts paziņojums, ka process par nodarījumu ārvalstī izbeigts.

531.pants. Apcietinājums

Ja ir pamats uzskatīt, ka persona centīsies izvairīties no kriminālprocesa lūguma saņēmējā valstī, kompetentā iestāde nosūta lūgumu par pagaidu apcietinājumu līdz pārņemšanas lūguma iesniegšanai.

Ja personai Latvijā piemērots drošības līdzeklis - apcietinājums, kriminālprocesa pārņemšanas lūguma nosūtīšana nav pamats tā atcelšanai. Šādā gadījumā līdz saņēmējās valsts atbildes saņemšanai procesa virzītājs turpina nepieciešamās procesuālās darbības.

Ja kriminālprocess pēc nodošanas tiek atjaunots, apcietinājuma termiņā ieskaita tikai to laiku, ko persona apcietinājumā pavadījusi Latvijā, bet visu ar šo nodarījumu saistīto apcietinājuma laiku ieskaita soda termiņā.

532.pants. Kriminālprocesa pret Latvijas pilsoni nodošana

Kriminālprocesa nodošana par nodarījumu, kura izdarīšanā tur aizdomās vai apsūdz Latvijas pilsoni, pieļaujama, ja:

- 1) persona atrodas ārpus Latvijas un tās izdošana atteikta vai ilgstoši atlikta;
- 2) Latvijai ir līgums ar ārvalsti par kriminālprocesa nodošanu;
- 3) ārvalsts, ar kuru nav līguma par kriminālprocesa nodošanu, devusi pietiekamu garantiju, ka tiks ievērotas šā kodeksa 523.pantā noteiktās kriminālatbildības un soda robežas.

Četrdesmit ceturtnā nodaļa

Ārvalstī notiesātās personas pārņemšana soda izciešanai Latvijā

533.pants. Pamats personas pārņemšanai soda izciešanai

Pamats ārvalstī notiesātās personas, kurai piespriests ar brīvības atņemšanu saistīts sods, pārņemšanai soda izciešanai Latvijā ir:

- 1) Latvijas kompetentās iestādes lūgums nodot notiesāto personu un ārvalsts kompetentās iestādes piekrišana tam;
- 2) ārvalsts kompetentās iestādes lūgums pārņemt notiesāto personu un Latvijas kompetentās iestādes piekrišana tam.

Kompetentā iestāde veic šajā nodaļā paredzētās darbības, ja ir saņemts notiesātās personas vai tās pārstāvja lūgums, ārvalsts kompetentās iestādes informācija vai lūgums vai arī pēc savas iniciatīvas.

534.pants. Kompetentā iestāde

Lūgumu par ārvalstī notiesātās personas pārņemšanu soda izciešanai Latvijā un piekrišanu tam saņem un nosūta Ģenerālprokuratūra.

535.pants. Nosacījumi personas pārņemšanai soda izciešanai

Ārvalstī notiesātu personu var pārņemt soda izciešanai Latvijā, ja:

- 1) notiesātā persona ir Latvijas pilsonis vai tās pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā;
- 2) kriminālprocess ir pabeigts ar galīgu nolēmumu;
- 3) lūguma saņemšanas brīdī notiesātajai personai atlikuši vismaz seši mēneši līdz soda izciešanas beigām;
- 4) nodarījums, par ko ir noteikts sods, uzskatāms par noziedzīgu pēc Latvijas Krimināllikuma;
- 5) tam piekrīt notiesātā persona.

Notiesātās personas piekrišana nav nepieciešama, ja ir pamats uzskatīt, ka, ņemot vērā šīs personas vecumu vai fizisko vai garīgo stāvokli, pārņemšana soda izciešanai ir nepieciešama, un tai piekrīt notiesātās personas pārstāvis.

Izņēmuma gadījumā personu var pārņemt soda izciešanai arī tad, ja soda izciešanas laiks ir mazāks, nekā noteikts šā panta pirmās daļas 3.punktā.

536.pants. Personas pārņemšanas lūguma pārbaude

Kompetentā iestāde pēc tam, kad saņēmusi notiesātās personas, tās pārstāvja vai ārvalsts lūgumu pārņemt šo personu soda izciešanai Latvijā, uzsāk saņemtā lūguma pārbaudi.

Ja saņemtajos materiālos nav pietiekamas informācijas, lai izlemtu jautājumu par pārņemšanu, kompetentā iestāde var pieprasīt ārvalstij papildu informāciju.

537.pants. Pārbaudes pabeigšana

Kompetentā iestāde lūgumu izskata desmit dienu laikā pēc tā vai pieprasītās papildu informācijas saņemšanas un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) iesniegt lūgumu par personas nodošanu soda izciešanai Latvijā;
- 2) atteikties iesniegt lūgumu par personas nodošanu;
- 3) apmierināt ārvalsts lūgumu un pārņemt notiesāto personu soda izciešanai Latvijā;
- 4) noraidīt ārvalsts lūgumu.

Izskatīšanas termiņu var pagarināt ģenerālprokurors, un par to tiek informēts procesa virzītājs.

Pieņemto lēmumu nekavējoties dara zināmu personai, kas iesniegusi lūgumu par personas pārņemšanu soda izciešanai, un ārvalstij, kurā persona notiesāta.

Lēmums nav pārsūdzams.

538.pants. Lūgums par personas nodošanu

Lūgumu par personas nodošanu soda izciešanai sastāda atbilstoši šā kodeksa 476.panta prasībām un tam pievieno:

- 1) dokumentu vai paziņojumu par to, ka attiecīgā persona ir Latvijas pilsonis vai ka tās dzīvesvieta ir Latvijā, ja šāds dokuments jau nebija savstarpēji iesniegts;
- 2) Latvijas Krimināllikuma panta tekstu, saskaņā ar kuru nodarījums, par ko personai noteikts sods, uzskatāms par noziedzīgu Latvijā.

539.pants. Latvijā izciešamās soda daļas noteikšana

Lēmumu par ārvalstī noteiktā soda izciešanas turpināšanu un Latvijā izciešamo soda daļu desmit dienu laikā pēc kompetentās iestādes ierosinājuma saņemšanas nosaka tāda līmeņa tiesa pēc notiesātās personas vai kompetentās iestādes atrašanās vietas un tādā sastāvā, kādā izskatītu nodarījumu, ja kriminālprocess par to notiktu Latvijā.

Tiesa ierosinājumu izskata šā kodeksa 374.pantā noteiktajā kārtībā. Notiesātā persona var aicināt Latvijas advokātu juridiskās palīdzības saņemšanai.

Lēmumā tiesa nosaka:

- 1) soda izciešanas turpināšanu un izciešamo sodu;
- 2) apcietinājumā un ieslodzījumā pavadītā laika ieskaitīšanu;
- 3) brīvības atņemšanas iestādes veidu, uzsākot soda izpildi, turklāt to nosaka pēc tiem pašiem kritērijiem kā tādā gadījumā, ja sods par nodarījumu būtu noteikts Latvijā notikušā kriminālprocesā;
- 4) papildsoda izpildāmo daļu, ja Latvijas Krimināllikums šādu papildsodu paredz.

Tiesas lēmums nav pārsūdzams.

540.pants. Soda izciešanas turpināšana

Ārvalsts tiesas noteiktā soda izciešana tiek turpināta bez soda veida un mēra grozīšanas.

Ja ārvalsts tiesas noteiktais soda veids un mērs neatbilst Latvijas Krimināllikumā noteiktajam sodam par tādu pašu nodarījumu, tiesa to groza atbilstoši sodam, ko par tādu pašu noziedzīgu nodarījumu paredz Latvijas Krimināllikums, ievērojot šādus nosacījumus:

- 1) soda veids un mērs nedrīkst pārsniegt Latvijas Krimināllikumā noteikto maksimālo sodu par tādu pašu nodarījumu;
- 2) soda veidam un mēram pēc iespējas jāatbilst spriedumā noteiktajam;
- 3) Latvijas Krimināllikumā noteiktajai soda minimālajai robežai nav nozīmes.

Ja ārvalstī persona psihisko traucējumu vai garīgās atpalicības dēļ nav sodīta ar kriminālsodu, bet tai ir piemēroti citi ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, tiesa lemj par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu šādai personai.

541.pants. Notiesātās personas pārņemšana

Saņemot ārvalsts piekrišanu nodot notiesāto personu soda izciešanai Latvijā, kompetentā iestāde uzdod Tieslietu ministrijai, saskaņojot ar ārvalsti, pārņemt un ievietot personu soda izpildes iestādē.

Ja par soda turpināšanu nav izlemts pirms notiesātās personas nogādāšanas Latvijā, to pēc pārņemšanas ievieto izmeklēšanas cietumā, līdz tiek izlemts jautājums par izciešamā soda daļu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

542.pants. Juridiskās sekas, kādas rada personas pārņemšana soda izciešanai

Noteiktā soda izpilde notiek tādā pašā kārtībā kā Latvijā notikušā kriminālprocesā piespriedta soda izpilde.

Uz notiesāto personu attiecas Latvijā pieņemtie apzēlošanas un amnestijas akti un pirmstermiņa atbrīvošanas nosacījumi, kā arī ārvalsts lēmumi par soda samazināšanu, amnestiju vai apzēlošanu.

Tiesības pārskatīt spriedumu ir tikai valstij, kurā taisīts spriedums.

Soda izpildi pārtrauc un personu atbrīvo, ja valsts, kurā persona bija notiesāta, informē Latviju par notiesājošā sprieduma atcelšanu, izņemot šajā sadaļā paredzētos gadījumus, kad kopā ar informāciju ir saņemts lūgums par pagaidu apcietinājuma piemērošanu.

Kompetentā iestāde organizē ārvalsts paziņojuma izpildi attiecībā uz lēmumiem vai faktiem, kas ietekmē turpmāko soda izciešanu. Ja saņemta nepārprotama informācija par soda izpildīšanas tūlītēju izbeigšanu vai beigu datumu, to nodod soda izpildes iestādei. Pārējos gadījumos to nodod izskatīšanai tiesai, kas izlemj ar sprieduma izpildi saistītos jautājumus.

543.pants. Likumīgā spēkā esoša ārvalsts sprieduma piemērošana Latvijas kriminālprocesā

Ar Latvijas tiesas spriedumu personai, kura pēc ārvalsts lūguma nodota soda izciešanai Latvijā, izpildāmais sods tiek noteikts saskaņā ar Krimināllikumā paredzēto kārtību par soda noteikšanu pēc vairākiem spriedumiem.

544.pants. Ārvalstī notiesātas aizbēgušas personas pārņemšana

Ja Latvijas pilsonis ir notiesāts ārvalstī, aizbēdzis no soda izciešanas tajā un ieradies Latvijā un šī ārvalsts ir pieprasījusi pārņemt un nodrošināt soda izciešanu Latvijā, notiesātās personas piekrišana nav nepieciešama.

Pirms lūguma saņemšanas vai izlemšanas kompetentā iestāde var iesniegt ierosinājumu rajona (pilsētas) tiesai šā panta pirmajā daļā minētajai personai piemērot pagaidu apcietinājumu, ja:

- 1) līdz ārvalsts lūguma saņemšanai vai lēmuma pieņemšanai šajā lietā ir saņemts ārvalsts pieprasījums piemērot pagaidu apcietinājumu;
- 2) ārvalsts pieprasījumā ir informācija par notiesāto personu, to faktu uzskaitījums, pēc kuriem noteikts sods, norādīts soda veids un mērs, kā arī soda izciešanas uzsākšanas laiks.

Lai nodrošinātu personas ierašanos tiesā, kompetentā iestāde var uzdot policijai aizturēt šo personu un nogādāt tiesā.

Personu no pagaidu apcietinājuma atbrīvo, ja:

- 1) ārvalsts 18 dienu laikā no personas aizturēšanas dienas nav iesniegusi lūgumu pārņemt personu un nodrošināt tās soda izciešanu Latvijā;
- 2) ārvalsts lūgums pārņemt notiesāto personu ir motivēti noraidīts.

Šajā pantā minēto ārvalsts lūgumu pārņemt personu un nodrošināt tās soda izciešanu Latvijā var noraidīt tikai tad, ja nepastāv kāds no šā kodeksa 535.pantā minētajiem nosacījumiem.

545.pants. Ārvalstī notiesātas izraidīšanai pakļautas personas pārņemšana

Kompetentā iestāde var piekrist pārņemt ārvalstī notiesāto personu soda izciešanai Latvijā bez šīs personas piekrišanas, ja:

- 1) spriedumā vai administratīvajā lēmumā ir ietverts rīkojums par notiesātās personas izraidīšanu vai deportāciju no šīs ārvalsts pēc personas atbrīvošanas no ieslodzījuma;
- 2) ārvalsts lūgumam pievienots notiesātās personas viedoklis par nodošanu un izraidīšanas vai deportācijas rīkojuma kopija;
- 3) ir pārējie nosacījumi, kas pieļauj personas pārņemšanu.

546.pants. Izraidīšanai pakļautas personas pārņemšanas juridiskās sekas

Personu, kas pārņemta soda izciešanai Latvijā bez tās piekrišanas saskaņā ar šā kodeksa 545.panta nosacījumiem, nedrīkst saukt pie kriminālatbildības, tiesāt vai nodot soda izciešanai par citiem nodarījumiem, kas izdarīti pirms šīs personas pārņemšanas, izņemot tos nodarījumus, par kuriem pieņemts izpildāmais spriedums.

Šā panta pirmās daļas nosacījumi neattiecas uz gadījumiem, kad:

- 1) saņemta sodu piespriedušās ārvalsts atļauja kriminālvajāšanai, tiesāšanai vai soda izpildei;
- 2) persona pēc atbrīvošanas 45 dienu laikā nav atstājusi Latviju;
- 3) persona ir atstājusi Latviju un atkal tajā atgriezies.

547.pants. Informācija par soda izciešanu

Kompetentā iestāde informē ārvalsti, kurā persona bija notiesāta:

- 1) par soda izciešanas pabeigšanu;
- 2) par notiesātās personas izbēgšanu no ieslodzījuma;
- 3) ja šī ārvalsts pieprasījusi īpašu ziņojumu.

Iestāde, kas atbild par soda izpildi, nekavējoties informē kompetento iestādi par šā panta pirmajā daļā minēto.

Četrdesmit piektā nodaļa

Latvijā notiesātās personas nodošana soda izciešanai ārvalstī

548.pants. Pamats notiesātās personas nodošanai soda izciešanai

Pamats Latvijā ar brīvības atņemšanu notiesātās personas nodošanai soda izciešanai ārvalstī ir:

- 1) ārvalsts kompetentās iestādes lūgums nodot notiesāto personu un Latvijas kompetentās iestādes piekrišana tam;
- 2) Latvijas kompetentās iestādes lūgums pārņemt notiesāto personu un ārvalsts kompetentās iestādes piekrišana tam.

Kompetentā iestāde veic šajā nodaļā paredzētās darbības, ja ir saņemts notiesātās personas vai tās pārstāvja lūgums, ārvalsts kompetentās iestādes informācija vai lūgums vai arī pēc savas iniciatīvas.

549.pants. Kompetentā iestāde

Lūgumu par Latvijā notiesātās personas nodošanu soda izciešanai ārvalstī un piekrišanu tam saņem un nosūta Ģenerālprokuratūra.

550.pants. Nosacījumi personas nodošanai soda izciešanai

Notiesātās personas nodošana soda izciešanai ārvalstī ir pieļaujama, ja:

- 1) notiesātā persona ir tās valsts pilsonis, kurā sods tiks izciests;
- 2) tiesas spriedums ir stājies spēkā;
- 3) lūguma saņemšanas brīdī notiesātajai personai atlikuši vismaz seši mēneši līdz soda izciešanas beigām;
- 4) nodarījums, par ko ir noteikts sods, uzskatāms par noziedzīgu pēc ārvalsts likuma;
- 5) notiesātā persona izteikusi vēlēšanos, lai tā tiktu nodota, vai piekrišanu nodošanai.

Latvijas un ārvalsts kompetentās iestādes var vienoties par notiesātās personas nodošanu bez šīs personas piekrišanas, ja ir pamats uzskatīt, ka, ņemot vērā tās vecumu vai fizisko vai garīgo stāvokli, nodošana soda izciešanai ir nepieciešama, un tai piekrit notiesātās personas pārstāvis.

Kompetentā iestāde var nodot soda izciešanai ārvalstī notiesāto personu, kas nav šīs ārvalsts pilsonis, ja ir pamats uzskatīt, ka šajā ārvalstī ir personas pastāvīgā dzīvesvieta un personas nodošana veicinās taisnīgumu un notiesātās personas sociālo rehabilitāciju.

Kompetentā iestāde var nodot ārvalstij personu, kurai tās psihisko traucējumu vai garīgās atpalicības dēļ ir noteikta ārstēšanās specializētā psihiatriskajā slimnīcā ar apsardzi vai ārstēšanās tai piemērotās brīvības atņemšanas vietās, līdzvērtīgu ārstēšanās pasākumu piemērošanai.

Izņēmuma gadījumā personu var nodot soda izciešanai arī tad, ja soda izciešanas laiks ir mazāks, nekā noteikts šā panta pirmās daļas 3.punktā.

551.pants. Notiesātās personas informēšana

Ieslodzījuma vietas administrācija desmit dienu laikā pēc tam, kad tā saņēmusi tiesneša rīkojumu par sprieduma nodošanu izpildei, informē Latvijā notiesātu ārvalsts pilsoni vai personu, kuras pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijā, par šīs personas tiesībām izteikt vēlēšanos, lai tā tiktu nodota soda izciešanai savas pilsonības vai pastāvīgās dzīvesvietas valstī. Notiesātajam izskaidro nodošanas juridiskās sekas.

552.pants. Personas lūgums par nodošanu soda izciešanai

Notiesātā persona savu lūgumu par nodošanu soda izciešanai ārvalstī rakstveidā iesniedz kompetentajai iestādei.

Kompetentā iestāde nekavējoties rakstveidā informē notiesāto personu par paziņojuma nosūtīšanu ārvalstij un par lūguma izskatīšanas rezultātiem.

553.pants. Notiesātās personas piekrišanas saņemšana

Ja ir saņemts notiesātās personas pārstāvja vai ārvalsts lūgums par personas nodošanu un šim lūgumam rakstveidā nav pievienota notiesātās personas vēlēšanās, lai tā tiktu nodota, vai piekrišana nodošanai, kompetentā iestāde desmit dienu laikā iepazīstina notiesāto personu ar šo lūgumu, izskaidro nodošanas juridiskās sekas un aicina izteikt savu attieksmi pret saņemto lūgumu.

Personas piekrišanu vai atteikšanos noformē rakstveidā, un notiesātā persona to apliecina ar savu parakstu.

Ja ārvalsts izteikusi tādu vēlēšanos, kompetentā iestāde nodrošina iespēju ārvalsts pārstāvim, par kuru abas valstis ir vienojušās, pārbaudīt apstākļus, kādos notiesātā persona devusi piekrišanu.

554.pants. Ārvalsts informēšana

Ja ir saņemts notiesātās personas lūgums vai piekrišana tās pārstāvja iesniegtajam lūgumam par šīs personas nodošanu soda izciešanai ārvalstī, kompetentā iestāde par lūgumu nekavējoties, bet ne vēlāk kā desmit dienu laikā informē ārvalsti.

Informācijā ārvalstij norāda:

- 1) notiesātās personas vārdu, uzvārdu, dzimšanas vietu un laiku;
- 2) notiesātās personas adresi šajā ārvalstī, ja tāda adrese ir;
- 3) nodarījumu, par kuru noteikts sods;
- 4) soda veidu, ilgumu un tā izciešanas uzsākšanas laiku.

Vienlaikus ar informāciju kompetentā iestāde ārvalstij var nosūtīt lūgumu pārņemt personu soda izciešanai ārvalstī, ja sākotnējos materiālos nav konstatēti fakti, kas nepieļautu personas nodošanu. Šādā gadījumā lūgumā norādāms, ka tas ir spēkā ar nosacījumu, ka šādi fakti nav konstatēti arī ārvalstī.

555.pants. Lūguma par personas nodošanu pārbaude

Pēc tam, kad saņemts lūgums nodot notiesāto personu soda izciešanai ārvalstī, kompetentā iestāde pārbauda, vai pastāv nosacījumi personas nodošanai.

Ja saņemtajos materiālos nav pietiekamas informācijas, lai izlemtu jautājumu par nodošanu, kompetentā iestāde ārvalstij papildus var pieprasīt:

- 1) dokumentu vai paziņojumu par to, ka notiesātā persona ir šīs valsts pilsonis vai šajā valstī ir tās pastāvīgā dzīvesvieta;
- 2) likuma tekstu, saskaņā ar kuru nodarījums, par ko persona ir notiesāta, uzskatāms par noziedzīgu šajā valstī.

Ja nepieciešams, kompetentā iestāde pirms pārbaudes pabeigšanas var pieprasīt, lai ārvalsts paziņo, kura soda noteikšanas procedūra - turpināšana vai mainīšana tiks piemērota.

556.pants. Pārbaudes pabeigšana

Kompetentā iestāde lūgumu izskata desmit dienu laikā pēc tā vai pieprasītās papildu informācijas saņemšanas un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) iesniegt lūgumu par personas pārņemšanu soda izciešanai ārvalstī;
- 2) piekrist personas nodošanai;
- 3) noraidīt lūgumu par personas nodošanu.

557.pants. Lūgums nodrošināt soda izpildi aizbēgušai personai

Kompetentā iestāde var iesniegt ārvalstij lūgumu nodrošināt soda izciešanu ārvalstī šis valsts pilsonim, kas notiesāts Latvijā un aizbēdzis no soda izciešanas uz savas pilsonības valsti. Notiesātās personas piekrišana nav nepieciešama.

Pirms lūguma iesniegšanas kompetentā iestāde var pieprasīt, lai ārvalsts kompetentā iestāde piemēro personai pagaidu apcietinājumu, norādot notiesātās personas datus, nodarījumu, par kuru noteikts sods, piemēroto soda veidu un mēru, kā arī laiku, kad uzsāktā soda izciešana.

558.pants. Lūgums pārņemt soda izpildei izraidīšanai pakļautu personu

Kompetentā iestāde bez personas piekrišanas var iesniegt ārvalstij lūgumu pārņemt šo personu soda izciešanai, ja spriedumā kā papildsods noteikta izraidīšana no Latvijas vai ir cits personai saistošs lēmums, kura rezultātā šai personai netiek atļauts palikt Latvijā pēc soda izciešanas.

Lūgumam pievieno sprieduma vai lēmuma kopiju par personas izraidīšanu un notiesātās personas viedokli par nodošanu.

559.pants. Notiesātās personas nodošana

Ja Latvija ir piekritusi nodot notiesāto personu vai ārvalsts ir piekritusi to pārņemt, kompetentā iestāde uzdod Tieslietu ministrijai sadarbībā ar Iekšlietu ministriju saskaņot ar ārvalsti personas nodošanu un nodot to attiecīgajai ārvalstij.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.02.2004. likumu, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

560.pants. Personas nodošanas juridiskās sekas

Līdz ar notiesātās personas pārvietošanu pāri Latvijas Republikas valsts robežai Latvijā soda izciešana ir apturēta. Soda izpildi nedrīkst atjaunot, ja ārvalsts ir paziņojusi, ka soda izciešana pabeigta.

Soda izpildi atjauno, ja ārvalsts paziņo, ka:

- 1) persona ir izbēgusi no ieslodzījuma;
- 2) soda izpilde nav pabeigta un persona ir atgriezusies Latvijā.

Kompetentā iestāde nekavējoties informē ārvalsti par apžēlošanu, amnestiju vai sprieduma atcelšanu vai grozīšanu.

Četrdesmit sestā nodaļa

Ārvalstī piespriesta soda izpildīšana Latvijā

561.pants. Ārvalstī piespriesta soda izpildīšanas saturs un nosacījumi

Ārvalstī piespriesta soda izpildīšana Latvijā ir šā soda pamatotības un likumības bezstrīdus atzišana un izpildīšana tādā pašā kārtībā kā tad, ja sods būtu noteikts Latvijā notikušā kriminālprocesā.

Ārvalstī piespriesta soda pamatotības un likumības atzišana neizslēdz tā saskaņošanu ar Latvijas Krimināllikumā paredzēto sankciju par tādu pašu nodarījumu.

Ārvalstī piespriesta soda izpildīšana iespējama, ja:

- 1) Latvijai ar ārvalsti pastāv līgumiskas attiecības par otrā valstī piespriesto sodu izpildi;
- 2) ārvalsts iesniegusi lūgumu par tajā piespriestā soda izpildi;
- 3) sods ārvalstī noteikts ar spēkā stājušos nolēmumu pabeigtā kriminālprocesā;
- 4) notiesāto personu par tādu pašu nodarījumu varētu sodīt saskaņā ar Latvijas Krimināllikumu;
- 5) soda izpildei nav iestājies noilgums ne ārvalstī, ne Latvijā;
- 6) sprieduma taisīšanas brīdī nebija iestājies kriminālatbildības noilgums saskaņā ar Latvijas Krimināllikumu;
- 7) ārvalstī pastāv vismaz viens no šā kodeksa 588.pantā norādītajiem soda izpildīšanas lūguma iesniegšanas iemesliem.

562.pants. Kompetentā iestāde

Ārvalsts lūgumu par tajā piespriestā soda izpildi Latvijā saņem un par to lemj Tieslietu ministrija.

563.pants. Ārvalstī piespriesta soda izpildīšanas pamats

Ārvalstī piespriesta soda izpildīšanas pamats ir:

- 1) šis ārvalsts kompetentās iestādes rakstveida lūgums, kam pievienots spēkā stājies tiesas nolēmums pabeigtā kriminālprocesā un dokuments par soda nodošanu izpildei vai to apliecinātas kopijas;
- 2) kompetentās iestādes lēmums par ārvalsts lūguma pieņemšanu izskatīšanai un nodošanu tiesai Latvijā izpildāmā soda noteikšanai;
- 3) Latvijas tiesas nolēmums par Latvijā izpildāmā soda noteikšanu;
- 4) Latvijas tiesas izdots rīkojums par sprieduma nodošanu izpildei Latvijā.

564.pants. Ārvalsts lūguma atteikšanas iemesli

Ārvalstī piespriesta soda izpildīšanas lūgumu var atteikt, ja:

- 1) ir pamats uzskatīt, ka sods noteikts personas rases, dzimuma, nacionālās vai reliģiskās piederības vai tās politisko uzskatu dēļ vai ja nodarījums atzīstams par politisku vai izteikti militāru;
- 2) soda izpilde būtu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām ar citu valsti;
- 3) soda izpilde būtu pretrunā ar Latvijas tiesību sistēmas pamatprincipiem;
- 4) Latvijā notiek vai ar galīgu nolēmumu pabeigts kriminālprocess par to pašu nodarījumu, par kuru sods piespriests ārvalstī;
- 5) soda izpilde Latvijā nav iespējama;
- 6) Latvijas kompetentā iestāde uzskata, ka ārvalsts pati spēj izpildīt spriedumu;
- 7) nodarījums nav izdarīts ārvalstī, kas piespriedusi izpildāmo sodu.

565.pants. Ārvalstī piespriesta soda izpildīšanas lūguma izskatīšanas kārtība

Ārvalstī piespriesta soda izpildīšanas lūgumu kompetentā iestāde izskata desmit dienu laikā.

Kompetentā iestāde noskaidro, vai pastāv ārvalstī piesprieda soda izpildīšanas pamats, nosacījumi un vai nav iemesli izpildes atteikšanai, un pieņem lūgumu izskatīšanai vai atsaka tā izpildi.

Ja kompetentā iestāde uzskata, ka sniegtā informācija nav pietiekama, tā pieprasa papildu informāciju vai dokumentus un nosaka to iesniegšanas laiku. Šā panta pirmajā daļā noteikto izlemšanas termiņu skaita no pieprasīto materiālu saņemšanas brīža.

Ja nolēmums attiecas uz diviem vai vairākiem nodarījumiem, no kuriem ne visi ir tādi, par kuriem iespējama soda izpilde Latvijā, kompetentā iestāde pieprasa konkretizēt, kura soda daļa attiecas uz nodarījumiem, kas atbilst šim prasībām.

Par pieņemto lēmumu kompetentā iestāde nekavējoties paziņo lūguma iesniedzējam. Ja lūgums pieņemts izskatīšanai, Tieslietu ministrija to kopā ar pielikumiem nodod tiesai Latvijā izpildāmā soda noteikšanai.

566.pants. Latvijā izpildāmā soda noteikšana

Latvijā izpildāmo sodu pēc ārvalsts lūguma par tajā piespriedā soda izpildi nosaka tāda līmeņa tiesa pēc notiesātā dzīves vai uzturēšanās vietas un tādā sastāvā, kādā izskatītu nodarījumu, ja kriminālprocess par to notiktu Latvijā.

Ārvalsts tiesas nolēmumā konstatētie faktiskie apstākļi un personas vaina ir saistoši Latvijas tiesai.

Latvijā noteiktais sods nedrīkst pasliktināt notiesātā stāvokli, taču tam iespēju robežās jāatbilst ārvalstī noteiktajam sodam.

Jautājumu par Latvijā izpildāmo sodu tiesa izskata šā kodeksa 374.pantā noteiktajā kārtībā. Notiesātais var aicināt Latvijas advokātu juridiskās palīdzības saņemšanai.

Ja persona izskatīšanas brīdī atrodas apcietinājumā ārvalstī, tiesa ar Tieslietu ministrijas starpniecību pieprasa tās nodošanu Latvijai vai līdzdalības nodrošināšanu izpildāmā soda noteikšanas procesā ar tehnisko līdzekļu starpniecību.

Tiesas lēmumu notiesātais un prokurors desmit dienu laikā var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentam kasācijas kārtībā.

Sūdzību izskata tādā pašā kārtībā kā kasācijas protestu vai sūdzību, kas iesniegta Latvijā notiekošā kriminālprocesā, un tādā apjomā, kādu pieļauj starptautiskie Latvijai saistošie līgumi un šī nodaļa.

567.pants. Ar brīvības atņemšanu saistīta Latvijā izpildāmā soda noteikšana

Brīvības atņemšanu vai arestu tiesa nosaka, ja ārvalstī piesprieds ar brīvības atņemšanu saistīts sods un Latvijas Krimināllikums par tādu pašu nodarījumu paredz ar brīvības atņemšanu saistītu sodu.

Soda ilgumam pēc iespējas jāatbilst ārvalstī noteiktajam soda ilgumam, taču tas nedrīkst pārsniegt Latvijas Krimināllikumā par tādu pašu nodarījumu paredzētā brīvības atņemšanas vai aresta maksimālo robežu.

Latvijas Krimināllikumā noteiktajai brīvības atņemšanas vai aresta minimālajai robežai nav nozīmes, lemjot jautājumu par Latvijā izpildāmo sodu.

Viss laiks, kad notiesātais bijis aizturēts un ko pavadījis apcietinājumā un soda izpildes vietā sakarā ar nodarījumu, par kuru ārvalstī noteikts sods, ieskaitāms soda laikā.

Brīvības atņemšanas iestādes veidu, uzsākot soda izpildi, nosaka pēc tiem pašiem kritērijiem kā tādā gadījumā, ja sods par nodarījumu būtu noteikts Latvijā notikušā kriminālprocesā.

Ar brīvības atņemšanu saistītu ārvalstī piespriedu sodu nedrīkst aizstāt ar naudas sodu.

Ar brīvības atņemšanu saistītu sodu Latvijā var noteikt nosacīti, ja tiesai ir pārliecība, ka notiesātais, sodu neizcietis, turpmāk neizdarīs jaunus noziedzīgus nodarījumus. Šādā gadījumā piemērojami tādi paši nosacījumi kā tad, ja persona tiktu notiesāta nosacīti Latvijā notikušā kriminālprocesā.

568.pants. Latvijā izpildāma naudas soda noteikšana

Latvijā izpildāmu naudas sodu tiesa nosaka, ja ārvalstī piesprieds naudas sods un arī Latvijas Krimināllikums par tādu pašu nodarījumu kā pamatsodu paredz naudas sodu vai bargāku sodu, vai arī naudas sods paredzēts kā papildsods.

Ārvalstī piesprietā naudas soda apmēru aprēķina pēc Latvijas Bankas noteiktā valūtas kursa, kāds bija spēkā notiesājošā sprieduma pasludināšanas dienā.

Latvijā izpildāmais naudas sods nedrīkst pārsniegt Latvijas Krimināllikumā paredzēto maksimālo robežu par šādu nodarījumu, izņemot gadījumu, kad Latvijā par šādu nodarījumu paredzēts tikai bargāks soda veids. Šādā gadījumā Latvijā izpildāmais naudas sods nedrīkst pārsniegt Krimināllikumā noteikto naudas soda veida maksimālo robežu lēmuma taisīšanas brīdī.

Latvijā izpildāmā naudas soda samaksu tiesa var sadalīt termiņos vai atlikt uz laiku, kas nav ilgāks par vienu gadu no dienas, kad lēmums stājas spēkā.

Ārvalstī noteiktā samaksas sadalīšana termiņos vai atlikšana ir saistoša Latvijas tiesai, tomēr tiesa var papildus noteikt izpildes atvieglojumus, nepārsniedzot šā panta ceturtajā daļā noteiktās robežas.

Ja Latvijā izpildāmo naudas sodu nevar piedzīt, to var aizstāt ar tādu soda veidu, kas saistīts ar brīvības atņemšanu, ja to pieļauj tās ārvalsts likumi, kura spriedumu taisījusi. Šādā gadījumā soda aizstāšana notiek Latvijas likumos paredzētajā kārtībā. Naudas soda aizstāšana nav pieļaujama, ja ārvalsts, iesniedzot soda izpildīšanas lūgumu, to īpaši atrunājis.

569.pants. Latvijā izpildāmās mantas konfiskācijas noteikšana

Latvijā izpildāmā mantas konfiskācija nosakāma, ja tāda piesprieša ārvalstī un par tādu pašu nodarījumu kā papildsods paredzēta Latvijas Krimināllikumā vai Latvijā notiekošā kriminālprocesā manta būtu konfiscējama uz cita likumā paredzēta pamata.

Ja ārvalsts spriedumā paredzēta mantas konfiskācija, bet Latvijas Krimināllikums neparedz mantas konfiskāciju kā papildsodu, konfiskācija piemērojama tikai tādā apmērā, kādā ārvalsts spriedumā konstatēts, ka konfiscējamā lieta ir nozieguma izdarīšanas rīks vai iegūta noziedzīgā ceļā.

Lūgumu par konfiscētās mantas vai tās daļas atdošanu ārvalstij katrā konkrētā gadījumā izlemj kompetentā iestāde.

570.pants. Latvijā izpildāmās tiesību ierobežošanas noteikšana

Latvijā izpildāmi visi ārvalsts noteiktie tiesību ierobežošanas vai diskvalifikācijas sodi, kas atbilst Latvijas Krimināllikumā noteiktajiem šā papildsoda piespriešanas kritērijiem.

Tiesību ierobežošana nosakāma uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, ja ārvalsts spriedumā nav noteikts īsāks laiks.

Tiesa, kas nosaka Latvijā izpildāmo sodu, var nepiemērot tiesību ierobežošanu, ja nesaskata tās lietderību savā valstī.

Latvijā var noteikt tiesību ierobežošanu arī tad, ja šis sods tiek izpildīts ārvalstī.

571.pants. Latvijā izpildīšanai noteiktā ārvalsts piesprietā soda izpildīšanas kārtība

Latvijā izpildīšanai noteiktā ārvalsts piesprietā soda izpilde notiek tādā pašā kārtībā kā Latvijā notikušā kriminālprocesā piesprieša soda izpilde.

Uz personu, kas Latvijā izcieš ārvalsts piespriešoto sodu, attiecas Latvijā pieņemtie amnestijas un apzēlošanas akti un pirmstermiņa atbrīvošanas nosacījumi.

Soda izpildi pārtrauc un ārvalsts soda izpildīšanas lūgumu anulē ārvalstī pieņemts lēmums par notiesājošā sprieduma atcelšanu.

Ārvalsts lēmumi par soda samazināšanu, amnestijas vai apzēlošanas akta izdošanu ir saistoši Latvijai.

Ārvalsts paziņojumu par šā panta trešajā un ceturtajā daļā paredzētajiem juridiskajiem faktiem saņem un tā izpildi organizē kompetentā iestāde. Ja ārvalsts lēmums ietver nepārprotamu informāciju par soda izpildīšanas tūlītēju izbeigšanu vai beigu datumu, to nodod soda izpildes iestādei, bet pārējos gadījumos - izskatīšanai tiesai, kas izlemj ar sprieduma izpildi saistītos jautājumus.

Persona, kas izcieš ar brīvības atņemšanu saistītu sodu, nekavējoties atbrīvojama, tiklīdz saņemta informācija par notiesājošā sprieduma atcelšanu, ja vienlaikus nav saņemts ārvalsts lūgums par pagaidu apcietinājuma piemērošanu šajā sadaļā paredzētajos gadījumos.

572.pants. Aizturēšana

Kompetentā iestāde var uzdot policijai aizturēt uz laiku līdz 72 stundām personu, kas ārvalstī notiesāta par tādu nodarījumu, par kādu būtu pieļaujama apcietināšana Latvijā notiekošā procesā, ja:

- 1) ārvalsts paziņo par savu nodomu lūgt šajā ārvalstī piespriestā ar brīvības atņemšanu saistītā soda izpildi un lūdz apcietināt personu sakarā ar izvairīšanos no soda;
- 2) kompetentā iestāde saskata iespēju, ka notiesātais, par kuru ārvalsts iesniegusi ar brīvības atņemšanu saistīta soda izpildīšanas lūgumu, izvairīsies no piedalīšanās tiesas sēdē par Latvijā izpildāmā soda noteikšanu;
- 3) kompetentā iestāde uzskata, ka aizmuguriski notiesātais, atrazdamies brīvībā, pretlikumīgi ietekmēs liecinošās personas vai viltos pierādījumus.

Aizturētā persona jāatbrīvo, ja 72 stundu laikā nav piemērots pagaidu apcietinājums.

573.pants. Pagaidu apcietinājums

Ja persona aizturēta šā kodeksa 572.pantā noteiktajos gadījumos un kārtībā, Tieslietu ministrija iesniedz ierosinājumu rajona (pilsētas) tiesai piemērot pagaidu apcietinājumu.

Kompetentās iestādes ierosinājumu tiesnesis izskata tādā pašā kārtībā kā ierosinājumu par pagaidu apcietinājuma piemērošanu gadījumā, kad kriminālprocess tiek nodots Latvijai.

Pagaidu apcietinājumu var piemērot arī tiesa, kura izskata ārvalsts lūgumu izpildīt ar brīvības atņemšanu saistītu sodu, ja ir pamats uzskatīt, ka notiesātais izvairīsies no tiesas.

Personu no pagaidu apcietinājuma atbrīvo, ja:

- 1) ārvalsts 18 dienu laikā no aizturēšanas dienas nav iesniegusi soda izpildīšanas lūgumu kopā ar nepieciešamajiem pielikumiem;
- 2) kompetentā iestāde paziņojusi, ka nepieņem lūgumu izskatīšanai;
- 3) tiesa konstatējusi, ka soda izpildīšana Latvijā nav iespējama;
- 4) tiesa, nosakot Latvijā izpildāmo sodu, nav piemērojusi kā drošības līdzekli apcietinājumu;
- 5) konstatēti apstākļi, kas izslēdz personas turēšanu apcietinājumā.

574.pants. Drošības līdzekļa piemērošana

Nosakot Latvijā izpildāmo sodu, tiesa līdz lēmuma spēkā stāšanās brīdim un rīkojuma par soda izpildi izdošanai var piemērot jebkuru drošības līdzekli tādā pašā kārtībā kā Latvijā notiekošā kriminālprocesā.

575.pants. Rīkojums par soda izpildi Latvijā

Ja tiesas lēmums par ārvalstī piespriestā soda izpildīšanu Latvijā likumā noteiktajā laikā nav pārsūdzēts, tās pašas tiesas tiesnesis izdod rīkojumu par soda izpildi.

Ja tiesas lēmums pārsūdzēts un Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments to atstājis spēkā, referējušais tiesnesis izdod rīkojumu par soda izpildi.

576.pants. Ārvalstī aizmuguriski (in absentia) piespriestā soda izpildīšanas lūguma izskatīšanas kārtība

Ja spriedums ārvalstī taisīts aizmuguriski, kompetentā iestāde, saņēmusi ārvalsts lūgumu par tā izpildīšanu Latvijā, izsniedz notiesātajam paziņojumu, kurā norāda, ka:

- 1) lūgumu par soda izpildīšanu iesniegusi ārvalsts, ar kuru Latvijai pastāv līgumiskas attiecības par otrā valstī aizmuguriski piespriestā soda izpildīšanu;

2) personai ir tiesības 30 dienu laikā no paziņojuma saņemšanas dienas iesniegt sūdzību ar prasību par aizmuguriski iztiesātās lietas izskatīšanu tās klātbūtnē ārvalstī vai Latvijā;

3) sods tiks pielīdzināts un izpildīts vispārējā kārtībā, ja 30 dienu laikā netiks pieprasīta lietas izskatīšana notiesātā klātbūtnē vai sūdzība tiks noraidīta vai atstāta bez izskatīšanas sakarā ar notiesātā neierašanos.

Šā panta pirmajā daļā paredzēto sūdzību notiesātais iesniedz Latvijas kompetentajai iestādei. Ja sūdzībā nav norādīta izskatīšanas valsts, to izskata Latvijā.

Paziņojuma norakstu ar atzīmi par tā izsniegšanu notiesātajam Tieslietu ministrija nekavējoties nosūta lūguma iesniedzējam.

577.pants. Sūdzības iesniegšana ārvalstij

Ja notiesātais likumā noteiktajā termiņā iesniedz sūdzību, prasot atkārtoti izskatīt lietu viņa klātbūtnē valstī, kas piespriedusi sodu, kompetentā iestāde atliek lūguma izskatīšanu.

Ja tiesājamais bez attaisnojošiem iemesliem nav ieradies ārvalstī pēc tiesas uzaicinājuma, kas izsniegts ne vēlāk kā 21 dienu pirms atkārtotās izskatīšanas uzsākšanas dienas, sūdzība tiek atzīta par neiesniegtu un kompetentā iestāde pēc informācijas saņemšanas lūgumu izskata tādā pašā kārtībā kā tad, ja lieta tiktu izskatīta notiesātā klātbūtnē.

Ja sūdzības izskatīšanas rezultātā notiesājošais spriedums atcelts, kompetentā iestāde lūgumu neizlemtu nosūta tā iesniedzējam.

Ja aizmuguriski notiesātā persona Latvijā atrodas pagaidu apcietinājumā pēc ārvalsts lūguma, šī persona tiek nodota ārvalstij sūdzības izskatīšanai tās klātbūtnē. Šādā gadījumā jautājumu par personas turpmāku turēšanu apcietinājumā izlemj valsts, kas piespriedusi sodu.

Ja ārvalstī aizmuguriski notiesātais, kas iesniedzis sūdzību valstij, kas piespriedusi sodu, Latvijā apcietināts sakarā ar citu kriminālprocesu vai izcieš sodu par citu nodarījumu, kompetentā iestāde par to informē lūguma iesniedzēju un saskaņo laiku, kad notiesāto var nodot ārvalstij līdzdalībai sūdzības izskatīšanā.

Ja ārvalsts likums to pieļauj, notiesātais sūdzības izskatīšanā var piedalīties ar tehnisko līdzekļu starpniecību. Līdzdalība ar tehnisko līdzekļu starpniecību neietekmē notiesātā procesuālās tiesības ārvalstī notiekošajā procesā. Ja notiesātais juridiskās palīdzības saņemšanai aicinājis ārvalsts advokātu, viņam ir tiesības tikt ar notiesāto konfidencialos apstākļos Latvijā un kopā ar klientu piedalīties sūdzības izskatīšanā ar tehnisko līdzekļu starpniecību.

Ārvalsts advokāta aicināšana neietekmē notiesātā tiesības uz juridisko palīdzību Latvijā.

578.pants. Sūdzības iesniegšana Latvijai

Ja aizmuguriski notiesātais pieprasa sūdzības izskatīšanu Latvijas tiesā, kompetentā iestāde par to nekavējoties informē ārvalsti un nodod sūdzību, kā arī ārvalsts lūgumu kopā ar pielikumiem tiesai, kas būtu kompetenta izskatīt lietu, ja kriminālprocess notiktu Latvijā.

No brīža, kad tiesa saņēmusi sūdzību, kriminālprocess turpinās Latvijā un notiesātais iegūst tiesājamā statusu un visas tiesājamā tiesības, tajā skaitā tiesības aicināt Latvijas advokātu par aizstāvi šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

579.pants. Sūdzības izskatīšanas kārtība

Uzaicinājums uz tiesu tiesājamajam jāizsniedz ne vēlāk kā 21 dienu pirms sūdzības izskatīšanas dienas, ja vien viņš nav izteicis nepārprotamu piekrišanu isāka termiņa piemērošanai.

Ja notiesātā persona bez attaisnojoša iemesla neierodas, tiesa ir atbrīvota no lietas izskatīšanas un jautājums par ārvalstī aizmuguriski piespriedta soda izpildīšanu Latvijā tiek izskatīts tādā pašā kārtībā kā par klātbūtnē piespriedtu sodu.

Ja ārvalsts likums to pieļauj, sūdzības izskatīšanā procesuālās darbības ar ārvalstī esošajām personām var veikt ar tehnisko līdzekļu starpniecību.

Izskatīšanas rezultātā tiesa pieņem vienu no šādiem nolēmumiem:

1) lēmumu par sūdzības noraidīšanu un Latvijā izpildāmā soda noteikšanu bez lietas izskatīšanas pēc būtības;

2) lēmumu par aizmuguriski taisītā ārvalsts tiesas nolēmuma atcelšanu un par kriminālprocesa turpināšanu Latvijā no kriminālvajāšanas stadijas.

580.pants. Ārvalsts materiālu izmantošana

Tiesa, kurai piekrit ārvalstī aizmuguriski notiesātās personas sūdzības izskatīšana, ar kompetentās iestādes starpniecību pieprasa nepieciešamos ārvalsts rīcībā esošos ar nodarījuma iztiesāšanu saistītos materiālus.

Pierādījumi, kas iegūti ārvalstī saskaņā ar tajā noteikto procesuālo kārtību, vērtējami tāpat kā Latvijā iegūtie.

581.pants. Ārpustiesas kārtībā ārvalstī noteiktā soda (ordonnance penale) izpildīšana Latvijā

Starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos ārvalstī ārpustiesas kārtībā noteikto sodu Latvijā izpilda tādā pašā kārtībā kā iztiesāšanas rezultātā piespriesto sodu.

Saņēmusi lūgumu par ārpustiesas kārtībā noteiktā soda izpildīšanu Latvijā, kompetentā iestāde izsniedz notiesātajam paziņojumu, kurā norāda, ka:

- 1) lūgumu par soda izpildīšanu iesniegusi ārvalsts, ar kuru Latvijai pastāv līgumiskas attiecības par otrā valstī ārpustiesas kārtībā noteiktā soda izpildīšanu;
- 2) 30 dienu laikā, iesniedzot sūdzību Latvijas kompetentajai iestādei, notiesātais var pieprasīt lietas izskatīšanu tiesā ārvalstī vai Latvijā;
- 3) sods tiks pielīdzināts un izpildīts vispārējā kārtībā, ja 30 dienu laikā netiks pieprasīta lietas izskatīšana tiesā notiesātā klātbūtnē vai sūdzība tiks noraidīta vai atstāta bez izskatīšanas sakarā ar notiesātā neierašanos.

Sūdzības iesniegšanai par ārpustiesas kārtībā noteiktā soda izskatīšanu tiesā ir tādas pašas sekas un turpmākā izskatīšanas kārtība kā sūdzībai, ja sods piespriests aizmuguriski.

582.pants. Noilgumi

Ārvalstī piespriestā soda izpildīšanu Latvijā ierobežo gan Latvijas Krimināllikumā paredzētie kriminālatbildības un soda izpildes noilgumi, gan ārvalsts likumos paredzētie noilgumi.

Apstākļi, kas ietekmē noilgumu tecējumu ārvalstī, vienādā mērā ietekmē to arī Latvijā.

583.pants. Dubultās tiesāšanas nepieļaujamība

Latvijā neizpilda ārvalstī piespriestu sodu, ja persona par to pašu nodarījumu izcietusi Latvijā vai trešajā valstī piespriestu sodu, bijusi notiesāta bez soda noteikšanas, no soda atbrīvota saskaņā ar amnestiju vai apžēlošanu, tikusi par to pašu nodarījumu attaisnota.

584.pants. Ārvalsts sprieduma ievērošana Latvijā notiekošajā kriminālprocesā

Nosakot sodu Latvijā notiekošajā kriminālprocesā personai, attiecībā uz kuru ārvalsts pieprasījusi soda izpildīšanu Latvijā, Latvijā izpildāmais sods tiek pievienots ārvalstī piespriestajam sodam saskaņā ar Krimināllikumā noteikto kārtību par soda noteikšanu pēc vairākiem spriedumiem.

Nodarījumu kvalificēšanā pēc Latvijas Krimināllikuma nodarījumam, par kuru Latvijā tiek izpildīts ārvalstī piespriests sods, ir tāda pati nozīme kā nodarījumam, ko izskata Latvijā notiekošajā kriminālprocesā.

585.pants. Soda izpildes atlikšana

Ārvalstī piespriestā soda izpildi Latvijā var atlikt tādos pašos gadījumos un tādā pašā kārtībā kā Latvijā piespriesta soda izpildi.

Četrdesmit septītā nodaļa

Latvijā piespriestā soda izpildīšana ārvalstī

586.pants. Latvijā piespriesta soda izpildīšanas saturs un nosacījumi

Latvijā piespriesta soda izpildīšana ārvalstī ir šā soda likumības un pamatotības atzišana un izpildīšana tādā pašā kārtībā kā tad, ja sods būtu piespriests šajā valstī notikušā kriminālprocesā.

Nosacījumi lūguma iesniegšanai ārvalstij par Latvijā piespriesta soda izpildīšanu ir šādi:

- 1) Latvijai ir līgumiskas attiecības ar ārvalsti par otras valsts piespriesto sodu izpildīšanu;
- 2) nodarījums, par kuru piespriests sods, ir noziedzīgs arī saskaņā ar ārvalsts likumu;
- 3) notiesātais būtu krimināli sodāms, ja kriminālprocess notiktu ārvalstī;
- 4) spriedums, ar kuru noteikts sods, Latvijā stājies spēkā;
- 5) Latvija iesniegusi ārvalstij soda izpildīšanas lūgumu kopā ar spēkā stājušos tiesas spriedumu un rīkojumu par sprieduma nodošanu izpildei.

587.pants. Kompetentā iestāde

Latvijā piespriestā soda izpildīšanas lūgumu ārvalstij iesniedz Tieslietu ministrija.

588.pants. Latvijā piespriesta soda izpildīšanas lūguma iesniegšanas iemesli

Latvija var lūgt ārvalstij izpildīt Latvijā piespriestu sodu, ja pastāv šā kodeksa 586.panta otrajā daļā minētie nosacījumi un viens vai vairāki šādi iemesli:

- 1) notiesātā persona neatrodas Latvijā, bet pastāvīgi dzīvo vai parasti uzturas ārvalstī;
- 2) soda izpildīšana ārvalstī veicinātu notiesātās personas sociālo rehabilitāciju;
- 3) notiesātā persona ārvalstī izcieš ar brīvības atņemšanu saistītu sodu un Latvijā notiesāta ar brīvības atņemšanu vai arestu, kas varētu tikt izpildīts nekavējoties pēc ārvalsts piespriestā soda izciešanas;
- 4) ārvalsts ir notiesātās personas pilsonības valsts, un tā ir izteikusi gatavību veicināt personas sociālo rehabilitāciju;
- 5) Latvija nespētu izpildīt sodu, pat izmantojot izdošanu.

589.pants. Latvijā piespriesta soda izpildīšanas lūgums

Latvijā piespriesta soda izpildīšanas lūgumā papildus šā kodeksa 476.pantā norādītajam jāmotivē, ka pastāv nosacījumi un iemesli soda izpildīšanai ārvalstī.

Lūgumam pievieno:

- 1) tiesas nolēmuma oriģinālu vai apliecinātu kopiju;
- 2) rīkojuma par sprieduma nodošanu izpildei oriģinālu vai apliecinātu kopiju;
- 3) inkriminētā Latvijas Krimināllikuma panta tekstu.

Pēc ārvalsts pieprasījuma iesniedz tai krimināllietu vai tajā esošo dokumentu apliecinātas kopijas.

Ja sods noteikts par vairākiem nodarījumiem vai pēc vairākiem spriedumiem, bet ne visi nodarījumi pieļauj piespriestā soda izpildi ārvalstī, kompetentā iestāde ierosina tiesai noteikt sodu, kas būtu jāizcieš par nodarījumiem, par kuriem soda izpilde ārvalstī ir iespējama. Tiesa sodu nosaka šā kodeksa trīsdesmitajā nodaļā paredzētajā kārtībā.

590.pants. Lūguma iesniegšanas sekas

Pēc Latvijā piespriesta soda izpildīšanas lūguma iesniegšanas ārvalstij Latvijas iestādes neveic nekādas ar soda izpildi saistītas darbības.

Šā panta pirmajā daļā noteiktie ierobežojumi neattiecas uz gadījumu, kad personai pirms lūguma iesniegšanas piemērots drošības līdzeklis - apcietinājums un tā notiesāta ar brīvības atņemšanu. Šādā gadījumā var uzsākt brīvības atņemšanas soda izpildi.

Kā papildsodu noteikto tiesību ierobežošanu Latvijā var izpildīt neatkarīgi no lūguma iesniegšanas par soda izpildīšanu ārvalstī.

591.pants. Apcietinājums

Ja pastāv pamatotas aizdomas, ka notiesātais ārvalstī varētu izvairīties no brīvības atņemšanas soda izciešanas, Latvijas kompetentā iestāde var lūgt ārvalstij notiesāto apcietināt līdz Latvijā piesprietā soda izpildīšanas lūguma iesniegšanai un izlemšanai.

Ja persona ārvalstī apcietināta uz šā panta pirmajā daļā norādītā lūguma pamata, sprieduma izpildīšanas lūgums iesniedzams iespējami īsākajā laikā, bet ne vēlāk kā piecpadsmitajā dienā pēc personas apcietināšanas.

Latvijā apcietinātā persona nododama ārvalstij līdzdalībai procesā par izpildāmā soda noteikšanu. Ja ārvalsts tiesa konstatē, ka Latvijā piesprietā soda izpilde nav iespējama, Latvija pārņem apcietināto personu un vispārējā kārtībā lemj par tās turēšanu apcietinājumā vai atbrīvošanu.

Ja ārvalsts likumi to pieļauj, Latvijā apcietinātā persona soda noteikšanas procesā var piedalīties ar tehnisko līdzekļu starpniecību.

Ja Latvijā tiek atcelts spriedums, uz kura pamata ārvalsts izpilda brīvības atņemšanas sodu, un lieta nodota jaunai izskatīšanai, kompetentā iestāde nekavējoties informē ārvalsti un var iesniegt lūgumu par pagaidu apcietinājuma piemērošanu šajā sadaļā paredzētajos gadījumos.

592.pants. Latvijas tiesības soda izpildes laikā ārvalstī

Tiesas nolēmumu, ar kuru noteikts sods, ko izpilda ārvalstī, var pārskatīt tikai Latvijas tiesa.

Ja tiesas nolēmumu atceļ, kompetentā iestāde par to nekavējoties informē ārvalsts kompetento iestādi. Šāda informācija anulē agrāk iesniegto lūgumu par soda izpildi.

Ja pārskatīšanas rezultātā tiesas nolēmums grozīts daļā par soda veidu, mēru vai izpildes nosacījumiem, kompetentā iestāde iesniedz papildinājumu lūgumam par soda izpildi.

Latvijā pieņemtie amnestijas akti attiecas arī uz personām, kurām sods piespriests Latvijā, bet tiek izpildīts ārvalstī, tāpēc kompetentā iestāde to nekavējoties nosūta ārvalstīm, kurām iesniegti soda izpildīšanas lūgumi, bet no kurām nav saņemta informācija par izpildes pabeigšanu.

Notiesāto personu, kurai sods tiek izpildīts ārvalstī, Latvijā var apzēlot likumā paredzētajā kārtībā. Par apzēlošanas akta pieņemšanu kompetentā iestāde nekavējoties informē ārvalsts kompetento iestādi.

593.pants. Soda izpildes tiesību atgūšana

Latvija atgūst soda izpildes tiesības, ja:

- 1) lūgums atsaukts, pirms ārvalsts paziņojusi par nodomu sodu izpildīt;
- 2) ārvalsts paziņojusi par lūguma noraidīšanu;
- 3) ārvalsts nepārprotami nerealizē savas soda izpildes tiesības, kaut gan paziņojusi par nodomu to izpildīt;
- 4) ārvalsts vilcināšanās rezultātā soda izpilde tajā vairs nav iespējama.

Ja soda izpildīšanas lūgums anulēts sakarā ar tiesas nolēmuma atcelšanu, kriminālprocess Latvijā notiek vispārējā kārtībā.

Neatkarīgi no soda izpildes vietas viss, kas izpildīts Latvijā un ārvalstī, tiek ieskaitīts izciestā soda daļā.

Soda izpilde Latvijā nav iespējama, ja ārvalsts paziņojusi par soda izpildes pabeigšanu vai kļuvis zināms, ka persona par to pašu nodarījumu attaisnota, izcietusi sodu, notiesāta bez soda noteikšanas, apzēlota vai amnestēta citā ārvalstī, ar kuru Latvijai ir līgums par spriedumu savstarpēju izpildīšanu.

594.pants. Noilgumi

Kompetentā iestāde informē ārvalsti par Latvijas Krimināllikumā paredzētā noilguma iestāšanos un visiem apstākļiem, kas ietekmē noilguma termiņa tecējumu.

Ārvalsts likumos paredzētais noilguma termiņš nav šķērslis soda izpildei Latvijā pēc izpildes tiesību atgūšanas.

Četrdesmit astotā nodaļa

Palīdzība ārvalstij procesuālās darbības izpildē

595.pants. Pamats palīdzībai ārvalstij procesuālās darbības izpildē

Procesuālās palīdzības pamats ir:

- 1) ārvalsts lūgums par palīdzības sniegšanu procesuālās darbības izpildē;
- 2) Latvijas kompetentās iestādes lēmums par procesuālās darbības izpildes pieļaujamību.

596.pants. Kompetentās iestādes

Pirmstiesas izmeklēšanas stadijā ārvalsts lūgumu izskata un izlemj Ģenerālprokuratūra, bet līdz kriminālvajāšanas uzsākšanai - arī Iekšlietu ministrija.

Iztiesāšanas stadijā ārvalsts lūgumu izskata un izlemj Tieslietu ministrija.

Ja valstis vai to kompetentās iestādes ir vienojušās par tiešo sazināšanos, lūgumus izskata un izlemj attiecīgās iestādes.

597.pants. Ārvalsts lūguma izpildes procesuālā kārtība

Lūgumu par procesuālo palīdzību izpilda šajā kodeksā noteiktajā kārtībā.

Lūgumu var izpildīt citā kārtībā, ja to lūdz ārvalsts un ja tā nav pretrunā ar Latvijas kriminālprocesa pamatprincipiem.

Pēc ārvalsts lūguma kompetentā iestāde var atļaut ārvalsts pārstāvim piedalīties procesuālās darbības veikšanā vai personiski to veikt lūguma izpildes iestādes pārstāvja klātbūtnē.

598.pants. Ārvalsts lūguma izlemšana

Lūgumu par procesuālās palīdzības sniegšanu izlemj nekavējoties, bet ne vēlāk kā desmit dienu laikā pēc tā saņemšanas. Ja lūguma izlemšanai ir nepieciešama papildu informācija, to pieprasa no lūguma iesniedzēja.

Izskatot ārvalsts lūgumu, kompetentā iestāde pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) par lūguma izpildes iespējamību, nosakot lūguma izpildes iestādi, termiņus un citus nosacījumus;
- 2) par atteikšanos izpildīt lūgumu vai tā daļu, motivējot atteikumu.

Pieņemto lēmumu kompetentā iestāde nekavējoties paziņo lūguma iesniedzējai valstij, ja ir atteikta lūguma vai tā daļas izpilde vai ja ārvalsts to lūgusi.

599.pants. Ārvalsts lūguma izpilde

Ārvalsts lūgumu izpilda izziņas iestāde, prokuratūra vai tiesa kompetentās iestādes uzdevumā.

Lūguma izpildes iestāde pēc kompetentās iestādes norādījuma savlaicīgi informē ārvalsti par procesuālās darbības izpildes vietu un laiku. Lūguma izpildes rezultātā iegūtos materiālus kompetentā iestāde nosūta ārvalstij.

Ja procesuālā darbība nav izpildīta vai izpildīta daļēji, ārvalstij paziņo lūguma neizpildes iemeslus.

600.pants. Lūguma izpildes atteikuma iemesli

Lūguma izpildi var atteikt, ja:

- 1) lūgums saistīts ar politisku nodarījumu;
- 2) lūguma izpilde var kaitēt Latvijas valsts suverenitātei, drošībai, sabiedriskajai kārtībai vai citām būtiskām interesēm;
- 3) nav iesniegta pietiekama informācija un papildu informāciju iegūt nav iespējams.

601.pants. Procesuālās darbības izpilde ar tehnisko līdzekļu starpniecību

Pēc ārvalsts lūguma vai pēc izpildes iestādes priekšlikuma ar ārvalsts piekrišanu procesuālo darbību var veikt ar tehnisko līdzekļu starpniecību.

Procesuālo darbību ar tehnisko līdzekļu starpniecību veic lūguma iesniedzējas valsts procesuālajā kārtībā tās kompetenta amatpersona. Ja nepieciešams, šādā procesuālo darbību izpildē Latvijā vai ārvalstī piedalās tulks.

Lūguma izpildes iestādes pārstāvis apliecina iesaistīto personu identitāti un nodrošina procesuālās darbības norisi Latvijā un tās atbilstību Latvijas kriminālprocesa pamatprincipiem.

Ja procesuālās darbības izpildes gaitā tiek pārkāpti Latvijas kriminālprocesa pamatprincipi, izpildes iestādes pārstāvis nekavējoties veic pasākumu, lai šī darbība turpinātos saskaņā ar minētajiem principiem.

Personai, kas uzaicināta sniegt liecības, ir tiesības nesniegt liecību arī tad, ja tas izriet no lūguma iesniedzējas valsts likumiem.

602.pants. Piespiedu līdzekļu piemērošana

Latvija var atteikt piespiedu līdzekļa piemērošanu par nodarījumu, kas Latvijā nav krimināli sodāms, ja:

- 1) ar lūguma iesniedzēju valsti tai nav līguma par savstarpēju tiesisko palīdzību krimināllietās;
- 2) šāds līgums ir, bet ārvalsts tajā apņēmusies piemērot piespiedu līdzekļus tikai par savā valstī krimināli sodāmiem nodarījumiem.

603.pants. Sevišķajā veidā veicamo izmeklēšanas darbību izpilde

Sevišķajā veidā veicamo izmeklēšanas darbību pēc ārvalsts lūguma izpilda tikai tad, ja tas būtu pieļauts Latvijā notiekošā kriminālprocesā par tādu pašu nodarījumu.

604.pants. Personas pagaidu nodošana

Pēc ārvalsts lūguma personu, kura Latvijā ir aizturēta, atrodas apcietinājumā vai izcieš ar brīvības atņemšanu saistītu sodu, uz noteiktu laiku var nodot ārvalstij liecību sniegšanai vai konfrontēšanai ar nosacījumu, ka šī persona nekavējoties pēc procesuālās darbības izpildes, bet ne vēlāk par nodošanas termiņa pēdējo dienu tiks nodota atpakaļ Latvijai.

Nodošanu var atteikt, ja:

- 1) aizturētā, apcietinātā vai notiesātā persona tam nepiekrīt;
- 2) šīs personas klātbūtne ir nepieciešama kriminālprocesā, kas notiek Latvijā;
- 3) pārvietošana liedz iespēju kriminālprocesu Latvijā pabeigt saprātīgos termiņos;
- 4) ir citi būtiski iemesli.

Termiņu, ko persona pēc ārvalsts lūguma pavadījusi apcietinājumā ārvalstī, ieskaita drošības līdzekļa un izciestā soda termiņā.

605.pants. Personas pagaidu pieņemšana

Ja ārvalsts lūdz, lai persona, kura atrodas apcietinājumā vai izcieš ar brīvības atņemšanu saistītu sodu šajā ārvalstī, procesuālās darbības izpildes laikā atrastos Latvijā, kompetentā iestāde var atļaut šo personu pieņemt uz procesuālās darbības izpildes laiku.

Personu, kura Latvijā nogādāta pēc ārvalsts lūguma, tur apcietinājumā uz šā kodeksa 495.panta pirmās daļas 1.punktā minētā dokumenta pamata. Pēc lūguma izpildes tā nekavējoties nododama atpakaļ ārvalstij, bet ne vēlāk par nodošanas termiņa pēdējo dienu.

606.pants. Personas pagaidu nodošanas vai pieņemšanas izpilde

Kompetentā iestāde uzdod Iekšlietu ministrijai saskaņot ar ārvalstī un veikt personas nodošanu vai pieņemšanu uz laiku.

607.pants. Personas imunitāte

Pret personu, kas Latvijā ieradies pēc Latvijas lūguma vai ar Latvijas piekrišanu ārvalsts lūguma izpildei, nedrīkst uzsākt vai turpināt krimināllietu par nodarījumu, kas izdarīts pirms šīs ierašanās.

Šā panta pirmajā daļā noteiktā imunitāte personai izbeidzas pēc 15 dienām no brīža, kad tā varēja atstāt Latvijas teritoriju, kā arī gadījumā, ja persona Latvijas teritoriju atstājusi un tajā brīvprātīgi atgriezies.

608.pants. Priekšmeta nodošana ārvalstij

Pēc ārvalsts lūguma tai var nodot priekšmetu, kas ir nepieciešams kā lietiskais pierādījums. Ja nepieciešams, Latvijas kompetentā iestāde pieprasa garantijas, ka priekšmets tiks atdots.

609.pants. Ārvalsts procesuālo dokumentu izsniegšanas kārtība

Pēc ārvalsts lūguma kompetentā iestāde organizē ārvalsts procesuālo dokumentu izsniegšanu Latvijā esošai personai. Par to izsniegšanu sastāda protokolu atbilstoši šā kodeksa 85.panta prasībām.

Četrdesmit devītā nodaļa

Lūgums par procesuālās darbības izpildi ārvalstī

610.pants. Lūguma iesniegšanas kārtība

Ja krimināllietā nepieciešams veikt procesuālo darbību ārvalstī, procesa virzītājs vēršas kompetentajā iestādē ar rakstveida ierosinājumu lūgt ārvalstī veikt procesuālo darbību. Ierosinājumam pievieno šā kodeksa 611.panta pirmajā daļā paredzēto lūgumu un citus dokumentus.

Ierosinājumu izskata desmit dienu laikā un par rezultātiem informē iesniedzēju.

Ja ierosinājumu atzīst par pamatotu, kompetentā iestāde lūgumu nosūta ārvalstij.

611.pants. Lūgums par procesuālās darbības izpildi ārvalstī

Lūgumu par procesuālās darbības izpildi ārvalstī sastāda atbilstoši šā kodeksa 476.pantam, un tam pievieno dokumentus, kas būtu nepieciešami, ja procesuālā darbība tiktu veikta Latvijā saskaņā ar šo kodeksu.

Ārvalstij var lūgt:

- 1) atļaut Latvijas amatpersonai piedalīties procesuālās darbības izpildē;
- 2) paziņot procesuālās darbības izpildes vietu un laiku;
- 3) veikt procesuālo darbību ar tehnisko līdzekļu starpniecību.

612.pants. Lūgums par personas pagaidu nodošanu

Kompetentā iestāde pēc procesa virzītāja rakstveida ierosinājuma var lūgt, lai personu, kura ārvalstī ir aizturēta, atrodas apcietinājumā vai izcieš ar brīvības atņemšanu saistītu sodu, uz noteiktu laiku nodod procesuālo darbību izpildei.

Kompetentā iestāde pēc procesa virzītāja ierosinājuma var lūgt ārvalsti, lai tā pieņem uz laiku personu, kura atrodas apcietinājumā vai izcieš ar brīvības atņemšanu saistītu sodu Latvijā, ja tās klātbūtne nepieciešama procesuālās darbības izpildei ārvalstī.

613.pants. Uz Latviju uzaicinātās personas imunitāte

Pret personu, kas Latvijā ieradies pēc Latvijas iestādes uzaicinājuma procesuālo darbību izpildei, nedrīkst uzsākt vai turpināt krimināllietu par noziedzīgu nodarījumu, kas izdarīts pirms šīs ierašanās.

Šā panta pirmajā daļā noteiktā imunitāte personai izbeidzas pēc 15 dienām no brīža, kad tā varēja atstāt Latvijas teritoriju, kā arī gadījumā, ja persona Latvijas teritoriju atstājusi un tajā brīvprātīgi atgriezies.

Piecdesmitā nodaļa

Apvienotās izmeklēšanas vienības

614.pants. Apvienotā izmeklēšanas vienība un tās veidošanas nosacījumi

Apvienotā izmeklēšanas vienība ir Latvijas un vienas ārvalsts vai vairāku ārvalstu pirmstiesas izmeklēšanai pilnvarotu amatpersonu kopīga darbība vienā valstī notiekoša kriminālprocesa ietvaros.

Apvienoto izmeklēšanas vienību izveido konkrēta kriminālprocesa izdarīšanai, iesaistītajām valstīm savstarpēji vienojoties par tās vadītāju, sastāvu un darbības periodu.

Apvienoto izmeklēšanas vienību izveido nolūkā novērst procesa neattaisnotu novilcināšanu, kas saistīta ar nepieciešamību veikt izmeklēšanas darbības vairākās valstīs, it īpaši gadījumos, kad vairākas valstis uzsākušas kriminālprocesu par vienu un to pašu nodarījumu vai nozīmīgs izmeklēšanas apjoms veicams ārpus tās valsts teritorijas, kurā notiek kriminālprocess.

615.pants. Kompetentā amatpersona

Latvijas vārdā vienošanos par apvienotās izmeklēšanas vienības izveidošanu paraksta ģenerālprokurors vai - konkrētas vienošanās noslēgšanai - viņa pilnvarota persona.

616.pants. Apvienotās izmeklēšanas vienības darbības pamats Latvijā

Apvienotās izmeklēšanas vienības darbības pamats Latvijā ir šā kodeksa 615.pantā paredzētās amatpersonas parakstīta vienošanās par Latvijas piedalīšanos šādas vienības izveidošanā.

617.pants. Apvienotās izmeklēšanas vienības vadītājs un viņa pilnvaras

Apvienotās izmeklēšanas vienības vadītājs (turpmāk šajā nodaļā - vadītājs) ir tās valsts pārstāvis, kurā notiek kriminālprocess.

Vadītāja iecelšana ir vienošanās neatņemama sastāvdaļa. Vadītāja nomaiņa var notikt vienīgi ar visu dalībvalstu piekrišanu.

Ja vadītājs ir Latvijas pārstāvis, viņam ir šādas pilnvaras:

- 1) īstenot visas procesuālās tiesības, kādas viņam būtu, ja process notiktu tikai Latvijā;
- 2) uzdot piekomandētajam vienības dalībniekam patstāvīgi veikt procesuālās darbības Latvijā;
- 3) uzdot piekomandētajam vienības dalībniekam veikt noteiktu izmeklēšanas apjomu valstī, kuras pārstāvis viņš ir;
- 4) izlemt, kādā apjomā iepazīstināt katru apvienotās vienības dalībnieku ar vienības rīcībā esošo informāciju.

Dalībvalstis vienojoties var noteikt citādu vadītāja pilnvaru apjomu.

618.pants. Ārvalsts piekomandētais dalībnieks apvienotajā izmeklēšanas vienībā

Latvijā notiekošajā kriminālprocesā piekomandētais vienības dalībnieks ir citas dalībvalsts pārstāvis tajā.

Apvienotās izmeklēšanas vienībā var ietvert arī starpvalstu organizācijas darbinieku, ja viņam šādas tiesības būtu vienā no dalībvalstīm.

Piekomandētais dalībnieks var Latvijā patstāvīgi veikt vienības vadītāja uzdotās procesuālās darbības.

Procesuālās darbības valstī, kuru pārstāv piekomandētais dalībnieks, viņš veic savu pilnvaru ietvaros un vadītāja noteiktajā apjomā.

Ja nepieciešama trešās valsts tiesiskā palīdzība tajā kriminālprocesa daļā, kuras veikšana uzdota piekomandētajam dalībniekam, tiesiskās palīdzības lūgumus viņš iesniedz savā valstī noteiktajā kārtībā.

619.pants. Latvijas dalībnieks apvienotajā izmeklēšanas vienībā

Apvienotās izmeklēšanas vienībā Latvijas piekomandētā dalībnieka procesuālās pilnvaras valstī, kurā notiek kriminālprocess, nosaka vienošanās par vienības izveidošanu.

Latvijas piekomandētajam dalībniekam ārvalstī notiekošajā kriminālprocesā ir tiesības patstāvīgi veikt procesuālās darbības Latvijā savu procesuālo pilnvaru ietvaros un vadītāja noteiktajā apjomā.

Apvienotās izmeklēšanas vienības dalībnieks var nodot vadītāja rīcībā visu kriminālprocesam nepieciešamo informāciju, kas viņam Latvijā pieejama sakarā ar savu amatu.

Ja kriminālprocess notiek Latvijā, apvienotajā izmeklēšanas vienībā var būt vairāki Latvijas pārstāvji. Viņu pilnvaras un attiecības ar vadītāju ir tādas pašas kā tad, ja kriminālprocesu veiktu tikai Latvijā izveidota izmeklēšanas grupa.

620.pants. Procesuālā kārtība Latvijā notiekošajā kriminālprocesā

Ja vadītājs ir Latvijas pārstāvis, kriminālprocess notiek Latvijā noteiktajā procesuālajā kārtībā.

Piekomandētie dalībnieki procesuālās darbības savā valstī veic tur noteiktajā procesuālajā kārtībā, ja vien vadītājs nav lūdzis piemērot Latvijā noteikto procesuālo kārtību un to pieļauj ārvalsts tiesību sistēma.

Visas Latvijā veiktās procesuālās darbības pārsūdzamas Latvijas likumos noteiktajā kārtībā.

Kontroli un uzraudzību izziņas iestādes vadītājs un prokurors veic vispārējā kārtībā, ja vien vienošanās nenosaka citādi.

621.pants. Kriminālprocesa nodošana citai valstij

Ja pastāv šā kodeksa četrdesmit trešajā nodaļā paredzētie nosacījumi un iemesli Latvijā notiekošā kriminālprocesa nodošanai citai dalībvalstij, valstu kompetentie pārstāvji vienojas par cita vadītāja iecelšanu.

Ja dalībvalstis nespēj vienoties par vadītāja nomainīšanu vai pastāv iemesli kriminālprocesa nodošanai trešajai valstij, vienības darbību pārtrauc un turpmāk ievēro šā kodeksa četrdesmit trešajā nodaļā noteikto kārtību.

Ja dalībvalsts nepiekrīt procesa nodošanai trešajai valstij, tās iesniegtie materiāli pēc pieprasījuma jāatdod.

622.pants. Izdošana

Izdošana notiek vispārējā kārtībā neatkarīgi no tā, vai izdodamā persona atrodas dalībvalstī vai trešajā valstī.

Piecdesmit pirmā nodaļa

Krimināltiesiskā sadarbība ar starptautiskajām tiesām

623.pants. Krimināltiesiskās sadarbības robežas

Krimināltiesiskā sadarbība ar starptautiskajām tiesām notiek tikai par tiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas ir šo tiesu kompetencē.

Latvijas likumos vai starptautiskajos normatīvajos aktos paredzētā personas imunitāte vai speciālie procedūras noteikumi, kurus iespējams saistīt ar izmeklēšanai pakļautās personas ieņemamo amatu, nevar būt šķērslis starptautiskās tiesas realizētai jurisdikcijai pār šo personu.

624.pants. Kompetentā iestāde

Krimināltiesiskajā sadarbībā ar starptautiskajām tiesām kompetentā iestāde ir Tieslietu ministrija.

Ja nepieciešams, pieļaujama Starptautiskās kriminālpolicijas organizācijas (INTERPOL) starpniecības izmantošana.

625.pants. Pamats personas nodošanai starptautiskajai tiesai

Personu, pret kuru starptautiskajā tiesā izvirzīta apsūdzība vai kura nodota tiesai, var nodot kriminālvajāšanai un tiesāšanai pēc šīs tiesas lūguma.

Personu, kas ir Latvijas pilsonis, kriminālvajāšanai un tiesāšanai starptautiskajai tiesai var nodot tikai tad, ja no starptautiskās tiesas ir saņemts apliecinājums, ka notiesāšanas gadījumā persona brīvības atņemšanas sodu izcietīs Latvijā.

Tiesiskais pamats personas nodošanai starptautiskajai tiesai ir starptautiskās tiesas dibināšanas pamatdokuments un šā kodeksa noteikumi.

626.pants. Personas nodošanas atteikuma iemesli

Personas nodošana starptautiskajai tiesai nav pieļaujama gadījumos, kad pastāv viens no šā kodeksa 490.panta pirmās daļas 2. un 3.punktā un otrās daļas 3., 4. un 5.punktā minētajiem iemesliem.

627.pants. Personas nodošanas lūguma pārbaude, izlemšana un izpilde

Lūgumu par personas nodošanu starptautiskajai tiesai pārbauda, personu aiztur, apcietina un visus ar lūgumu saistītos jautājumus izlemj un izpilda šā kodeksa 491.-504.pantā noteiktajā kārtībā.

Starptautiskās tiesas lūgums par personas nodošanu ir prioritārs salīdzinājumā ar citas valsts iesniegto izdošanas lūgumu. Ja starptautiskā tiesa pati ar lēmumu nav noteikusi, ka konkrētā lieta ir piekritīga tikai starptautiskajai tiesai, konkurējošo lūgumu secību kompetentā iestāde nosaka, ievērojot šā kodeksa 502.panta noteikumus.

628.pants. Palīdzība starptautiskajai tiesai procesuālo darbību izpildē

Kompetentā iestāde pēc starptautiskās tiesas lūguma organizē un sniedz tai izmeklēšanā un kriminālvajāšanā nepieciešamo palīdzību procesuālo darbību izpildē. Lūgums var paredzēt arī sadarbību cietušo un liecinošo personu aizsardzības pasākumu izpildē un pasākumus konfiskācijas nolūkos, it īpaši cietušo personu interesēs.

Lūgumu izpilda šā kodeksa 597.-599., 601.-604., 608. un 609.pantā noteiktajā kārtībā.

Lūgumu var noraidīt, ja tas attiecas uz tādu dokumentu izdošanu vai pierādījumu atklāšanu, kuri skar valsts drošību, ja vien lūgumu nevar izpildīt ar īpašiem nosacījumiem vai vēlāk.

Starptautiskās tiesas pilnvarotām amatpersonām ir tiesības veikt nepieciešamās procesuālās darbības Latvijas teritorijā patstāvīgi vai sadarbībā ar kompetentu starptautisku organizāciju vai kompetento Latvijas iestādi. Ja procesuālās darbības nav saistītas ar kāda piespiedu līdzekļa pielietošanu, starptautiskās tiesas pilnvarota amatpersona pēc konsultācijām ar Latvijas kompetento iestādi tās var izpildīt bez kompetentās iestādes pārstāvja klātbūtnes.

629.pants. Starptautiskās tiesas mantiska rakstura nolēmumu izpilde

Kompetentā iestāde veic šajā kodeksā paredzētos pasākumus, lai nodrošinātu starptautiskās tiesas lēmuma izpildi par atlīdzību cietušajiem, arī restitūciju, kompensāciju un rehabilitāciju.

Starptautiskās tiesas noteiktā naudas soda vai mantas konfiskācijas izpilde notiek Latvijas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, nekaitējot trešo personu labticīgi iegūtām (bona fide) tiesībām.

Kompetentā iestāde veic šajā kodeksā paredzētos pasākumus, lai atgūtu to ieņēmumu, īpašumu vai aktīvu vērtību, ko starptautiskā tiesa noteikusi konfiscēt. Iegūtie īpašumi vai ieņēmumi nododami starptautiskajai tiesai.

630.pants. Starptautiskās tiesas notiesājošā sprieduma izpilde

Ja starptautiskā tiesa noteikusi, ka ar brīvības atņemšanu saistītais sods notiesātajai personai izpildāms Latvijā, kompetentā iestāde nekavējoties informē tiesu par soda izpildes iespējamību vai arī par apstākļiem, kas varētu būtiski ietekmēt soda izpildi Latvijā.

Soda izpilde notiek tādā pašā kārtībā kā Latvijā notikušā kriminālprocesā piespriesta soda izpilde. Notiesātajai personai ir tiesības netraucēti un konfidenciali sazināties ar starptautisko tiesu, bet starptautiskajai tiesai ir tiesības veikt soda izpildes uzraudzību.

Starptautiskās tiesas noteikto soda mēru drīkst samazināt vai mainīt tikai šī tiesa.

Soda izpildes laikā kompetentā iestāde vismaz 45 dienas iepriekš informē starptautisko tiesu par agrāk noteikto nosacījumu izpildi un par jebkuriem apstākļiem, kas var būtiski ietekmēt ieslodzījuma noteikumus vai laiku.

Ja pēc soda izciešanas personai nav tiesību vai nav dota atļauja palikt Latvijā, to pārved uz citu valsti, kurai šī persona ir jāpieņem vai kura piekrīt to pieņemt, ievērojot personas izvēli.

Notiesātās personas kriminālvajāšana, sodīšana vai izdošana citai valstij par nodarījumu, kuru tā izdarījusi pirms nogādāšanas soda izciešanai Latvijā, var notikt tikai ar starptautiskās tiesas piekrišanu, izņemot gadījumus, kad persona pēc soda izciešanas brīvprātīgi paliek Latvijā vairāk nekā 30 dienas vai ir atstājusi Latviju un pēc tam atgriezusies.

631.pants. Informācijas konfidencialitāte

Starptautiskās tiesas lūgumi par sadarbību un tam pievienotie dokumenti paturami slepenībā, izņemot gadījumus, kad to atklāšana ir nepieciešama lūguma izpildei.

Kompetentā iestāde, sniedzot tiesisko palīdzību, var lūgt starptautisko tiesu veikt pasākumus, lai aizsargātu tādas informācijas atklāšanu, kas varētu kaitēt valsts drošības interesēm, lai aizsargātu Latvijas amatpersonas vai arī aizsargātu citu konfidencialu vai slepenu informāciju.

Citas valsts konfidenciali sniegtu informāciju kompetentā iestāde drīkst sniegt starptautiskajai tiesai tikai tad, ja tam piekritusi informācijas sniedzēja valsts.

Pārejas noteikumi

(19.02.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.03.2004.)

1. Līdz 2004.gada 30.aprīlim kodeksa 96.panta otrās daļas 3.punktā minētās personas par aizstāvi krimināllietā var būt tikai saskaņā ar Latvijas Republikai saistošu starptautisko līgumu par juridisko palīdzību.
2. Sakarā ar kodeksa 155.panta izslēgšanu prokuroriem no šo grozījumu spēkā stāšanās brīža jāatceļ savi lēmumi par apsūdzēto atstatīšanu no amata uz lietas izmeklēšanas laiku.
3. Pirmstiesas apcietinājuma termiņus krimināllietās, kurās līdz 2005.gada 31.janvārim uzsākta apsūdzēto un viņu aizstāvju iepazīstināšana ar krimināllietas materiāliem, aprēķina saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa normām, kas bija spēkā līdz 2005.gada 31.janvārim.

(20.01.2005. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.02.2005.)

1. pielikums

Mantas saraksts, kurai nav uzliekams arests

(Pielikums 20.02.1997. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 25.03.1997.)

Arestam nav pakļauta šāda personu īpašumā esoša manta:

1. Viendzīvokļa dzīvojamā māja ar saimniecības ēkām vai dzīvoklis daudzdzīvokļu mājā, ja aizdomās turētais vai apsūdzētais un viņa ģimene pastāvīgi tajā dzīvo.

2. Mājas iekārtas, mājturības priekšmeti un apģērbs, kas nepieciešams aizdomās turētajam, apsūdzētajam (turpmāk - apsūdzētais) un personām, kuras atrodas viņa apgādībā:

1) apģērbs: katrai personai viens vasaras un rudens mētelis, viens ziemas mētelis, viens ziemas uzvalks (sievietēm - divas ziemas kleitas), viens vasaras uzvalks (sievietēm - divas vasaras kleitas), kā arī citas drēbes, kam nav lielas vērtības;

2) divi pāri apavu katrai personai;

3) divi komplekti veļas katrai personai;

4) gultas piederumi, gultas drēbes un dvieļi;

5) virtuves un galda piederumi, kuri ir lietošanā (izņemot priekšmetus, kuri pagatavoti no dārgmetāliem, kā arī priekšmetus, kuriem ir mākslas vērtība);

6) mēbeles: pa vienai gultai un krēslam (vai taburetei) katrai personai, viens galds, viens skapis un viena lāde ģimenei;

7) visi bērnam nepieciešamie priekšmeti un apģērbs.

3. Pārtikas produkti tādā daudzumā, kāds apsūdzētajam un viņa ģimenei nepieciešams līdz jaunai ražai, ja viņa pamatnodarbošanās ir lauksaimniecība, bet pārējos gadījumos - pārtikas produkti un nauda, kuru kopsumma nepārsniedz valdības noteiktā viena mēneša iztikas minimuma apmēru apsūdzētajam un katram viņa ģimenes loceklim.

4. Kurināmais, kas nepieciešams ģimenei ēdiena gatavošanai un dzīvojamās telpas apsildīšanai.

5. Inventārs (arī minimālais lauksaimniecības mašīnu daudzums, darbarīki, palīgīdzekļi, grāmatas u. tml.), kas nepieciešams apsūdzētajam uzņēmējdarbības, profesionālās darbības vai individuālā darba turpināšanai, izņemot gadījumus, kad uzņēmums atzīts par maksātnespējīgu vai apsūdzētajam ar tiesas spriedumu krimināllietā atņemtas tiesības uz zināmu nodarbošanos. (Piezīme: Minimālo lauksaimniecības mašīnu daudzumu, kas nepieciešams attiecīgā lieluma zemnieku saimniecībai, nosaka Zemkopības ministrijas instrukcija.)

6. Personām, kuru nodarbošanās ir lauksaimniecība, - viena govys, viena tele, viena kaza, aita, cūka, kā arī mājputni un sīklopi.

7. Lopbarība tādā daudzumā, kāds nepieciešams līdz jaunas lopbarības ievākšanai vai līdz lopu dzišanai ganībās.

8. Personām, kuru nodarbošanās ir lauksaimniecība, - sēkla un stādāmais materiāls.

2. pielikums

Nodarījumu veidi, par kuriem personu izdod Eiropas Savienības dalībvalstij,

neveicot pārbaudi, vai tie ir noziedzīgi saskaņā ar Latvijas likumiem

(Pielikums 27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

Šādi nodarījumi ir:

1) dalība noziedzīgā organizācijā;

2) terorisms;

3) cilvēku tirdzniecība;

4) bērnu seksuāla izmantošana un bērnu pornogrāfija;

- 5) narkotisko un psihotropo vielu nelikumīga tirdzniecība;
- 6) ieroču, municijas un sprāgstošu vielu nelikumīga tirdzniecība;
- 7) korupcija;
- 8) krāpšana, kas apdraud Eiropas Kopienas finanšu intereses 1995.gada 26.jūlija Konvencijas par Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzību nozīmē;
- 9) noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana;
- 10) naudas viltošana;
- 11) datornoziedzumi;
- 12) noziedzumi pret vidi, ieskaitot apdraudētu dzīvnieku un augu sugu un šķirņu nelikumīgu tirdzniecību;
- 13) palīdzība attiecībā uz nelikumīgu ieceļošanu un uzturēšanos valstī;
- 14) slepkavība, smagi miesas bojājumi;
- 15) nelikumīga tirdzniecība ar cilvēku orgāniem un audiem;
- 16) personas nolaupīšana, nelikumīga brīvības atņemšana un ķīlnieku sagrābšana;
- 17) rasisms un ksenofobija;
- 18) organizēta vai bruņota laupīšana;
- 19) nelikumīga tirdzniecība ar kultūras precēm, tai skaitā mākslas darbiem un senlietām;
- 20) krāpšana;
- 21) rekets un izspiešana;
- 22) izstrādājumu viltošana un pirātiska ražošana;
- 23) administratīvu dokumentu viltošana un tirdzniecība;
- 24) maksāšanas līdzekļu viltošana;
- 25) nelikumīga tirdzniecība ar hormoniem un citiem augšanas veicinātājiem;
- 26) nelikumīga tirdzniecība ar kodolmateriāliem vai radioaktīviem materiāliem;
- 27) tirdzniecība ar zagtiem transportlīdzekļiem;
- 28) izvarošana;
- 29) dedzināšana;
- 30) noziedzumi, kuri ir Starptautiskās Krimināltiesas jurisdikcijā;
- 31) kuģa vai gaisakuģa sagrābšana;
- 32) sabotāža.

Eiropas apcietinājuma lēmuma veidlapa

(Pielikums 27.05.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 30.06.2004.)

Šo lēmumu izsniegusi Latvijas Republikas tiesa.

Es pieprasu turpmāk minētās personas apcietināšanu un nodošanu nolūkā veikt kriminālvajāšanu vai izpildīt ar brīvības atņemšanu saistītu sodu.

1. Informācija par pieprasītās personas identitāti:

Uzvārds:

Vārds (vārdi):

Pirmslaulības uzvārds (ja ir):

Dzimums:

Pilsonība:

Dzimšanas datums:

Dzimšanas vieta:

Dzīvesvieta vai zināmā adrese:

Valoda (valodas), kuras pieprasītā persona saprot (ja zināmas):

Pieprasītās personas īpašas pazīmes, apraksts:

Pieprasītās personas fotogrāfija un pirkstu nospiedumi, ja tie ir pieejami un tos var nosūtīt, vai tās personas kontaktinformācija, ar kuru jāsazinās, lai šādu informāciju saņemtu vai lai saņemtu DNS profilu (ja šādus pierādījumus var piegādāt, bet tie nav iekļauti):

2. Nolēmums, uz kura pamata izsniegts apcietinājuma lēmums:

Apcietinājuma lēmums vai tiesas nolēmums ar tādu pašu spēku:

Izpildāms spriedums:

3. Norādes par soda ilgumu:

Ar brīvības atņemšanu saistīta soda maksimālais ilgums, ko var piespriest par nodarījumu (nodarījumiem):

Piespriestā ar brīvības atņemšanu saistītā soda ilgums:

Atlikušais izciešamais soda laiks:

4. Nolēmums pieņemts aizmuguriski un:

attiecīgā persona personiski saņēmusi pavēsti vai citādi informēta par dienu un vietu, kad un kur notika tiesas sēde, kurā nolēmumu pieņēma aizmuguriski:

attiecīgā persona nav personiski saņēmusi pavēsti vai citādi informēta par dienu un vietu, kad un kur notika tiesas sēde, kurā nolēmumu pieņēma aizmuguriski, bet tai ir šādas tiesiskas garantijas pēc tās nodošanas (šādas garantijas var sniegt iepriekš):

Norādīt tiesiskās garantijas:

5. Nodarījumi:

Šis lēmums kopā attiecas uz: . . . . . nodarījumu (nodarījumiem).

To apstākļu apraksts, kādos nodarījums (nodarījumi) veikts (veikti), ieskaitot laiku, vietu un pieprasītās personas līdzdalības pakāpi nodarījumā (nodarījumos):

Nodarījuma (nodarījumu) veids un juridiskā kvalifikācija un piemērojamā tiesību norma:

Attiecīgā gadījumā atzīmē vienu vai vairākus no šiem nodarījumiem, kas izsniegšanas dalībvalstī sodāmi ar brīvības atņemšanas sodu, kura maksimālais ilgums ir vismaz 3 gadi, kā noteikts izsniegšanas dalībvalsts tiesībās:

- dalība noziedzīgā organizācijā;
- terorisms;
- cilvēku tirdzniecība;
- bērnu seksuāla izmantošana un bērnu pornogrāfija;
- narkotisko un psihotropo vielu nelikumīga tirdzniecība;
- ieroču, municijas un sprāgstošu vielu nelikumīga tirdzniecība;
- korupcija;
- krāpšana, kas apdraud Eiropas Kopienas finanšu intereses 1995.gada 26.jūlija Konvencijas par Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzību nozīmē;
- noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana;
- naudas viltošana;
- datornoziedzumi;
- noziedzumi pret vidi, ieskaitot apdraudētu dzīvnieku un augu sugu un šķirņu nelikumīgu tirdzniecību;
- palīdzība attiecībā uz nelikumīgu iebraukšanu un uzturēšanos valstī;
- slepkavība, smagi miesas bojājumi;
- nelikumīga tirdzniecība ar cilvēku orgāniem un audiem;
- personas nolaupīšana, nelikumīga brīvības atņemšana un ķīlnieku sagrābšana;
- rasisms un ksenofobija;
- organizēta vai bruņota laupīšana;
- nelikumīga tirdzniecība ar kultūras precēm, tai skaitā mākslas darbiem un senlietām;
- krāpšana;
- rekets un izspiešana;
- izstrādājumu viltošana un pirātiska ražošana;
- administratīvu dokumentu viltošana un tirdzniecība;

- maksāšanas līdzekļu viltošana;
- nelikumīga tirdzniecība ar hormoniem un citiem augšanas veicinātājiem;
- nelikumīga tirdzniecība ar kodolmateriāliem vai radioaktīviem materiāliem;
- tirdzniecība ar zagtiem transportlīdzekļiem;
- izvarošana;
- dedzināšana;
- noziegumi, kuri ir Starptautiskās Krimināltiesas jurisdikcijā;
- kuģa vai gaisakuģa sagrābšana;
- sabotāža.

Nodarījuma (nodarījumu) pilns apraksts, uz kuru (kuriem) neattiecas iepriekšējā iedaļa:

6. Citi lietā būtiski apstākļi (fakultatīva informācija):

(Tās var būt piezīmes par eksteritorialitāti, noilguma pārtraukumiem un citām nodarījuma sekām.)

7. Šis lēmums attiecas uz tādu priekšmetu izņemšanu un nodošanu, kas var būt vajadzīgi kā pierādījums:

Šis lēmums attiecas arī uz tādu priekšmetu izņemšanu un nodošanu, ko pieprasītā persona ieguvusi nodarījuma rezultātā:

Priekšmetu apraksts (un atrašanās vieta) (ja zināma):

8. Nodarījums (nodarījumi), uz kura (kuru) pamata šis lēmums pieņemts, ir sodāms (sodāmi) ar brīvības atņemšanas sodu uz mūžu:

Latvijas Republikas tiesību sistēma ļauj pārskatīt noteikto sodu pēc pieprasījuma vai, vēlākais, pēc 20 gadiem nolūkā neizpildīt šādu sodu:

Latvijas Republikas tiesību sistēma ļauj piemērot apžēlošanas pasākumus, uz kuriem saskaņā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesībām vai praksi personai ir tiesības, nolūkā neizpildīt šādu sodu:

9. Tiesu iestāde, kas izsniegusi lēmumu:

Oficiāls nosaukums:

Tās amatpersonas uzvārds:

Amats (statuss, pakāpe):

Lietas atsauce:

Adrese:

Tālr.: (valsts kods) (apgabala, pilsētas kods) (...)

Fakss: (valsts kods) (apgabala, pilsētas kods) (...)

E-pasts:

Tās personas kontaktinformācija, ar kuru jāsazinās, lai vienotos par praktisko nodošanas kārtību:

Ja par Eiropas apcietinājuma lēmumu nosūtīšanu un administratīvu saņemšanu ir atbildīga centrālā iestāde:

Centrālās iestādes nosaukums:

Kontaktpersona, attiecīgā gadījumā (statuss, pakāpe un uzvārds):

Adrese:

Tālr.: (valsts kods) (apgabala, pilsētas kods) (...)

Fakss: (valsts kods) (apgabala, pilsētas kods) (...)

E-pasts:

Lēmumu pieņēmušās tiesu iestādes amatpersonas paraksts:

Uzvārds:

Amats (statuss, pakāpe):

Datums:

Oficiālais zīmogs